

UCHWAŁA NR LV/153/2021
RADY MIASTA OSTROWCA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

z dnia 13 grudnia 2021 r.

**w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy
Ostrowiec Świętokrzyski na lata 2022 - 2028**

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 6 i art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1372 i 1834) oraz art. 16b i art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020, poz. 1876 i 2369 i z 2021 r. poz. 794, 803 i 1981) - Rada Miasta uchwała, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski na lata 2022 - 2028, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Ostrowca Świętokrzyskiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady Miasta
Ostrowca Świętokrzyskiego

Irena Renduda - Dudek

Załącznik do Uchwały Nr LV/153/2021
Rady Miasta Ostrowca Świętokrzyskiego
z dnia 13 grudnia 2021 r.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski na lata 2022-2028

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
MERYTORYCZNE OPRACOWANIE STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	5
Podstawa prawna Strategii	5
Dokumenty krajowe	5
Dokumenty regionalne i lokalne	6
DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE	7
Charakterystyka Gminy	7
Położenie	7
Demografia	8
Warunki życia.....	13
Oświata.....	20
Kultura i sport	24
Współpraca z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.....	28
Bezpieczeństwo publiczne	29
Ochrona zdrowia.....	35
Pomoc społeczna	36
Długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność.....	44
Ubóstwo	47
Bezrobocie	50
Uzależnienia.....	52
Bezradność opiekuńczo- wychowawcza; potrzeba ochrony macierzyństwa	58
Przemoc w rodzinie	64
Bezdomność.....	70
Diagnoza problemów społecznych w ujęciu badań ankietowych mieszkańców Gminy Ostrowiec Świętokrzyski	74
Problemy społeczne występujące na terenie Gminy Ostrowiec Świętokrzyski w opinii dorosłych mieszkańców	75
Podstawowe problemy społeczne w opinii mieszkańców.....	76
Spożywanie alkoholu oraz związane z nim inne problemy społeczne	77
Substancje psychoaktywne: nikotyna	83

Substancje psychoaktywne: narkotyki i dopalacze	85
Przekonania dotyczące wychowania dzieci	89
Zjawisko przemocy w rodzinie.....	91
Hazard.....	94
Cyberprzemoc i uzależnienie od internetu.....	97
Badania sprzedawców napojów alkoholowych.....	99
Wyniki badań.....	100
Problemy społeczne w środowisku dzieci i młodzieży.....	108
Substancje psychoaktywne: Alkohol.....	112
Substancje psychoaktywne: Papierosy	116
Substancje psychoaktywne: Narkotyki i dopalacze	119
Postawy wobec substancji psychoaktywnych	124
Przemoc w szkole	127
Uzależnienie od internetu i cyberprzemoc.....	129
Hazard.....	137
Formy spędzania czasu wolnego	139
Podsumowanie badań ankietowych.....	147
Analiza SWOT.....	155
STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE OSTROWIEC ŚWIĘTOKRZYSKI NA LATA 2022-2028.....	161
Misja i prognoza zmian w zakresie objętym Strategią	161
Realizacja strategii	166
Cele i kierunki działań.....	166
Wdrażanie Strategii, finansowanie, monitoring i ewaluacja.....	180
SPIS TABEL	183
SPIS WYKRESÓW	184

Wstęp

Politykę społeczną zazwyczaj definiuje się, jako "działalność państwa, podmiotów samorządowych i pozarządowych organizacji zmierzającą do kształtowania odpowiednich warunków pracy i bytu, pożądaných struktur społecznych oraz stosunków społeczno-kulturowych, w których przy aktywności ludzi będzie możliwe zaspokojenie potrzeb społeczeństwa na poziomie możliwym w danym okresie"¹. Definicja ta wskazuje na główny cel polityki społecznej państwa - utrzymywanie rozwoju społecznego i gospodarczego.

Lokalna polityka społeczna, dla której terenem realizacji celów jest Gmina, definiowana jest jako: ukierunkowanie działań lokalnych ze względu na szybkość reakcji na ujawniające się problemy społeczne, trafne rozpoznanie sytuacji pojedynczych środowisk, lepsze umożliwienie lokalnego potencjału społecznego, uwzględnienie specyfiki lokalnej przy definiowaniu diagnozy społecznej.

Podstawowym dokumentem planistycznym w sferze polityki społecznej na poziomie lokalnym jest Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych. Strategia ta jest dokumentem określającym najważniejsze kierunki interwencji w stosunku do zdiagnozowanych problemów społecznych występujących na terenie gminy i wskazuje priorytetowe kierunki działań oraz wytyczne dla ich realizacji. Opracowanie Strategii jest punktem wyjścia do opracowania szczegółowych programów, których realizacja ma przyczynić się do rozwiązywania problemów społecznych oraz wyrównania szans społecznych mieszkańców gminy.

Artykuł 17 ust.1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej nakłada na gminę obowiązek opracowania i realizacji strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Strategia jest dokumentem definiującym najważniejsze kierunki interwencji w odniesieniu do problemów społecznych występujących na terenie Ostrowca Świętokrzyskiego. Badania wykazują, iż zarządzanie i rozwój przy pomocy konstruowania Strategii jest skuteczną i wypróbowaną metodą, zarówno w regionach, poszczególnych krajach i Gminach. Wypróbowaną, czyli przyspieszającą osiągnięcie

---

¹ K. Loranty, *Bezpieczeństwo społeczne Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2004, s. 98.

założonego celu lub celów². Z polityką społeczną nierozzerwalnie związana jest praca socjalna i jej metody. Wprowadzenie nowych metod pracy socjalnej to systematyczny rozwój i zorganizowanie struktur wspierających, umożliwiających grupom marginalizowanym, niezdolnym do samodzielności ekonomicznej dostęp do informacji np. w przypadku osób wykluczonych cyfrowo, brak dostępu do internetu powoduje utracenie dostępu do informacji na temat szkoleń oraz szybkiego zdobywania informacji na temat czasu rekrutacji na szkolenie.

Zadaniem służb społecznych w środowisku lokalnym jest przekształcenie celów strategicznych w praktyczne działania w różnych formach pracy socjalnej, kierowanej do określonych grup problemowych. Strategia wprowadza plany działania w konkretnych, zidentyfikowanych problemach społecznych, dostosowując system pomagania tak, by programować zmiany społeczne.

Strategia wskazuje bezpośrednie działania związane z zaspokajaniem potrzeb ludzi i rozwiązywaniem problemów społeczności lokalnych oraz dostarcza adresatom polityki społecznej narzędzi do zmiany życia i funkcjonowania jednostek oraz grup społecznych. Przy rozwiązywaniu problemów społecznych należy wykorzystać dostępne instrumenty o charakterze aktywizującym, innowacyjnym, w tym z zakresu ekonomii społecznej.

Skuteczna Strategia to taka, która jest konkretnym instrumentem kierunkowania i programowania działań społecznych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski na lata 2022-2028 stanowi kontynuację programową Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski na lata 2014-2021. W niniejszej Strategii zaktualizowana została diagnoza oraz cele strategiczne i operacyjne wraz z misją. Wprowadzono wizję Strategii.

Wieloletni dokument stanowi podstawę do realizacji inwestycji społecznych, które przyczynią się do poprawy warunków życia mieszkańców, a przede wszystkim tych, którzy są wyłączeni z udziału w życiu społecznym bądź zagrożeni marginalizacją, a w konsekwencji doprowadzą do integracji społecznej.

Strategia w wieloletniej perspektywie czasowej ma przyczynić się do minimalizowania rozmiarów problemów społecznych, które muszą zostać przezwyciężone przez lokalną społeczność, aby rozwijać się w zrównoważony i spójny sposób.

---

² J. Staręga- Piasek, *Metodologia strategicznego rozwiązywania problemów społecznych*, Warszawa 2013, s. 10.

MERYTORYCZNE OPRACOWANIE

STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Podstawa prawna Strategii

Obowiązek opracowania i realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z artykułu 17 ust.1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej³. Wyżej wymieniona ustawa wskazuje na podstawowe elementy Strategii, nie określając szczegółowości zasad dotyczących sposobu opracowania dokumentu. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski na lata 2022-2028 jest zgodna z dokumentami strategicznymi z zakresu polityki społecznej opracowanymi na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym. Na treść Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych mają również wpływ inne akty prawne. Poniżej zaprezentowano wykaz podstawowych dokumentów strategicznych stanowiących podstawę i punkt odniesienia do powstania niniejszej Strategii.

Dokumenty krajowe

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski na lata 2022-2028 uwzględnia zapisy dokumentów krajowych, w szczególności:

- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju - Polska 2030,
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,
- Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu,
- Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego,
- Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego.

---

³ Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej: art. 16b, art. 17, art.19.

Dokumenty regionalne i lokalne

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski na lata 2022-2028 uwzględnia zapisy dokumentów regionalnych i lokalnych, takich jak:

- Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+,
- Strategia Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2021- 2030,
- Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Ostrowieckiego na lata 2021- 2025,
- Strategia Rozwoju Gminy Ostrowiec Świętokrzyski na lata 2021- 2030,
- Program Wsparcia Ekonomii Społecznej w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski na lata 2015- 2021.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski konstruowana jest zgodnie z logiką kaskadowego układu Strategii i programów. Celem takiej konstrukcji jest spójne podejście do procesu programowania, zarówno w odniesieniu do realizacji Strategii, jak i konstruowanymi w jej ramach programami.

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE

Charakterystyka Gminy

Położenie

Gmina Ostrowiec Świętokrzyski położona jest w województwie świętokrzyskim, w powiecie ostrowieckim. Od północy miasto otaczają kompleksy leśne Puszczy Iłżeckiej, od południa zaś wyżynne obszary Ziemi Opatowskiej. Ostrowiec Świętokrzyski to drugi po Kielcach, pod względem obszaru i liczby ludności Ośrodek województwa świętokrzyskiego.

Łączna powierzchnia miasta to 46,43 km². Grunty zabudowane i zurbanizowane stanowią 58,65%, użytki rolne (łąki trwałe, pastwiska trwałe, grunty orne i sady)- 23,17%, lasy, grunty zadrzewione i zakrzewione- 3,13%, grunty pod wodami- 4,95%, nieużytki i tereny różne- 10,10% powierzchni miasta.

Rycina 1. Mapa miasta Ostrowiec Świętokrzyski.

Demografia

Według stanu na 31 grudnia 2020 roku liczba mieszkańców Ostrowca Świętokrzyskiego wynosiła **64 243 osoby**, z czego **34 390** stanowiły **kobiety (53,5%)**, a **29 853 mężczyźni (46,5%)**. Gmina Ostrowiec Świętokrzyski ma ujemny przyrost naturalny wynoszący **-751**. W 2020 roku na terenie Gminy Ostrowiec Świętokrzyski **urodziło się 335 dzieci**, a **zmarło 1 086 osób**⁴.

Tabela 1. Przyrost naturalny w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski- 2020 rok.

Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny
335	1 086	-751

Region świętokrzyski od lat jest w niechlubnej czołówce samobójczych statystyk. W roku 2016 w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców wskaźnik samobójstw usiłowanych osiągnął tutaj najwyższą w całej Polsce wartość 53,4 (przy czym najniższa wartość wynosiła 15,8 w województwie wielkopolskim). Wówczas w świętokrzyskim odnotowało także najwyższy w całej Polsce w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców wskaźnik samobójstw zakończonych zgonem- niemalże 17 (najniższy wynosił ponad 11 w województwach podkarpackim oraz wielkopolskim)⁵. Tabela nr 2 zawiera dane na temat zamachów samobójczych w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski pozyskane z Komendy Powiatowej Policji w Ostrowcu Świętokrzyskim.

Tabela 2. Liczba osób w zamach samobójczych w latach 2016-2020.

	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba osób w zamachach samobójczych	59	59	36	39	45

⁴ Dane z Wydziału Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta Ostrowca Świętokrzyskiego.

⁵ Główny Urząd Statystyczny, *Zamachy samobójcze w 2016 roku- notatka informacyjna*, Warszawa 2017, s. 1.

W latach 2010-2018 do Ostrowca Świętokrzyskiego sprowadziło się nieco ponad 4,1 tys. osób, podczas gdy na stałe miasto opuściło ponad 6,8 tys. mieszkańców. Przez same migracje Ostrowiec Świętokrzyski „stracił” w tym czasie blisko 2,7 tys. mieszkańców⁶. Natomiast w roku 2020 z Ostrowca Świętokrzyskiego wymeldowało się 1143 osób, a zameldowało się 1125 mieszkańców.

Tabela 3. Liczba zarejestrowanych zameldowań i wymeldowań- 2020 rok.

	Zameldowania	Wymeldowania
Migracja zewnętrzna	416	560
Migracja wewnętrzna	709	583

Warto zwrócić uwagę na strukturę wieku ostrowieckich migrantów, w szczególności zaś osób opuszczających Ostrowiec Świętokrzyski. Najbardziej mobilne są osoby młode (25-34 lata). One też najliczniej wyjeżdżają z miasta, każdego roku stanowiąc około 2/5 wszystkich mieszkańców opuszczających Ostrowiec Świętokrzyski. Ujemne saldo migracji odnotowuje się wprawdzie we wszystkich grupach wiekowych, ale to w przypadku tej szczególnej grupy jest ono największe. Ma to bezpośrednie przełożenie na malejący przyrost naturalny. Odwrócenie negatywnego trendu związanego z ujemnym przyrostem naturalnym jest zatem możliwe, jeśli miasto tworząc dogodne warunki do życia oraz rozwoju, zatrzyma i przyciągnie do siebie młodych, którzy będą chcieli w Ostrowcu Świętokrzyskim zakładać rodziny⁷.

W ostatnich latach, w związku z poprawą sytuacji gospodarczej oraz z niedoborem na rynku pracy, Polska doświadcza nasilonego procesu migracji. W szczególności do Polski przyjeżdżają obywatele Ukrainy, która boryka się z m.in. problemami gospodarczymi. Napływ cudzoziemców rodzi określone konsekwencje dla polityki społecznej związane chociażby z procesem wsparcia socjalnego, edukacją oraz integracją społeczną.

W roku 2019 w całym kraju wydano prawie 155,7 tys. pozytywnych decyzji na pobyt obcokrajowców. W województwie świętokrzyskim było to 1 655 decyzji, a więc 1,1% ogółu wszystkich decyzji (najmniej w całym kraju).

⁶ Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Ostrowiec Świętokrzyski, Kwiecień 2020, s. 17.

⁷ Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Ostrowiec Świętokrzyski, Kwiecień 2020, s. 18-19.

Porównując rok 2013 i 2019, liczba wydawanych decyzji wzrosła w świętokrzyskim o 286,7%. Warto zaznaczyć, że liczba pozytywnych decyzji na pobyt obcokrajowców wydawanych w regionie stale rośnie (poza jednym spadkiem, który miał miejsce w roku 2018). W roku 2019 liczba cudzoziemców posiadających ważne dokumenty wydane przez Wojewodę Świętokrzyskiego uprawniające do pobytu w Polsce wynosiła 4 575 osób (najmniej w całym kraju)⁸. W 2020 roku na terenie Gminy Ostrowiec Świętokrzyski zameldowanych było 25 cudzoziemców, co stanowi wzrost o 17 osób w stosunku do roku 2019. Najliczniejszą grupę w ostatnich dwóch latach stanowią obywatele Ukrainy.

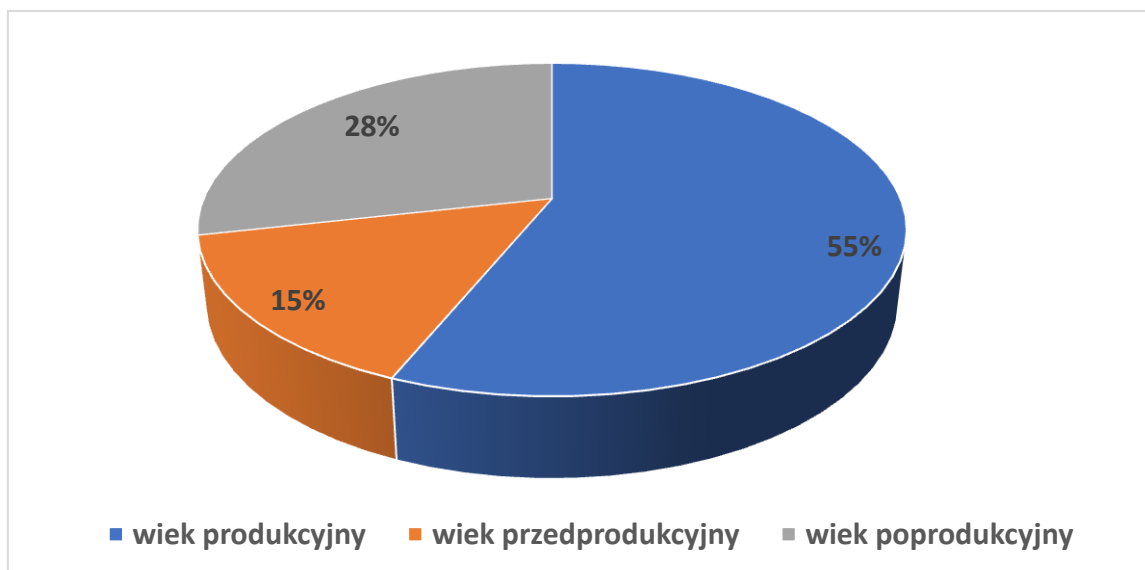
Tabela 4. Zestawienie ilości cudzoziemców zameldowanych w gminie Ostrowiec Świętokrzyski na pobyt stały lub czasowy w latach 2018, 2019, 2020 z podaniem kraju pochodzenia.

	2018	2019	2020
Algieria		1	
Armenia			1
Egipt		1	4
Pakistan	1		
Syria			1
Tunezja			1
Ukraina	1	4	16
Wielka Brytania		1	
Włochy	3	1	2
RAZEM	5	8	25

⁸ Strategia Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2021-2030, s. 27

54,8% mieszkańców Ostrowca Świętokrzyskiego jest w wieku produkcyjnym, 14,9% w wieku przedprodukcyjnym, a 27,8% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym⁹.

Wykres 1. Ekonomiczne grupy wiekowe.

Mający obecnie miejsce dynamiczny proces starzenia się społeczeństw postępuje wskutek nakładania się spadku liczby urodzeń przy jednoczesnym wydłużaniu średniej długości życia. Według prognoz Głównego Urzędu Statystycznego do 2025 roku będzie wzrastał udział „młodszej” subpopulacji, tj. osób w wieku 65-79 lat, bowiem tę grupę będą sukcesywnie zasilaly osoby urodzone w latach 1949-1965, a jednocześnie będzie ubywało osób w wieku 80 lat i więcej urodzonych w latach 1934-1945. Po 2025 roku znacząco wzrośnie odsetek osiemdziesięciolatek i osób starszych z uwagi na fakt, że ten wiek – w kolejnych latach – osiągną osoby urodzone w czasie powojennego boomu urodzeń. Szacuje się,

że w 2040 roku osoby w zaawansowanej starości (ponad osiemdziesięcioletnie) będą stanowiły aż 36% zbiorowości osób starszych¹⁰. Systematyczne postępowanie zjawiska starzenia się wymaga podjęcia z wyprzedzeniem, działań zmierzających do stworzenia nowoczesnego systemu polityki społecznej ukierunkowanej na zaspokajanie specyficznych potrzeb osób starszych. Starzenie się i starość jawią się jednym z kluczowych problemów społecznych,

zarówno w aspekcie ekonomicznym i medycznym, jak i etycznym.

⁹Dane z Wydziału Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta Ostrowca Świętokrzyskiego.

¹⁰ Główny Urząd Statystyczny, *Sytuacja demograficzna osób starszych i konsekwencje starzenia się ludności Polski w świetle prognozy na lata 2014-2050*, Warszawa 2014.

Odpowiedź na istniejące w Ostrowcu Świętokrzyskim zmiany demograficzne stanowi Program Wspierania Osób Starszych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrowcu Świętokrzyskim na lata 2016 – 2020. Wobec postępującego procesu starzenia się mieszkańców konieczne stało się podejmowanie działań mających na celu wprowadzenie ułatwień w codziennym życiu osób starszych i stworzenie oferty ich wspierającej. Taką ofertę MOPS realizuje w oparciu o swoje zadania¹¹.

Program Wspierania Osób Starszych wpisuje się w lokalną politykę społeczną i działania na rzecz najstarszych mieszkańców Ostrowca Świętokrzyskiego. Najważniejsze założenia polityki senioralnej to:

- ✓ zapewnienie osobom starszym prawa o decydowaniu o własnym życiu – zapewnienie pomyślnego starzenia się mieszkańców Ostrowca Świętokrzyskiego,
- ✓ zapewnienie osobom starszym bezpieczeństwa socjalnego, rozumianego, jako niwelowanie ryzyka socjalnego/ zaspokojenie zróżnicowanych potrzeb osób starszych,
- ✓ aktywizacja osób starszych w różnych rolach społecznych, w szczególności w obywatelskiej, zawodowej, członków społeczności lokalnej,
- ✓ solidarność międzypokoleniowa – stworzenie optymalnych warunków do uczestnictwa w życiu społecznym.

Jak można przeczytać w Raporcie GUS: „W 2020 roku sytuacja demograficzna Polski kształtowała się pod wpływem epidemii COVID-19. Według wstępnych szacunków liczba ludności kraju zmniejszyła się. Odnotowano mniej niż w 2019 roku urodzeń, znacznie wzrosła natomiast liczba zgonów, co w głównej mierze było następstwem zwiększenia umieralności w ostatnim kwartale roku. W wyniku niższej liczby urodzeń niż zgonów przyrost naturalny pozostał ujemny”¹². Obserwowane od lat zmiany demograficzne rodzą dla Ostrowca Świętokrzyskiego, jego gospodarki i finansów poważne konsekwencje. Przede wszystkim wraz z postępującym starzeniem się społeczeństwa zmieniać się będzie zapotrzebowanie na usługi publiczne.

---

¹¹ Więcej w: *Sprawozdanie z realizacji Programu Wspierania Osób Starszych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrowcu Świętokrzyskim na lata 2016 – 2020 za 2020 rok.*

¹² Główny Urząd Statystyczny, *Sytuacja społeczno-gospodarcza kraju w 2020 r.*, Warszawa 2021, s. 13.

Warunki życia

Problem niedoboru mieszkań, obok bezrobocia i ubóstwa jest jednym z najbardziej dotkliwych problemów społecznych. Polityka mieszkaniowa przez ten fakt staje się elementem polityki społecznej, której zadaniem jest wyrównywanie różnic w dostępie do mieszkań. Polityka mieszkaniowa to nie tylko budowa mieszkań, ale również remonty pustostanów, pomoc osobom zagrożonym eksmisją, budowa mieszkań komunalnych, czy tworzenie mieszkań chronionych. Jedną z najważniejszych potrzeb społecznych jest mieszkanie

i związana z tym kwestia dostępności mieszkaniowej, w szczególności dla grup zagrożonych marginalizacją społeczną. W tym zakresie ogromną rolę odgrywa samorząd i jego polityka mieszkaniowa. Sytuacja demograficzna w gminie jest jednym z uwarunkowań lokalnej polityki mieszkaniowej.

Mieszkaniowy zasób Gminy Ostrowiec Świętokrzyski tworzą lokale mieszkalne i socjalne położone w budynkach stanowiących w całości własność gminy, lokale położone w budynkach wspólnot mieszkaniowych z udziałem Miasta oraz w budynkach Spółdzielni Mieszkaniowych, do których Miastu przysługuje prawo własności. Na podstawie uchwały nr XVI/182/2003 Rady Miasta Ostrowca Świętokrzyskiego z dnia 30 grudnia 2003 roku sprawowanie funkcji właścicielskich wobec komunalnego zasobu oraz realizacja zadań związanych z zaspokajaniem potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej zostało powierzone Zakładowi Usług Miejskich w Ostrowcu Świętokrzyskim. W Gminie Ostrowiec Świętokrzyski funkcjonują dodatkowo 3 spółdzielnie mieszkaniowe: „Krzemionki”, „Hutnik”, „Ostrowiecka Spółdzielnia Mieszkaniowa”. Spółdzielnie nie budują nowych lokali.

Ostrowieckie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o. jest administratorem lokali użytkowych i mieszkalnych. Realizuje zadania gospodarcze wynikające z administrowania tymi lokalami, a także wykonuje remonty, naprawy i inne prace zleczone na zarządzanych obiektach. Ponadto spółka zajmuje się utrzymaniem zieleni, ładu i porządku w administrowanych budynkach. Istotnym przedmiotem działalności spółki jest budowanie domów mieszkalnych w systemie deweloperskim. Od 2010 roku do obecnej chwili oddało do użytkowania 206 mieszkań i 60 garaży¹³. OTBS oferuje również mieszkania pod wynajem.

---

¹³ *Raport o stanie...*, s.160.

Gmina Ostrowiec Świętokrzyski, mając na celu rozwój budownictwa mieszkaniowego jednorodzinne przygotowuje do sprzedaży nieruchomości pod zabudowę mieszkaniową. Prowadzone przez Gminę działania zaspokajają potrzeby mieszkaniowe wielu osób, a miasto rozwija się dzięki nowej zabudowie. W 2020 roku w Ostrowcu Świętokrzyskim oddano nowe tereny pod mieszkalnictwo jednorodzinne.

Zasób mieszkaniowy Gminy w 2020 roku stanowił 1077 lokali, w tym: 392 lokale mieszkalne w budynkach wspólnot mieszkaniowych; 684 lokale mieszkalne w budynkach stanowiących w 100% własność Gminy (w tym 431 lokali objętych najmem socjalnym lokalu- dawne lokale socjalne i pomieszczenia tymczasowe)¹⁴. Natomiast w 2019 roku zasób mieszkaniowy Gminy Ostrowiec Świętokrzyski wynosił 1072 lokali komunalnych, z czego 427 to mieszkania socjalne. W latach 2019-2020 liczba wniosków złożonych na mieszkanie komunalne z zasobów gminy wyniosła odpowiednio 320 i 290.

Tabela 5. Struktura zasobu lokalowego Gminy- dane z Oceny Zasobów Pomocy Społecznej.

	2019	2020	Prognoza 2021
INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA			
Liczba mieszkań komunalnych w zasobie gminy	1072	1077	1085
Liczba wniosków złożonych na mieszkanie komunalne z zasobów gminy	320	290	280
w tym z wiersza 1:			
Liczba mieszkań socjalnych (lokali)	427	431	441
Liczba oczekujących na mieszkanie socjalne	215	188	182
Liczba wyroków eksmisyjnych bez wskazania lokalu Socjalnego	11	13	13
Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów	4	4	4
Liczba hospicjów	1	1	1

¹⁴ Raport o stanie..., s. 156.

W listopadzie 2020 r. przy ulicy Parkowej 2B zakończyła się realizowana przez Gminę Ostrowiec Świętokrzyski budowa bloku mieszkalnego. Znalazło się w nim 18 lokali mieszkalnych, w tym 6 mieszkań dwupokojowych (o powierzchni powyżej 50 m² każde) i 12 mieszkań jednopokojowych (o powierzchni ok. 35 m² każde)¹⁵.

Liczba mieszkań przypadająca na 1 000 mieszkańców Ostrowca Świętokrzyskiego z roku na rok rośnie i jest wyższa niż średnia dla grupy porównawczej. Wynika to jednak prawdopodobnie nie tyle z rozwoju budownictwa mieszkaniowego, ile ze spadku liczby mieszkańców. W Ostrowcu Świętokrzyskim budowanych jest bowiem bardzo mało nowych mieszkań. W latach 2013-2018 oddano do użytkowania 518 lokali mieszkalnych, z czego tylko nieco ponad 1/3 przeznaczonych była na sprzedaż lub wynajem. Zdecydowaną większość stanowiły mieszkania w budownictwie indywidualnym, których z roku na rok powstawało coraz mniej. Z jednej strony niewielka liczba nowo budowanych mieszkań w Ostrowcu Świętokrzyskim sprawia, że ich dostępność jest ograniczona, a przez to oceniana przez młodszą część społeczeństwa negatywnie i skłania ich do opuszczenia miasta. Z drugiej zaś, malejąca liczba młodych mieszkańców Ostrowca Świętokrzyskiego wpływa na spadek popytu na nowe mieszkania i obniża opłacalność tego typu inwestycji w mieście. W efekcie w ramach transakcji rynkowych w ciągu roku w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców sprzedawanych jest w Ostrowcu Świętokrzyskim zaledwie niespełna dziewięć mieszkań, podczas gdy średnio w całej grupie porównawczej w 2018 roku było to ponad 35 lokali.

Ta niekorzystna sytuacja ma jednak i dobre strony. Mieszkania w Ostrowcu Świętokrzyskim są bowiem relatywnie tanie. W I kwartale 2020 roku za 1 m² w Ostrowcu Świętokrzyskim trzeba było zapłacić średnio 3 388 zł, podczas gdy przeciętna cena w województwie wynosiła 4 762 zł/m², zaś w całym kraju – 5 969 zł/m²¹⁶.

Poziom wynagrodzenia to jeden z najważniejszych, monetarnych czynników mających wpływ na poziom zagrożenia ubóstwem. W 2019 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w skali kraju wynosiło 5 181,63 zł, w województwie świętokrzyskim jego wysokość ukształtowała się na poziomie 4 490,41 zł i była wyższa o 319,24 zł w stosunku do 2018 roku. Świętokrzyskie znalazło się wśród 3 województw, w których

---

¹⁵ *Raport o stanie...*, s. 156.

¹⁶ *Plan rozwoju...*, s. 58.

odnotowane zostało najniższe przeciętne wynagrodzenie brutto w kraju, zaraz przed podkarpackim i warmińsko – mazurskim¹⁷.

Pomimo 18% wzrostu zarobków w latach 2014-2018, pensje w powiecie ostrowieckim są w dalszym ciągu niższe od wynagrodzeń płaconych w podobnych ośrodkach miejskich. Dodatkowo różnica ta powiększyła się z 436 zł do 614 zł. Ostrowiec Świętokrzyski wypada także negatywnie w porównaniu do całego województwa, w którym przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w 2018 roku wyniosło 4 171 zł. Wartość wskaźnika deprivacji zagregowana do powiatu ostrowieckiego w 2019 roku wynosiła 37,53 i była mniejsza o 3,84 w odniesieniu do roku poprzedniego. W powiecie najwyższą wartość omawianego wskaźnika odnotowano w gminie Ćmielów (84,08), najniższą zaś w gminie Ostrowiec Świętokrzyski (18,11)¹⁸.

Rozwój Ostrowca Świętokrzyskiego zapewniają w nowej perspektywie środki pozyskane w ramach Projektu pn.: „Ostrowiec Świętokrzyski - miasta OdNowa”, realizowanym w ramach Programu „Rozwój Lokalny”, finansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2014-2021 i Norweskiego Mechanizmu Finansowego 2014-2021, wdrażany będzie w okresie od IV kwartału 2021 roku do I kwartału 2024 roku. Kwota dofinansowania wynosi 3 521 346,00 euro (wg kursu euro na dzień otrzymania decyzji o dofinansowaniu: 16 010 503,85 złotych).

Projekt przewiduje strategiczne, zintegrowane i kompleksowe zarządzanie miastem, zmierzające do poprawy sytuacji mieszkańców m.in. w zakresie szeroko pojętej edukacji, ochrony środowiska oraz wsparcia lokalnego rynku pracy i przedsiębiorczości. Projekt będzie miał także na celu podniesienie poziomu kompetencji, jakości świadczonych usług i odpowiedzialności administracji samorządowej, przyczyniając się do budowania zaufania mieszkańców do władz lokalnych, jako instytucji administrujących lokalnym rozwojem.

W oparciu o wyniki diagnozy stanu aktualnego, przeprowadzonej analizy SWOT oraz na podstawie przeprowadzonej otwartej publicznej debaty z mieszkańcami opracowane zostały: Plan Rozwoju Lokalnego oraz Plan Rozwoju Instytucjonalnego Gminy Ostrowiec Świętokrzyski. Sformułowane w wyżej wymienionych Planach cele główne będą realizowane w ramach Projektu „Ostrowiec Świętokrzyski - miasta OdNowa” przez zestaw czterech celów głównych :

---

¹⁷ Indeks zagrożenia ubóstwem w województwie świętokrzyskim za 2019 rok, s. 42.

¹⁸ Tamże, s. 29.

1. Skuteczniejsze zarządzanie strategiczne - skupia się na poprawieniu funkcjonowania całej jednostki dzięki skupieniu jej wysiłków wokół wspólnej wizji. Urząd ma być organizacyjnie lepiej przygotowany do wdrażania nowej ścieżki rozwoju.
2. Kompetentne i zaangażowane kadry - odnosi się do kadr samorządowych, szczególnie tych, które będą zaangażowane we wdrażanie nowej ścieżki rozwoju, ma dostarczyć mechanizmów, które sprawią, że realizacja wspólnej wizji będzie przychodzić łatwiej, sprawniej, efektywniej.
3. Nowoczesne zarządzanie - skupia się na dostarczeniu narzędzi, które wspomogą przeprowadzanie zmian w obszarze rozwoju instytucjonalnego.
4. Współdziałanie oparte na zaufaniu - zamysłem tego celu jest zwiększenie interakcji i współpracy między administracją, a lokalnymi środowiskami.

Pandemia COVID- 19 znacząco wpłynęła na zmianę funkcjonowania całego świata – można przypuszczać, że skutki makrospołeczne i makroekonomiczne w poszczególnych regionach świata są podobne, różnią się jednak natężeniem i sposobami radzenia sobie z nimi.

Jak wynika z Raportu „Polskie miasta w czasach pandemii” Polskiego Instytutu Ekonomicznego¹⁹, pandemia uderzyła w warunki życia mieszkańców w miastach, najbardziej zaś w służbę zdrowia, gdyż to na niej spoczęła główna walka o zdrowie i życie mieszkańców. Zaburzyła też dotychczasowe funkcjonowanie placówek edukacyjnych i zdecydowanie pogorszyła sytuację bytową mieszkańców. Jedyne miejsce tworzące warunki życia – który uległ poprawie – to bezpieczeństwo sanitarne. W związku z lockdownem gospodarczym, który został ogłoszony nie tylko w Polsce (strategię zamrożenia gospodarki zastosowały też inne kraje), niepewne stały się źródła utrzymania. Niektórzy utracili pracę, co przełożyło się na pogorszenie sytuacji materialnej rodzin. Choć trudno jednoznacznie przewidzieć długofalowe skutki pandemii w odniesieniu do warunków życia mieszkańców miast, to ponad 40%

ich przedstawicieli ocenia, że w związku z pandemią COVID- 19 sytuacja bytowa mieszkańców pogorszyła się, chociaż aż 39% uważa, że się nie zmieniła. Podobne nastroje odzwierciedlone zostały w badaniu Związku Banków Polskich przeprowadzonym w listopadzie 2020 r., z którego wynika, że aż 40% Polaków zauważa pogorszenie swojej sytuacji finansowej

---

¹⁹ Polski Instytut Ekonomiczny, *Polskie miasta w czasach pandemii*, Warszawa 2020.

w ostatnich trzech miesiącach, natomiast nieco ponad połowa badanych nie odnotowała znaczących zmian.

Lawinowo narastające zmiany społeczne, gospodarcze i środowiskowe wymuszają coraz szybsze tempo życia, a jednocześnie naruszają poczucie bezpieczeństwa i odbierają wewnętrzny spokój wielu osobom. W dobie globalnego dostępu do informacji z wielu stron docierają do ludzi niepokojące doniesienia. Szczególnie drastycznie zmieniają się warunki życia ludzi na całym świecie w wyniku panującej pandemii COVID-19 i ciągle nieprzewidywalnymi jej skutkami społecznymi i gospodarczymi. W związku ze zmianami, lękiem i izolacją, wywołanymi skutkami pandemii COVID-19, pogorszeniu uległa ogólna kondycja psychiczna społeczeństwa. Tak ważne jest więc, aby w najbliższej perspektywie czasowej położyć większy nacisk na aspekt zdrowia psychicznego. W wielu przypadkach obecna sytuacja powoduje zagubienie, a w konsekwencji obniżanie poczucia własnej wartości oraz rosnącą głęboką frustrację, bezradność i alienację społeczną. Zjawiska te najsilniej przejawiają się i są najbardziej widoczne w rodzinach i małych społecznościach, manifestując się w postaci uzależnień, przemocy psychicznej i fizycznej. Jest to szczególnie groźne w relacjach rodzinnych. Problemy psychiczne związane ze stresem, depresją, osamotnieniem i innymi przyczynami, dotyczą różnych grup społecznych. Podatne są na nie dzieci, młodzież, dorośli, seniorzy. Każda z tych grup może się zmagać z innymi czynnikami. Przykładowo: dzieci z brakiem kontaktu z rówieśnikami, dorośli z trudną sytuacją ekonomiczną, a seniorzy z osamotnieniem i refleksjami nad śmiercią. Istotne jest więc, aby podejmowane działania były ukierunkowane na pomoc określonej grupie społecznej. Wszystko to stanowi wielkie wyzwanie dla społeczności lokalnej Gminy Ostrowiec Świętokrzyski.

Niwelowanie skutków pandemii Covid-19 będzie z dużym prawdopodobieństwem trwało przez wiele lat, zarówno w skali lokalnej, jak i globalnej. Jako że, wskazane czynniki mają charakter typowo zewnętrzny Gmina Ostrowiec Świętokrzyski oraz jej społeczność nie mają bezpośredniego wpływu lub mają bardzo ograniczony wpływ na ich eliminowanie. W celu niwelowania negatywnych skutków pandemii istotne znaczenie będzie miała dostępność zewnętrznych środków finansowych. Środki finansowe będą miały kluczowe znaczenie dla dofinansowania istniejących zagrożonych i tworzenia nowych miejsc pracy oraz realizacji projektów i inwestycji społecznych oraz infrastrukturalnych. Ważne będzie również wzmocnienie systemów pomocy: społecznej i socjalnej dla mieszkańców, którzy na skutek pandemii znaleźli się w trudnej sytuacji materialnej oraz psychicznej. Na poziom

dostępności zewnętrznych środków finansowych będzie miała sytuacja polityczna oraz wizerunek zewnętrzny Polski. Istotna jest również dostępność szczepionek przeciwko COVID-19.

W opinii ekspertów są one jednym z kluczowych elementów pozwalających na nowo wrócić do „normalności”.

Rolą Gminy będzie przede wszystkim stworzenie warunków sprzyjających do funkcjonowania. Wykreowanie korzystnych warunków do inwestycji oraz przyciąganie nowych inwestorów, a także wspieranie już obecnych będzie niewątpliwie istotnym stymulantem rozwoju rynku pracy. Tworzenie przyjaznych warunków przede wszystkim musi objąć udostępnianie bazy lokalowej na dogodnych warunkach, stosowanie systemów ulg oraz zwolnień podatkowych, a także udostępnianie przestrzeni na preferencyjnych warunkach do inkubacji nowych przedsiębiorstw. Istotny dla przeciwdziałania skutków COVID-19 będzie również rozwój sfery pozabiznesowej. Mieszkańcy Gminy niewątpliwie będą potrzebowali dostępu do sfery usług kulturalnych. W tym przypadku niezwykle ważne będzie rozwijanie oferty czasu wolnego, w tym zwiększanie dostępności miejskich jednostek kultury. Pandemia wymusiła przeniesienie dużej części życia do sfery Internetu. Biorąc pod uwagę rozwój technologiczny należy przyjąć, iż potrzeby w zakresie cyfryzacji życia będą nadal rosły i utrwały się. Tym samym należy dążyć do coraz pełniejszej cyfryzacji usług publicznych. Powyższe elementy niewątpliwie będą wpływały na zmiany jakości życia w Gminie.

Oświata

Żłobek jest instytucjonalną formą opieki nad najmłodszymi mieszkańcami Ostrowca Świętokrzyskiego. W żłobkach pod opieką znajdują się dzieci od ukończenia 20 tygodnia życia do ukończenia 3 roku życia, w czasie, w którym rodzice wykonują pracę zarobkową. Od kilku lat w Ostrowcu Świętokrzyskim funkcjonują dwa niepubliczne żłobki: Niepubliczny Żłobek Integracyjny „Zielony Krokodyl” oraz Niepubliczny Żłobek „Pajacyk”. W obu instytucjach opiekę znajduje 128 dzieci.

Tabela 6. Liczba przedszkoli w Ostrowcu Świętokrzyskim w latach 2019/2020 i 2020/2021.

	2019/2020	2020/2021
Liczba przedszkoli ogółem, z tego:	24	24
samorządowe	8	8
publiczne niesamorządowe	1	1
niepubliczne niesamorządowe	9	9
oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych	5	5
oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych niesamorządowych	1	1

Funkcjonująca na terenie miasta sieć przedszkoli w pełni zabezpiecza opiekę nad dziećmi w wieku 3 – 6 lat. Do oddziałów przedszkolnych zapewniających opiekę przedszkolną na terenie Gminy Ostrowiec Świętokrzyski w roku szkolnym 2020/2021 uczęszczało

1939 dzieci. Ponad 56% wszystkich przedszkolaków, czyli 1095 dzieci uczęszcza do 8 przedszkoli publicznych prowadzonych przez Gminę. Wśród nich najliczniejszą grupę stanowiły dzieci w wieku sześciu lat – 27 % oraz dzieci 5-letnie – 23 %. Dzieci w wieku 4 lat stanowiły 22 %, natomiast 3-latki to 20%, najmniejszą grupę tworzyły dzieci w wieku 2,5 i 3 lat²⁰.

²⁰ Raport o stanie Gminy Ostrowiec Świętokrzyski 2020, s. 162-164.

Gmina Ostrowiec Świętokrzyski prowadzi sieć ośmioletnich szkół podstawowych, którą tworzy 8 placówek. W porównaniu do roku ubiegłego liczba szkół nie uległa zmianie, ale nastąpił spadek liczby uczniów o 175, przede wszystkim z powodu występującego niżu demograficznego. W innej sytuacji niż szkoły podstawowe znajduje się Centrum Kształcenia Ustawicznego, które, jako placówka dla dorosłych, nie jest uzależnione od demografii, ale od ilości dorosłych osób chcących podnosić swoje wykształcenie lub kwalifikacje zawodowe. W 2020 r. w strukturze CKU funkcjonowały: Liceum Ogólnokształcące, Szkoła Policealna oraz kwalifikacyjne kursy zawodowe. Na prośbę zakładów pracy oraz słuchaczy placówka organizowała i prowadziła kursy i szkolenia doskonalące dla dorosłych.

Na terenie Gminy Ostrowiec Świętokrzyski funkcjonują następujące szkoły powiatu ostrowieckiego:

- ✓ Liceum Ogólnokształcące nr 1 im. Staszica,
- ✓ Liceum Ogólnokształcące nr II im. J. Chreptowicza,
- ✓ Liceum Ogólnokształcące nr III im. Władysława Broniewskiego,
- ✓ Zespół Szkół Ogólnokształcących Mistrzostwa Sportowego,
- ✓ Zespół Szkół nr 1 im. Mikołaja Kopernika,
- ✓ Zespół Szkół nr 2,
- ✓ Zespół Szkół nr 3,
- ✓ Zespół Szkół Specjalnych.

Wydawnictwo Perspektywy corocznie ogłasza ranking najlepszych szkół w Polsce. W 2021 roku Kapituła po raz 24 oceniała licea i technika. Dane do oceny pozyskiwano z protokołów komitetów głównych olimpiad, zestawienia okręgowych komisji egzaminacyjnych (OKE) z wynikami matur z przedmiotów obowiązkowych i przedmiotów dodatkowych oraz dane Systemu Informacji Oświatowej. W plebiscycie tym, pierwsze miejsce w województwie wśród techników zajął ostrowiecki Zespół Szkół Nr 3, dawny THM.

Szkoła po raz kolejny sięgnęła po zaszczytny tytuł lidera wśród uczelni technicznych w województwie. W kraju zaś ostrowieckie technikum uplasowało się na 39 pozycji. Z kolei Liceum Ogólnokształcące Nr II im. Joachima Chreptowicza uzyskało tytuł „Srebrnej Szkoły 2021”. LO Nr II po raz kolejny może poszczycić się 1. miejscem w powiecie ostrowieckim wśród publicznych i niepublicznych liceów ogólnokształcących oraz 7. miejscem w województwie świętokrzyskim.

Gmina Ostrowiec Świętokrzyski rozwija u młodych mieszkańców potencjał w zakresie nauczania języków obcych poprzez finansowanie certyfikowanych egzaminów z języka angielskiego, niemieckiego i francuskiego uczniom szkół podstawowych, a wcześniej gimnazjów. Oferta miasta dla młodych w tym zakresie jest niezwykle istotna. To znajomość języków obcych stanowi bowiem najczęściej wskazywaną przez młodzież dziedzinę, w której potrzebują podnieść swoje umiejętności, by znaleźć wymarzoną pracę. Jak podkreślają lokalne władze, miasto dąży do tego, by wyposażyć młodych ostrowczan w kompetencje ułatwiające im start w przyszłość. W tym celu w ostrowieckich szkołach podstawowych uruchomione zostały również dodatkowe lekcje z matematyki oraz zajęć plastycznych. Działania te w połączeniu z bardzo dobrze wyposażonymi szkołami i odpowiednio przygotowaną kadrą pedagogiczną sprawiają, że „ostrowiecka młodzież ma zapewnione bardzo dobre warunki do nauki i rozwoju”²¹.

W ramach projektu „Zdalna szkoła +” dokonano zakupu 48 laptopów z oprogramowaniem. Laptopy zostały przekazane do ośmiu szkół podstawowych, których organem prowadzącym jest Gmina Ostrowiec Świętokrzyski i są wykorzystywane przez uczniów do nauki zdalnej.

Wszystkie placówki oświatowe prowadzone przez Gminę, a więc 8 przedszkoli, 8 szkół podstawowych, Centrum Kształcenia Ustawicznego i ośrodek gimnastyki korekcyjno-kompensacyjnej, zajmują budynki stwarzające dobre i bezpieczne warunki do nauki i pracy. Ich łączna powierzchnia to ponad 25 400 m², na którą składa się 437 pomieszczeń. Przy każdej szkole funkcjonuje boisko do piłki nożnej, natomiast przy sześciu szkołach zostały wybudowane boiska wielofunkcyjne ze sztuczną nawierzchnią. W roku ubiegłym wykonano gruntowną modernizację sali gimnastycznej w Publicznej Szkole Podstawowej nr 4²².

Od ponad 10 lat w budżecie Gminy Ostrowiec Świętokrzyski przeznacza się środki na stypendia motywacyjne dla uczniów wyróżniających się w nauce i osiągnięciach sportowych. Początkowo wysokość jednego stypendium wynosiło 100 zł. Od 2016 roku, decyzją Prezydenta Miasta, stypendia zostały zwiększone o 100% i wynoszą obecnie 200 zł²³. W 2020 roku zostały przyznane 1082 stypendia dla uczniów publicznych szkół podstawowych.

---

²¹ *Plan rozwoju...*, s. 52.

²² *Raport...*, s. 173.

²³ *Raport...*, s. 168.

W 2021 roku po raz pierwszy zostały przyznane stypendia Prezydenta Miasta Ostrowca Świętokrzyskiego w wysokości 10 000 zł netto dla ucznia. Wyłoniona przez Prezydenta Miasta komisja konkursowa wybrała 10 szczególnie wyróżniających się uczniów spośród zgłoszonych przez dyrektorów szkół. Wyróżnienie uczniów przez Prezydenta Miasta poprzez ufundowanie tak wysokich stypendiów wpisało się w realizację „Lokalnego Programu wspierania edukacji uzdolnionych uczniów szkół podstawowych mających siedzibę na terenie Gminy Ostrowiec Świętokrzyski” przyjętego uchwałą nr XLV/39/2021 Rady Miasta Ostrowca Świętokrzyskiego z dnia 14 maja 2021 r.

Kultura i sport

Ostrowieckie podmioty odpowiedzialne za kulturę – Miejskie Centrum Kultury (MCK), Miejska Biblioteka Publiczna oraz Biuro Wystaw Artystycznych (BWA) realizują swoją statutową działalność, organizując szereg ciekawych wydarzeń i imprez, zarówno w trybie online, jak i stacjonarnie.

Miejskie Centrum Kultury w Ostrowcu Świętokrzyskim funkcjonuje od 35 lat, zapewniając mieszkańcom miasta i przyjezdnym bogatą, ciekawą oraz różnorodną ofertę kulturalną. Dysponuje trzema obiektami w centrum miasta. W gmachu po dawnym Browarze Saskich przy ulicy Siennieńskiej 54 funkcjonuje Ostrowiecki Browar Kultury. Od lipca 2011 roku Miejskie Centrum Kultury ma również do dyspozycji amfiteatr na tysiąc miejsc w Parku Miejskim im. Marszałka Józefa Piłsudskiego, gdzie w sezonach wiosennym i letnim organizowane są plenerowe imprezy artystyczne i festyny rodzinne.

Na stałe przy ostrowieckim MCK działają trzy chóry: Nauczycielski Chór Coro Cantorum, Chór Ad Libitum i Chór Dziecięcy Wiolinki. W MCK funkcjonują dwa kluby: Klub Literacki Aspekt i Fotoklub Galeria MCK, z którym współpracuje założona pod koniec 2016 roku młodzieżowa Grupa Fotograficzna Statyw. Zespoły działające przy MCK to: Zespół Żywego Słowa i wywodzący się z niej Teatr Doraźny, reaktywowany pod koniec 2017 roku Teatr Teorikon oraz Studio Wokalne Pandora, Camerata Ostrowiecka i Zespół Wokalny Tremolo. Do stałych sekcji MCK należy zaliczyć: Sekcję Breakdance i BMX, Modelarnię Bunkier, Sekcję Dziedzictwa Kulturowego oraz Sekcję Szachową.

Miejskie Centrum Kultury w Ostrowcu Świętokrzyskim jest znane z organizacji cyklicznych imprez posiadających charakter wydarzeń artystycznych dużej rangi. Niektóre z nich mają wymiar międzynarodowy i ogólnopolski. Należy do nich zaliczyć przede wszystkim Festiwal im. Miry Kubasińskiej „Wielki Ogień”. Co roku organizowane są także m.in. Dni Ostrowca, Dni Muzyki, Europejskie Dni Dziedzictwa, Ostrowieckie Spotkania Filmowe, Senioralia, Przegląd Pieśni Patriotycznych i Legionowych oraz Spotkania Mikołajkowe, Wigilijne i Sylwestrowe na Rynku.

W związku z ogłoszonym stanem epidemii koronawirusa, w 2020 roku działalność i funkcjonowanie Miejskiej Biblioteki Publicznej uległy zmianie i ograniczeniu. Od marca, na mocy decyzji rządu, biblioteki były okresowo całkowicie zamykane lub mogły działać w bardzo ograniczonym zakresie. W przypadku Biblioteki w Ostrowcu

Świętokrzyskim czytelnicy mogli korzystać ze zbiorów zgromadzonych w Ostrowieckim Browarze Kultury. Filie były zamknięte. Mimo ograniczeń epidemicznych Bibliotece udało się utrzymać kontakt z czytelnikami. Mimo trudności nadal realizowany był program edukacji kulturalnej.

Do momentu zaistnienia epidemii oraz w tych okresach kiedy liczba zakażeń koronawirusem spadała wydarzenia organizowane były stacjonarnie. W okresach kiedy obowiązywał zakaz organizowania wydarzeń, Biblioteka podejmowała różne inicjatywy realizowane online (media społecznościowe, lokalna tv), takie jak: czytanie fragmentów książek, warsztaty, lekcje biblioteczne²⁴.

Życie plastyczne miasta koncentruje się wokół powstałego w 1995 roku Biura Wystaw Artystycznych. Znakomite warunki ekspozycyjne (łączna powierzchnia wystawiennicza 500 metrów kwadratowych), profesjonalne oświetlenie oraz charyzmatyczna osobowość pierwszego kustosa galerii, nieżyjącego już Tadeusza Maja, nadały ostrowieckiemu BWA właściwą rangę artystyczną. Do chwili obecnej galeria przygotowała kilkadziesiąt wystaw z różnych dziedzin sztuki. W jej progach gościli wybitni twórcy, min.: Adam Myjak, Marian Czapla, Jerzy Duda Gracz, Stanisław Tabisz, Gustaw Zemła, Zdzisław Beksiński, Magdalena Abakanowicz, Leszek Mądzik. Poza prezentowaniem mieszkańcom Ostrowca Świętokrzyskiego osiągnięć sztuki ogólnopolskiej BWA promuje także twórców rodzimych organizując im wystawy zarówno w mieście, jak i innych galeriach w Polsce. Każdej wystawie towarzyszy profesjonalnie wydany katalog.

Od 1996 roku BWA organizuje Jesienne Salony Sztuki. Jest to cykliczna, konkursowa impreza o zasięgu międzynarodowym, której celem jest przegląd wszystkich technik i kierunków uprawianych we współczesnej sztuce. Od początku cieszy się ona ogromnym zainteresowaniem ze strony artystów zarówno polskich, jak i zagranicznych. Do konkursu wpływa zwykle kilkaset prac, spośród których profesjonalne jury wybiera najlepsze, kwalifikuje do wystawy pokonkursowej i przyznaje nagrody. Bardzo istotną część działalności BWA stanowi edukacja artystyczna. Do każdej wystawy przygotowywana jest oferta kierowana do dzieci, młodzieży i osób dorosłych. Galeria otwiera się także na przestrzeń publiczną wprowadzając do swojej oferty edukacyjne „Spacerowniki po mieście”²⁵.

---

²⁴ *Raport o stanie...*, s. 212.

²⁵ <http://www.bwa.ostrowiec.pl/historia/> (dostęp: 31.08.2021).

Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji²⁶ jest jednostką organizacyjną Gminy Ostrowiec Świętokrzyski. Swoją działalność rozpoczął 1 stycznia 1974 roku. W obecnej formie organizacyjnej MOSiR działa od 29 grudnia 1999 roku. Działalność MOSiR-u skupiona jest głównie na organizowaniu oraz wspieraniu sportu masowego i rekreacji poprzez:

- ✓ upowszechnienie kultury fizycznej i sportu wśród dzieci, młodzieży i dorosłych,
- ✓ zarządzanie terenami, obiektami i urządzeniami sportowymi,
- ✓ organizowanie imprez sportowo-rekreacyjnych i kulturalnych,
- ✓ utrzymanie, budowę nowych oraz rozbudowę istniejących obiektów i urządzeń kultury fizycznej,
- ✓ współpracę w dziedzinie kultury fizycznej z innymi jednostkami i organizacjami,
- ✓ udostępnianie obiektów sportowych klubom sportowym działającym na terenie Ostrowca Świętokrzyskiego,
- ✓ udostępnianie obiektów sportowych mieszkańcom Ostrowca Świętokrzyskiego,
- ✓ udostępnianie basenu uczniom ostrowieckich szkół podstawowych, gimnazjów, szkół średnich,
- ✓ prowadzenie powszechnej nauki pływania dla uczniów II klas szkół podstawowych z terenu Ostrowca Świętokrzyskiego.

Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji jest zarządcą:

- ✓ Miejskiego Stadionu Sportowego „KSZO”,
- ✓ Hali Sportowo - Widowiskowej „KSZO”,
- ✓ Pływalni „Rawszczyzna” z Działem Odnowy Biologicznej i Rehabilitacji,
- ✓ Piłkarskiego Ośrodka Treningowego,
- ✓ Ośrodka Wypoczynkowego „Gutwin”,
- ✓ Dwóch Kompleksów Boisk Sportowych "ORLIK",
- ✓ Boiska Wielofunkcyjnego w Parku Miejskim.

W 2020 roku Gmina Ostrowiec Świętokrzyski realizowała 7 programów sportowo-rekreacyjnych:

- ✓ Aktywny Senior 2020,
- ✓ Program nauki pływania w klasach II szkół podstawowych,
- ✓ Akademia Pływacka 2020,
- ✓ Współzawodnictwo Sportowe Szkół Podstawowych,

---

²⁶ <http://mosir.ostrowiec.pl/> (dostęp: 31.08.2021).

- ✓ Ostrowiecka Volleymania,
- ✓ Biegam Bo Lubię,
- ✓ Zajęcia rekreacyjno – sportowe z elementami socjoterapii.

Rok 2020 w dziedzinie kultury zdominowany został przez problemy związane z epidemią Covid-19. Choć początek roku zapowiadał zwiększone zainteresowanie ofertą instytucji tworzących Ostrowiecki Browar Kultury, to ograniczenia pandemiczne zweryfikowały wszystkie plany artystyczne. Większość kluczowych przedsięwzięć kulturalnych oraz działania związane z edukacją artystyczną musiały zostać ograniczone lub odwołane. Nie przeszkodziło to jednak w organizowaniu, co prawda w ograniczonej formie, kulturalnych wakacji dla dzieci i młodzieży czy szlifowaniu talentów najmłodszych mieszkańców miasta. Przez miesiące letnie z oferty instytucji kultury skorzystało tysiące ostrowczan. Każde z wydarzeń wymagało zastosowania zaleceń związanych z reżimem sanitarnym, a bezpieczeństwo organizacyjne potwierdziły kontrole pracowników Sanepidu. Na uwagę zasługuje przygotowanie nowego kina w Ostrowieckim Browarze Kultury, które zastąpiło na czas modernizacji Kino Etiudę znajdującą w dawnym Zakładowym Domu Kultury. Działalność rozpoczęła także Strefa Aktywności Obywatelskiej SAS, miejsce spotkań przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz Rad Osiedli.

Współpraca z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego

Mając na uwadze działalność organizacji pozarządowych oraz innych podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego, która jest istotnym elementem spajającym i aktywizującym społeczność lokalną, Gmina Ostrowiec Świętokrzyski co roku zabezpiecza w swoim budżecie kwotę na realizację zadań zleconych, w ramach otwartych konkursów ofert organizacjom pozarządowym. Podmioty realizujące zadania kształtują liderów podejmujących aktywność na rzecz małych społeczności, przyczyniają się do rozwijania więzi mieszkańców gminy oraz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego. Program współpracy Gminy Ostrowiec Świętokrzyski z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego w latach 2020 – 2021 skierowany jest do tych organizacji, które prowadzą swoją działalność na terenie Gminy Ostrowiec Świętokrzyski i na rzecz jej mieszkańców. Mieszkańcy korzystają bezpłatnie z różnych form wsparcia w zakresie poszczególnych zadań.

W roku 2020 na terenie Gminy Ostrowiec Świętokrzyski ogłoszono 7 konkursów i zawarto 15 umów z organizacjami pozarządowymi na łączną kwotę 1 440 664,26 zł, w tym na:

- ✓ przeciwdziałanie patologiom społecznym – 290 225,77,
- ✓ pomoc społeczną – umowy na realizację zadań:
  - „Prowadzenie Dziennego Domu Senior – WIGOR” na kwotę 221 621,34 zł,
  - „Prowadzenie Centrum Integracji Społecznej dla mieszkańców Gminy Ostrowiec Świętokrzyski” na kwotę 643 351,54 zł,
  - Centrum Wspierania Inicjatyw Społeczno- Ekonomicznych na kwotę 150 000,00 zł.
- ✓ ochronę i promocję zdrowia - 62 390,61,
- ✓ kulturę, sztukę, ochronę dóbr kultury i dziedzictwa narodowego – 16 075,00 zł,
- ✓ wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej – 57 000,00 zł.

W 2020 roku w Ostrowcu Świętokrzyskim ogłoszono 10 otwartych konkursów i zawarto 40 umów z organizacjami pozarządowymi i klubami sportowymi działającymi na terenie Ostrowca Świętokrzyskiego. Pomimo trudnej sytuacji wywołanej pandemią organizacje pozarządowe przy wsparciu Gminy zrealizowały zadania zlecone²⁷.

²⁷ Sprawozdanie z realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski na lata 2014-2021 za rok 2020, s. 5-6.

Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo publiczne to ogół instrumentów służących ochronie ludności przed incydentami zakłócającymi funkcjonowanie obywateli w społeczeństwie, zgodne z przyjętymi normami prawnymi i obyczajowymi. Bezpieczeństwo publiczne umożliwia sprawne funkcjonowanie społeczeństwa. Bezpieczeństwo jest jednym z istotnych czynników wpływających na jakość życia mieszkańców. Poczucie bezpieczeństwa wynika zarówno z obiektywnych faktów mających odzwierciedlenie w statystykach publikowanych przez Policję i Straż Miejską, jak i subiektywnych przekonań mieszkańców.

Teren Gminy Ostrowiec Świętokrzyski podlega pod działania operacyjne Komendy Powiatowej Policji w Ostrowcu Świętokrzyskim. W 2020 roku w Ostrowcu Świętokrzyskim stwierdzono 1 127 przestępstw. Oznacza to, że na każdych 1000 mieszkańców odnotowano 17,5 przestępstw. W 2020 roku znacząco wzrosła liczba wykroczeń w postaci zakłócania porządku publicznego. Zamieszczone tabele przedstawiają dane pozyskane z Komendy Powiatowej Policji w Ostrowcu Świętokrzyskim. Ich analiza dostarcza ważnych informacji.

Tabela 7. Przepięstwa/wykroczenia popełnione pod wpływem środków odurzających.

	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Prowadzenie pojazdów na drodze publicznej w stanie nietrzeźwości	84	162	136
Podejmowanie czynności zawodowych pod wpływem alkoholu	16	6	20
Zakłócanie porządku publicznego	410	420	1972
Liczba wypadków pod wpływem alkoholu	2	3	1
Osoby zatrzymane do wytrzeźwienia ogółem	302	236	200
Osoby nieletnie zatrzymane do wytrzeźwienia	0	0	0
Przepięstwa popełnione przez nieletnich pod wpływem środków odurzających	0	1	1

Tabela 8. Przepięstwa na terenie gminy.

	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Kradzież z włamaniem	173	152	150
Fizyczne i psychiczne znęcanie się nad rodziną	36	51	66
Pobicie/ bójka	14	10	14
Uszkodzenie mienia	64	81	53
Kradzież pieniędzy wraz z dokumentami	8	12	24
Kradzież mienia/ kradzież samochodu	186	166	135
Uszczerbek na zdrowiu	48	36	29
Rozboje i wymuszenia rozbójnicze	21	24	13
Wypadki drogowe	25	28	19
Ilość kontroli drogowych	28 037	24 610	19 480
Ilość mandatów karnych w ruchu drogowym	8 408	8 184	7 116
Ilość mandatów karnych z ustawy o wychowaniu w trzeźwości	1 256	1 294	1 474

Tabela 9. Kwalifikacja prawna wszczętych / stwierdzonych / zakończonych.

2018			
	Wszczęte	Stwierdzone	Zakończone
Znęcanie się na rodziną	65	27	65
Groźby karalne	29	7	22
Uchylenie się od płacenia alimentów	528	316	366
Rozpijanie małoletniego	0	0	0
2019			
	Wszczęte	Stwierdzone	Zakończone
Znęcanie się nad rodziną	63	27	63
Groźby karalne	26	10	21
Uchylenie się od płacenia alimentów	264	169	233
Rozpijanie małoletniego	1	0	1
2020			
	Wszczęte	Stwierdzone	Zakończone
Znęcanie się na rodziną	45	19	41
Groźby karalne	21	7	18
Uchylenie się od płacenia alimentów	261	177	227
Rozpijanie małoletniego	1	0	1

Działania Policji w zakresie bezpieczeństwa mieszkańców Ostrowca Świętokrzyskiego wspierane są przez funkcjonariuszy Straży Miejskiej.

Straż Miejska odpowiada za realizację zadań w zakresie porządku publicznego i kształtowania bezpiecznych warunków życia mieszkańców Ostrowca Świętokrzyskiego. Najważniejsze działania zrealizowane przez ostrowiecką Straż Miejską w 2020 roku:

- ✓ podejmowanie interwencji w sytuacjach zagrożenia życia, zdrowia lub mienia, a także w przypadku naruszenia dóbr osobistych ludzi; realizacja ustawowych zadań,
- ✓ ujawnianie wykroczeń i ściganie sprawców czynów zabronionych zakłócających ład i porządek publiczny,
- ✓ działania w stanie epidemii związane z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, koordynacja działań związanych z kwarantanną zbiorową i indywidualną; współpraca z Komendą Powiatową Policji w Ostrowcu Świętokrzyskim, realizacja poleceń Wojewody Świętokrzyskiego,
- ✓ kompleksowe kontrole przestrzeni publicznej mające na celu eliminowanie negatywnych zachowań człowieka na środowisko naturalne, poprawa czystości i porządku na terenie miasta z uwzględnieniem problematyki zaśmiecania i zanieczyszczania miejsc dostępnych dla publiczności, powstawania dzikich wysypisk śmieci, spalania odpadów w domowych piecach i kotłach grzewczych niskiej emisji, niezgodne z prawem pozbywanie się odpadów, działania kontrolne i prewencyjne miejsc szczególnie zagrożonych występowaniem wszelkich niepożądanych społecznie zjawisk,
- ✓ „Ostrowiecka ulica wolna od (spożywania) alkoholu”- w ramach tego celu, egzekwowano zakaz spożywania napojów alkoholowych w miejscach publicznych określony w przepisach ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi, podejmowano interwencje wobec osób będących pod wpływem alkoholu, które zakłócały spokój, porządek publiczny albo wywoływały zgorzenie w miejscu publicznym, przeprowadzano kontrole placówek handlowych oraz lokali gastronomicznych prowadzących obrót napojami alkoholowymi w zakresie przestrzegania obowiązującego prawa,
- ✓ działania kontrolne i prewencyjne miejsc szczególnie zagrożonych występowaniem wszelkich niepożądanych społecznie zjawisk, stworzenie mapy zagrożeń w oparciu o własne statystyki i wnioski mieszkańców, efektywne

wykorzystywanie posiadanych sił i środków mające na celu dyslokację patroli w miejsca najbardziej zagrożone,

- ✓ czuwanie nad porządkiem w komunikacji i kontrola ruchu drogowego w zakresie określonym w przepisach o ruchu drogowym,
- ✓ podejmowanie interwencji dotyczących zwierząt, związanych z przestrzeganiem ustaw o ochronie zwierząt, o ochronie zdrowia zwierząt i zwalczaniu chorób zakaźnych oraz przestrzegania obowiązków osób utrzymujących zwierzęta domowe określonych w Regulaminie utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Ostrowiec Świętokrzyski,
- ✓ konwojowanie wartości pieniężnych i dokumentów dla potrzeb gminy,
- ✓ zabezpieczanie miejsc awarii, zdarzeń drogowych, informowanie odpowiednich służb o stwierdzonych zagrożeniach, usterkach i innych nieprawidłowościach, stałe monitorowanie, stanu technicznego znaków i urządzeń drogowych, sygnalizacji świetlnej, utrzymywania w czystości urządzeń infrastruktury publicznej,
- ✓ współdziałanie z organizatorami i innymi służbami w ochronie porządku podczas zgromadzeń i imprez publicznych,
- ✓ oddziaływanie na postawy i poglądy dzieci, młodzieży i dorosłych wobec zjawisk naruszających przyjęte normy prawne, działania profilaktyczne wśród dzieci i młodzieży, dotyczące szeroko rozumianego porządku i bezpieczeństwa publicznego, mające na celu promowanie prospołecznych postaw,
- ✓ inicjowanie i uczestnictwo w działaniach mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń, rozwiązywanie problemów społecznych i strategicznych dot. rozwoju Gminy Ostrowiec Świętokrzyski.

Ochronę przeciwpożarową na terenie Gminy Ostrowiec Świętokrzyski zapewnia Straż Pożarna. Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej wraz z jednostkami ratowniczo-gaśniczymi zlokalizowanymi na terenie Ostrowca Świętokrzyskiego posiada samochody ratowniczo-gaśnicze z pełnym wyposażeniem oraz sprzęt gaśniczy, a także pozostały niezbędny sprzęt do wykonywania swoich obowiązków.

Ochrona zdrowia

System opieki zdrowotnej w Polsce tworzą instytucje oraz osoby, które wchodzi w skład zespołu i zapewniają opiekę zdrowotną ludności. Opiera się on na modelu ubezpieczeniowym - każdemu ubezpieczonemu przysługuje prawo do ochrony zdrowia. Jest to niezależne od sytuacji materialnej. Zakres udzielanych świadczeń, a także warunki ich przyznawania określają odpowiednie ustawy:

- ✓ ustawa o zakładach opieki zdrowotnej,
- ✓ ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

W polskim systemie opieki zdrowotnej istnieje tylko jedna organizacja odpowiedzialna za pokrywanie kosztów leczenia - jest nią Narodowy Fundusz Zdrowia. Został on powołany do życia 23.01.2003 roku. NFZ stanowi państwową jednostkę centralną dysponującą całością pieniędzy, odprowadzanych z dochodów Polaków w postaci obowiązkowej składki ubezpieczenia zdrowotnego (9% dochodów osobistych).

Podstawowym ogniwem systemu opieki zdrowotnej jest lekarz (zazwyczaj specjalista medycyny rodzinnej). To on przede wszystkim udziela świadczeń zdrowotnych. Jego obowiązkiem jest prowadzenie profilaktyki zdrowotnej oraz leczenie zapisanych u niego pacjentów. Czasem, w uzasadnionych wypadkach, wydaje on skierowanie do poradni specjalistycznej (np. psychiatrycznej czy onkologicznej) lub do szpitala. Świadczenia zdrowotne uzyskuje się tylko za okazaniem dokumentu ubezpieczenia zdrowotnego.

Kluczową placówką świadczącą usługi z zakresu ochrony zdrowia na terenie miasta jest Zespół Opieki Zdrowotnej w Ostrowcu Świętokrzyskim. Szpital powiatowy w 2020 roku dysponował 350 łózkami oraz 4 poradniami (w 2021 roku- 5 poradni). Liczba hospitalizacji w 2019 roku to 24 477, natomiast w 2020 roku to 19 294. W zakresie podstawowej opieki zdrowotnej dla mieszkańców Ostrowca Świętokrzyskiego ambulatoryjną pomoc świadczą 43 przychodnie lekarskie (w tym 1 przychodnia publiczna), które zapewniają usługi z zakresu podstawowej i specjalistycznej opieki medycznej. Ofertę z zakresu ochrony zdrowia uzupełniają 23 apteki.

W latach 2014-2018, pomimo spadku liczby ludności, zwiększyła liczba przychodni w mieście. Na 10 tys. ludności przypada średnio 6 przychodni. Ogólna liczba porad lekarskich udzielonych w ramach POZ w Ostrowcu Świętokrzyskim w roku 2018 wyniosła 408,8 tys.

Wraz ze zwiększeniem liczby przychodni odnotowano wzrost liczby udzielonych porad

lekarskich o 9,7%. Wskaźnik liczba porad lekarskich na 1000 ludności przyjmuje w mieście wartość 5,9 tys.

Z badań społecznych przeprowadzonych wśród mieszkańców miasta wynika, że dostęp do usług w zakresie opieki zdrowotnej jest w Ostrowcu Świętokrzyskim niezadowolający. Wśród działań rozwojowych, na które warto przeznaczyć środki, ankietowani wskazywali poprawę jakości opieki medycznej, dostępu do usług rehabilitacyjnych czy poradnictwa specjalistycznego²⁸.

Pomoc społeczna

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Instytucja ta wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka

(art. 2 pkt 1 i art. 3 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej).

W Gminie Ostrowiec Świętokrzyski zadania z zakresu pomocy społecznej realizowane są przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrowcu Świętokrzyskim. Ośrodek jest bezpośrednim realizatorem zadań własnych Gminy, zadań własnych Gminy o charakterze obowiązkowym oraz zadań zleconych Gminie przez administrację rządową, określonych

w przepisach obowiązującego prawa, w szczególności w ustawie o pomocy społecznej. Dodatkowo zobowiązany jest do realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb Gminy, bądź rządowych programów pomocy społecznej, bądź z porozumień z organami administracji rządowej lub innych ustaw, w tym w szczególności z zakresu świadczeń rodzinnych, funduszu alimentacyjnego, świadczeń wychowawczych, wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Na podstawie art. 7 ustawy o pomocy społecznej osobom i rodzinom udziela się świadczeń społecznych w szczególności z powodu: ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, przemocy w rodzinie, potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi, potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,

---

²⁸ *Plan rozwoju lokalnego...*, s. 32.

bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych, trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, trudności w przystosowaniu

do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, alkoholizmu lub narkomanii, zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej, klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Pomoc i wsparcie w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski z pomocy społecznej w 2020 roku uzyskało 2298 osób, co stanowiło 3,58% wszystkich mieszkańców Gminy. W roku oceny, w stosunku do 2019 roku, łączna liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia zmniejszyła się o 228 osób. W przypadku długotrwale korzystających z pomocy społecznej ich liczba osiągnęła poziom 702 osób, co oznaczało spadek w stosunku do roku 2019 o 73 osoby. Najczęstszymi powodami udzielania pomocy społecznej są niezmiennie od kilku lat długotrwała choroba, ubóstwo, niepełnosprawność oraz bezrobocie²⁹.

Tabela 10. Powody przyznawania pomocy społecznej- liczba rodzin³⁰.

	2019 r.	2020 r.
Długotrwała lub ciężka choroba	797	740
Ubóstwo	814	736
Niepełnosprawność	813	711
Bezrobocie	343	305
Alkoholizm	307	255
Bezradność opiekuńczo- wychowawcza	152	130
Bezdomność	100	108
Potrzeba ochrony macierzyństwa	78	69
Trudności w przystosowaniu po opuszczeniu zakładu karnego	30	25

²⁹ Ocena zasobów pomocy społecznej za 2020 i 2019 rok.

³⁰ W jednym przypadku podstawą do udzielenia pomocy może być równocześnie kilka przesłanek.

Przemoc w rodzinie	195	13
Narkomania	15	8
Zdarzenie losowe	1	6
Inne	6	9

Spadek liczby osób i rodzin korzystających z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ostrowcu Świętokrzyskim wpływa na zmniejszenie liczby rodzin objętych pracą socjalną, w stosunku do roku ubiegłego jest to spadek o 11%. Maleje również liczba osób, które długotrwale korzystają z pomocy społecznej, co dobrze rokuje na przyszłe lata. W porównaniu z 2019 rokiem liczba ta uległa redukcji o 9%. Przyczyn spadku upatruje się w kilku czynnikach:

- ✓ zintensyfikowana praca z osobami korzystającymi ze świadczeń z pomocy społecznej, w tym organizowanie społeczności lokalnej,
- ✓ wprowadzenie dodatkowych narzędzi pomocowych, zarówno w MOPS, jak i u Partnerów współpracujących z MOPS (np. PCK, Serwis Kadr),
- ✓ wypłata świadczeń rodzinnych i wychowawczych poprawiających bezpieczeństwo ekonomiczne rodzin,
- ✓ spadek liczby mieszkańców.

Pomoc społeczna to nie tylko wsparcie finansowe osób i rodzin potrzebujących, ale także wsparcie instytucjonalne, świadczone przez placówki pomocy społecznej. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrowcu Świętokrzyskim realizuje usługi społeczne m.in. takie, jak:

- ✓ asystent rodziny,
- ✓ praca socjalna z rodzinami biologicznymi dzieci umieszczonymi w pieczy zastępczej,
- ✓ praca socjalna z seniorami,
- ✓ praca socjalna z klientami Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej,
- ✓ "Szkoła Rodziny",
- ✓ Organizowanie Społeczności Lokalnej,
- ✓ asystent osobisty osoby niepełnosprawnej,
- ✓ usługi podstawowe i specjalistyczne usługi opiekuńcze,
- ✓ poradnictwo,

- ✓ mieszkania chronione / treningowe,
- ✓ pomoc sąsiedzka,
- ✓ opieka wytchnieniowa,
- ✓ dożywanie,
- ✓ Noclegownia,
- ✓ dowożenie dzieci niepełnosprawnych.

Gmina Ostrowiec Świętokrzyski finansuje lub współfinansuje działanie placówek pomocy społecznej:

- ✓ Dzienny Dom „Senior-WIGOR”- jest placówką dziennego pobytu, przeznaczoną dla seniorów znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji życiowo – bytowej. Placówka jest przeznaczona zarówno dla kobiet jak i mężczyzn, nieaktywnych zawodowo, w wieku 60+, mieszkających na terenie Ostrowca Świętokrzyskiego. Dom podczas pobytu zapewnia seniorom wsparcie oraz pomoc wynikającą z ich wieku, potrzeb i stanu zdrowia. Dom jest zadaniem realizowanym przez Gminę Ostrowiec Świętokrzyski, a jego prowadzenie, drogą konkursu ofert, zostało zlecone organizacji pozarządowej,
- ✓ Środowiskowy Dom Samopomocy „Przystań” typu A, B i C- to dzienny ośrodek wsparcia społecznego dla osób, które w wyniku upośledzenia niektórych funkcji organizmu lub zdolności adaptacyjnych, wymagają pomocy i wsparcia w codziennym życiu w środowisku rodzinnym i społecznym. ŚDŚ jest jednostką organizacyjną Gminy Ostrowiec Świętokrzyski zorganizowaną w celu wykonywania zadania zleconego z zakresu administracji rządowej. Celem jego działania jest zwiększenie zaradności i samodzielności życiowej, a także integracji społecznej jego uczestników,
- ✓ Środowiskowy Klub Trzykrotka- funkcjonuje przy Środowiskowym Domu Samopomocy typu A. Celem funkcjonowania Klubu jest zapobieganie marginalizacji społecznej osób z zaburzeniami psychicznymi oraz utrwalanie ich zaradności i samodzielności życiowej. Cel ten jest realizowany poprzez szereg form aktywności, które m.in. przywracają uczestnikom Klubu poczucie wiary we własne możliwości, siły do wzięcia odpowiedzialności za swoje życie, umożliwiają zdobywanie nowych umiejętności niezbędnych do poszukiwania lub wykonywania pracy oraz pełnienia ról społecznych,

- ✓ Noclegownia dla bezdomnych mężczyzn - prowadzona jest przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrowcu Świętokrzyskim. Schronienie w noclegowni przysługuje osobom bezdomnym, dla których gminą właściwą, w rozumieniu przepisów ustawy o pomocy społecznej jest Gmina Ostrowiec Świętokrzyski. Noclegownia czynna jest cały rok, przez 7 dni w tygodniu, posiada 22 miejsca noclegowe,
- ✓ Centrum Integracji Społecznej- prowadzi działania na rzecz osób długotrwale bezrobotnych, dotkniętych problemem uzależnienia oraz zagrożonych uzależnieniem. Poprzez udział w programie reintegracji społecznej i zawodowej klienci kształtują umiejętności pozwalające na prawidłowe pełnienie ról społecznych. Uczestnicy nabywają umiejętności zawodowe, mają możliwość podwyższenia kwalifikacji lub przekwalifikowania. W ramach podejmowanych działań odbywają się treningi kompetencji społecznych, warsztaty motywacyjne, doradztwo zawodowe,
- ✓ Mieszkanie chronione treningowe jest to forma pomocy społecznej przygotowująca, pod opieką specjalistów, osoby tam przebywające, które ze względu na trudną sytuację życiową, bezdomność, wiek, niepełnosprawność lub chorobę, potrzebują wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu, ale nie wymagają usług w zakresie świadczonej przez jednostkę całodobowej opieki. Na dzień 31 grudnia 2021, Gmina Ostrowiec Świętokrzyski dysponuje trzema mieszkaniami chronionymi, dla 17 osób.

Do dnia 31.12.2021 r. Gmina współfinansowała Dzienny Dom „Senior-WIGOR”, tj. placówkę dziennego pobytu, przeznaczoną dla seniorów znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji życiowo – bytowej. Placówka była przeznaczona zarówno dla kobiet jak i mężczyzn, nieaktywnych zawodowo, w wieku 60+, mieszkających na terenie Ostrowca Świętokrzyskiego. Dom podczas pobytu zapewniał seniorom wsparcie oraz pomoc wynikającą z ich wieku, potrzeb i stanu zdrowia.

Według stanu na dzień uchwalenia niniejszej Strategii, Gmina zamierza zlecić w postępowaniu konkursowym realizację zadania w zakresie prowadzenia „Centrum Seniora” w okresie od dnia 01.01.2022 r. do dnia 31.12.2022 r. Zadanie to wpisuje się w politykę społeczną i senioralną zawartą w Strategii Rozwoju Gminy Ostrowiec Świętokrzyski na lata 2021-2030.

Istotnym elementem działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej jest współpraca ze społecznością lokalną. W 2020 roku pracownicy MOPS szczególnie angażowali się w:

- ✓ Organizowanie Społeczności Lokalnej (OSL)- długotrwały proces nastawiony na rozwój lokalny poprzez trwałą zmianę rzeczywistości społecznej. Pomocą objęci zostali najbardziej potrzebujący mieszkańcy miasta, pozostający pod opieką MOPS – osoby
  - z niepełnosprawnościami somatycznymi, zaburzone psychicznie, bezdomne, mieszkańcy z terenów rewitalizowanych, rodziny z wyzwaniami. W ramach działalności OSL zostało zorganizowanych 25 wydarzeń i inicjatyw sąsiedzkich, w których wzięło udział około 150 mieszkańców. Działania miały wielopłaszczyznowy charakter. Finansowane ze środków EFS,
- ✓ Wsparcie Rodziny:
  - 1) Szkoła Rodziny - zajęcia dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. W 2020 r. w projekcie wzięło udział 41 osób w tym 15 kobiet, 4 mężczyzn, 23 dzieci. Ilość podjętych działań – 197, w tym np.: 28 – zajęć edukacyjnych dla rodziców, 41 – konsultacji z psychologiem, 28 – zajęć dla dzieci w świetlicy, 27 – zajęć socjoterapeutycznych, 44 konsultacje z pracownikiem socjalnym, 14 konsultacji z logopedą, 12 konsultacji z pielęgniarką, 3 spotkania (wyjazdy) integracyjne całych rodzin. Finansowane ze środków EFS,
  - 2) Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej – wsparciem objęto 20 osób z niepełnosprawnościami u których usługa była świadczona w sposób zindywidualizowany, uwzględniający rodzaj i stopień niepełnosprawności, w szczególności w zakresie uniemożliwiającym aktywne uczestniczenie w życiu społecznym. Finansowane ze środków EFS,
  - 3) Opieka wytchnieniowa – realizacja Programu Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej „Opieka wytchnieniowa”- edycja 2020 r., usługa skierowana dla osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności lub orzeczeniami równo-ważnymi, opiekunów dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności. W ramach Programu opieką objętych zostało 50 osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności i 8 dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności,
- ✓ Pomoc sąsiedzka- zapewnienie 9 osobom samotnym, niesamodzielnym, niepełnosprawnym, w podeszłym wieku, wsparcia i pomocy w podstawowych czynnościach dnia codziennego ułatwiających pozostanie w dotychczasowym miejscu zamieszkania poprzez organizację usług opiekuńczych, świadczonych przez najbliższe, niespokrewnione otoczenie. Finansowane ze środków EFS,

- ✓ „Wspieraj seniora”- program finansowany w ramach Solidarnościowego Korpusu Wsparcia Seniorów. Kompleksowa pomoc zakupowa dla osób starszych po 70 r.ż. Pomocą objęto 22 osoby,

W 2020 r. pracownicy socjalni monitorowali funkcjonowanie rodzin głównie poprzez wizyty w miejscu ich zamieszkania. W związku z wprowadzeniem stanu epidemii (wirus SARS – CoV-2) wykorzystywano również kanały komunikacji głosowej i wideo (formy telefoniczne i wideo połączenia). Łącznie przeprowadzono 506 wizyt i rozmów³¹.

Działania w tym zakresie miały głównie na celu:

- podniesienie kompetencji opiekuńczo – wychowawczych rodziców,
- pomoc w racjonalnym gospodarowaniu budżetem domowym, a w szczególności wydatkowanie świadczenia wychowawczego 500 plus,
- udzielanie wsparcia emocjonalnego w przezwyciężaniu problemów życiowych przez rodzinę, przede wszystkim ze względu na stan epidemii w kraju,
- udzielanie informacji nt. zasad dbania o siebie i członków rodziny w zakresie obostrzeń funkcjonowania społecznego.

W wyniku współpracy z rodzinami, osiągnięto następujące efekty:

- ✓ w 12 rodzinach, w których zakończona została procedura „Niebieskiej Karty” zostały wyeliminowane przyczyny i skutki przemocy. Sytuacja w rodzinach jest monitorowana.
- ✓ 8 osób podjęło leczenie odwykowe,
- ✓ 10 osób zmotywowano do aktywności zawodowej, w tym:
  - 3 osoby podjęły szkolenie zawodowe,
  - 7 osób znalazło zatrudnienie.
- ✓ 15 rodzin nabyło umiejętności w prowadzeniu gospodarstwa domowego,
- ✓ wzrosły kompetencje opiekuńczo - wychowawcze rodziców, co wpłynęło bezpośrednio na poprawę więzi i relacji rodzinnych w 20 rodzinach, a także dbałość o profilaktykę zdrowia (w tym specjalistyczną opiekę medyczną) w 34 rodzinach,
- ✓ utrzymywanie stałego kontaktu ze szkołą w 34 rodzinach,
- ✓ poprawiły się warunki mieszkaniowe w 21 rodzinach.

---

³¹ Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski na lata 2019- 2021 za 2020 rok, s. 6.

Zasoby kadrowe, finansowe i materialne MOPS gwarantują minimum bezpieczeństwa socjalnego słabym ekonomicznie i socjalnie mieszkańcom Ostrowca Świętokrzyskiego. Na koniec 2020 roku MOPS w Ostrowcu Świętokrzyskim zatrudniał 123 pracowników³². Ośrodek spełnia ustawowy warunek co do zatrudnienia: 1 pracownik na 2000 osób lub 1 pracownik socjalny na 50 rodzin. Polityka społeczna w gminie ma charakter wielodziedzinowy. Szybko postępujący proces starzenia się mieszkańców Ostrowca Świętokrzyskiego wyznaczył konieczny obszar interwencji na rzecz poprawy warunków życia seniorów. W odpowiedzi na to wyzwanie został opracowany program wspierania osób starszych. Ze względu na tendencję wzrostową zapotrzebowania na wsparcie dla osób starszych, z niepełnosprawnościami, przewlekłe chorych w ich miejscu zamieszkania oraz ich rodzin, istnieje potrzeba corocznego zabezpieczenia oraz pozyskiwania środków finansowych na usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze, usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi, opiekę wytchnieniową, asystentów osobistych osób niepełnosprawnych, pomoc sąsiedzka, miejsca dziennego pobytu, mieszkania chronione.

Polityka społeczna w gminie winna zawierać dopasowany do potrzeb program mieszkaniowy. Z uwagi na znaczną liczbę dorosłych osób z niepełnosprawnościami w rodzinach, w których występuje samotne macierzyństwo, choroba rodziców, czy po prostu proces starzenia osób starszych i niesamodzielnych, osób bezdomnych, nieunikniony jest rozwój mieszkalnictwa chronionego(wspieranego, treningowego).

Wielowątkowe, negatywne zjawiska społeczne w rodzinach korzystających ze wsparcia pomocy społecznej powodują, iż podejmowane działania wspierające ze strony pracowników MOPS wymagają większego nakładu czasu i umiejętności, aniżeli pomoc świadczona do tej pory w środowiskach zasadniczo wymagających jedynie wsparcia finansowego w postaci zasiłków celowych, bądź okresowych. Aktualnie realizacja pracy socjalnej jest trudnym i obciążającym zadaniem w obliczu bardzo skomplikowanych sytuacji życiowych podopiecznych Ośrodka. Konieczne więc jest ciągle podnoszenie kompetencji, poszerzanie wiedzy i umiejętności kadry. W Ośrodku zapewnione jest wsparcie psychologiczne, szkolenia, superwizje.

Diagnoza problemów społecznych w ujęciu działania instytucji pomocy społecznej

---

³² Ocena zasobów...

Długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność

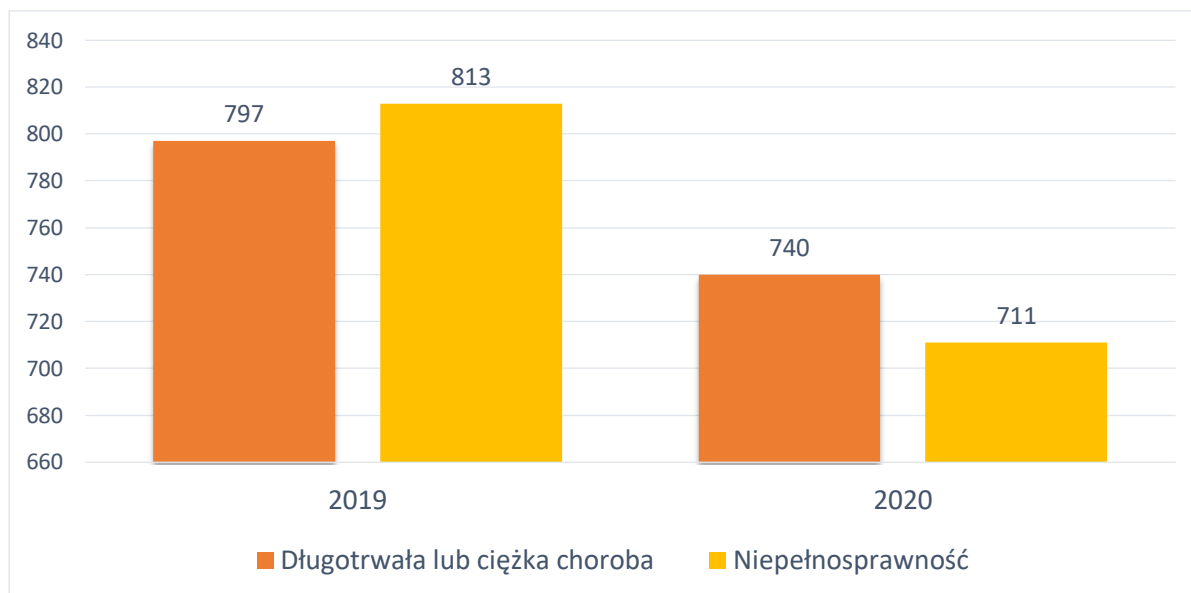

Problem długotrwałej choroby dotyczy osób, które z powodu posiadanego schorzenia pozostają przez długi czas pod opieką lekarską, a choroba, na którą cierpią, często nie jest możliwa do całkowitego wyleczenia, a jedynie minimalizowane są jej objawy. Ciężka choroba natomiast to taka, która zagraża życiu człowieka. Otrzymanie pomocy społecznej z powodu długotrwałej choroby jest uzależnione również od tego, w jakim stopniu posiadane schorzenie utrudnia życie wnioskodawcy. Uwzględniane są takie okoliczności jak: wydatki ponoszone w związku z zakupem leków, wydatki związane z wyjazdami do specjalistów, utrudnienie w podjęciu zatrudnienia.

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych definiuje osoby niepełnosprawne, jako osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności zdolności do wykonywania pracy zawodowej. Osoby niepełnosprawne to również te, które uzyskały orzeczenie o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy na podstawie odrębnych przepisów oraz dzieci posiadające orzeczenie o niepełnosprawności przed ukończeniem 16 roku życia.

Dane z MOPS w Ostrowcu Świętokrzyskim wskazują, że w ostatnich latach długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność są najczęściej występującymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej osób i rodzin, a jednocześnie najczęstszymi powodami ubiegania się o pomoc społeczną. Co ważne, w 2020 roku zmniejszyła się liczba osób otrzymujących pomoc i wsparcie z tych powodów w stosunku do roku 2019. Dane w tym zakresie przedstawia wykres 2.

Wykres 2. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby oraz niepełnosprawności w latach 2019-2020.

Usługi pomocowe dla osób z niepełnosprawnościami świadczy Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Domy Pomocy Społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Warsztat Terapii Zajęciowej działający przy Stowarzyszeniu „SZANSA”, Warsztat Terapii Zajęciowej działający przy Stowarzyszeniu „RAZEM” Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych Umysłowo, Środowiskowy Dom Samopomocy "Przystań", Środowiskowy Dom Samopomocy dla Osób Niepełnosprawnych Intelktualnie w Ostrowcu Świętokrzyskim prowadzony przez Stowarzyszenie Na Rzecz Wspierania Hospicjum im. Jana Pawła II w Ostrowcu Świętokrzyskim oraz 11 organizacji pozarządowych. Instytucje te, oprócz opieki, oferują również różnego rodzaju aktywności kulturalne, sportowe, rozrywkowe, we współpracy z instytucjami i organizacjami działającymi w środowisku lokalnym (np. wyjścia do ośrodków kultury, warsztaty i spotkania integracyjne, zajęcia rehabilitacyjno-sportowe).

Bardzo ważnym aspektem wpływającym na jakość życia osób z niepełnosprawnościami jest możliwość bezpiecznego i samodzielnego korzystania z różnego rodzaju usług i przestrzeni miejskich, począwszy od załatwienia spraw urzędowych, poprzez udział w imprezach i wydarzeniach kulturalnych, aż po aktywność sportową. Dostęp do usług i przestrzeni publicznych w Ostrowcu Świętokrzyskim można uznać za umiarkowany. Wiele budynków użyteczności publicznej posiada udogodnienia dla osób z niepełnosprawnościami, przez co usługi (edukacyjne, kulturalne, sportowe, rekreacyjne) są

dostępne dla wszystkich mieszkańców. Miejskie instytucje posiadają również specjalną ofertę skierowaną do tej grupy mieszkańców – np. Miejska Biblioteka Publiczna dysponuje zbiorem ponad 1,6 tys. audiobooków, udostępnia stanowisko komputerowe z oprogramowaniem dla osób z dysfunkcjami wzroku, umożliwia wypożyczenie odtwarzacza cyfrowej książki mówionej dla niewidomych i słabowidzących z dostępem do ponad tysiąca tytułów, a także prowadzi akcję „Książka na telefon”. Biuro Wystaw Artystycznych do każdej z wystaw przygotowuje warsztaty plastyczne, które są dostępne dla wszystkich zainteresowanych, organizuje pokazy i oprowadzanie po wystawach dla osób niepełnosprawnych. W ostrowieckich szkołach prowadzone są zajęcia dla dzieci i młodzieży z różnymi rodzajami i stopniami niepełnosprawności, niektóre placówki posiadają oddziały integracyjne³³.

Od lipca 2020 r. w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej funkcjonuje bezpłatna wypożyczalnia sprzętu pielęgnacyjnego, rehabilitacyjnego oraz wspomagającego. Celem wypożyczalni jest zwiększenie dostępności sprzętu, ograniczenie skutków niepełnosprawności w szczególności osób starszych, niesamodzielnych o różnych rodzajach niepełnosprawności lub będących w trudnej sytuacji socjalno- bytowej, a w konsekwencji zapewnienie im szybkiego powrotu do aktywności zawodowej i społecznej³⁴.

Liczba beneficjentów korzystających w 2020 r. ze specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi zwiększyła się o 10%. Jest to spowodowane wzrastającą liczbą osób, u których diagnozuje się choroby psychiczne. Ostatni rok, w obliczu pandemii COVID – 19 znacząco przyczynił się do powstania i wzrostu zaburzeń psychicznych i neuropsychogennych.

Proces starzenia się społeczeństwa powoduje również zapotrzebowanie na podstawowe usługi opiekuńcze świadczone w miejscu zamieszkania. Rzutuje to bezpośrednio na kierunek pomocy społecznej. Dla Gminy, wskaźniki te pozwalają prognozować liczbę osób wymagających pomocy w postaci usług podstawowych i specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym psychiatrycznych, asystentury, pomocy sąsiedzkiej, opieki wytchnieniowej. Ponadto wzrasta liczba osób wymagających poradnictwa, skierowania do ośrodków całodobowego wsparcia, umieszczenia w mieszkaniu chronionym. Głównym powodem wzrostu zapotrzebowania na usługi jest izolacja w czasie pandemii, brak zainteresowania potrzebującymi członkami rodziny, samotność, brak dostępności do lekarzy.

---

³³ *Plan Rozwoju Lokalnego...*, s. 67.

³⁴ *Raport o stanie Gminy...*, s. 178.

Dotychczasowe podejmowane działania w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Ostrowcu Świętokrzyskim, a w szczególności znaczący rozwój różnych form pomocy i wsparcia takich jak: wsparcie asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej, pomoc sąsiedzka, usługi dla seniorów w ramach programu wspieraj seniora, czy opieka wytchnieniowa dla członków rodziny opiekujących się osobami niepełnosprawnymi, przynoszą zamierzone cele. Jednak na stopień rozwiązywania istniejących problemów społecznych i zaspokajania potrzeb, istotny wpływ mają wszelkie zamierzenia i działania realizowane również przez inne podmioty usytuowane na poziomie lokalnym (ZUM, Policja, POZ). Głównym celem dzisiejszych działań jednostek polityki społecznej jest budowanie społeczeństwa zintegrowanego, w którym osoby niepełnosprawne, chore, seniorzy mają zapewnione zarówno godne warunki życia, jak i należyłą pozycję społeczną³⁵.

Ubóstwo

Ubóstwo określa się, jako stan warunków bytowych uniemożliwiający zaspokajanie podstawowych potrzeb, funkcji życiowych. Przyczyny i konsekwencje ubóstwa często trudno od siebie oddzielić. Zarówno skutkiem jak i czynnikiem mogą być np. dezintegracja rodziny, rozwój przestępczości, marginalizacja, nierówny start dzieci i młodzieży, patologie społeczne czy niepełnosprawność.

Dodatkowo, nieodpowiednia działalność organów państwowych może zniechęcać do poprawy swojej sytuacji materialnej (np. płaca minimalna) czy też prowadzić do bierności i niezaradności życiowej (system zasiłków i świadczeń) całych grup społecznych. Zagrożenie ubóstwem dotyczy zwłaszcza rodzin wielodzietnych i niepełnych, kręgów patologii społecznej, osoby niepełnosprawne, grupy mniejszościowe, ludzi posiadających niskie kwalifikacje zawodowe, migrantów, ludzi starych.

Corocznie, na potrzeby opracowania oceny zasobów pomocy społecznej województwa świętokrzyskiego, obliczany jest wskaźnik pogłębionej deprivacji materialnej, tj. liczby osób w rodzinach, które otrzymały świadczenie pieniężne na 1000 mieszkańców. Sporządzenie wewnątrzregionalnego zestawienia przedmiotowego wskaźnika wskazuje na tzw. Obszary biedy, tj. gminy, w których względnie najwięcej mieszkańców korzysta ze świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej, a tym samym spełnia kryterium dochodowe uprawniające do otrzymywania tego typu świadczeń. Obowiązujące kryteria dochodowe to:

---

³⁵ Ocena zasobów...

dla osoby samotnie gospodarującej: 701 zł, dla osoby w rodzinie: 528 zł. Weryfikacja kryteriów dochodowych następuje co trzy lata.

Od 1 stycznia 2022 r. kryterium dochodowe osoby samotnie gospodarującej będzie wynosić 776 zł, dla osoby w rodzinie wyniesie 600 zł.

Analiza wewnątrzregionalnego zróżnicowania wskaźnika pogłębionej deprivacji materialnej wskazuje, iż najwyższe wartości w 2019 roku ww. wskaźnika odnotowano w powiatach: staszowskim (64,93), sandomierskim (58,73), koneckim (57,49), jędrzejowskim (54,43), kazimierskim (47,45), kieleckim (45,57), opatowskim (45,49). W wymienionych powiatach wartość omawianego wskaźnika jest wyższa od średniej wartości dla województwa świętokrzyskiego (44,03). Wartość wskaźnika deprivacji zagregowana do powiatu ostrowieckiego w 2019 roku wynosiła 37,53 i była mniejsza o 3,84 w odniesieniu do roku poprzedniego. W powiecie najwyższą wartość omawianego wskaźnika odnotowano w gminie Ćmielów (84,08), najniższą zaś w gminie Ostrowiec Świętokrzyski (18,11)³⁶.

Wskaźniki dotyczące zasięgu ubóstwa ekonomicznego analizowane są przy zastosowaniu trzech granic ubóstwa, opierają się na wynikach badań budżetów gospodarstw domowych. Są to wskaźniki zasięgu ubóstwa: skrajnego, relatywnego oraz tzw. ustawowa granica ubóstwa odnosząca się do progów interwencji socjalnej. Niemniej jednak, aby problem ubóstwa był rozumiany w sposób właściwy, należy analizować to zjawisko również w kontekście pozaekonomicznym. Z ubóstwem wiążą się niedostateczne dochody, niezaspokojone potrzeby, czy też złe warunki życia. Poza ekonomicznymi skutkami ubóstwo wpływa na: zdrowie fizyczne i psychiczne, relacje rodzinne, funkcjonowanie dzieci oraz ich przyszłe osiągnięcia edukacyjne, aktywność społeczną. Poprzez swój negatywny wpływ na poziomie mikro, ubóstwo jest czynnikiem niekorzystnie wpływającym na rozwój regionu. Świętokrzyskie znajduje się wśród czterech województw w kraju (zaraz po: małopolskim, warmińsko-mazurskim, podlaskim) o najwyższej wartości granicy ubóstwa relatywnego i ustawowego. W przypadku skrajnej granicy ubóstwa na tle innych regionów, świętokrzyskie plasuje się na piątej pozycji (zaraz po: małopolskim, warmińsko-mazurskim, podlaskim, lubelskim)³⁷.

Z danych dotyczących zasięgu ubóstwa w województwie świętokrzyskim w latach 2013-2019 wynika, iż po notowanych na początku tego okresu wzrostach zasięgu ubóstwa, w ostatnich czterech latach obserwujemy stabilizację z zarysowującą się tendencją spadkową.

³⁶ Indeks zagrożenia ubóstwem w województwie świętokrzyskim za 2019 rok.

³⁷ Strategia Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2021-2030, s.30.

W 2019 roku odnotowano poprawę sytuacji w zakresie dwóch z trzech analizowanych granic ubóstwa. W odniesieniu do 2018 roku odnotowano spadek stopy ubóstwa skrajnego. Mogło mieć to związek z poprawą sytuacji na rynku pracy. W 2019 roku odnotowano spadek ogólnej liczby osób bezrobotnych (o 4,7%), spadek osób długotrwale bezrobotnych (o 5,3%) oraz spadek bezrobotnych z prawem do zasiłku (o 4,2%)³⁸.

Dane MOPS w Ostrowcu Świętokrzyskim wskazują na spadek liczby rodzin korzystających w gminie z pomocy socjalnej z powodu ubóstwa. W 2019 roku z pomocy socjalnej z powodu ubóstwa korzystało 814 rodzin z terenu gminy, a w 2020 liczba ta zmalała o 78 rodzin.

Od 2019 roku MOPS w Ostrowcu Świętokrzyskim wdrożył nowe narzędzie pracy socjalnej - organizowanie społeczności lokalnej.³⁹ Działania skierowane są do osób i rodzin zagrożonych ubóstwem i marginalizacją społeczną, osób z niepełnosprawnością, osób bezdomnych oraz rodzin z wyzwaniami. Praca prowadzona jest w zdegradowanych dzielnicach Ostrowca Świętokrzyskiego.

Podejmowane działania:

- aktywizacja społeczna,
- środowiskowa praca socjalna metodą programów aktywności lokalnej,
- organizowanie społeczności lokalnej,
- aktywizacja zawodowa,
- szkolenia, warsztaty, staże, zatrudnienie wspierane.

W województwie świętokrzyskim wewnątrzregionalnie utrzymuje się zróżnicowany poziom zagrożenia ubóstwem. Na tle powiatów regionu w Ostrowcu Świętokrzyskim odnotowano pozytywne zmiany w zakresie zagrożenia ubóstwem. Zapobieganie zjawisku ubóstwa wymaga kompleksowych działań na poziomie administracji rządowej, jak i samorządowej. Istotnym jest, aby w podejmowanych działaniach podjęte zostało wdrożenie rozwiązań systemowych w zakresie aktywnej polityki społecznej, zmniejszającej zasięg zjawiska ubóstwa i marginalizacji społecznej skorelowanego z polityką służącą stabilnemu wzrostowi gospodarczemu oraz polityce na rzecz wzrostu zatrudnienia i generowania godnego wynagrodzenia dla pracowników. Wymagane są długofalowe interwencje pomocowe kierowane do grup szczególnie zagrożonych ubóstwem.

---

³⁸ *Strategia Polityki Społecznej...*, s. 30.

³⁹ *Sprawozdanie za 2019 rok z postępu realizacji Programu Rewitalizacji Miasta Ostrowca Świętokrzyskiego na lata 2016-2023*, Ostrowiec Świętokrzyski, marzec 2020, s. 32-33.

Zakres działań powinien być dopasowany do konkretnych kategorii osób, mogących zaliczać się do ubogich, tj. osób: bezrobotnych, długotrwale bezrobotnych, korzystających ze świadczeń pieniężnych czy długotrwale korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. Działania te muszą uwzględniać rzeczywiste i zróżnicowane potrzeby osób i rodzin. Powinny zmierzać do aktywizacji i pełnego usamodzielnienia grup docelowych. Jednym z największych wyzwań stawianych w przeciwdziałaniu zwiększaniu granic ubóstwa, jest mobilizacja osób ubogich czy zagrożonych marginalizacją społeczną do zwiększenia przez nich aktywności społeczno- zawodowej. W tym zakresie priorytetowe są oddziaływania w obszarze reintegracji, takie jak np.: udział w zajęciach klubów integracji społecznej czy też centrów integracji społecznej⁴⁰.

Bezrobocie

Bezrobociem określa się stan, w którym część zasobów pracy w wieku produkcyjnym jest zdolna do pracy, poszukuje jej, ale nie znajduje zatrudnienia. Innymi słowy, to efekt nierównowagi pomiędzy popytem na pracę a jej popytem. Na bezrobocie mają wpływ dwa rodzaje czynników: płacowe i pozapłacowe. Pierwsze są mechanizmem regulacji rozmiaru bezrobocia- płacą realną. Czynniki pozapłacowe natomiast ograniczają popyt na pracę lub zwiększają jej podaż. Ten rodzaj zagrożenia społecznego niesie za sobą nie tylko negatywne konsekwencje dla osoby bezrobotnej pogarszając sytuację materialną, czy niekorzystnie wpływając na jej kapitał społeczny, ale także dla gospodarki kraju. Bezrobocie prowadzi do utraty produkcji, państwo zostaje obciążone finansowo, ponieważ następuje wzrost wydatków na świadczenia socjalne, a także słabnie kapitał ludzki.

Według stanu na 31 grudnia 2020 r. stopa bezrobocia dla powiatu ostrowieckiego wynosi 11,1%, dla województwa świętokrzyskiego wynosi 8,5%, a dla Polski 6,2%.

Dane dotyczące liczby osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Ostrowcu Świętokrzyskim w latach 2018-2020 w podziale na poszczególne kategorie zostały przedstawione w Tabeli 11. Biorąc pod uwagę ogólną liczbę bezrobotnych mieszkańców Gminy Ostrowiec Świętokrzyski zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy, możemy zauważyć wzrost liczby bezrobotnych w 2020 roku.

---

⁴⁰ Tamże.

Tabela 11. Liczba osób bezrobotnych w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski na przestrzeni lat 2018-2020- dane z PUP⁴¹.

	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Ogółem	2516	2354	2555
Kobiety	1378	1311	1387
Mężczyźni	1138	1043	1168

Dane w tabeli 11 wskazują, że najliczniejszą kategorię wiekową wśród bezrobotnych osób zarejestrowanych w latach 2018-2020 stanowiły niezmiennie osoby powyżej 50 roku życia. Jeżeli chodzi o osoby długotrwale bezrobotne, to stanowią one znaczny odsetek ogólnej liczby osób zarejestrowanych- w 2020 roku wynosił on 51%, w 2019 roku było to 46%, a w 2018 roku 49%. Sytuację pozostawania bez pracy, wskutek długotrwałej bezczynności, bezrobotny może traktować jako sposób na życie. Wydłużający się okres bez zatrudnienia może spowodować, iż bezrobotni będą bardziej skłonni zaakceptować swoją sytuację. Sprzyja to tendencji do godzenia się na niższy standard życia, na uzależnienie od pomocy innych, do zmniejszenia aktywności poszukiwania. Długotrwale pozostawanie bez pracy stwarza zagrożenie patologią społeczną, zmniejsza szansę znalezienia zatrudnienia, a tym samym powoduje degradację materialną i izolację społeczną jednostki⁴².

Tabela 12. Osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy- wybrane kategorie⁴³

	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Do 30 roku życia	550	525	565
w tym do 25 roku życia	220	229	251
Powyżej 50 roku życia	675	679	715
Długotrwale bezrobotne	1243	1094	1314

Realizowane przez MOPS, PUP oraz inne organizacje społeczne projekty i programy z zakresu aktywizacji zawodowej podtrzymywały trend spadkowy w poprzednich latach, jednak w 2020 r. zauważyć można bardzo wyraźny wpływ ogólnoswiatowej sytuacji gospodarczej i kryzysu związanego z pandemią COVID-19. Wiele branż bardzo boleśnie

⁴¹ <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/tablica> (data dostępu: 31.08.2021).

⁴² Kozłowska B., *Długotrwale bezrobocie* [w:] „Rynek pracy”, nr 1, Studia i Opracowania, KUP, Warszawa 2001.

⁴³ <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/tablica> (data dostępu: 31.08.2021).

odczuło skutki przedłużających się kolejnych obostrzeń związanych z lockdownem, co niekorzystnie wpłynęło na wielkość bezrobocia.

Uzależnienia

Według Światowej Organizacji Zdrowia (WHO), uzależnienie to *psychiczny i fizyczny stan wynikający z interakcji między żywym organizmem a substancją chemiczną (do których należą: alkohol, narkotyki, nikotyna, leki) charakteryzujący się zmianami i innymi reakcjami takimi jak: konieczność przyjmowania danej substancji w sposób ciągły lub okresowy w celu doświadczenia jej wpływu na psychikę lub by uniknąć objawów towarzyszących odstawieniu substancji.*

Podstawą prawną działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych w gminie jest ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Na podstawie art. 4 ust. 1, ust. 2 i 5 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski w każdym roku uchwalany jest Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Podstawą prawną działań związanych z zapobieganiem narkomanii w Polsce jest ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii. Akt ten stanowi, iż zadania z zakresu przeciwdziałania narkomanii realizują organy administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego w zakresie określonym w ustawie. Zgodnie z art. 10 ust. 1 przeciwdziałanie narkomanii należy do zadań własnych gminy i jest realizowane w postaci gminnych programów przeciwdziałania narkomanii. Programy te uwzględniają cele operacyjne dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii zawarte w Narodowym Programie Zdrowia na lata 2016-2020. Celem Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025 jest zwiększenie wśród Polaków liczby lat przeżytych w zdrowiu, poprzez profilaktykę, promowanie postaw prozdrowotnych. Przy realizacji Programu będzie brany pod uwagę wpływ skutków wywołanych przez COVID-19.

Wymienione wyżej Programy zawierają obligatoryjne zadania, a także określają zakres oraz formę realizacji działań na terenie miasta Ostrowca Świętokrzyskiego. Programy te stanowią kontynuację, rozwinięcie i uzupełnienie dotychczasowych działań realizowanych w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień, minimalizacji szkód społecznych i indywidualnych wynikających z nadużywania alkoholu, narkotyków

i innych środków psychoaktywnych na terenie gminy. Regulują również zasady finansowania zadań, a także wskazują podmioty odpowiedzialne za ich realizację. Programy skierowane są do mieszkańców miasta, którzy w życiu prywatnym lub zawodowym spotykają się z problemem nadużywania alkoholu i narkotyków oraz ich konsekwencjami, a także do wszystkich instytucji i organizacji społecznych, które zajmują się tą problematyką. Charakteryzuje je kompleksowe podejście do problemu, które jest niezbędne w przeciwdziałaniu i rozwiązywaniu problemów uzależnień. Programy w 2020 r. były realizowane przy współdziałaniu podmiotów wyłonionych w drodze otwartych konkursów ofert, którym zlecono realizację zadań publicznych z zakresu przeciwdziałaniu patologiom społecznym, z uwzględnieniem przepisów dotyczących określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu pandemii.

W ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na terenie Gminy Ostrowiec funkcjonują świetlice środowiskowe dla dzieci i młodzieży prowadzone przez organizacje pozarządowe na terenie publicznych placówek oświatowych oraz na jednym z osiedli. Programy realizowane w świetlicach zapewniają dzieciom opiekę pedagogiczną, pomoc w odrabianiu lekcji, dożywianie, zajęcia rozwijające zainteresowania i rekreacyjnosportowe. Poprzez prowadzone w świetlicach programy profilaktyczne i socjoterapeutyczne jest wzmacniana u dzieci i młodzieży asertywność, jak również umiejętność radzenia sobie z agresją i konfliktami. Kształtowana jest także silna osobowość u uczestników zajęć celem przeciwdziałania zagrożeniom związanym z korzystaniem z mediów, portali społecznościowych itp. Świetlice dają dzieciom możliwość zaspokojenia potrzeb zarówno socjalnych, edukacyjnych, jak również wsparcie psychologiczne. Wspierają rodziny w procesie przygotowywania dzieci i młodzieży do samodzielnego życia, kształtowania właściwych postaw społecznych poprzez objęcie ich w czasie wolnym od zajęć szkolnych opieką⁴⁴.

---

⁴⁴ *Raport o stanie...*, s. 187.

Tabela 13. Ilość dzieci korzystających ze świetlic.

	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Ilość świetlic realizujących program socjoterapeutyczny	11	9	9
Liczba dzieci i młodzieży biorących udział w zajęciach	506	437	313
w tym: dzieci z rodzin alkoholowych	240	118	52
Liczba dzieci korzystających z dożywiania	506	437	313

Od kilku lat ze środków Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych finansowana jest realizacja programów profilaktycznych uwzględniających organizację pozalekcyjnych zajęć, w tym sportowo – rekreacyjnych z elementami socjoterapii, finansowana dla dzieci i młodzieży z Gminy Ostrowiec Świętokrzyski. Rodzaj i charakter zajęć prowadzonych w szkołach dostosowany jest do zainteresowań, umiejętności, zaangażowania, a przede wszystkim wieku uczestników. Cieszą się one dużym zainteresowaniem wśród dzieci i młodzieży, wypełniają wolny czas, zachęcają do aktywnego wypoczynku i zdrowego trybu życia, a także przygotowują do rywalizacji w różnego rodzaju zawodach sportowych. Uczestnicząc w zawodach, uczniowie poznają zasady rywalizacji „fair play”, właściwego zachowania się po przegranej i zwycięstwie, uczą się współdziałania w grupie, cierpliwości w dążeniu do celu, a przede wszystkim odpowiedzialności oraz wiary we własne możliwości. W PSP nr 4 i PSP nr 14 sfinansowano konsultacje terapeutyczne dla uczniów i ich rodziców w zakresie rozwiązywania problemów opiekuńczo – wychowawczych.

Od 2015 r. ze środków Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii finansowana jest działalność Punktu konsultacyjnego dla osób uzależnionych i członków ich rodzin. Działania prowadzone w Punkcie dotyczą profilaktyki i rozwiązywania problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych. Punkt oferuje bezpłatne wsparcie informacyjne i edukacyjne dla osób zagrożonych uzależnieniem lub uzależnionych od środków odurzających, substancji psychotropowych, nowych substancji psychoaktywnych i czynności, a także ich rodzin oraz innych zainteresowanych, którzy zetknęli się z tymi problemami.

W Punkcie konsultacyjnym można porozmawiać, skorzystać z porady i uzyskać informację o miejscach, gdzie można podjąć leczenie.

W 2020 r. liczba dyżurów specjalisty terapii uzależnień/specjalisty profilaktyki uzależnień wyniosła średnio 16 godz. w miesiącu, liczba dyżurów psychologa - 6 godzin w miesiącu, Ogółem odbyło się 228 godzin konsultacji indywidualnych. Poza konsultacjami indywidualnymi przeprowadzono (on-line) i udostępniono w formie multimedialnej dwa odcinkowe szkolenia przygotowujące do wdrażania oddziaływań profilaktycznych podczas zajęć szkolnych i pozaszkolnych dla osób pracujących z młodzieżą. Zorganizowano konkurs profilaktyczny pod hasłem „NIE DLA NAŁOGÓW – TAK DLA PASJI” dla dzieci i młodzieży oraz w formie on-line spotkanie edukacyjno – informacyjne z zakresu problematyki uzależnień. W celu zwiększenia efektywności realizowanych działań, kontynuowano współpracę „ze Świętokrzyskim Centrum Profilaktyki i Edukacji w Kielcach, Stowarzyszeniem Pomocy Rodzinie „PRO” w Kielcach, z Zespołem Interdyscyplinarnym ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Ostrowcu Świętokrzyskim, Ośrodkiem Kuratorskim przy Sądzie Rejonowym w Ostrowcu Świętokrzyskim oraz Komendą Powiatową Policji w Ostrowcu Świętokrzyskim. Pomoc świadczona w Punkcie konsultacyjnym stała się niezwykle przydatna w trudnym okresie pandemii. Liczba osób zainteresowanych skorzystaniem ze wsparcia utrzymała się na wysokim poziomie, pomimo trwających obostrzeń związanych z COVID 19. Niektórzy korzystali z więcej niż z jednej formy pomocy.

Tabela 14. Liczba osób objętych pomocą w Punkcie Konsultacyjnym.

	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Liczba osób korzystających z bezpłatnego:			
- poradnictwa terapeutycznego	61	66	59
- poradnictwa psychologicznego	22	18	24

Zgodnie z art.41 ust.3 oraz art.18 ust. 3a i 8 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi do zadań Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych należy prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA) powołana jest do inicjowania działań interwencyjnych

i profilaktycznych w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych. Realizuje określone ustawowo zadania gminy w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień. Celem działań komisji jest zapobieganie powstawaniu nowych oraz zwiększanie zdolności do radzenia sobie z istniejącymi problemami alkoholowymi. Komisja zajmuje się wspieraniem osób uzależnionych i ich rodzin, kształtowaniem zdrowego stylu życia oraz pomocą rodzinom w trudnych sytuacjach życiowych.

Tabela 14 przedstawia dane z działalności GKRPA w Ostrowcu Świętokrzyskim za ostatnie trzy lata⁴⁵.

---

⁴⁵ *Raport o stanie...*, s. 190.

Tabela 15. Działalność GKRPA.

	2018	2019	2020
<u>Posiedzenia GKRPA:</u>			
Ogólne posiedzenia Komisji	22	23	15
Posiedzenia podkomisji interwencyjno- motywującej	48	48	44
Przeprowadzono rozmowy	407	317	265
<u>Postanowienia opiniujące lokalizację punktów sprzedaży napojów alkoholowych:</u>			
o dotyczące zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia w miejscu lub poza miejscem sprzedaży	66	60	46
<u>Do podkomisji interwencyjno- motywującej wpłynęło:</u>			
• Wniosków o leczenie odwykowe	140	160	129
• Zleceń przeprowadzenia badania przez biegłych sądowych	150	130	126
• Wniosków do sądu w sprawie leczenia odwykowego	121	105	100

W roku 2020 GKRPA na 44 posiedzeniach stałych podkomisji (środy, czwartki) prowadziła rozmowy interwencyjno- motywujące z 265 wezwanymi (niektóre osoby wzywane były na posiedzenie Komisji 2-5 razy) oraz niektórymi członkami ich rodzin. Łącznie Komisja rozpatrzyła dokumenty ponad 660 wezwanych. W kilkunastu przypadkach rozmowy traktowano jako profilaktyczne, gdyż wezwani w wyniku rozmów z członkami Komisji dobrowolnie podejmowali leczenie odwykowe. Członkowie Komisji służyli szeroką informacją dotyczącą form pomocy dla osób współuzależnionych i ofiar przemocy (poradnictwo rodzinne, prawne, psychologiczno- pedagogiczne). Do końca grudnia do GKRPA wpłynęło 129 nowych spraw związanych z leczeniem odwykowym; do Sądu Rejonowego w Ostrowcu Świętokrzyskim III Wydział Rodzinny i Nieletnich, celem wszczęcia

postępowania w sprawie o zobowiązanie do leczenia odwykowego skierowano 100 spraw; biegli w przedmiocie orzekania o uzależnienie od alkoholu wydali 50 opinii określających stopień uzależnienia od alkoholu w stosunku do osób skierowanych do GKRPA (37 osób uzależnionych od alkoholu, 10 osób nadużywających alkoholu, 3 osoby nieuzależnione). 76 osób nie zgłosiło się na badanie w wyznaczonym terminie. Komisja odbyła 15 spotkań plenarnych, podczas których m.in. opiniowała wnioski o przyznanie zezwolenia

na sprzedaż napojów alkoholowych w miejscu lub poza miejscem sprzedaży, w kontekście zgodności lokalizacji punktu sprzedaży z odpowiednimi uchwałami Rady Miasta. W związku z powyższym członkowie Komisji, pracując w grupach roboczych, dokonali na terenie całego miasta 46 lustracji zakończonych protokołami oględzin i na tej podstawie wydano stosowne opinie. Komisja pozytywnie zaopiniowała wydanie: 42 zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych zawierających do 4,5% zawartości alkoholu oraz piwa, 34 zezwoleń

na sprzedaż napojów alkoholowych zawierających powyżej 4,5% do 18% zawartości alkoholu (z wyjątkiem piwa) oraz 30 zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych zawierających powyżej 18% zawartości alkoholu.

Bezradność opiekuńczo- wychowawcza; potrzeba ochrony macierzyństwa

---

Rolą rodziny jest zapewnienie dziecku opieki oraz jego wychowanie w celu przygotowania dziecka do życia w społeczeństwie. Środowisko rodzinne jest pierwszym środowiskiem wychowawczym w życiu dziecka, w którym uczy się nawiązywać kontakty z innymi ludźmi i zdobywa pierwsze doświadczenia z dziedziny współżycia społecznego. Na środowisko rodzinne składają się: struktura rodziny, atmosfera wychowawcza w domu, warunki materialne i zdrowotne, stopień wykształcenia rodziców i ogólna struktura środowiska.

Rodzina jednak nie zawsze prawidłowo wykonuje powyższe zadania. Bezradność występować może w kwestii prowadzenia gospodarstwa domowego – problem z zapewnieniem żywności, odzieży, mieszkania itp. Bezradności tej nie należy jednak mylić z problemem posiadania przez rodzinę niewystarczających środków finansowych

na zabezpieczenie tych potrzeb, gdyż w tym wypadku niezaspokojenie ich nie musi występować w parze z nieprawidłowym pełnieniem funkcji opiekuńczo-wychowawczych. O bezradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego

powinno mówić się w odniesieniu do rodzin, które posiadają wystarczające środki finansowe na zabezpieczenie podstawowych potrzeb, lecz środkami tymi dysponują w nieodpowiedni sposób.

Nieprawidłowe funkcjonowanie rodziny jest częstym powodem zaniedbywania przez dzieci nauki, nierealizowania obowiązku szkolnego, demoralizacji oraz niskiej samooceny. Brak specjalistycznego wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w sprawowaniu opieki nad dziećmi i ich wychowaniu powoduje potencjalne zagrożenie związane z koniecznością umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej. Rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych w dalszym ciągu stanowią znaczny odsetek klientów pomocy społecznej. Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu oraz problemy w pełnieniu ról rodzicielskich współistnieją z innymi trudnościami takimi jak: uzależnienie od alkoholu i środków psychoaktywnych, przemoc domowa, przestępczość, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, małżeńskich, zawodowych. Ważne jest zatem systematyczne monitorowanie tych środowisk przez pracowników socjalnych, wspieranie ze strony asystentów rodziny, pedagogów szkolnych oraz przedstawicieli innych grup zawodowych kontaktujących się z rodziną. Specyfika rodzin niewydolnych wychowawczo wymaga od służb pomocowych zintegrowania działań skierowanych na dziecko i rodzinę w sposób wielodyscyplinarny.

W roku 2020 w MOPS objęto pomocą 130 rodzin z problemem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, w roku 2019 takich rodzin było – 152, a w roku 2018 - 183.

Na zmniejszenie liczby rodzin po części ma wpływ migracja ludności (wśród rodzin ten czynnik występuje dość powszechnie), wypłata świadczenia wychowawczego 500+, a tym samym poprawa sytuacji materialnej, a po części usamodzielnienie rodzin i odejście od systemu pomocy społecznej.

Obowiązek wspierania rodziny znajdującej się w trudnej sytuacji, niemogącej realizować funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej, w zakresie ustalonym ustawą, spoczywa przede wszystkim na jednostkach samorządu terytorialnego oraz organach administracji rządowej. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej podzieliła zadania gminy i powiatu. Po stronie gminy jest praca z rodzinami biologicznymi,

zaś działania powiatu skupiają się przede wszystkim na pracy z rodzinami zastępczymi. Gmina zapewnia wsparcie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji

opiekuńczo –wychowawczych poprzez działania wspomagające rodziców mających problemy w wypełnianiu obowiązków rodzicielskich, tak, aby zapobiec doprowadzeniu do sytuacji, w której dziecko, ze względu na jego dobro, zostałyby umieszczone w pieczy zastępczej.

Informacje o rodzinach przeżywających trudności opiekuńczo- wychowawcze w pierwszej kolejności trafiają do Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, a proces wsparcia rozpoczyna wywiad środowiskowy przeprowadzany przez pracownika socjalnego w miejscu zamieszkania, połączony z analizą sytuacji rodziny w kontekście udzielenia pomocy. Z powyższych czynności wynikają zadania dla pracownika socjalnego, które powinny zmierzać do stworzenia odpowiednich warunków dla rozwoju dziecka w jego biologicznej rodzinie i zapobieganiu umieszczenia go w pieczy zastępczej.

Dział Pomocy Środowiskowej w 2020 r. objął wsparciem łącznie 1.787 rodzin, z czego:

- ✓ 60 rodzin wielodzietnych – 315 osób w rodzinach,
- ✓ 24 rodzin niepełnych – 384 osoby w rodzinach.

Zespół ds. rodzin Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w 2020 roku obejmował swoim działaniem 136 rodzin z małoletnimi dziećmi w szczególności z trudnościami w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych oraz rodziców biologicznych dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, w tym:

- ✓ rodziny objęte pomocą asystenta rodziny – 53,
- ✓ rodziny, których dzieci znajdują się w pieczy zastępczej – 16,
- ✓ rodziny wielodzietne – 36,
- ✓ rodziny niepełne – 50,
- ✓ rodziny z problemem alkoholowym – 55,
- ✓ rodziny z problemami przemocy domowej – 17.

Pracę z rodziną biologiczną prowadzi między innymi wspomniany wyżej asystent rodziny, który jest pracownikiem systemu pomocy społecznej szczebla gminnego. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrowcu Świętokrzyskim zatrudnia asystentów rodziny, którzy w ramach swoich działań edukują i wdrażają metody wychowawcze. W 2020 r. w gminie pracowało 4 asystentów rodziny, którzy wsparciem objęli 53 rodziny z dysfunkcją opiekuńczo wychowawczą, w których wychowywało się 88 dzieci ,w tym:

- ✓ rodziny niepełne – 20,
- ✓ rodziny wielodzietne – 13,
- ✓ rodziny objęte nadzorem kuratora – 32,
- ✓ rodziny wobec których Sąd Rejonowy wydał postanowienie do współpracy z asystentem – 8,
- ✓ rodziny biologiczne, dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej – 9.

W wyniku współpracy asystenta z rodzinami osiągnięto następujące efekty:

- ✓ poprawę funkcjonowania rodziny w zakresie prowadzenia gospodarstwa domowego i nabycia umiejętności gospodarowania budżetem domowym – 15 rodzin,
- ✓ prawidłowe gospodarowanie świadczeniami wychowawczymi - 32 rodziny,
- ✓ doposażenie mieszkania, dokonanie drobnych remontów, wynajęcie mieszkania o wyższym standardzie - 21 rodzin,
- ✓ poprawa sytuacji materialnej poprzez podjęcie zatrudnienia przez członków rodziny- 6 rodzin,
- ✓ poprawa kompetencji opiekuńczo – wychowawczych, w tym:
  - wypracowanie odpowiedniej postawy rodzicielskiej, stosowanie odpowiednich metod wychowawczych - 26 rodzin,
  - poprawa więzi i relacji rodzinnych - 20 rodzin,
  - nabycie umiejętności dbania o profilaktykę zdrowia dzieci w tym specjalistyczną opiekę medyczną - 34 rodziny,
  - utrzymanie kontaktu z wychowawcą lub pedagogiem szkolnym – 34 rodziny,
  - poprawa sytuacji zdrowotnej członków rodzin poprzez podjęcie leczenia odwykowego - 21 rodzin.

Asystenci rodziny po zakończeniu współpracy z rodziną, monitorowali sytuację w 23 rodzinach. Asystenci rodziny zobowiązani są do ścisłej współpracy z kuratorami sądowymi, dzielnicowymi, pedagogami, wychowawcami, pracownikami ochrony zdrowia, jak i koordynatorami Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie. W roku 2019 wsparciem asystenta rodziny objęto 48 takich rodzin, zaś w 2020 - 53, mimo zmniejszenia do 130 ogólnej liczby rodzin. Wzrasta liczba rodzin korzystających z pomocy asystenta na skutek postanowienia sądu rodzinnego. W roku 2020 odnotowano 8 rodzin, w latach 2018 – 2019 było ich kolejno 4 i 6.

Pracownicy Ośrodka systematycznie monitorują sytuacje rodziców biologicznych dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej. W roku sprawozdawczym w pieczy zastępczej przebywało łącznie 132 dzieci, w tym: w rodzinach zastępczych 89 dzieci, w pieczy instytucjonalnej 43 dzieci. Odpłatność za dzieci umieszczone w pieczy zastępczej w 2020 roku poniesiona przez Gminę to łącznie: 924.110,28. To ogromne wsparcie dla dzieci z rodzin bezradnych wychowawczo⁴⁶.

Gmina Ostrowiec Świętokrzyski realizuje Program Wspierania Rodziny, adresowany do rodzin bezradnych w sprawach opiekuńczo - wychowawczych, znajdujących się w kryzysie, dysfunkcyjnych lub zagrożonych marginalizacją społeczną. Założeniem jest utworzenie spójnego systemu wsparcia dzieci i rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, poprzez wzmocnienie roli i funkcji rodziny, rozwijanie umiejętności opiekuńczo – wychowawczych oraz zapewnienie bezpieczeństwa dziecku i rodzinie.

W 2020 r. w ramach Programu Wspierania Rodziny w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej prowadzone było poradnictwo dla rodzin, świetlice środowiskowe, monitoring funkcjonowania rodzin zagrożonych kryzysem i przeżywających trudności opiekuńczo – wychowawcze przez pracowników socjalnych, asystentów rodziny. Zapewnione były usługi opiekuńcze i specjalistyczne – opieka wytchnieniowa, udzielano wsparcia finansowego (świadczenia rodzinne, wychowawcze), dodatki energetyczne - wypłacono 798 świadczeń i mieszkaniowe. Zasiłkami celowymi objęto 292 rodziny, zasiłkami okresowymi objęto 141 rodzin, w ramach programu rządowego „ Posiłek w szkole i w domu” wypłacono 707 świadczeń w formie zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności oraz świadczenia niepieniężnego dla rodzin potrzebujących, w tym: w formie dożywiania 207 dzieci, zapewniając im 7.875 gorących posiłków. Dowożono 30 niepełnosprawnych dzieci do placówek oświatowych. Złożono 116 wniosków na Kartę Dużej Rodziny.

Dodatkowym narzędziem są działania realizowane w projekcie „Razem Raźniej”. Powstały grupy wsparcia, prowadzone były zajęcia dla całych rodzin, zajęcia świetlicowe oraz socjoterapeutyczne, z logopedą, specjalistą ds. uzależnień i dietetykiem. W ten sposób uzupełniony został rozwój zintegrowanych rozwiązań wzmacniających ostrowieckie rodziny.

---

⁴⁶ Sprawozdanie z Gminnego Programu Wspierania Rodziny, s. 8.

Natomiast prawo do świadczeń pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności oznacza objęcie pomocą społeczną kobiet w ciąży i rodzin wychowujących dzieci. Rodzina wielodzietna to rodzina, w której skład wchodzi troje i więcej dzieci. Dane MOPS w Ostrowcu Świętokrzyskim wskazują, że w roku 2020 nastąpił spadek liczby rodzin korzystających w gminie z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa o 9 rodzin w stosunku do roku 2019 (w 2020 roku wśród ubiegających się o pomoc z tego powodu było 69 rodzin, a w 2019 roku 78 rodzin).

Rada Miasta Ostrowca Świętokrzyskiego podjęła w 2014 r. Uchwałę Nr LXIII/147/2014 w sprawie ustanowienia Programu „Ostrowiecka Rodzina 3+” oraz szczegółowych warunków jego realizacji. Prezydent Miasta Ostrowca Świętokrzyskiego Zarządzeniem Nr III/571/2014 z dnia 21 listopada 2014 r., z późniejszymi zmianami, sporządził wykaz preferencji i ulg stosowanych na terenie Gminy Ostrowiec Świętokrzyski w ramach wyżej wymienionego programu. Celem Programu „Ostrowiecka Rodzina 3+” jest podjęcie działań na rzecz rodzin wielodzietnych poprzez ułatwienie im, na preferencyjnych zasadach, dostępu do dóbr kultury, sportu i rekreacji oraz innych dóbr i usług świadczonych przez gminne jednostki organizacyjne. W trakcie realizacji programu mogą przystępować do niego inne podmioty, uzyskując status „Partnera Programu”, składając stosowną deklarację, w której określają rodzaj, wysokość i zakres proponowanych przez siebie ulg, zwolnień, preferencji lub dodatkowych świadczeń na rzecz rodzin wielodzietnych. Do korzystania z preferencji i ulg w ramach Programu „Ostrowiecka Rodzina 3+” uprawnieni są członkowie rodziny wielodzietnej, którzy legitymują się dokumentem w postaci „Karty Dużej Rodziny”. Dokument wydawany jest w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej na podstawie przepisów ustawy z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny. Wykaz preferencji i ulg stosowanych na terenie Gminy Ostrowiec Świętokrzyski dostępny jest na stronie internetowej Urzędu Miasta Ostrowca Świętokrzyskiego oraz w Biuletynie Informacji Publicznej, w zakładce „Ostrowiecka Rodzina 3+”. W 2020 roku Karty Dużej Rodziny przyznano po raz pierwszy dla 246 osób. W I kwartale 2021 roku KDR po raz pierwszy przyznano dla 98 osób. Od 2015 roku do 30 kwietnia 2021 roku łącznie wydano 3 433 KDR. Aktywnych jest 2 756 tradycyjnych KDR oraz 830 KDR w wersji elektronicznej aplikacji. W sumie 914 rodzin w Ostrowcu Świętokrzyskim posiada KDR.

Do roku 2017, Ustawa z 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej była podstawowym aktem prawnym, który definiował różnorodne formy wsparcia rodziny na poziomie Gminy. W grudniu 2016 roku Rada Ministrów podjęła uchwałę w sprawie przyjęcia kompleksowego programu wsparcia dla rodzin „Za życiem”. W ślad za programem została uchwalona Ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. Wspomniane dokumenty zaczęły obowiązywać w styczniu 2017 roku. „Za życiem” wspiera rodziny z osobami niepełnosprawnymi, a w szczególności wychowujące niepełnosprawne dzieci. Proponowana przez rząd pomoc obejmuje kompleksowe rozwiązania dotyczące wsparcia kobiet w ciąży i ich rodzin, wczesnego wspomaganie dziecka i jego rodziny, usług wspierających i rehabilitacyjnych oraz wsparcia mieszkaniowego. Zgodnie z nowymi przepisami rodzinom, w których urodzi się dziecko z ciężką i nieodwracalną niepełnosprawnością albo nieuleczalną chorobą zagrażającą życiu, która powstała w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu, przysługuje jednorazowe świadczenie w wysokości 4 tys. zł. Ustawa „Za życiem” przewiduje również m. in. że przewodnikiem po systemie wsparcia dla rodzin, w których urodzą się dzieci z niepełnosprawnością lub ciężką chorobą, będzie asystent rodziny, którego zadaniem będzie koordynowanie dostępnej pomocy. Ustawa ma również znacznie usprawnić dostęp do świadczeń zdrowotnych. W 2020 roku MOPS w Ostrowcu Świętokrzyskim wypłacił 2 świadczenia jednorazowe „Za życiem”.

Przemoc w rodzinie

Zgodnie z definicją zawartą w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie *przemoc w rodzinie (zwana także potocznie przemocą domową), to jednorazowe albo cyklicznie powtarzające się, umyślne działanie lub zaniechanie działań koniecznych do ochrony zdrowia i życia, naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych (małżonek, wstępny, zstępny, rodzeństwo, powinowaty w tej samej linii lub stopniu, osoba pozostająca w stosunku przysposobienia oraz jej małżonek, osoba pozostająca we wspólnym pożyciu), a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących narażające te osoby w szczególności na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.* Wyróżnia się przemoc fizyczną (naruszenie nietykalności fizycznej), przemoc psychiczną (naruszenie godności osobistej), przemoc seksualną (naruszenie intymności), przemoc ekonomiczną (naruszenie własności) oraz zaniedbanie (naruszenie

obowiązku

do opieki ze strony osób bliskich).

Jednym z nadrzędnych i długofalowych celów polityki prorodzinnej państwa jest tworzenie warunków do pełnego rozwoju i prawidłowego funkcjonowania rodziny oraz zapobieganie występowaniu postaw i zachowań aspołecznych, grożących patologiami, w tym przemocą domową. Do zadań własnych gminy zgodnie z ustawą z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:

- ✓ opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
- ✓ prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie,
- ✓ zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia,
- ✓ tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Działania na rzecz osób i rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie mają charakter interdyscyplinarny, a więc opierają się na współpracy służb, które dysponując wiedzą, doświadczeniem, narzędziami oraz kompetencjami w danej dziedzinie łączą swoje siły, celem udzielenia kompleksowej pomocy rodzinie.

Skuteczna pomoc osobie doznającej przemocy domowej wymaga zatem podjęcia szeregu zróżnicowanych działań. W skład Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Gminy Ostrowiec Świętokrzyski wchodzi przedstawiciele: Policji, Straży Miejskiej, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, ochrony zdrowia, oświaty i organizacji pozarządowych. Skład pozwala na wielowymiarową współpracę w zakresie przeciwdziałania przemocy w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski.

W 2020 r. odbyły się 4 posiedzenia Zespołu Interdyscyplinarnego. Na posiedzeniach diagnozowano problem przemocy w rodzinie, omawiano poszczególne przypadki, szukano rozwiązań, dokonywano analizy podjętych działań.

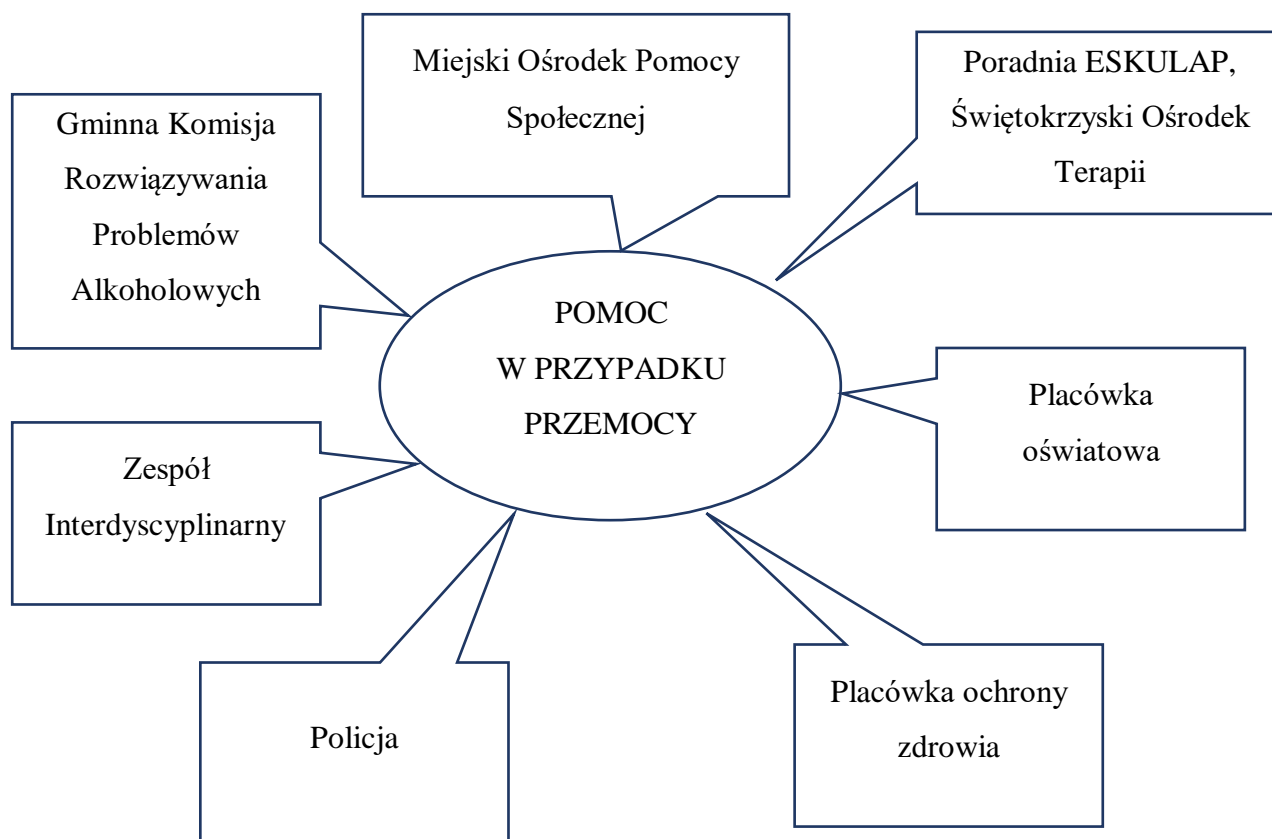
Od stycznia do grudnia 2020 r. do Zespołu Interdyscyplinarnego wpłynęło 139 formularzy „Niebieska Karta – A”. Na dzień 31 grudnia 2020 r. 144 procedury

„Niebieskiej – Karty A” obejmujące bieżący rok i poprzednie lata zostały zakończone. Główną przyczyną zamknięcia procedury było ustanie przemocy w rodzinie.

W 2020 roku powołano 139 Grup Roboczych. Z 2019 roku przeszło 48 „Niebieskich Kart – A”. Łącznie w 2020 r. pracowało 187 Grup Roboczych, które spotkały się 686 razy. W 2020 r. 120 nowych rodzin objętych było procedurą „Niebieskie Karty”. Dla każdej rodziny ustalany był indywidualny plan pomocy rodzinie, diagnozowano występujący w niej problem, przekazywano informacje o możliwych formach wsparcia.

W Grupach Roboczych uczestniczyli przedstawiciele: Policji, pracownicy socjalni, członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, pedagodzy, kuratorzy, asystenci rodziny. Każda Grupa Robocza powoływana była indywidualnie do potrzeb rodziny. Prowadzone były również działania z rodzinami, które były objęte procedurą „Niebieskie Karty” w poprzednich latach. Łącznie w Grupach Roboczych w 2020 r. brały udział 1303 osoby.

Schemat przedstawia miejsca, w których na terenie Ostrowca Świętokrzyskiego mieszkańcy mogą uzyskać pomoc i wsparcie w przypadku doświadczania przemocy.

W ramach Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2015 - 2021 realizowane były działania skierowane do domniemanych ofiar przemocy jak i domniemanych sprawców⁴⁷. Szczególną uwagę zwracano na dzieci, które są ofiarami przemocy i często świadkami jej występowania w rodzinach. W tym celu Zespół Interdyscyplinarne we współpracy z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej realizował poradnictwo specjalistów psychologów dla osób dorosłych i dzieci. Podczas sytuacji związanej z zagrożeniem epidemiologicznym porady odbywały się telefonicznie, w sytuacjach szczególnie trudnych przez kontakt osobisty, przy zachowaniu reżimu sanitarnego. Zespół Interdyscyplinarne zorganizował Grupy Wsparcia dla ofiar przemocy domowej. W spotkaniach w roku 2020 r. uczestniczyło 6 kobiet. Z informacji uzyskanych od Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie wynika, iż w 2020 r. 3 dzieci zostało umieszczonych w placówkach w wyniku przemocy domowej.

⁴⁷ Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2015 – 2021 za 2020 rok, s. 8-9.

Osoby wskazane w procedurze jako dotknięte przemocą w rodzinie mogły również skorzystać z innych form pomocy świadczonych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Pracownicy socjalni oprócz pomocy psychologicznej proponowali udział w projektach tj.: „Szkoła Rodziny”, „Akcja Aktywizacja”, a także opieki wytchnieniowej, pomocy sąsiedzkiej, asystenta rodziny. Nawiązano również współpracę z Okręgowym Ośrodkiem Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Przepięstwem, świadczącym pomoc: psychologiczną, psychoterapeutyczną, psychiatryczną, prawną i materialną. Osoby doznające przemocy mogły też skorzystać z nieodpłatnej pomocy prawnej, poradnictwa obywatelskiego oraz mediacji zapewnionej przez Starostwo Powiatowe w Ostrowcu Świętokrzyskim a także innych instytucji działających na terenie Ostrowca Świętokrzyskiego. Wykaz wszystkich instytucji pomocowych jest zamieszczony i uaktualniany na stronie internetowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, w zakładce Zespół Interdyscyplinarny.

Domniemani sprawcy przemocy również mogli skorzystać z pomocy specjalistów. W ramach partnerskiego projektu „Razem Raźniej” realizowanego wspólnie z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, na terenie Ostrowca Świętokrzyskiego działał Punkt Interwencji Kryzysowej, który świadczył usługi prawne, psychologiczne, terapeutyczne uzależnień. Agencja Rozwoju Lokalnego Sp. z o.o. w Ostrowcu Świętokrzyskim również prowadziła punkt konsultacyjny dla osób uzależnionych i członków ich rodzin. Każdorazowo pracownik socjalny przedstawiał ofertę pomocy dla całej rodziny objętej procedurą „Niebieskie Karty”.

Skuteczne przeciwdziałanie przemocy opiera się przede wszystkim na podejmowaniu działań wobec domniemanych sprawców przemocy. Głównie są to interwencje, które mają na celu powstrzymanie przemocy w rodzinie, a także zapobieganie fizycznym i psychicznym zagrożeniom osób pokrzywdzonych. Tabela 15 przedstawia dane uzyskane z Komendy Powiatowej Policji w Ostrowcu Świętokrzyskim.

Tabela 16. Liczba zdarzeń związanych z przemocą domową w latach 2018-2020.

	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Liczba interwencji dotyczących przemocy w rodzinie:	233	190	159
Liczba ofiar przemocy w rodzinie ogółem, w tym:	408	297	247
○ Kobiety	203	174	148
○ Mężczyźni	21	12	11
○ Małoletni	184	111	88
Liczba sprawców przemocy domowej ogółem, w tym:	233	190	159
○ Kobiety	19	13	14
○ Mężczyźni	214	174	145
○ Małoletni	0	3	0
Liczba sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu ogółem, w tym:	88	99	86
○ Kobiety	6	2	3
○ Mężczyźni	82	97	83
○ Małoletni	0	0	0

Bezdomność

Bezdomność to najbardziej drastyczny w skutkach problem społeczny. Osoby doświadczające bezdomności są ekstremalnie wykluczone, a ich życie jest zagrożone.

W ramach zasobów instytucjonalnych zabezpieczających osoby bezdomne Gmina Ostrowiec Świętokrzyski dysponuje:

- ✓ noclegownią z 22 miejscami dla mężczyzn,
- ✓ 2 mieszkaniami chronionymi treningowymi dla 13 osób,
- ✓ miejscami w dwóch schroniskach dla kobiet i mężczyzn (w tym z usługami opiekuńczymi), w których podobnie jak w roku 2019 znalazło schronienie 18 osób bezdomnych.

W MOPS wdrażany jest wieloletni, kompleksowy system pomocy nastawiony na rozwiązywanie problemu bezdomności. Zakłada rozłożenie równomiernego nacisku na trzy obszary – prewencji, integracji i interwencji. Prewencja bezdomności to odpowiednie zdefiniowanie osób zagrożonych bezdomnością przekładające się m.in. na zapobieganie powstawaniu zadłużeń czynszowych i zarządzanie nimi, eksmisjom, pracę z osobami opuszczającymi zakłady karne, czy wreszcie przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Bardzo ważna jest tu współpraca Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Zakładu Usług Miejskich, spółdzielni mieszkaniowych, Policji, Sądu.

W 2020 roku zarejestrowano w ewidencji MOPS 108 osób bezdomnych (9 kobiet, 99 mężczyzn), w tym: 2 posiadały trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego. W porównaniu z rokiem 2019 odsetek zarejestrowanych osób bezdomnych wzrósł o 8%. Istotnym problemem jest sytuacja zdrowotna bezdomnych, bowiem aż 48% tej populacji stanowią osoby niepełnosprawne, będące jednocześnie zasiłkobiorcami stałymi.

Działania, których głównym celem jest zmniejszenie liczby osób zagrożonych bezdomnością i bezdomnych wprowadza Gminny Program Wspierający Rozwiązywanie Problemu Bezdomności w Ostrowcu Świętokrzyskim na lata 2017 – 2020⁴⁸. Program ten wprowadza działania, których głównym celem jest zmniejszenie liczby osób zagrożonych bezdomnością i bezdomnych.

---

⁴⁸ *Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Wspierającego Rozwiązywanie Problemu Bezdomności w Ostrowcu Świętokrzyskim na lata 2017 – 2020 za 2020 rok, s. 7.*

Problem bezdomności i zagrożenia bezdomnością dotyczy mieszkańców Ostrowca Świętokrzyskiego, którzy z różnych przyczyn, także niezależnych od nich samych, znaleźli się w sytuacji, której własnym staraniem nie są w stanie zmienić. Borykają się z licznymi dysfunkcjami i problemami oraz wymagają wsparcia. Działania w zakresie profilaktyki, interwencji oraz pracy z osobą bezdomną realizowane są przez instytucje sektora publicznego oraz organizacje pozarządowe. Program Wspierający Rozwiązywanie Problemu Bezdomności w Ostrowcu Świętokrzyskim obejmuje cztery obszary:

- ✓ profilaktyczny - zapobieganie wzrostowi liczby osób bezdomnych i stworzenie skutecznego systemu działań zapobiegających bezdomności,
- ✓ interwencyjny - zapewnienie bezpieczeństwa i monitoring osób przebywających w miejscach nienadających się do zamieszkania oraz zapewnienie niezbędnej i podstawowej pomocy mającej na celu przewyciężenie przez osoby bezdomne trudnej sytuacji życiowej,
- ✓ aktywizacyjny - aktywizacja osób zagrożonych bezdomnością i bezdomnych oraz ich reintegracja zawodowa i społeczna,
- ✓ usamodzielnienia - wspieranie procesu usamodzielniania osób bezdomnych.

Założono, że Program pozwoli na poprawę ogólnej sytuacji osób bezdomnych, szczególnie w sferach: socjalno- bytowej, zdrowia, psychologicznej, zawodowej, mieszkaniowej i społecznej.

W 2020 r. podejmowano działania monitorujące sytuację życiową osób żyjących w trudnych warunkach lokalowych, zadłużonych i zagrożonych eksmisją. Osoby te są szczególnie zagrożone marginalizacją społeczną i bezdomnością. Z tego też względu w przypadku wyżej wymienionych osób ważne są działania prewencyjne zapobiegające bezdomności.

W 2020 r. realizowano szeroki wachlarz działań interwencyjno- osłonowych. Straż Miejska podjęła 450 różnych czynności, kontroli i interwencji wobec osób bezdomnych. 9 patroli przeprowadzono wspólnie z pracownikami Zespołu ds. bezdomnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. Straż Miejska zidentyfikowała, czyli wylegitymowała 69 osób deklarujących swoją bezdomność. Część osób bezdomnych przebywa czasowo w miejscach niemieszkalnych, tj. do tego nieprzystosowanych. Są to m.in.: klatki schodowe, pustostany, ogródki działkowe. Pracownicy Zespołu ds. bezdomnych udzielili wsparcia 12 osobom

bezdolnym przebywającym czasowo w takich miejscach na terenie Ostrowca Świętokrzyskiego.

W 2020 r. 1 osoba bezdomna otrzymała mieszkanie socjalne z zasobów Gminy Ostrowiec Świętokrzyski. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej wspierał osoby bezdomne stosując różne formy pomocy:

- ✓ zasiłek stały - 52 osoby,
- ✓ pomoc celowa - 35 osób,
- ✓ pomoc okresowa - 17 osób,
- ✓ dożywianie w formie ciepłego posiłku - 43 osoby,
- ✓ pomoc w uzyskaniu potwierdzenia prawa do ubezpieczenia zdrowotnego - 21 osób,
- ✓ skierowanie do mieszkania chronionego – 7 osób.

W wyniku prowadzonej przez Zespół ds. bezdomnych pracy socjalnej osiągnięto, m.in. następujące efekty:

- ✓ zmotywowano do skompletowania dokumentacji o ponowne przeliczenie świadczenia emerytalnego – 1 osoba,
- ✓ udzielono pomocy w uzyskaniu dowodu osobistego – 3 osoby,
- ✓ integrując ze społecznością lokalną zmotywowano do udziału w projekcie „Akcja Aktywizacja” – 10 osób; z czego 4 osoby aktywnie uczestniczyły w wydarzeniach i inicjatywach prowadzonych przez Zespół Organizowania Społeczności Lokalnej,
- ✓ zmotywowano do podjęcia działań wolontarystycznych na rzecz Noclegowni – 1 osoba,
- ✓ zmotywowano do podjęcia terapii odwykowej - 11 osób.

Zespół ds. bezdomnych ściśle współpracował z instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz osób bezdomnych: Strażą Miejską, Policją, Polskim Komitetem Pomocy Społecznej, Domem Ulgi w Cierpieniu im. Jana Pawła II – Hospicjum stacjonarne w Ostrowcu Świętokrzyskim, Świętokrzyskim Centrum Psychiatrii w Morawicy, lecznicami, ośrodkami pomocy społecznej oraz schroniskami dla osób bezdomnych na terenie całej Polski, ZOZ w Ostrowcu Świętokrzyskim, Świętokrzyskim Ośrodkiem Terapii w Ostrowcu Świętokrzyskim oraz Ośrodkiem Leczenia Zaburzeń Psychiczych i Uzależnień „Eskulap”.

W związku z ogłoszonym w marcu 2020 r. stanem epidemicznym w kraju podjęto szereg działań na wielu płaszczyznach w celu zapewnienia bezpieczeństwa osobom bezdomnym w czasie pandemii. Działania skoncentrowały się na:

- ✓ zapewnieniu środków dezynfekujących dla lokatorów mieszkania chronionego, motywowaniu do przestrzegania zaleceń Głównego Inspektora Sanitarnego – 6 osób,
- ✓ zapewnieniu i dowożeniu ciepłego posiłku dla bezdomnych (w Noclegowni, mieszkaniu chronionym i pustostanie) – 23 osoby,
- ✓ dowożeniu żywności unijnej wydawanej przez Polski Komitet Pomocy Społecznej dla bezdomnych - 27 osób,
- ✓ dowiezieniu bezdomnych do miejsca odbycia kwarantanny zbiorowej - 2 osoby,
- ✓ wykonaniu badań diagnostycznych w kierunku SARS – CoV – 2 - 1 osoba, która została umieszczona w Domu Pomocy Społecznej.

Dodatkowym działaniem mającym na celu przeciwdziałanie negatywnym skutkom bezdomności realizowanym przez MOPS jest praca w ramach Projektu „Akcja Aktywizacja”. Działalność na rzecz osób bezdomnych zainicjowana przez Zespół ds. Organizowania Społeczności Lokalnej ukierunkowana była na 25 wydarzeń integrujących społeczność lokalną i inicjatywy sąsiedzkie w które aktywnie włączyło się 12 osób bezdomnych (2 kobiety i 10 mężczyzn).

Diagnoza problemów społecznych w ujęciu badań ankietowych mieszkańców Gminy Ostrowiec Świętokrzyski

---

Jednym z głównych założeń niniejszej *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski na lata 2022 - 2028* jest przedstawienie problemów występujących w społeczności lokalnej gminy oraz wskazanie kierunków ich rozwiązywania. Zdiagnozowanie problemów społecznych było możliwe między innymi poprzez przeprowadzenie badań wśród mieszkańców gminy.

Badania społeczne zostały przeprowadzone w 2021 roku z zastosowaniem ankiety „Corigo”, profesjonalnego narzędzia badawczego przez Małopolskie Centrum Profilaktyki w Krakowie.

Obejmowały trzy grupy reprezentujące lokalne środowiska:

- 1) dorośli mieszkańcy,
- 2) dzieci i młodzież szkolna,
- 3) sprzedawcy i właściciele punktów sprzedaży alkoholu.

W badaniu łącznie wzięło udział 1125 respondentów.

Celem badań była diagnoza problemów społecznych związana z nadużywaniem alkoholu, nikotyny, dopalaczy i narkotyków, uzależnieniem od hazardu, przemocą w rodzinie oraz w środowisku szkolnym, cyberprzemocą, a także postawami społecznymi wobec tychże zjawisk.

Problemy społeczne występujące na terenie Gminy Ostrowiec Świętokrzyski w opinii dorosłych mieszkańców

---

Ankieta adresowana do dorosłych mieszkańców Ostrowca Świętokrzyskiego, została umieszczona na stronie internetowej Radia Ostrowiec. Respondenci zostali poinformowani o anonimowym charakterze ankiety oraz możliwości rezygnacji z badania w dowolnym momencie.

Celem badania była identyfikacja zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym, w szczególności obejmujących:

- postawy społeczne dotyczące problemów istotnych w środowisku lokalnym,
- zagadnienia związane z substancjami psychoaktywnymi, takimi jak narkotyki i dopalacze,
- zagadnienia związane ze spożywaniem alkoholu, postawami wobec alkoholu oraz problematyką uzależnienia,
- zagadnienia związane z uzależnieniem od papierosów oraz e-papierosów,
- zagadnienia związane z uzależnieniem od hazardu,
- zagadnienia związane z przemocą w rodzinie, w tym przekonania dotyczące modelu wychowania dzieci i młodzieży w kontekście stosowania kar fizycznych,
- zagadnienia związane z uzależnieniami od czynności związanych z nowymi technologiami.

W badaniu wzięło udział łącznie 491 osób; 440 kobiet oraz 51 mężczyzn.

Podstawowe problemy społeczne w opinii mieszkańców

W pierwszej części badania respondenci zostali poproszeni o ocenę ważności różnych problemów społecznych w środowisku lokalnym. Przyjętą w tych badaniach miarą ważności różnych problemów społecznych jest odsetek mieszkańców, którzy wskazują dany problem, jako bardzo ważny. Tabela 17. przedstawia rozkład uzyskanych odpowiedzi:

Tabela 17. Ocena ważności lokalnych problemów społecznych przez badanych mieszkańców.

<i>Problem</i>	<i>Bardzo istotny</i>	<i>Raczej istotny</i>	<i>Raczej nieistotny</i>	<i>Zdecydowanie nieistotny</i>
Zanieczyszczenie powietrza (smog)	50,3%	37,3%	11%	1,4%
Zanieczyszczenie wody	43,6%	31,8%	19,5%	5,1%
Zanieczyszczenie krajobrazu (zaśmiecenie)	65,6%	28,5%	5,1%	0,8%
Bezrobocie	58,5%	31,8%	8,2%	1,6%
Bieda, ubóstwo	47,1%	35,6%	14,5%	2,8%
Bezdomność	35,2%	35,6%	20,8%	8,4%
Wzrost przestępczości	39,3%	34%	21,6%	5,1%
Kryzys rodziny	43,6%	37,1%	14,5%	4,9%
Kryzys norm moralnych	48,7%	33,2%	13,6%	4,5%

Uzyskane wyniki pozwalają stwierdzić, że mieszkańcy Gminy Ostrowiec Świętokrzyski uznali w większości wszystkie z wymienionych problemów społecznych, jako *bardzo istotne* i *raczej istotne* w ich społeczności lokalnej. Odnosząc się do danych procentowych, największa liczba mieszkańców określiła jako *bardzo istotne* i *raczej istotne* problem zanieczyszczenia krajobrazu- 94,1% oraz bezrobocie- 90,3%, najmniejsza zaś wzrost przestępczości- 73,3% oraz bezdomność- 70,8%.

Spożywanie alkoholu oraz związane z nim inne problemy społeczne

Szczególnie niebezpieczne jest występowanie problemu uzależnień od alkoholu.

Jak wynika z badania przeprowadzonego w 2019 roku przez CBOS wśród Polaków powszechny jest pogląd, że nadużywanie alkoholu jest w naszym kraju dużym problemem (91%). Tylko 6% badanych uważa, że jest to mały problem, a 3% nie ma zdania w tej sprawie⁴⁹.

Odpowiedzi respondentów na pytania odnośnie spożywania alkoholu różnią się w zależności od płci, wieku i grup zawodowych. Wśród kobiet jest dwa razy więcej abstynentów niż wśród mężczyzn (21% w stosunku do 10%). Z przeprowadzonych badań wynika, że w ciągu 9 lat nastąpił wzrost spożycia alkoholu wśród kobiet- w roku 2010 abstynencję deklarowała, co trzecia kobieta. Biorąc pod uwagę grupy wiekowe, to alkohol najczęściej piją badani w wieku 25-34 lata. Natomiast w 2010 roku relatywnie najwięcej pijących alkohol było wśród najmłodszych badanych (18-24 lata). Uzyskane wyniki pozwalają na stwierdzenie, że styl konsumpcji alkoholu nie zmienia się wraz z upływem czasu.

Sytuacja wygląda podobnie w przypadku osób z grupy wiekowej 65 lat i więcej, którzy 9 lat temu plasowali się w przedziale 55-64 lata- odsetek abstynentów wśród tych osób jest stały i wynosi 28%⁵⁰.

Jeżeli chodzi o częstotliwości spożywania alkoholu, to większość Polaków (56%) deklaruje, że pije alkohol okazjonalnie, 8% spożywa go często, a co trzeci unika okazji do picia alkoholu lub w ogóle go nie spożywa. Porównując te wyniki z wynikami badań CBOS z 2010 r. zmniejszył się odsetek osób deklarujących częste picie (z 11% do 8%) i całkowitych abstynentów (z 22% do 16%). Jednakże, wzrósł udział osób spożywających alkohol czasami, z dobrej okazji, ale nie często (z 50% do 56%)⁵¹.

Od 2010 roku znacząco zmalał udział piwa, jako najczęściej spożywanego alkoholu, kiedy to, co druga osoba spośród pijących alkohol (52%) przyznawała, że najczęściej sięga po piwo. Obecnie wybiera je 39% respondentów, którzy nie rezygnują z napojów wysokoprocentowych. Na drugim miejscu znajduje się wino (25%), a na trzecim – wódka (16%). Odsetek osób najchętniej wybierających wino rośnie od 2007 roku, natomiast największy wzrost dotyczy alkoholi wysokogatunkowych, np. koniaku czy whisky

---

⁴⁹ Komunikat CBOS „Konsumpcja alkoholu w Polsce”, grudzień 2019 (oprac. M. Bożewicz).

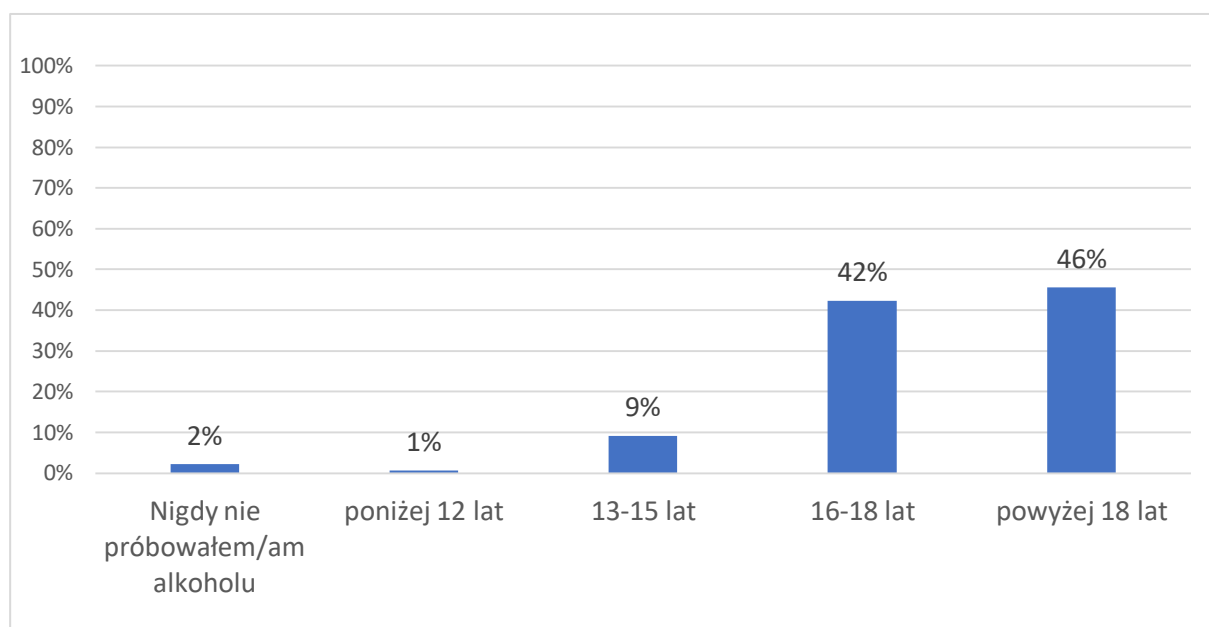
⁵⁰ Tamże.

⁵¹ Tamże.

– obecnie, co dziewiąty badany pijący alkohol (11%) deklaruje, że, jeśli sięga po kieliszek, to najczęściej z tego typu trunkiem⁵².

W badaniu ankietowym przeprowadzonym wśród mieszkańców Ostrowca Świętokrzyskiego zbadano postawy i przekonania dorosłych mieszkańców na temat alkoholu. Pierwszą z poruszanych kwestii był **wiek inicjacji alkoholowej**. Badani mieszkańcy określając wiek inicjacji alkoholowej najczęściej wskazywali na wiek **pełnoletności- 46%** oraz wiek pomiędzy **16 a 18** rokiem życia - **42%**. Kolejne **9%** zadeklarowało, że inicjacja alkoholowa miała u nich miejsce w wieku **między 13 a 15 lat**, a **1%** przyznał, że pierwszy raz pił alkohol **w wieku poniżej 12 lat**. Pozostałe **2%** badanych **nigdy nie piło alkoholu**.

Wykres 3. Wiek inicjacji alkoholowej- dorośli mieszkańcy.

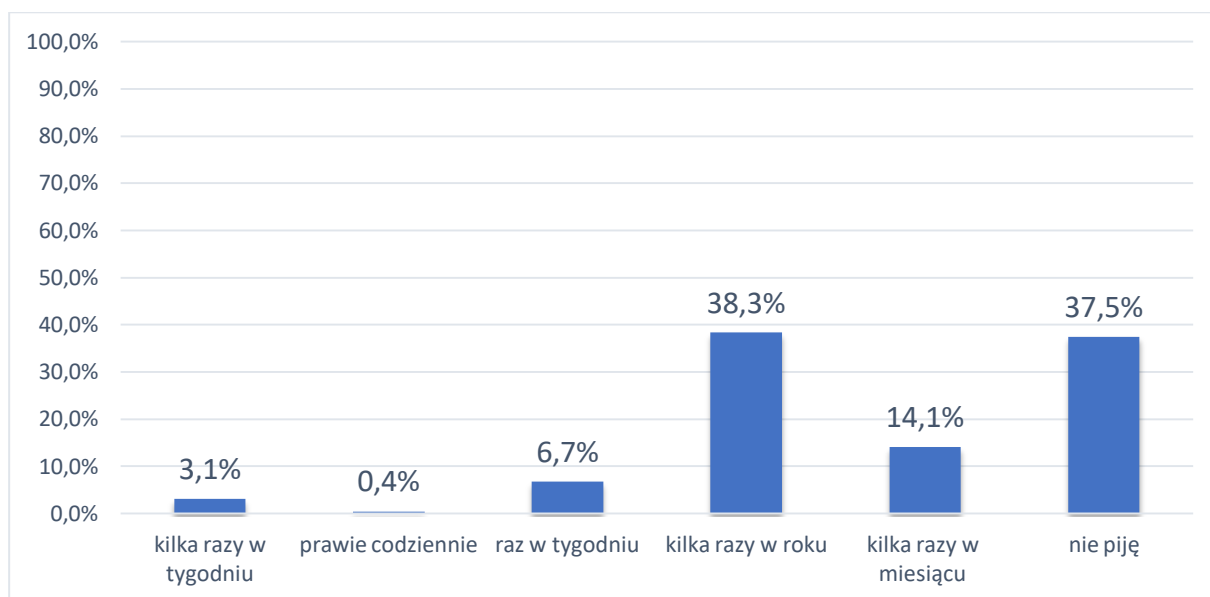
⁵² Komunikat CBOS „Konsumpcja alkoholu w Polsce”, grudzień 2019 (oprac. M. Bożewicz).

Kolejną kwestią była **częstotliwość spożywania alkoholu**. Spożywanie alkoholu **kilka razy w roku** zadeklarowało **38,3%** badanych. Kolejno, **37,5%** wskazało, że **nie spożywa alkoholu**, a **14,1%**, że spożywa go **kilka razy w miesiącu**. Natomiast **6,7%** mieszkańców przyznało, że spożywa alkohol **raz w tygodniu**, **3,1%** **kilka razy w tygodniu**, a **0,4%** **prawie codziennie**. Na podstawie tych danych można stwierdzić, że spora część badanych mieszkańców deklaruje abstynencję, jednak nie należy bagatelizować faktu, że **24,3%**

pije alkohol kilka razy w miesiącu lub częściej.

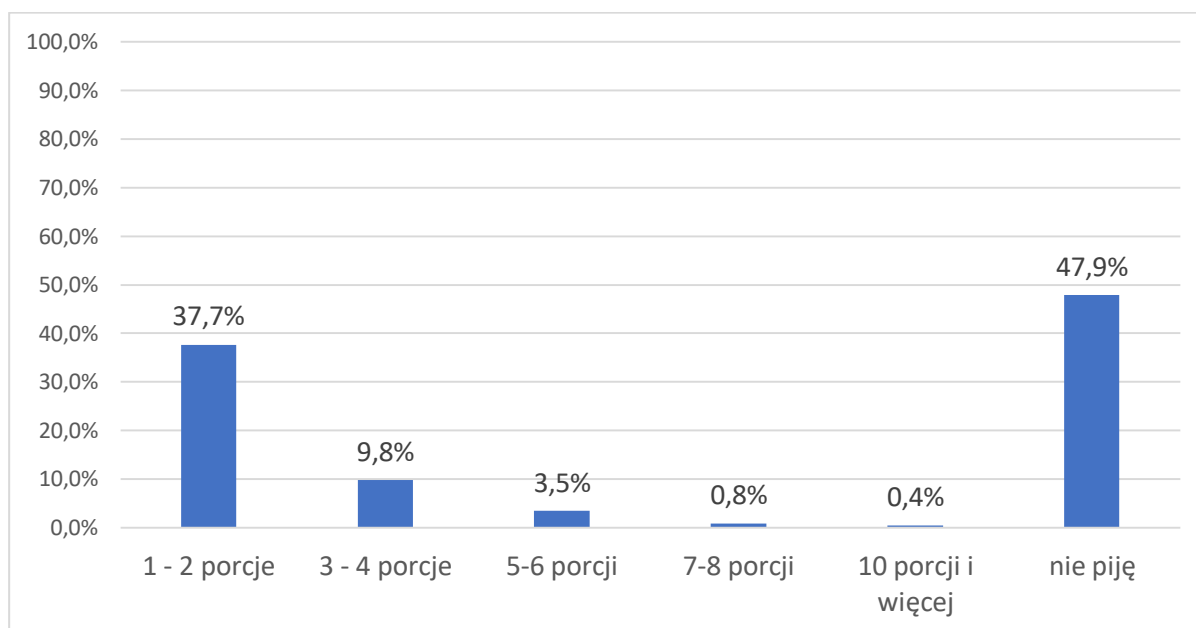
Wykres 4. Częstotliwość spożywania alkoholu- dorośli mieszkańcy.

Oprócz częstotliwości spożywania alkoholu interesujące były także **ilości jego jednorazowego wypicia**. Porcja standardowa alkoholu (tzn. 10g czystego, 100% alkoholu) zawarta jest w ok. 250 ml piwa o mocy 5% (pół butelki), w ok. 100 ml wina o mocy 12% (jeden kieliszek wina) oraz w ok. 30 ml wódki o mocy 40% (mały kieliszek wódki).

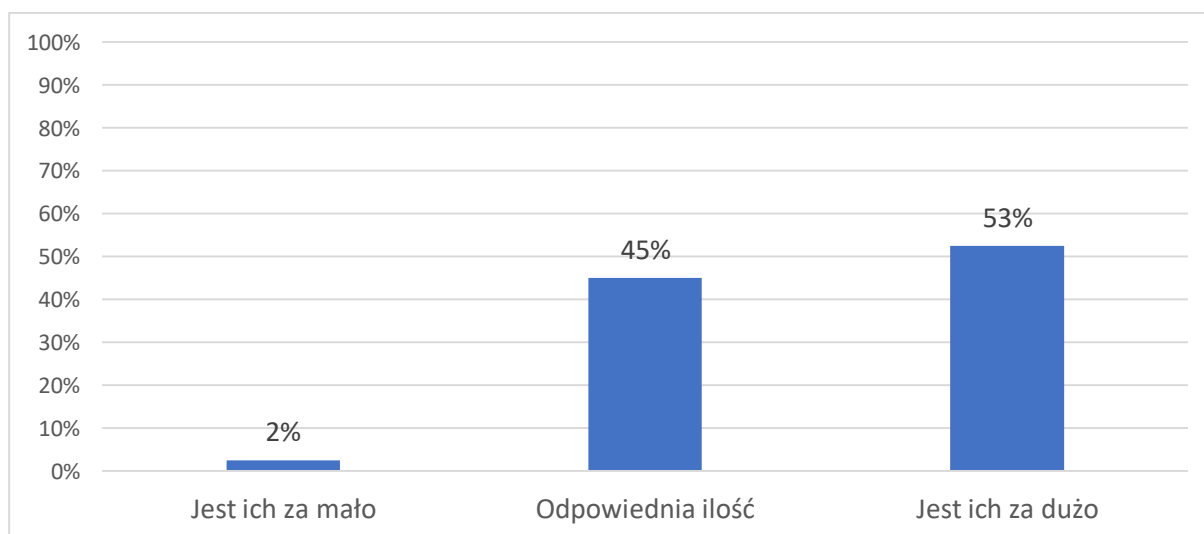
Badani deklarowali najczęściej, że spożywają jednorazowo 1-2 porcje alkoholu- 37,7%. Pozostali przyznali, że **spożywają jednorazowo 3-4 porcje alkoholu- 9,8%** lub **5-6 porcji- 3,5%**, czy też **7 porcji i więcej- 1,2%**. W tym pytaniu **47,9%** badanych zadeklarowało abstynencję. Wobec tego należy uznać, że większość mieszkańców nie spożywa jednorazowo znacznych ilości alkoholu lub też deklaruje abstynencję.

Wykres 5. Ilość porcji alkoholu wypijanych podczas "standardowego" picia- dorośli mieszkańcy.

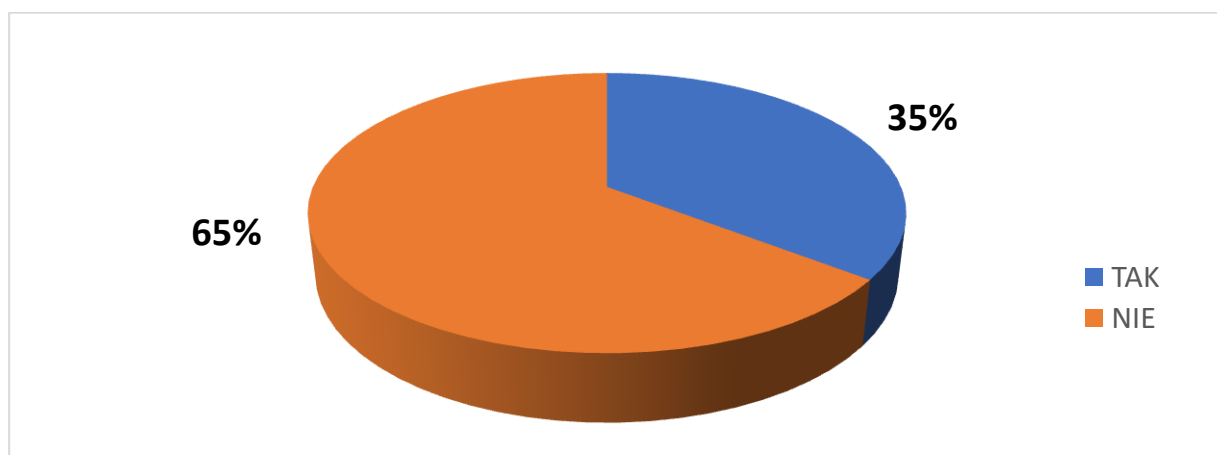
Nieco ponad połowa- 53% mieszkańców Gminy Ostrowiec Świętokrzyski uważa, że **w okolicy znajduje się za dużo punktów**, w których można kupić alkohol. Jednocześnie, **45%** badanych twierdzi, że **jest ich odpowiednia ilość**, a **2%**, że jest ich **za mało**.

Wykres 6. Stopień dostępności lokali w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski, w których można kupić alkohol w opinii dorosłych mieszkańców.

Co ważne, **tylko 35%** badanych wie gdzie może **zgłosić się po pomoc osoba uzależniona od alkoholu**. Badani mieszkańcy, jako instytucje pomocowe w tym zakresie najczęściej wskazywali grupy samopomocowe Anonimowych Alkoholików, Ośrodek Leczenia Zaburzeń Psychiczych i Uzależnień „ESKULAP” oraz Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.

Wykres 7. Czy wie Pani/Pan gdzie może zgłosić się po pomoc osoba uzależniona od alkoholu?

Zachowania związane z piciem alkoholu są w dużej mierze uwarunkowane postawami. Natomiast postawy zależą m. in. od wiedzy na temat szkodliwego działania alkoholu,

a także emocji i motywacji, które towarzyszą jego spożywaniu.

Respondenci zostali poproszeni o wskazanie, w jakim stopniu zgadzają się z określonymi stwierdzeniami. Pierwsze ze stwierdzeń dotyczyło mitu, jakoby alkohol zawarty w „słabszych” napojach (piwie, winie) był mniej szkodliwy niż ten zawarty w wysokoprocentowych napojach (np. w wódce). Wyniki świadczą o tym, że to błędne przekonanie nie jest rozpowszechnione wśród dorosłej społeczności Gminy Ostrowiec Świętokrzyski, ponieważ łącznie **82% badanych** zaznaczyło, iż **nie zgadza się z powyższym stwierdzeniem**. Jednocześnie **18%** respondentów uważa, że alkohol zawarty w np. piwie jest tak samo szkodliwy, jak ten zawarty w wódce.

Kolejne stwierdzenie badające postawy względem alkoholu dotyczyło dostępności i kontroli sprzedaży alkoholu. **Łącznie 80,5% badanych mieszkańców zgadza się ze stwierdzeniem, że „dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany”**. Dodatkowo, **75,5%** respondentów ocenia **osoby pijące alkohol, jako zagrażające lub raczej zagrażające bezpieczeństwu w środowisku lokalnym**. Jednocześnie **64,5%** badanych uważa, że **osoby nieletnie mają łatwość w zakupie alkoholu w lokalnych sklepach**.

Zdecydowana większość respondentów uważa, że **kobiety w ciąży nie mogą pić bezpiecznie** nawet niewielkich ilości alkoholu (**98%**), a także, że **prowadzenie samochodu po spożyciu alkoholu jest zabronione (94%)**⁵³. Jednocześnie, **94%** badanych zgadza się co do tego, że **alkohol nie pomaga w trudnych sytuacjach życiowych**. Powyższe wyniki świadczą pośrednio o relatywnie wysokim poziomie wiedzy mieszkańców Gminy Ostrowiec Świętokrzyski na temat negatywnych skutków spożywania alkoholu.

Tabela 18. Zgodność z twierdzeniami na temat alkoholu- dorośli mieszkańcy.

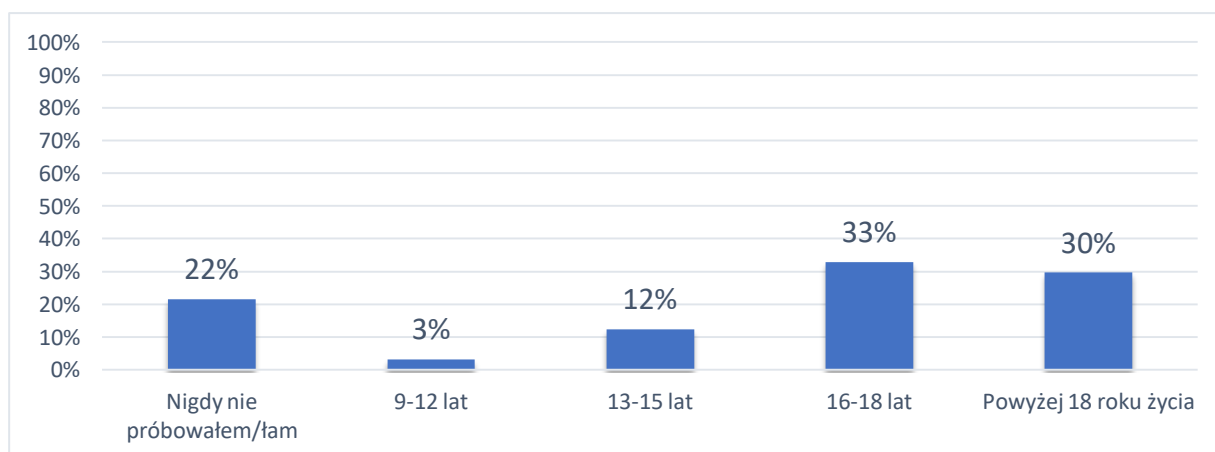
Twierdzenie	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Raczej nie zgadzam się	Zdecydowanie nie zgadzam się
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	4%	14%	22%	60%
Dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany.	51,5%	29%	13%	6,5%
Osoby pijące alkohol zagrażają bezpieczeństwu w moim środowisku lokalnym.	38,5%	37%	19%	5,5%
Osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach.	27%	37,5%	27,5%	8%
Picie alkoholu pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.	2%	4%	19%	75%
Prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu jest bezpieczne.	5%	1%	3%	91%
Kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu.	1%	1%	5%	93%

⁵³ Suma odpowiedzi „raczej nie zgadzam się” oraz „zdecydowanie nie zgadzam się”.

Substancje psychoaktywne: nikotyna

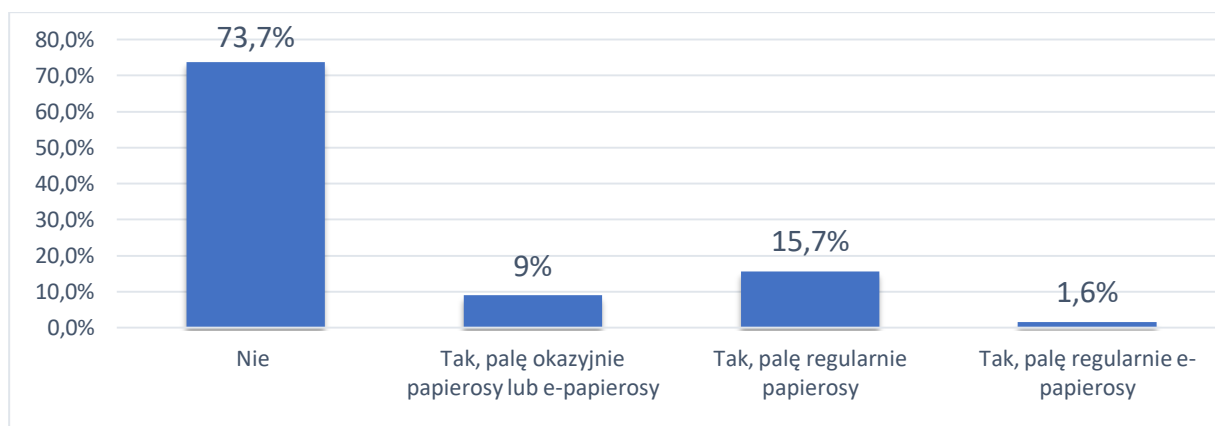
Pierwszą z poruszanych kwestii w obszarze nikotyna, był wiek inicjacji nikotynowej. Jak wynika z badań, **33%** respondentów zapaliło pierwszego papierosa w wieku **między 16 a 18 lat**. Kolejne **30%** deklaruje, że **inicjacja nikotynowa miała miejsce, gdy byli już pełnoletni**. Poza tym, **22%** badanych **nigdy nie paliło papierosów**, a **12%** pierwszego papierosa zapaliło w wieku między **13 a 15 lat**, natomiast **3%** w wieku **między 9 a 12 lat**.

Wykres 8. Wiek inicjacji nikotynowej- dorośli mieszkańcy.

W ciągu ostatnich lat można zaobserwować tendencję do zmniejszania się ilości osób palących papierosy. Zdaje się, że mieszkańcy Gminy Ostrowiec Świętokrzyski podążają za tym trendem, ponieważ **73,7%** odpowiedziało, że aktualnie **nie pali papierosów**. Natomiast **15,7%** wskazało, że **pali regularnie papierosy**, a **1,6%** **e-papierosy**. Do **okazyjnego palenia** papierosów lub e-papierosów przyznało się **9%** badanych.

Wykres 9. Czy pali Pan/Pani papierosy lub e-papierosy?

Ze względu na rosnącą popularność e-papierosów zapytano mieszkańców, co sądzą o ich szkodliwości. Producenci tych wyrobów sugerują, że stanowią one zdrowsze

odpowiedniki klasycznych papierosów. Istotnie nie zawierają one substancji smolistych, jednak nadal dostarczają one nikotyny – substancji o działaniu psychoaktywnym skutkującej wieloma negatywnymi konsekwencjami zdrowotnymi.

67,8% respondentów wskazuje, że **e-papierosy są tak samo szkodliwe niż tradycyjne papierosy**. Z kolei **26,3%** badanych uważa, że **e-papierosy są bardziej szkodliwe**, a **5,7%**, że **są mniej szkodliwe niż klasyczne papierosy**. Natomiast **0,2%** badanych twierdzi, że **e-papierosy w ogóle nie mają negatywnego wpływu na zdrowie**. Wyniki te świadczą, że większość mieszkańców zdaje sobie sprawę z negatywnego wpływu e-papierosów na zdrowie.

Wykres 10. Jak Pana/Pani zdaniem palenie e-papierosów wpływa na zdrowie?

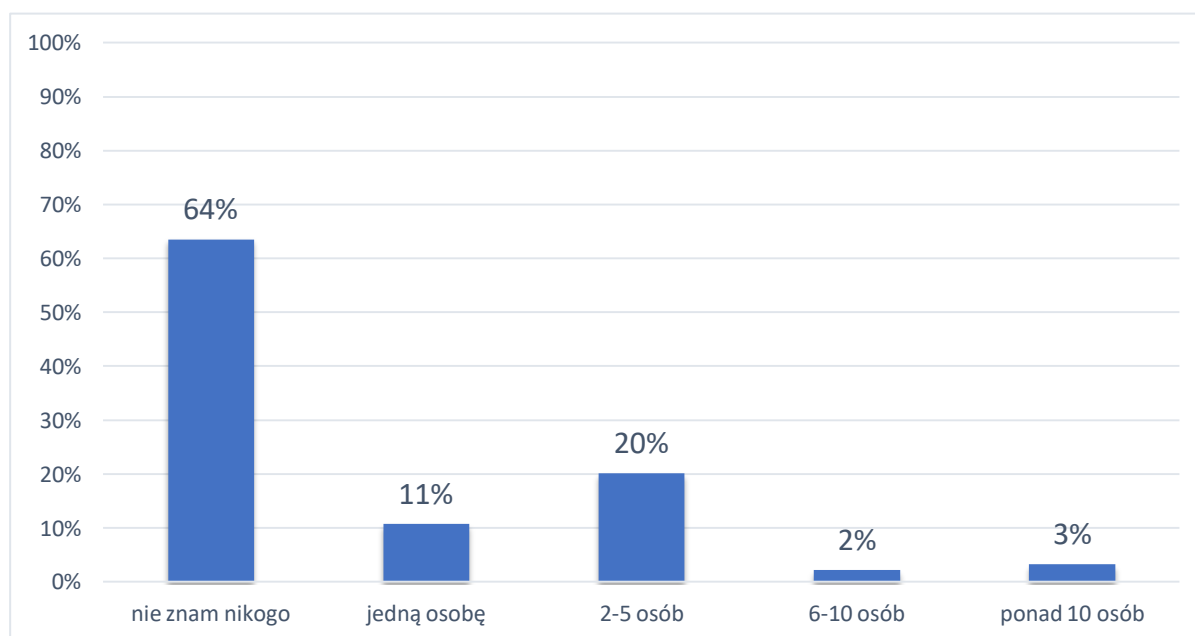

Substancje psychoaktywne: narkotyki i dopalacze

Według danych z badań populacyjnych odsetek osób, które miały kontakt z narkotykami w ciągu ostatniego roku w Polsce jest 16 razy niższy od odsetka osób mających kontakt z alkoholem. Używanie alkoholu w ciągu ostatniego roku odnotowano na poziomie 89,7% (badanie z 2014 roku), podczas gdy w przypadku narkotyków odsetek wyniósł 5,4% (dane dla osób w wieku 15-64 lata)⁵⁴.

64% respondentów twierdzi, że nie ma w swoim otoczeniu osób przyjmujących substancje odurzające. Jednocześnie, łącznie 36% respondentów zna co najmniej jedną osobę zażywającą substancje psychoaktywne: narkotyki lub dopalacze.

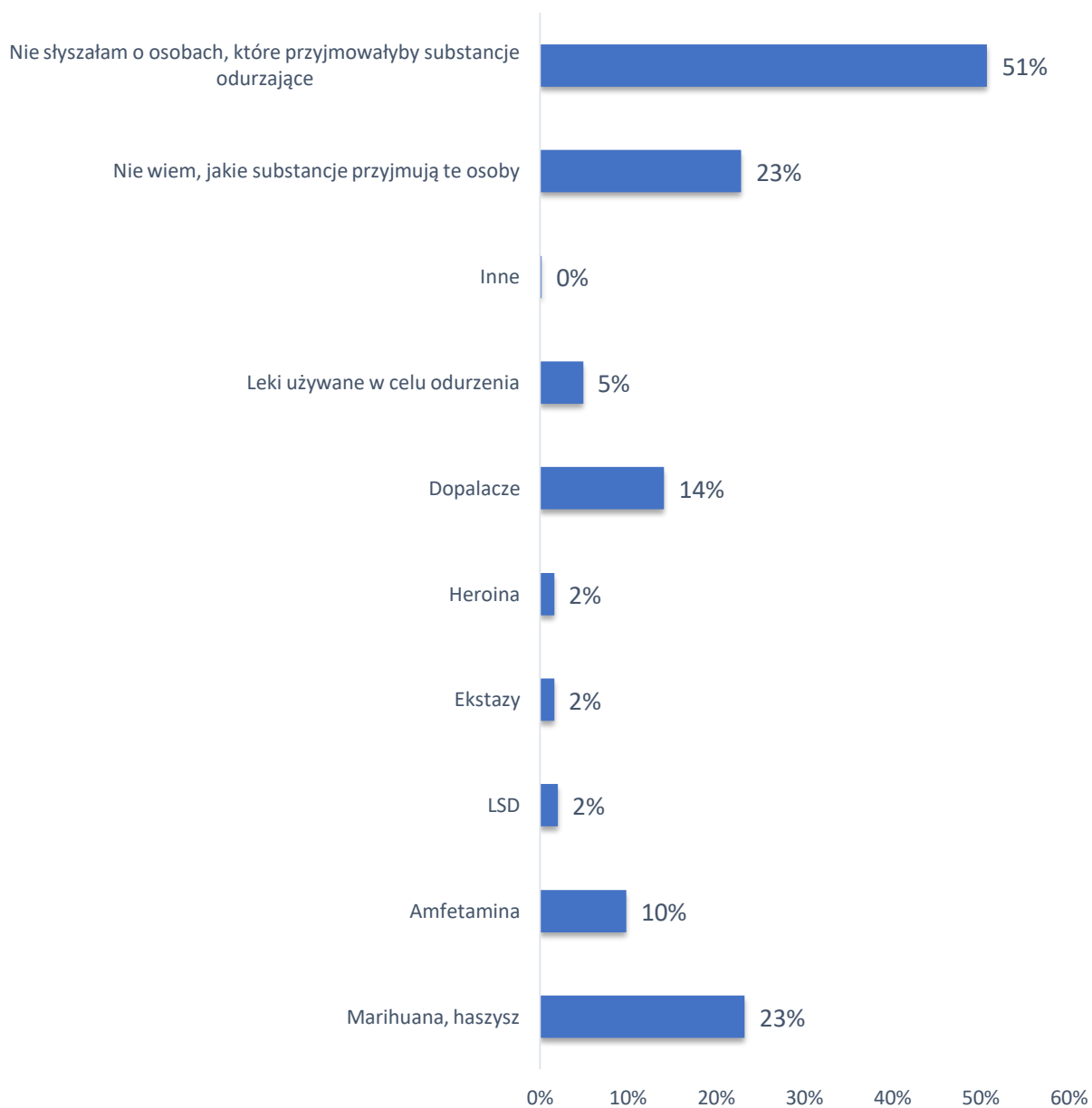
Wykres 11. Ile zna Pan/Pani osób (osobiście lub „ze słyszenia”), które przyjmują substancje odurzające (narkotyki lub dopalacze)?

Wśród najczęściej stosowanych w środowisku lokalnym substancji znalazły się **marihuana/ haszysz**– 23% respondentów zna osoby, które przyjmują te substancje. Kolejno, 14% mieszkańców wskazuje, że zna osoby, które przyjmują **dopalacze**, 10% zna osoby, które zażywają **amfetaminę**. W tym pytaniu 51% wskazuje, że **nigdy nie słyszało o osobach**, które przyjmowałyby owe substancje, a 23% przyznaje, że **nie wie jakie substancje zażywają owe osoby**.

⁵⁴ Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, *Raport o stanie narkomanii w Polsce- 2019*, Warszawa 2019.

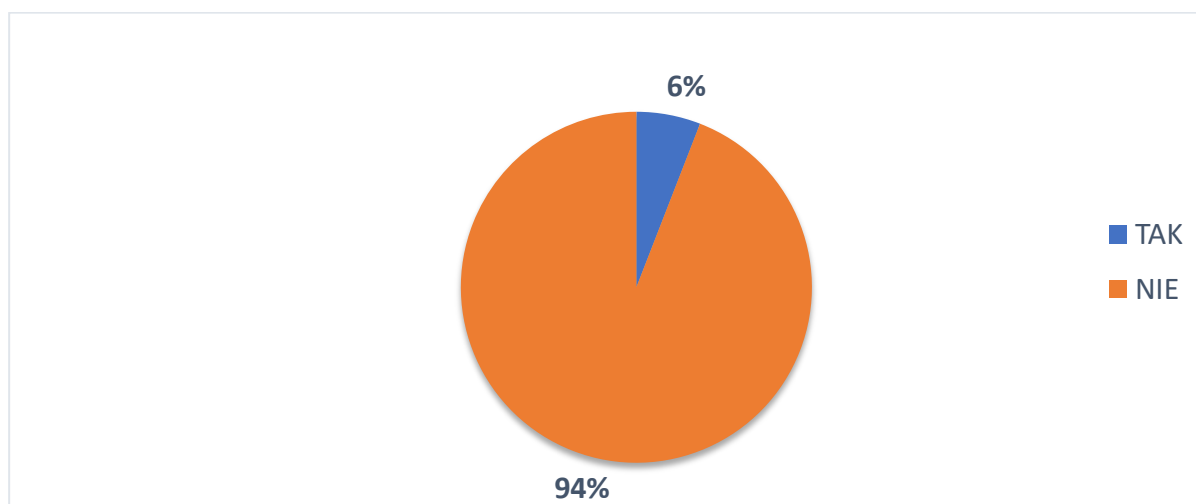
Wykres 12. Jakie substancje odurzające są najczęściej przyjmowane przez osoby, które znasz (pytanie wielokrotnego wyboru)?

Zdecydowana większość- **94% respondentów nie wie, gdzie może nabyć substancje psychoaktywne takie, jak narkotyki czy dopalacze.** Tym samym, **6% badanych deklaruje, że wie gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze.** Respondenci wskazują, że takie substancje można nabyć np. przez internet, w okolicach Rynku w Ostrowcu Świętokrzyskim oraz wśród lokalnej społeczności.

Wykres 13. Czy wie Pan/Pani gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze?

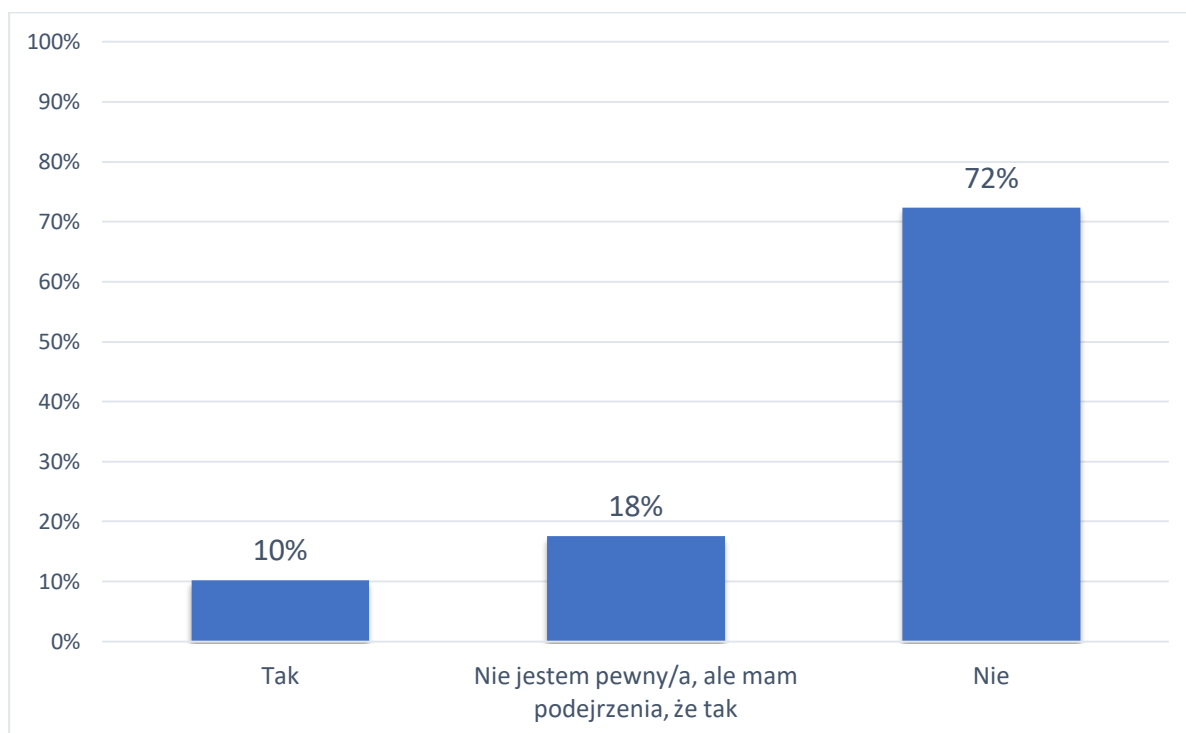

Wśród omawianych substancji, oprócz narkotyków i dopalaczy poważnym problemem są również leki dostępne w aptekach. Niektóre z nich np. pseudoefedryna wywierają wpływ na układ nerwowy i mogą być stosowane niezgodnie z przeznaczeniem w celu wywołania efektów odurzających. Wiele osób może być także uzależnionych od powszechnie dostępnych leków przeciwbólowych. Co więcej: *Sprzedaż leków w Polsce od kilkunastu lat rośnie. Jak podaje Urząd Rejestracji Produktów Leczniczych, Wyrobów Medycznych i Produktów Biobójczych, nasz kraj jest szóstym co do wielkości rynkiem zbytu leków w Europie. Pod względem liczby opakowań przypadających na jednego mieszkańca zajmujemy drugie miejsce – za Francją*⁵⁵.

⁵⁵ Centrum Badania Opinii Społecznej, *Komunikat z badań: Stosowanie leków dostępnych bez recepty*, Warszawa, październik 2007.
Źródło: www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2010/K_143_10.PDF (dostęp: 10.06.2021).

Zdecydowana większość mieszkańców Ostrowca Świętokrzyskiego - **72% nie zna osobiście lub „ze słyszenia” osób uzależnionych od leków**. Kolejne **18%** respondentów przyznaje, iż **podejrzewa, że pewne osoby, które znają są uzależnione od leków, ale nie mają co do tego pewności**. Natomiast **10%** wskazuje, że **ma w swoim otoczeniu osoby uzależnione od leków**.

Wykres 14. Czy w Pana/Pani otoczeniu są osoby (znane osobiście lub „ze słyszenia”) uzależnione od leków?

Przekonania dotyczące wychowania dzieci

Ankietowani otrzymali propozycje czterech stwierdzeń dotyczących wychowania dzieci, do których trafności mieli się odnieść. Uzyskane w badaniach **wartości pozwalają sądzić, że większość mieszkańców Ostrowca Świętokrzyskiego nie przejawia postaw wychowawczych, które są charakterystyczne dla autokratycznego modelu wychowania** (model ten zakłada wyraźny dystans między rodzicami a dzieckiem. Rodzice kontaktują się z nim w sposób formalny, starają się kierować dzieckiem wydając polecenia i zakazy. Uznają tylko racje własne, nie tolerują sprzeciwu. W razie nieposłuszeństwa stosują surowe kary. Od dzieci wymaga się bezwzględnej karności i posłuszeństwa, podporządkowania się wszystkim poleceniom i nakazom rodziców).

Stwierdzenie „**Aby prawidłowo wychować dziecko, należy od czasu do czasu dawać klapsa**” spotkało się z **negacją większości respondentów – łącznie 86% mieszkańców nie zgadza się z takim stwierdzeniem**. Jednocześnie, łącznie **80% badanych zdecydowanie lub raczej zgadza się, że kary fizyczne powinny być zakazane prawem**.

Tym samym, kolejne twierdzenie: „**Dziecko powinno bać się rodziców, wtedy łatwiej o posłuszeństwo i szacunek**” spotkało się z **negacją 92% respondentów**. Dodatkowo, łącznie **96,1% badanych zdecydowanie lub raczej nie zgadza się ze stwierdzeniem, że stosowanie kar fizycznych hartuje dziecko i pozwala sobie lepiej radzić w przyszłości**.

Ponadto, **81,6% badanych uważa, że nawet łagodne kary fizyczne są oznaką przemocy w rodzinie, a 84,3% wskazuje, że bicie dziecka to oznaka bezradności rodziców**.

Tabela 19. Przekonania dotyczące wychowania.

Twierdzenie	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Raczej nie zgadzam się	Zdecydowanie nie zgadzam się
Aby prawidłowo wychować dziecko należy od czasu do czasu dawać klapsa.	3%	11%	38%	48%
Dziecko powinno bać się rodziców, wtedy łatwiej o posłuszeństwo i szacunek.	2%	6%	27%	65%
Stosowanie kar fizycznych powinno być zakazane prawem.	47%	33%	14%	6%
Kary fizyczne hartują dziecko i pozwalają mu lepiej radzić sobie w przyszłości.	0,4%	3,5%	21,2%	74,9%
Łagodne kary fizyczne nie są przemocą w rodzinie.	4,5%	13,9%	30,3%	51,3%
Bicie dziecka jest oznaką bezradności rodziców.	58,4%	25,9%	8,8%	6,9%

Zjawisko przemocy w rodzinie

Według badań przeprowadzonych w 2019 roku przez Centrum Badania Opinii Społecznej (CBOS) z deklaracji ankietowanych wynika, że w zdecydowanej większości rodzin zdarzają się nieporozumienia i konflikty (71%), przy czym w większości dochodzi do nich bardzo rzadko (54%), natomiast w co szóstą (17%) kłótnie wybuchają przynajmniej kilka razy w miesiącu. W ciągu ostatnich siedmiu lat częstość występowania konfliktów w rodzinach w zasadzie się nie zmieniła.

Dom – obok pracy, szkoły oraz ulic poza najbliższą okolicą – jest miejscem, gdzie najwięcej osób doświadczyło przemocy (według deklaracji po 8%). Niewiele mniej ankietowanych przyznało, że padło jej ofiarą w najbliższej okolicy (7%). Nieco rzadziej ankietowani zetknęli się z agresją w restauracji, kawiarni, na dyskotecę (5%), w środkach komunikacji – pociągu, autobusie, tramwaju, taksówce (5%) lub w innych miejscach (4%)⁵⁶.

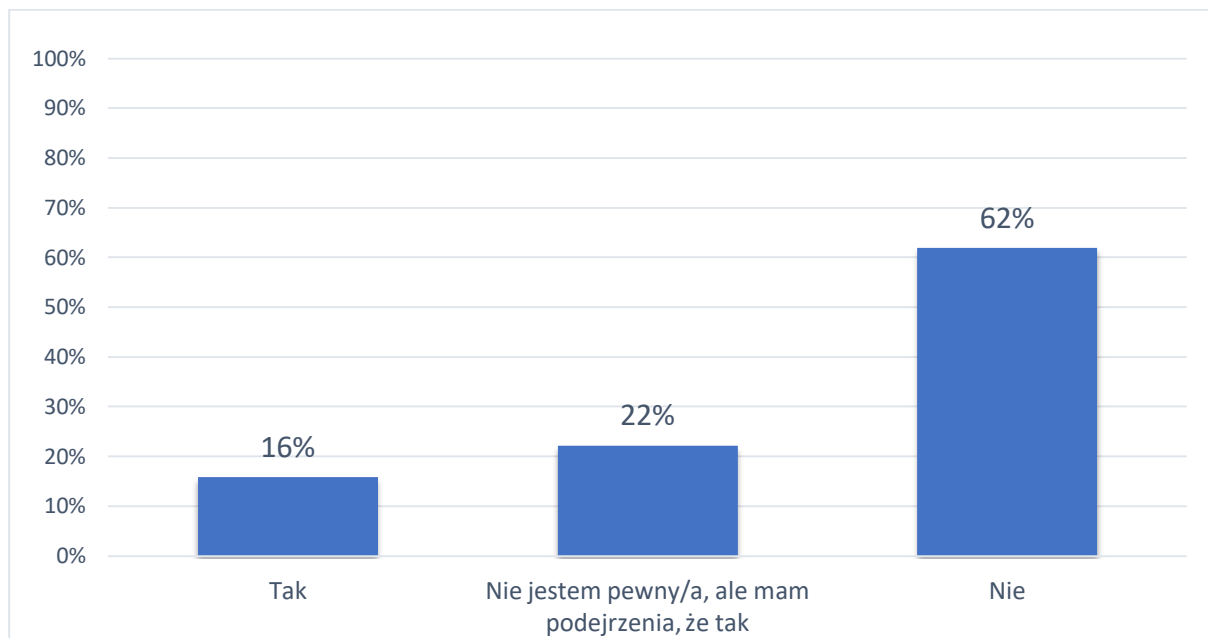
Powyższe wyniki są zbliżone do danych sprzed 3 lat, kiedy CBOS realizował podobne badania. Przemoc, zarówno ta fizyczna, jak i psychiczna, jest zjawiskiem dość powszechnym w polskiej społeczności, o czym świadczą przytoczone wyniki badań. Jest to zjawisko niezwykle trudne do zbadania, ponieważ osoby doświadczające przemocy w różny sposób zniekształcają swoje doświadczenia, np. racjonalizując zachowanie sprawcy lub go usprawiedliwiając. Z tego względu zbadaliśmy rozpowszechnienie przemocy fizycznej oraz psychicznej w środowisku lokalnym bez kierowania bezpośredniego pytania o bycie ofiarą lub sprawcą przemocy w rodzinie.

---

⁵⁶ CBOS, *Komunikat z badań: Przemoc i konflikty w domu*, Warszawa, kwiecień 2019.

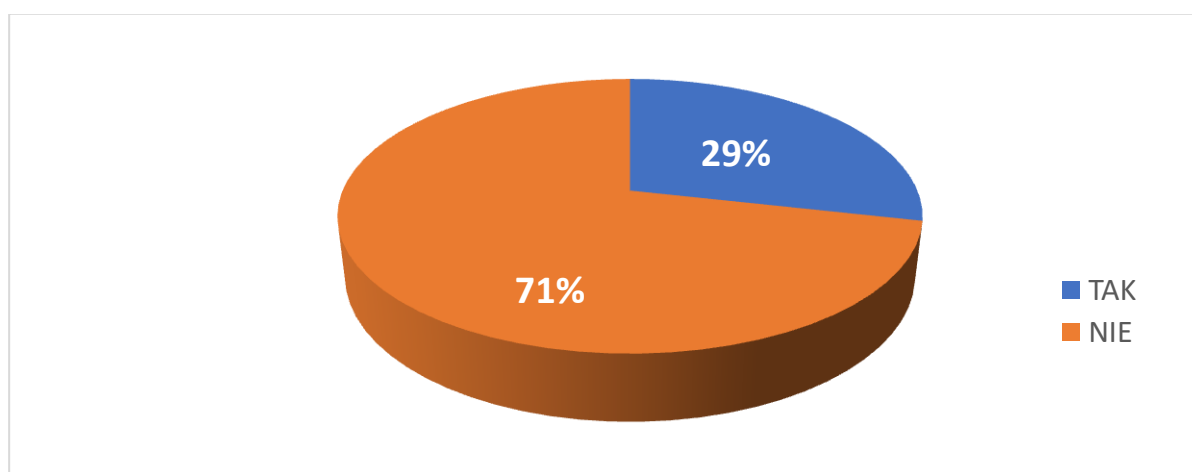
Łącznie **38%** respondentów ma w swoim otoczeniu osoby, które doświadczają przemocy w rodzinie lub podejrzewa, że tak się dzieje.

Wykres 15. Czy w Pana/Pani otoczeniu są osoby (znane osobiście lub "ze słyszenia") doświadczające przemocy w rodzinie?

Wśród badanych mieszkańców **tylko 29% wie, do jakich instytucji może zgłosić się osoba doświadczająca przemocy w rodzinie.** Respondenci najczęściej wskazywali Policję oraz Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Tym samym, **71%** respondentów **nie wie, gdzie szukać pomocy w sytuacji doświadczania przemocy.**

Wykres 16. Czy wie Pan/Pani gdzie może uzyskać pomoc ofiara przemocy w Pana/Pani rejonie zamieszkania?

W dalszej części ankiety badane były przekonania dotyczące przemocy oraz funkcjonujące w społeczności lokalnej mity.

Łącznie 91% badanych zdecydowanie lub raczej zgadza się ze stwierdzeniem, że przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol. Warto pamiętać, że spożywanie alkoholu nasila tendencję do stosowania przemocy, ale nie jest jej bezpośrednią przyczyną. Uzależnienia mogą prowadzić do wystąpienia lub eskalacji zjawiska przemocy w rodzinie.

W społeczeństwie jest obecne przekonanie, że przemoc zdarza się tylko w tzw. „złych domach” – **łącznie tylko 9%** mieszkańców Ostrowca Świętokrzyskiego jest skłonny **myśleć w ten sposób o przemocy w rodzinie.** Poza tym, **98%** respondentów zgadza się ze stwierdzeniem, że **ofiara przemocy w rodzinie może stać się zarówno kobieta, jak i mężczyzna.**

Poniższe wartości dotyczą łącznych odpowiedzi: *zdecydowanie prawdziwe i raczej prawdziwe:*

- „Przemoc w rodzinie to prywatna sprawa, nikt nie powinien się wtrącać” – **3,4%**;
- „Przemoc jest tylko wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele ofiary” – **3%**;
- „Gdyby ofiara naprawdę cierpiała, odeszłaby od sprawcy”- **15,7%**;
- „Policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych” – **5%**;
- „Nie ma czegoś takiego jak gwałt w małżeństwie”- **9,8%**.

Tabela 20. Przekonania dotyczące przemocy.

<i>Twierdzenie</i>	<i>Zdecydowanie prawdziwe</i>	<i>Raczej prawdziwe</i>	<i>Raczej nieprawdziwe</i>	<i>Zdecydowanie nieprawdziwe</i>
Przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol.	52%	39%	6%	3%
Przemoc zdarza się tylko w rodzinach z marginesu społecznego.	3%	6%	29%	62%
Ofiarą przemocy w rodzinie może stać się zarówno kobieta, jak i mężczyzna.	79%	19%	1%	1%
Przemoc w rodzinie to prywatna sprawa, nikt nie powinien się wtrącać.	1,2%	2,2%	18,3%	78,2%
Przemoc jest tylko wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele ofiary.	2%	1%	8%	89%
Policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych.	2%	3%	11%	84%
Gdyby ofiara naprawdę cierpiała, odeszłaby od sprawcy.	5,9%	9,8%	28,5%	55,8%
Nie ma czegoś takiego jak gwałt w małżeństwie.	4,5%	5,3%	12,4%	77,8%

Hazard

W ciągu 12 miesięcy poprzedzających badanie, co trzeci Polak w wieku 15+ grał w jakieś gry na pieniądze (34,2%). Polacy najczęściej grają w gry liczbowe Totalizatora Sportowego (26,8%), a w dalszej kolejności w zdrapki (13,3%), loterie/konkursy SMS-owe (7,4%) oraz na automatach do gier z tzw. niskimi wygranymi (4,5%).

Wśród Polaków w wieku 15 lat i więcej 7,1% osób gra w jakąś grę na pieniądze co najmniej dwa razy w tygodniu. (...) Symptomy zagrożenia uzależnieniem od hazardu występują u 5,3% ogółu Polaków w wieku 15+, a 0,7% osób w tej grupie wiekowej zdradza pewne symptomy problemu z hazardem. Wśród grających w gry na pieniądze realny problem z hazardem może mieć 2,2% graczy⁵⁷.

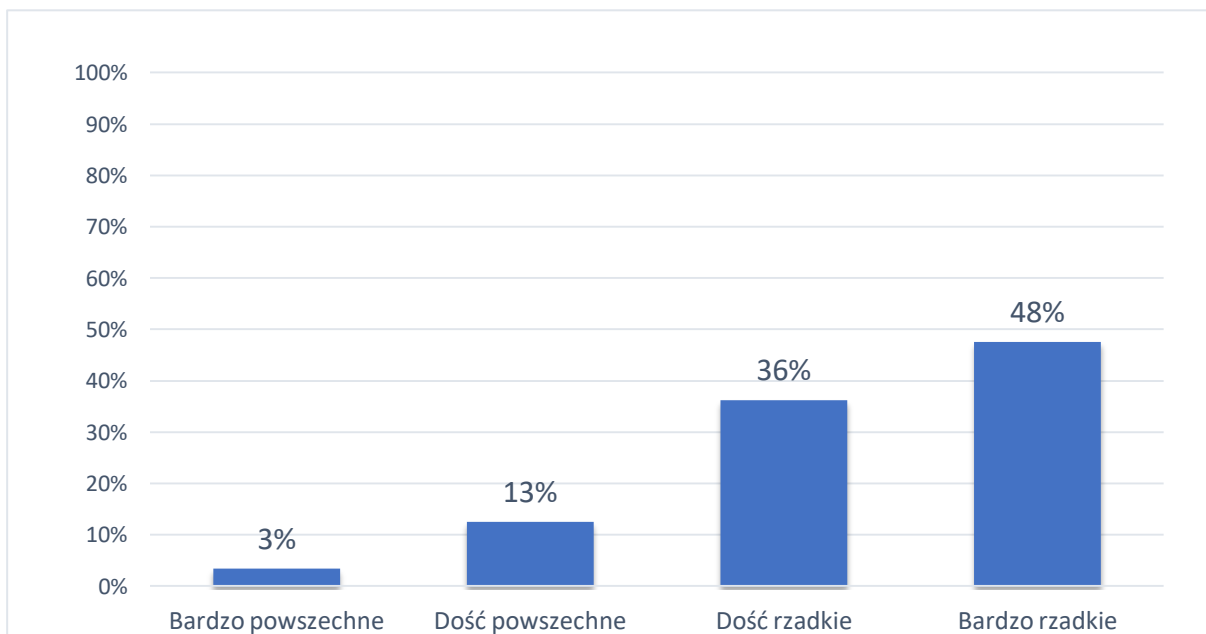
O hazardzie mówi się, że jest to ukryty nałóg, ponieważ nie widać od razu wyraźnych symptomów uzależnienia. Niestety, uzależnienie od hazardu często współwystępuje z innymi problemami, jak nadużywanie alkoholu czy narkotyków. Pierwsze kroki w świecie hazardu, to zwykle korzystanie z gier internetowych, automatów czy zakładów bukmacherskich. Zapytano mieszkańców Gminy Ostrowiec Świętokrzyski o ich doświadczenia z tego typu formami rozrywki. Wyniki wskazują, że pewien odsetek mieszkańców gminy korzysta z gier losowych.

W subiektywnej ocenie większości przebadanych mieszkańców **zjawisko uzależnienia od hazardu jest bardzo i dość rzadkie – łącznie 84%**. Tym samym, **16%** badanych ocenia uzależnienie od hazardu, jako **bardzo i dość powszechny problem w ich środowisku lokalnym**.

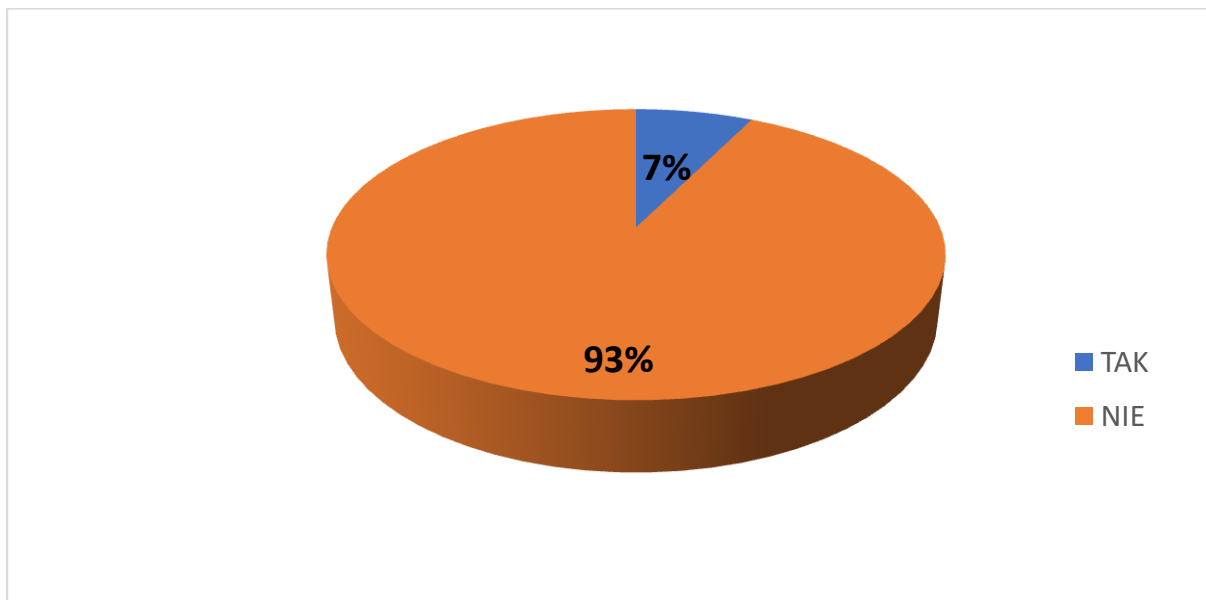
⁵⁷ Centrum Badania Opinii Społecznych, *Komunikat z badań: Pracoholicy, siecioholicy, hazardziści... Uzależnienia od zachowań*, Warszawa, czerwiec 2015.
Źródło: www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2015/K_076_15.PDF (dostęp: 10.06.2021).

Wykres 17. Jak ocenia Pan/Pani rozpowszechnienie uzależnienia od hazardu w Pana/Pani środowisku?

Istotny jest również fakt, że aż **93% respondentów nie wie, gdzie mogą zgłosić się osoby uzależnione od hazardu.**

Wykres 18. Czy wie Pan/Pani gdzie może uzyskać pomoc osoba uzależniona od hazardu w Pana/Pani środowisku?

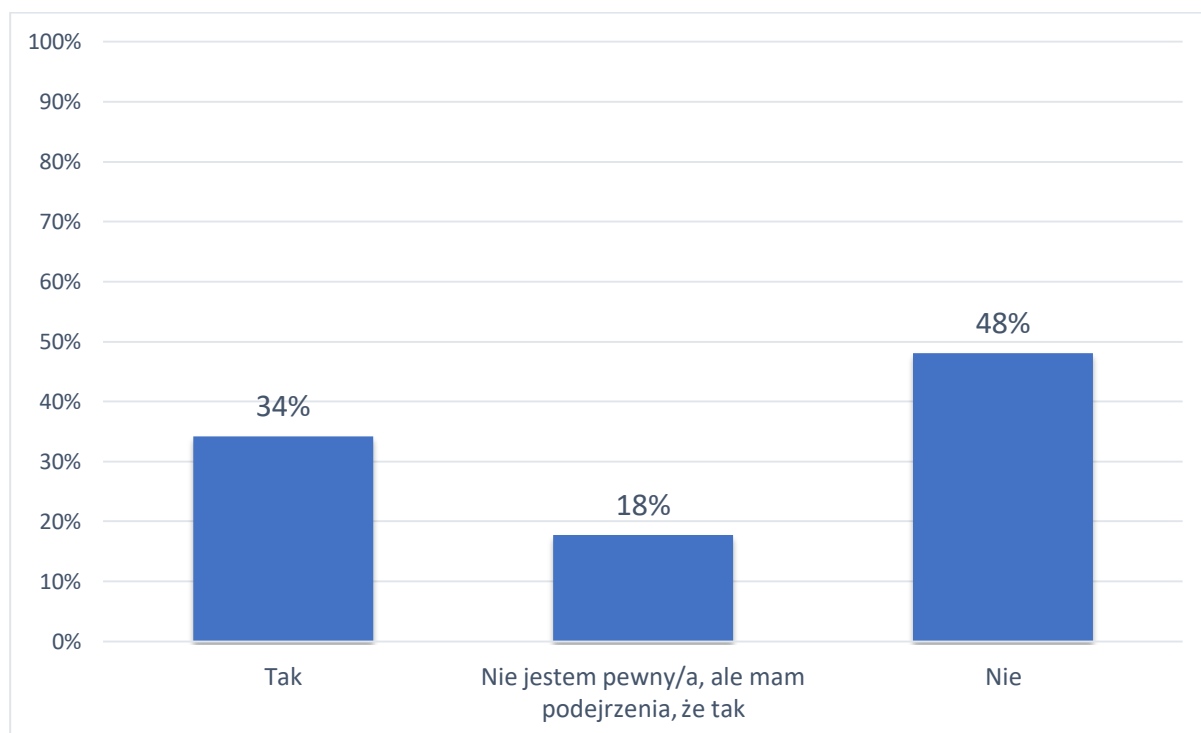

Cyberprzemoc i uzależnienie od internetu

Kolejnym zagadnieniem badanym w ramach ankiety była cyberprzemoc. Zjawisko cyberprzemocy najkrócej definiuje się jako przemoc z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych. (...) Podstawowe formy zjawiska to nękanie, straszenie, szantażowanie z użyciem Sieci, publikowanie lub rozsyłanie ośmieszających, kompromitujących informacji, zdjęć, filmów z użyciem Sieci oraz podszywanie się w Sieci pod kogoś wbrew jego woli. Do działań określanych mianem cyberprzemocy wykorzystywane są głównie: poczta elektroniczna, czaty, komunikatory, strony internetowe, blogi, serwisy społecznościowe, grupy dyskusyjne, serwisy SMS i MMS⁵⁸.

Badania wykazały, że cyberprzemoc jest dość rozpowszechnionym problemem wśród lokalnej społeczności. Mianowicie, **34% badanych ma w swoim otoczeniu osoby, które padły ofiarą przestępstwa internetowego** (np. włamania na konto, oszustwa, wyłudzenia, zniesławienia), a **18% nie jest pewne, ale ma podejrzenia, że tak właśnie się stało**. Natomiast **48%** badanych przyznaje, że **nie zna** w swoim otoczeniu osób, które padły ofiarą cyberprzemocy.

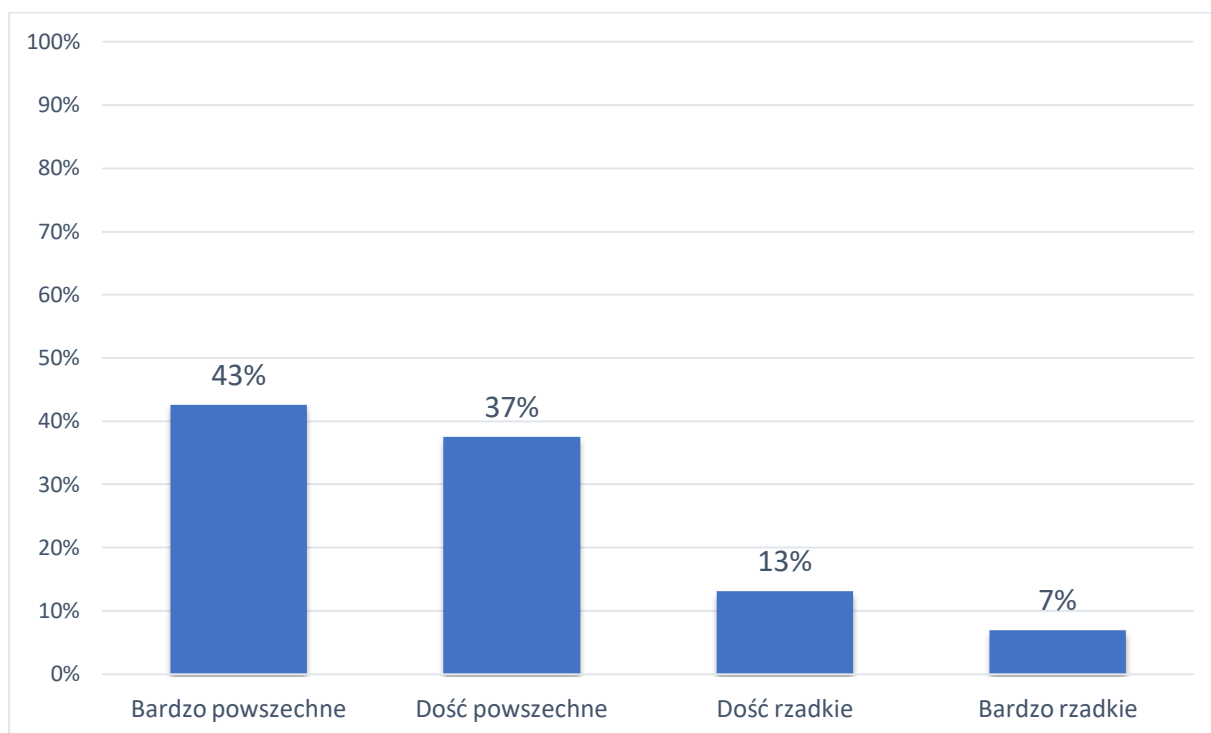
Wykres 19. Czy w Pana/Pani otoczeniu są osoby (znane osobiście lub „ze słyszenia”), które padły ofiarą przestępstwa internetowego (np. włamania na konto, oszustwa, wyłudzenia, zniesławienia)?

⁵⁸ Wojtasik, Ł. *Cyberprzemoc - charakterystyka zjawiska*.

Niepokojące są dane związane są z subiektywnym oszacowaniem uzależnienia od komputerów lub Internetu w środowisku lokalnym. Łącznie **80%** mieszkańców Ostrowca Świętokrzyskiego uważa, że tego typu **uzależnienie jest dość i bardzo powszechne** w ich środowisku lokalnym, a pozostałe **20%** ocenia je, **jako dość i bardzo rzadkie zjawisko.**

Wykres 20. Jak ocenia Pan/Pani rozpowszechnienie uzależnienia od komputerów/internetu w Pana/Pani środowisku?

Badania sprzedawców napojów alkoholowych

Ważną grupą, która może zarysować szczególny obraz problemów związanych z alkoholem występujących w Gminie są sami pracownicy punktów sprzedaży alkoholu, spotykający się codziennie w swojej pracy z konsumentami. Ich postawy wobec osób nabywających/konsumujących alkohol oraz przestrzeganie prawa w zakresie sprzedaży alkoholu mogą w znaczącym stopniu przyczynić się do ograniczenia problemów związanych z nadużywaniem alkoholu zarówno przez nieletnich, jak i dorosłych.

Badanie zostało przeprowadzone telefonicznie wśród 40 sprzedawców napojów alkoholowych w punktach sprzedaży na terenie gminy. Grupa badana stanowiła 25 kobiet oraz 15 mężczyzn- 70% to pracownicy punktów, a 30% to właściciele.

Ten obszar przeprowadzonych badań miał na celu poznanie postawy sprzedawców napojów alkoholowych względem następujących zagadnień:

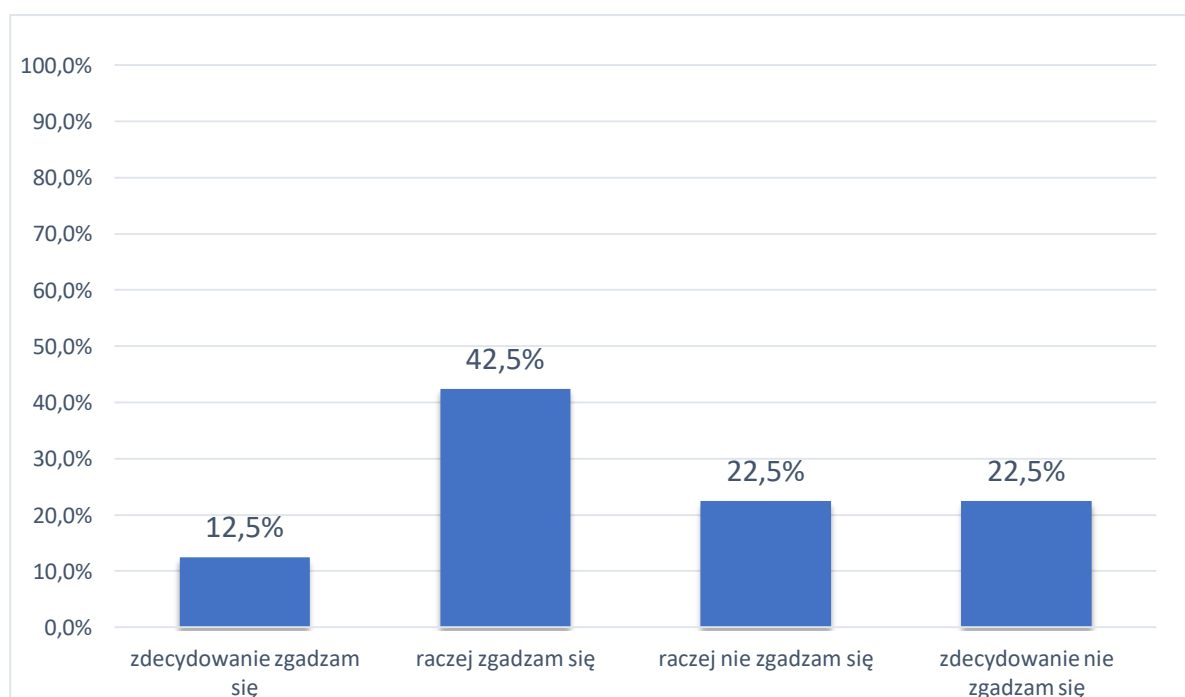
- sprzedaży alkoholu osobom nieletnim oraz osobom nietrzeźwym,
- spożywania alkoholu w miejscu jego sprzedaży,
- nieprzyjemnych sytuacji zainicjowanych przez osoby spożywające alkohol.

Wyniki badań

Jednym z pierwszych zagadnień poruszonych w kwestionariuszu ankiety dla sprzedawców alkoholu było określenie poziomu świadomości na temat niebezpieczeństw wynikających z zawartości alkoholu w poszczególnych rodzajach napojów alkoholowych.

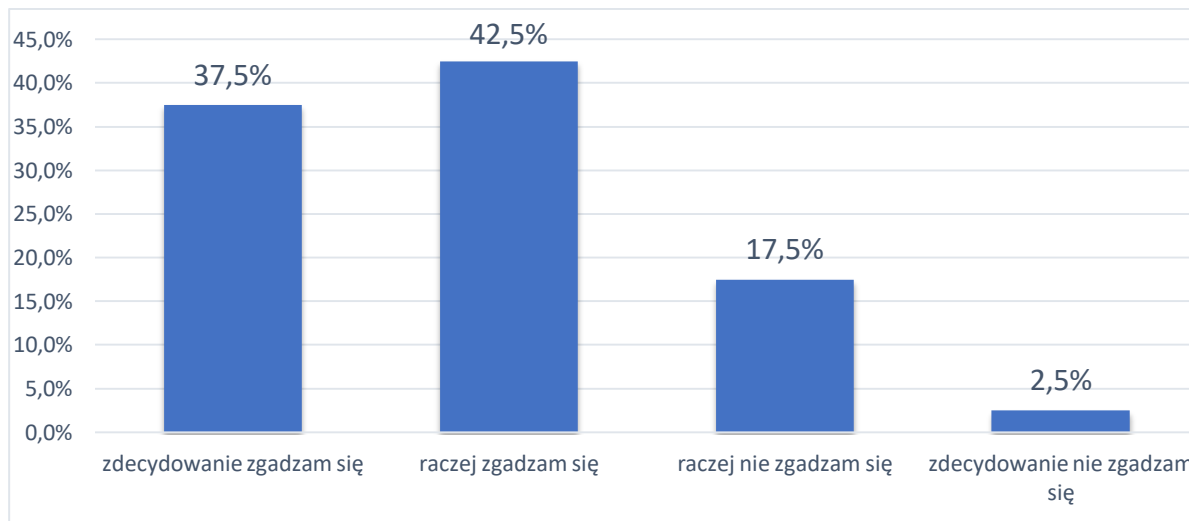
Nieco ponad połowa badanych- 55% wskazało, że zdecydowanie lub raczej zgadza się, że alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny, jak ten zawarty w wódce. Świadczy, to o niskim poziomie świadomości nieco ponad połowy badanych na temat szkodliwości napojów o potencjalnie niższej zawartości procentowej alkoholu.

Wykres 21. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce"?

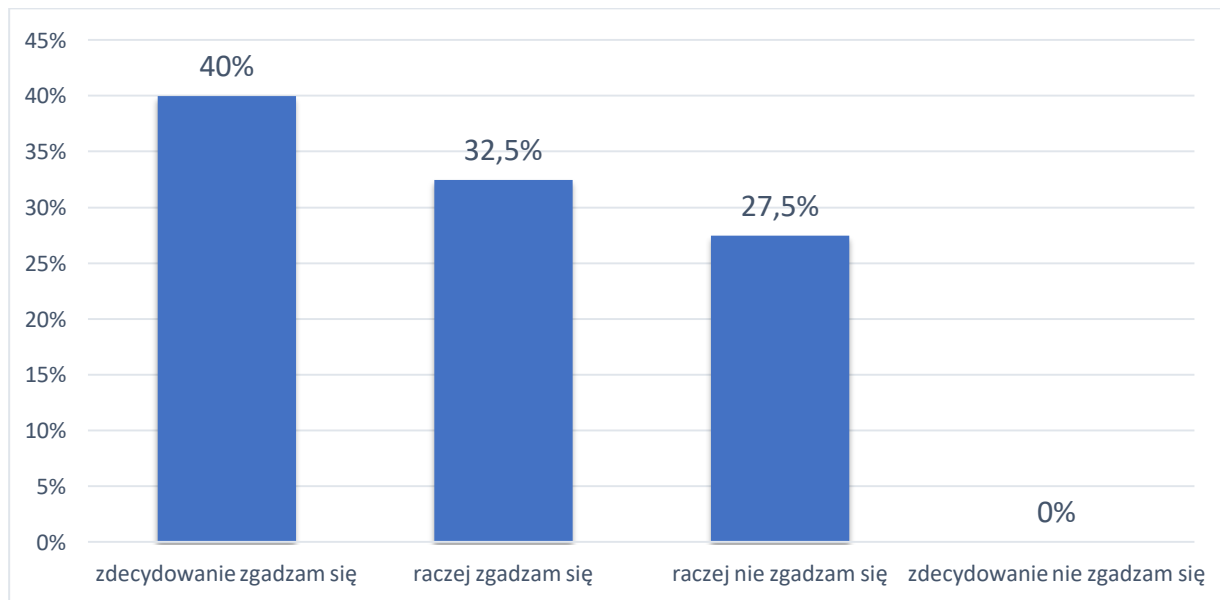
W sumie 80%⁵⁹ sprzedawców uważa, że dostęp do napojów alkoholowych powinien być ograniczony lub kontrolowany. 20% badanych wyraża zdanie przeciwne, czyli uważa, że dostęp ten nie powinien podlegać kontroli.

Wykres 22. Czy zgadza się Pani/Pan z twierdzeniem: "Dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany"?

Zdecydowana większość sprzedawców- 72,5% zdecydowanie lub raczej zgadza się z tym, że osoby, które piją alkohol zagrażają bezpieczeństwu w ich lokalnym środowisku.

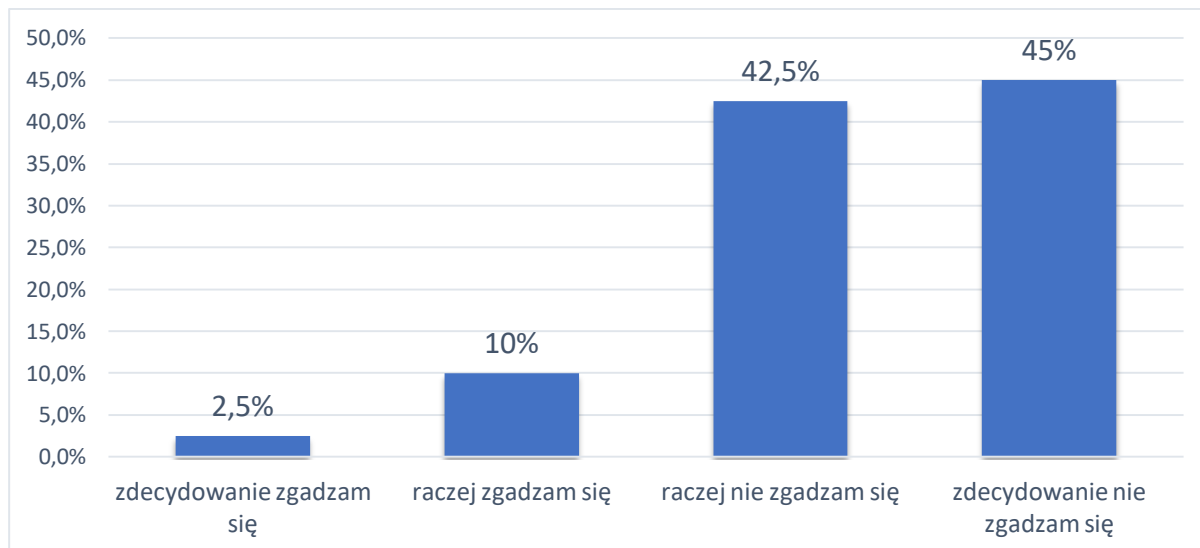
Wykres 23. Czy zgadza się Pani/Pan z twierdzeniem: "Osoby pijące alkohol zagrażają bezpieczeństwu w moim środowisku lokalnym"?

⁵⁹ Suma odpowiedzi zdecydowanie zgadzam się oraz raczej się zgadzam.

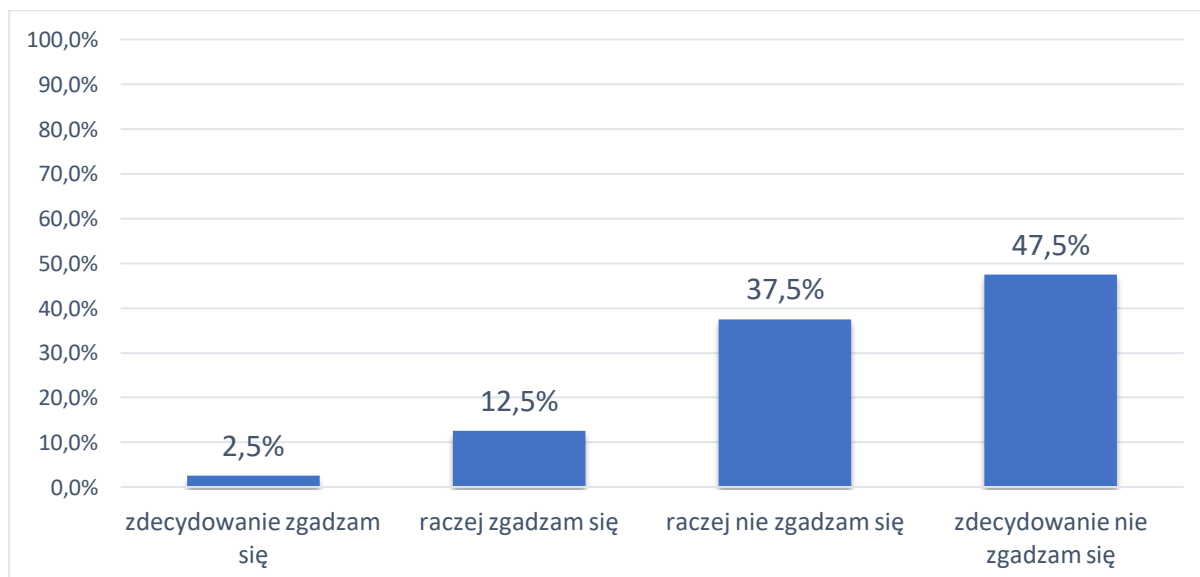
Kolejne pytanie dotyczyło subiektywnej oceny dostępności alkoholu dla osób poniżej 18. roku życia. **Łącznie 87,5%⁶⁰ nie zgadza się ze stwierdzeniem, że osoby małoletnie mają łatwy dostęp do alkoholu.**

Wykres 24. Czy zgadza się Pani/Pan z twierdzeniem: "Osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach"?

Łącznie 85% sprzedawców uważa, że spożywanie alkoholu nie pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.

Wykres 25. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Picie alkoholu pomaga w trudnych sytuacjach życiowych"?

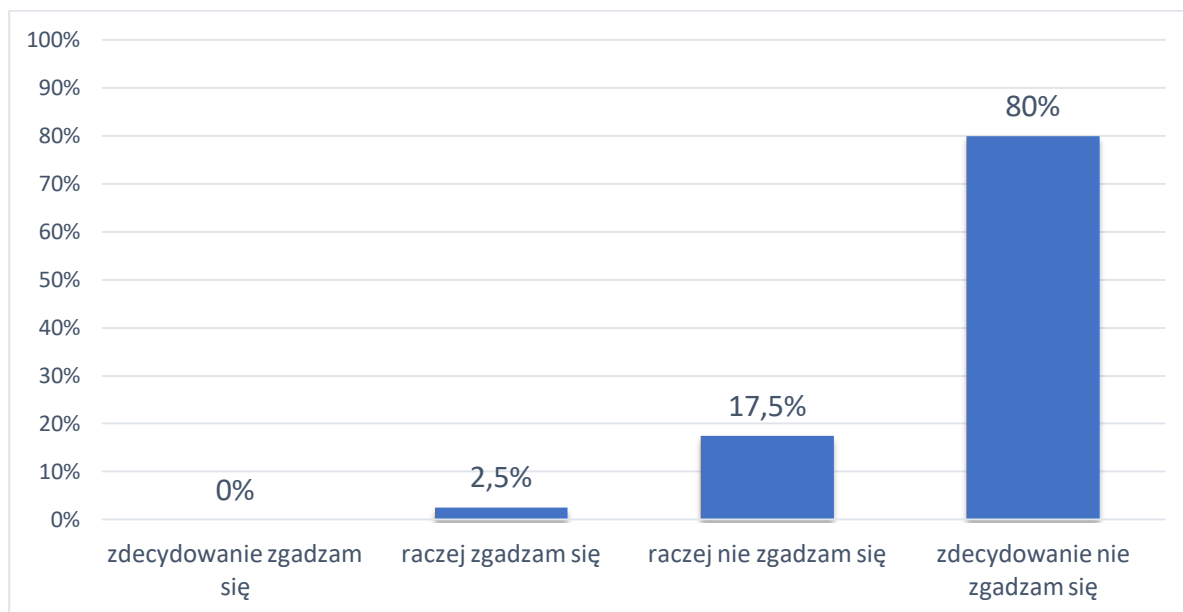

⁶⁰ Suma odpowiedzi zdecydowanie nie zgadzam się oraz raczej się nie zgadzam.

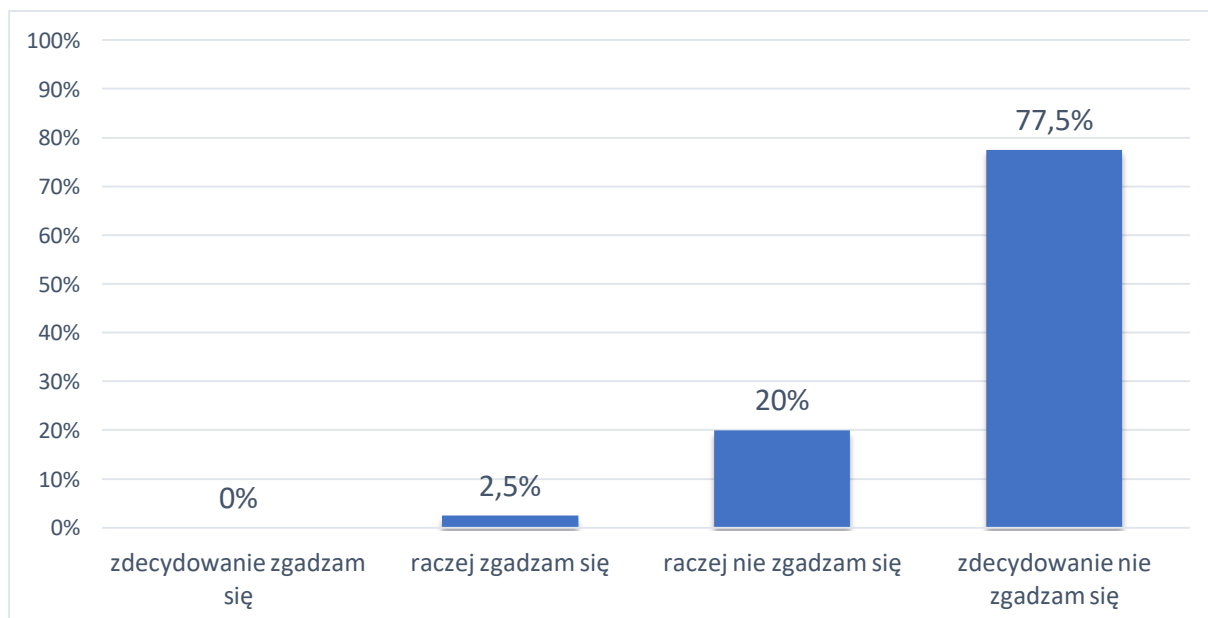
W sumie 97,5% badanych odpowiedziało, że prowadzenie samochodu nawet po niewielkiej ilości alkoholu jest niebezpieczne.

Wykres 26. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu jest bezpieczne"?

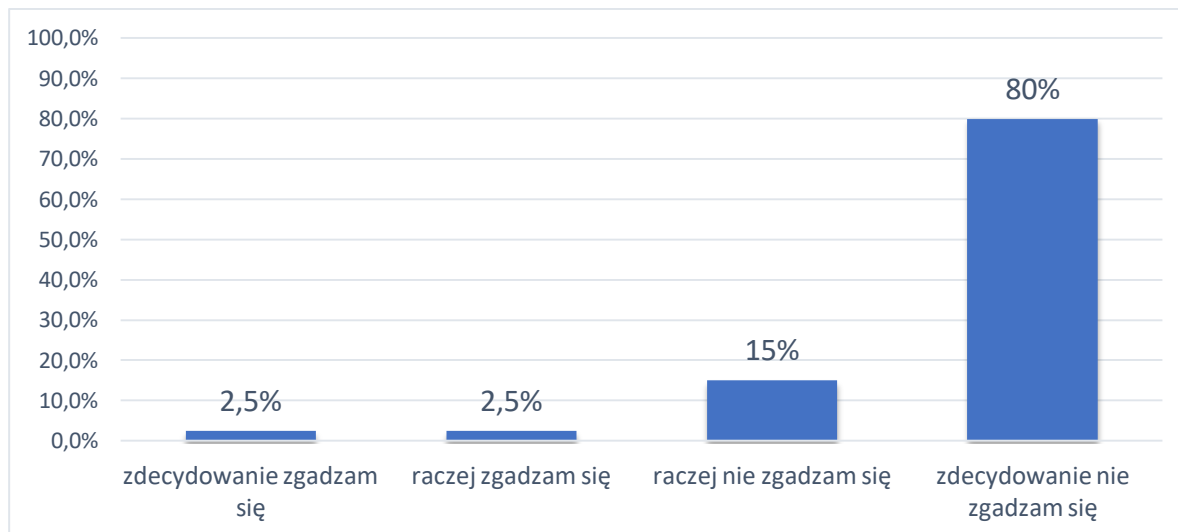
Łącznie 97,5% badanych sprzedawców uważa, że kobiety w ciąży nie mogą bezpiecznie pić nawet niewielkich ilości alkoholu.

Wykres 27. Czy zgadza się Pani/Pan z twierdzeniem: "Kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu"?

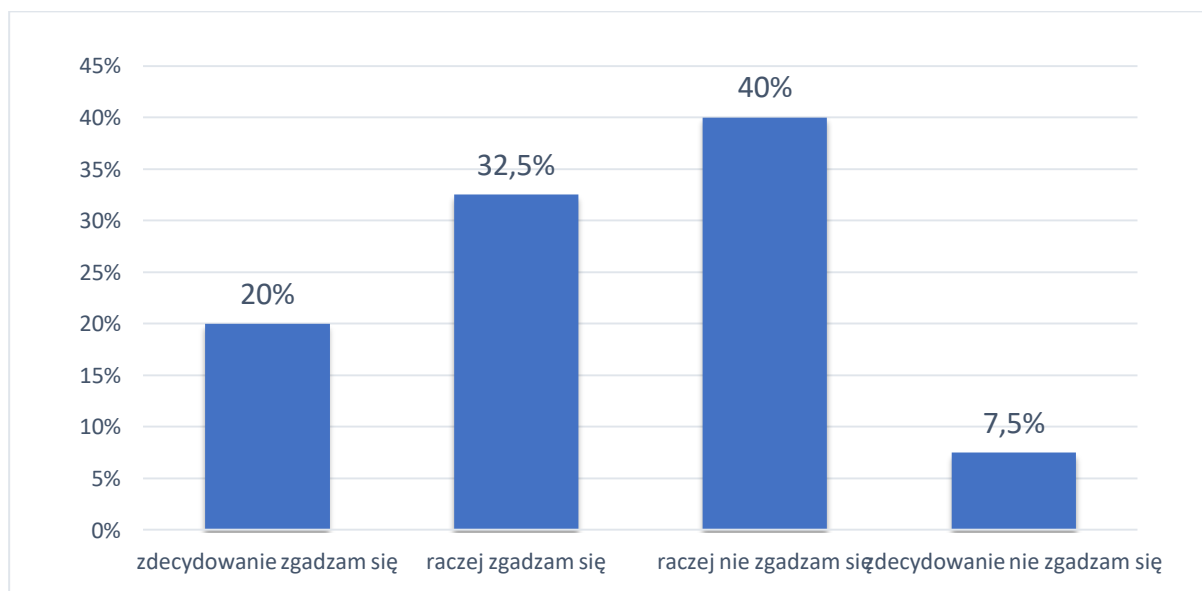
Kolejno, 95% sprzedawców napojów alkoholowych w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski uważa, że alkohol nie powinien być dostępny dla osób poniżej 18. roku życia.

Wykres 28. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Alkohol powinien być dostępny dla osób poniżej 18 roku życia"?

47,5%⁶¹ badanych uważa, że w ich okolicy nie znajduje się zbyt duża liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych. Przeciwnego zdania jest 52,5% badanych sprzedawców.

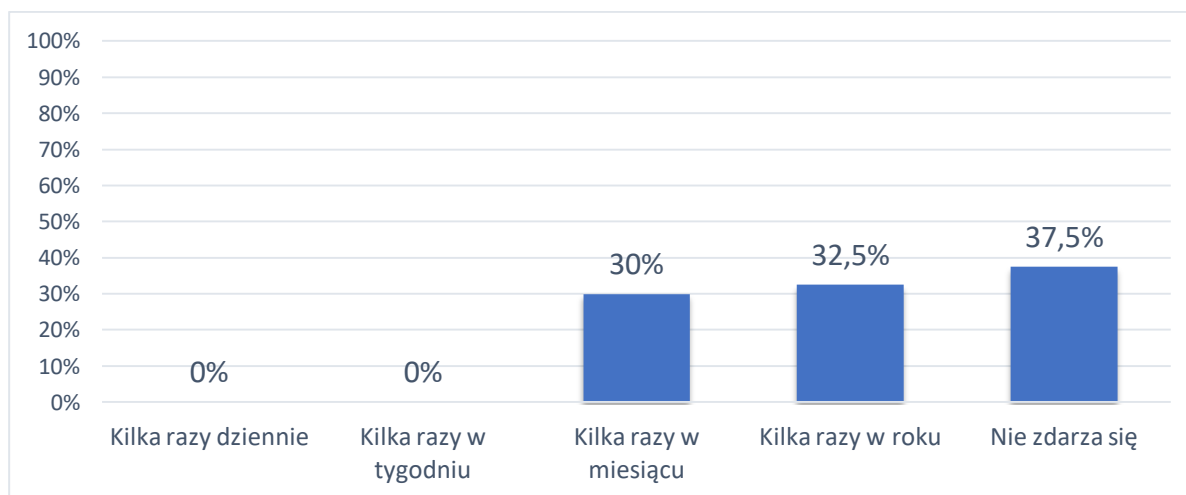
Wykres 29. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "W okolicy jest zbyt dużo punktów sprzedaży napojów alkoholowych"?

⁶¹ Suma odpowiedzi zdecydowanie nie zgadzam się oraz raczej się nie zgadzam.

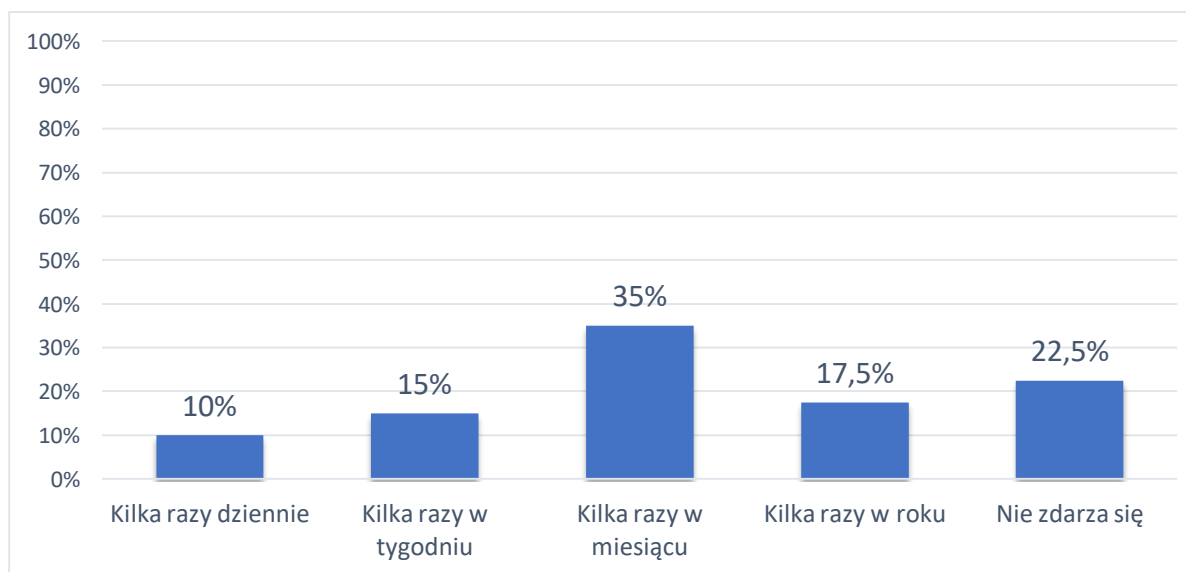
Sprzedawcy napojów alkoholowych w Ostrowcu Świętokrzyskim deklarują najczęściej, że **przypadki próby kupna alkoholu przez osobę poniżej 18 roku życia nie zdarzają się (37,5%), zdarzają się kilka razy w roku (32,5%)** lub też **zdarzają kilka razy w miesiącu (30%)**. Żaden z badanych nie wskazał na odpowiedzi: „kilka razy w tygodniu” oraz „codziennie”. Wobec tego, należy uznać, że próby zakupu alkoholu przez osoby niepełnoletnie nie są podejmowane na terenie gminy często.

Wykres 30. Jak często zdarza się, że osoba niepełnoletnia próbuje kupić alkohol w Pana/Pani sklepie?

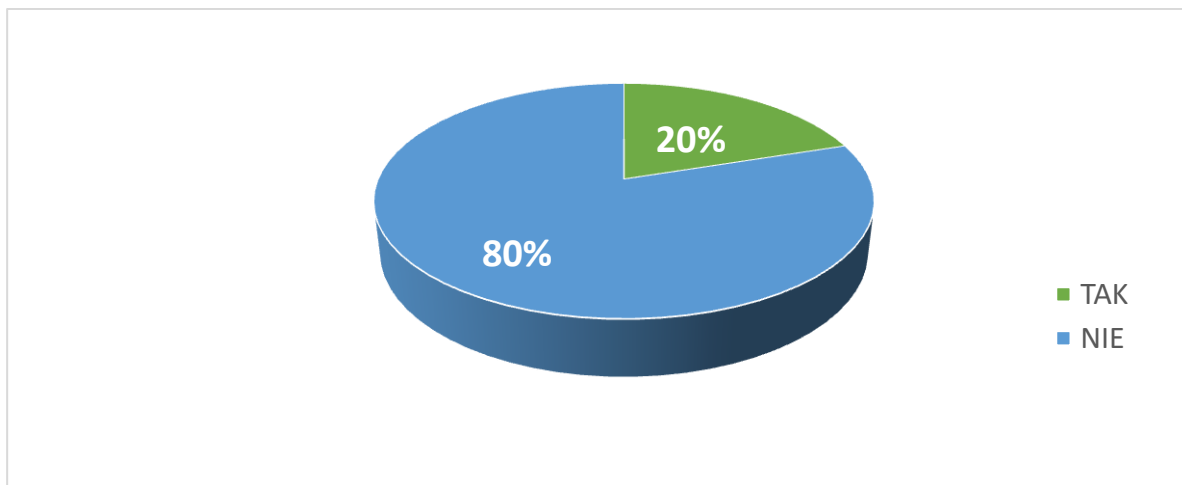
Spożywanie alkoholu w obrębie punktu sprzedaży w niektórych sklepach wydaje się być częstym problemem- **10%** badanych stwierdziło, że takie przypadki zdarzają się **kilka razy dziennie**, **15%**, że **kilka razy w tygodniu**, **35%**, że **kilka razy w miesiącu**, a **17,5%**, że **kilka razy w roku**. Tylko **22,5%** badanych wskazało, że **takie sytuacje nie mają miejsca**.

Wykres 31. Jak często zdarza się, że ktoś spożywa alkohol w obrębie Pana/Pani sklepu?

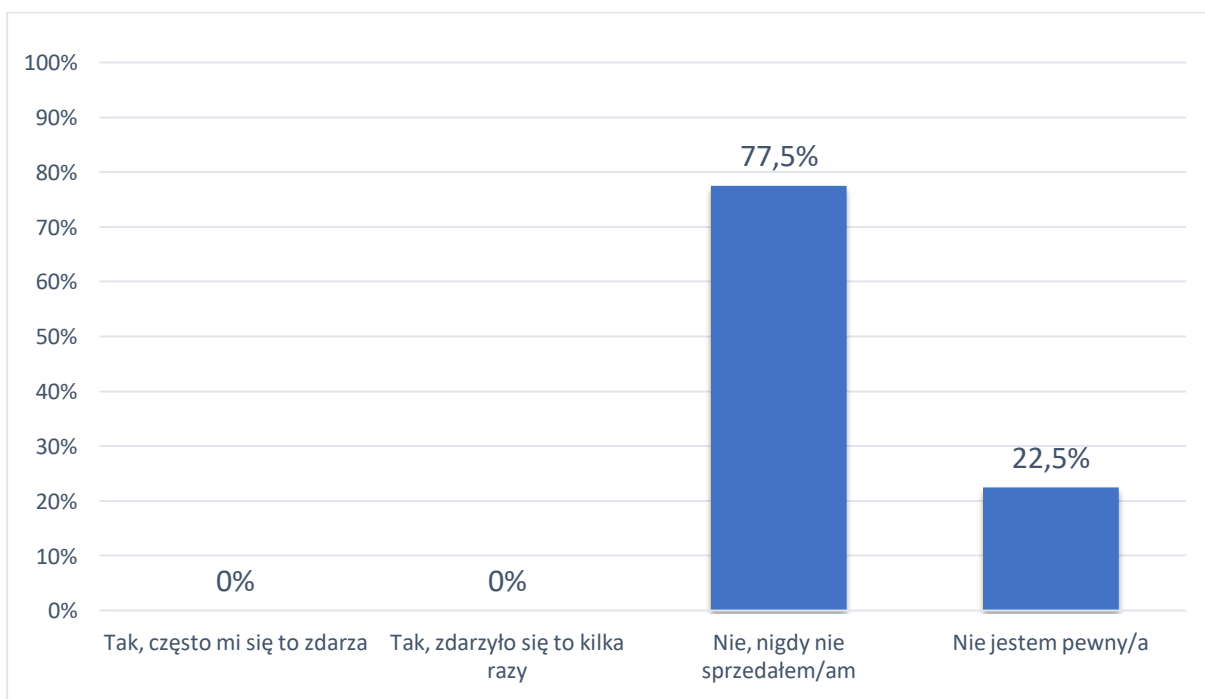
20% sprzedawców odpowiedziało, że w ciągu ostatnich 3 miesięcy **doszło do nieprzyjemnych zajść** związanych ze **spożywaniem alkoholu w obrębie sklepu**. W trakcie żadnego z tych zdarzeń nie istniała potrzeba wezwania Policji w celu interwencji.

Wykres 32. Czy zdarzyło się w ciągu ostatnich 3 miesięcy jakieś nieprzyjemne zajście związane z używaniem alkoholu w obrębie sklepu?

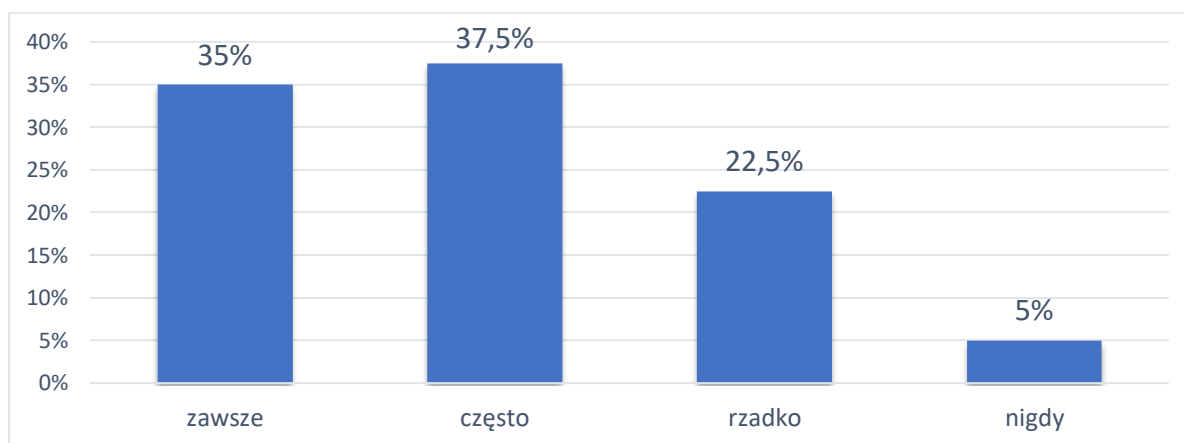
Większość badanych sprzedawców- **77,5%** zadeklarowało, że **nigdy nie sprzedali alkoholu osobie nieletniej**. Pozostałe **22,5%** respondentów przyznaje, że **nie jest co do tego pewne**.

Wykres 33. Czy kiedykolwiek sprzedał Pan / sprzedała Pani alkohol osobie, o której wiedział Pan/Pani, że jest nieletnia?

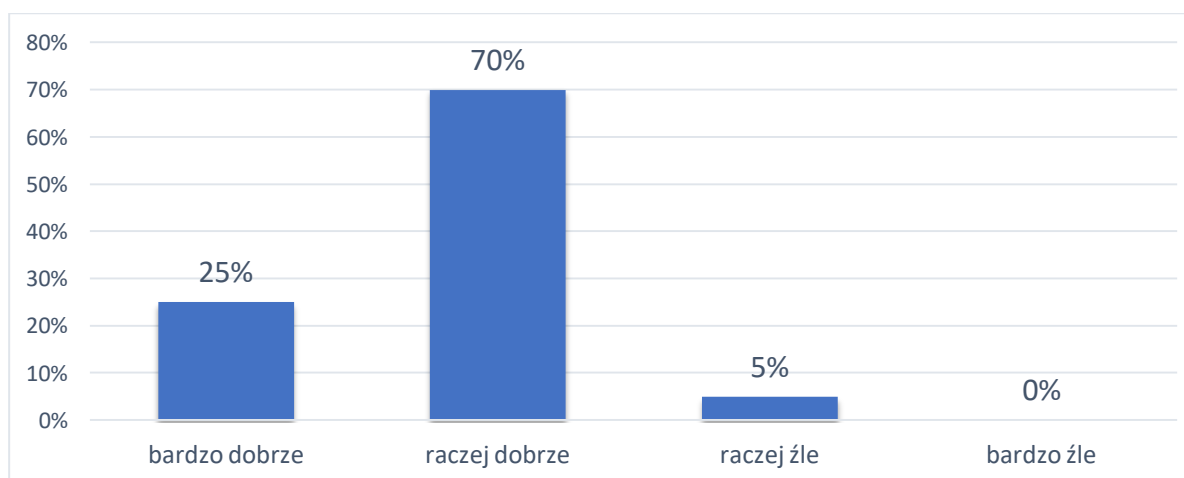
W przypadku wątpliwości, co do wieku, **37,5%** badanych twierdzi, że **często sprawdza dowody potwierdzające wiek, a 35% robi to zawsze. Natomiast 22,5% przyznaje, że rzadko pyta o dowód potwierdzający pełnoletność klienta, a 5% nigdy.** Uzyskane wartości świadczą o odpowiedzialnej większości⁶² sprzedawców wobec zakazu sprzedaży alkoholu i wyrobów nikotynowych osobom nieletnim, należy jednak mieć również na uwadze odsetek badanych sprzedawców, którzy rzadko lub nigdy nie sprawdzają dowodu osobistego- 27,5%.

Wykres 34. W przypadku wątpliwości, jak często pyta Pan/Pani o dowód potwierdzający pełnoletność klienta?

Ostatnie badane zagadnienie dotyczyło subiektywnej oceny funkcjonowania kontroli punktów sprzedaży alkoholu w Ostrowcu Świętokrzyskim. **Łącznie 95% badanych oceniło jej funkcjonowanie bardzo i raczej dobrze.**

Wykres 35. Jak, Pana/Pani zdaniem funkcjonuje kontrola sprzedaży alkoholu w Pana/Pani miejscowości?

⁶² Odpowiedzi zawsze oraz często.

Problemy społeczne w środowisku dzieci i młodzieży

Badania w placówkach oświatowych przeprowadzono przy użyciu internetowego narzędzia CORIGO. Jest to program pozytywnie zaopiniowany przez Ośrodek Rozwoju Edukacji, który pozwala na efektywne badanie postaw uczniów. Forma ankiety internetowej jest dla dzieci i młodzieży atrakcyjna oraz pozwala na upewnienie się, czy wszystkie pytania zostaną wypełnione.

Podstawowym celem przeprowadzonych badań była analiza postaw i przekonań wobec substancji psychoaktywnych:

- alkoholu,
- narkotyków,
- dopalaczy,

a także przemocy rówieśniczej oraz form spędzania czasu wolnego.

W badaniu wzięli uczniowie klas 4-6 oraz klas 7-8 ze szkół podstawowych, a także uczniowie ze szkół ponadpodstawowych w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski. Łącznie w badaniu wzięło udział 594 uczniów.

Tabela 21. Liczebność badanej grupy- uczniowie.

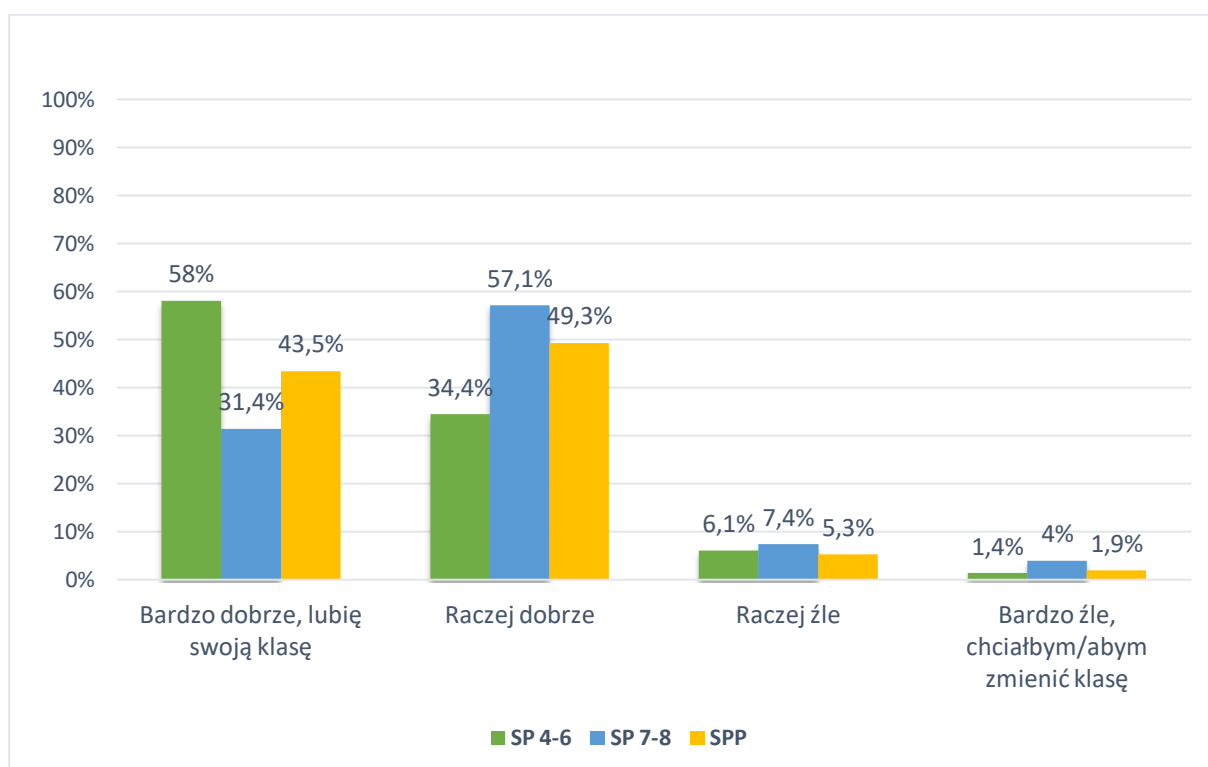
Klasy 4-6 szkół podstawowych (SP 4-6)	212
Klasy 7-8 szkół podstawowych (SP 7-8)	175
Szkoły ponadpodstawowe (SPP)	207
Łącznie	594

Uczniowie odpowiedzieli na kilka ogólnych pytań związanych z uczęszczaniem do szkoły. Uzyskane odpowiedzi pozwalają na przedstawienie szkolnego środowiska w kontekście kwestii, które mogą mieć pozytywny lub negatywny wpływ na częstotliwość występowania niepożądanych zjawisk i zachowań wśród dzieci oraz młodzieży.

W pierwszej kolejności uczniowie zostali zapytani o to, jak czują się w swojej klasie. Wyniki są bardzo zadowalające: **uczniowie dobrze czują się w swoich klasach** (SP 4-6- 92,5%, SP 7-8- 88,5%, SPP- 92,8%⁶³). Nie należy jednak bagatelizować faktu, że **7,5%** uczniów klas 4-6, **11,5%** uczniów klas 7-8 oraz **7,2%** uczniów szkół ponadpodstawowych przeciwne określa swoje odczucia.

Wykres 36. Jak czujesz się w swojej klasie?

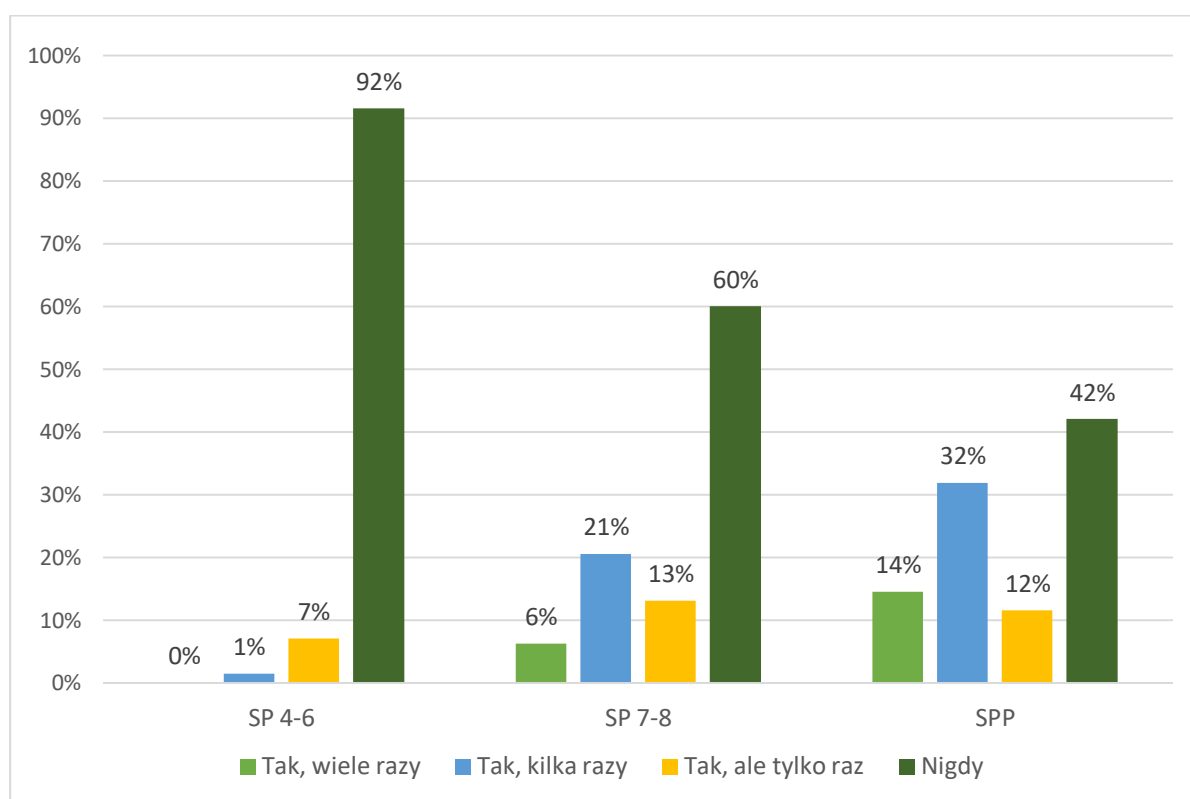

⁶³ Zsumowane wyniki odpowiedzi: *bardzo dobrze, lubię swoją klasę* i *raczej dobrze*.

Wyniki prezentujące odpowiedzi uczniów na temat wagarowania, wydają się odzwierciedlać tendencje związane z wiekiem rozwojowym. **Uczniowie najmłodszych klas w sporej części nigdy nie byli na wagarach (SP 4-6 –92%) lub byli na nich tylko raz (SP 4-6 – 7%), czy też kilka razy (SP 4-6 – 1%). W przypadku uczniów klas starszych szkół podstawowych odsetek uczniów, którzy nigdy nie byli na wagarach jest zdecydowanie niższy- 60%. 21% z nich wagarowało kilka razy, 13% tylko raz, a 6% wiele razy.**

Jeżeli chodzi o **uczniów szkół ponadpodstawowych**, to tylko **42% z nich nigdy nie było na wagarach**, natomiast **32% z nich wagarowało kilka razy, 14% wiele razy, a 12% tylko raz.**

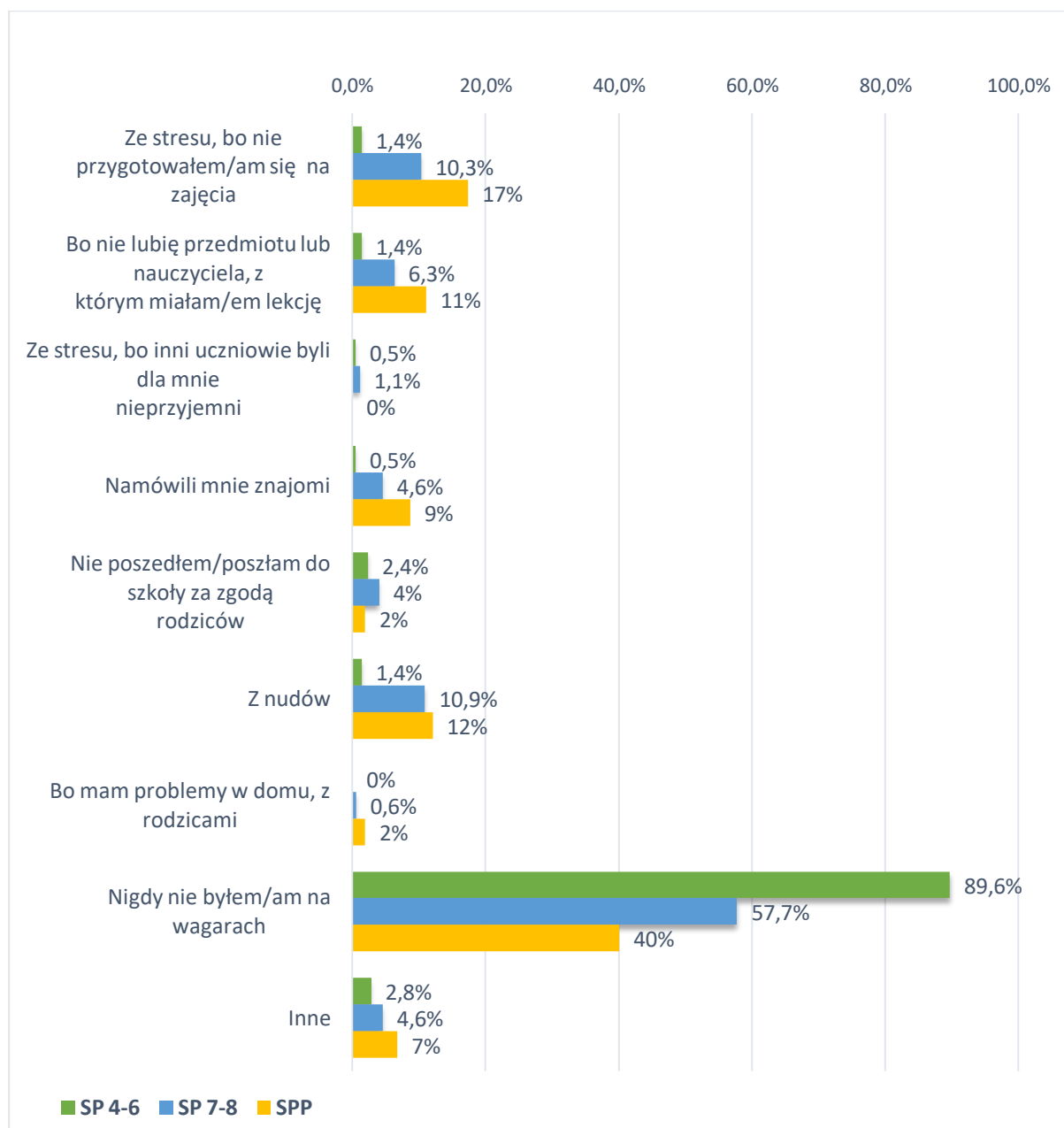
Wykres 37. Czy byłeś/aś kiedyś na wagarach?

Poza tym, jak często uczniowie wagarują, istotne wydają się być także powody, dla których decydują się to robić⁶⁴. Uczniowie w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski **najczęściej wagarują ze stresu, bo nie przygotowali się na zajęcia (SP 4-6- 1,4%, SP 7-8- 10,3%, SPP- 17%), z nudów (SP 4-6- 1,4%, SP 7-8- 10,9%, SPP- 12%), ponieważ nie lubili przedmiotu lub nauczyciela, z którym mieli zajęcia (SP 4-6- 1,4%, SP 7-8- 6,3%, SPP- 11%) lub też opuszczają lekcje za namową znajomych (SP 4-6- 0,5%, SP 7-8- 4,6%, SPP- 9%).**

Wykres 38. Powody wagarowania.

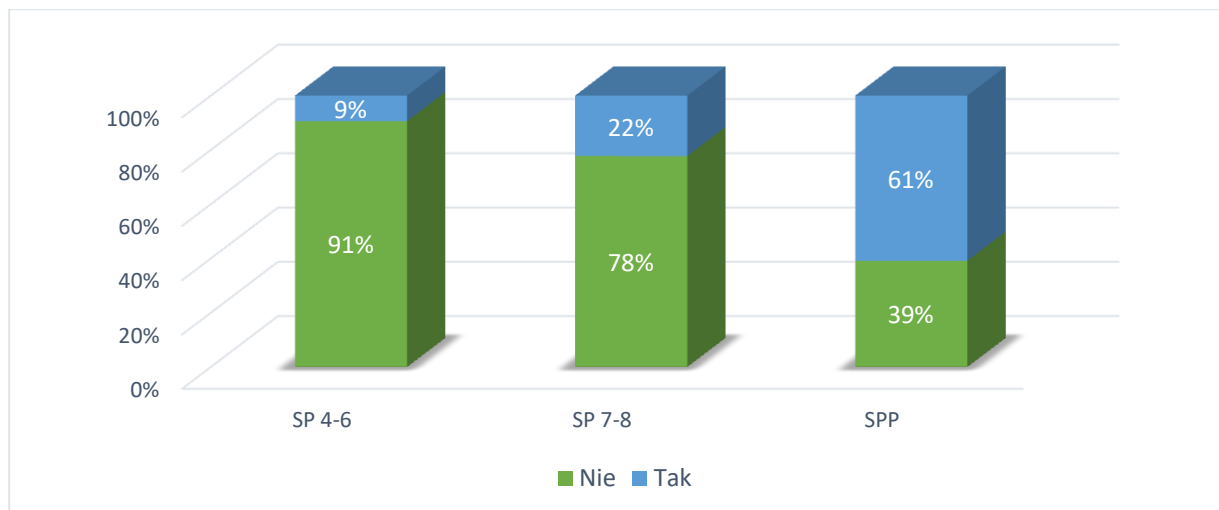

⁶⁴ Uczniowie mogli wybrać więcej niż jedną odpowiedź.

Substancje psychoaktywne: Alkohol

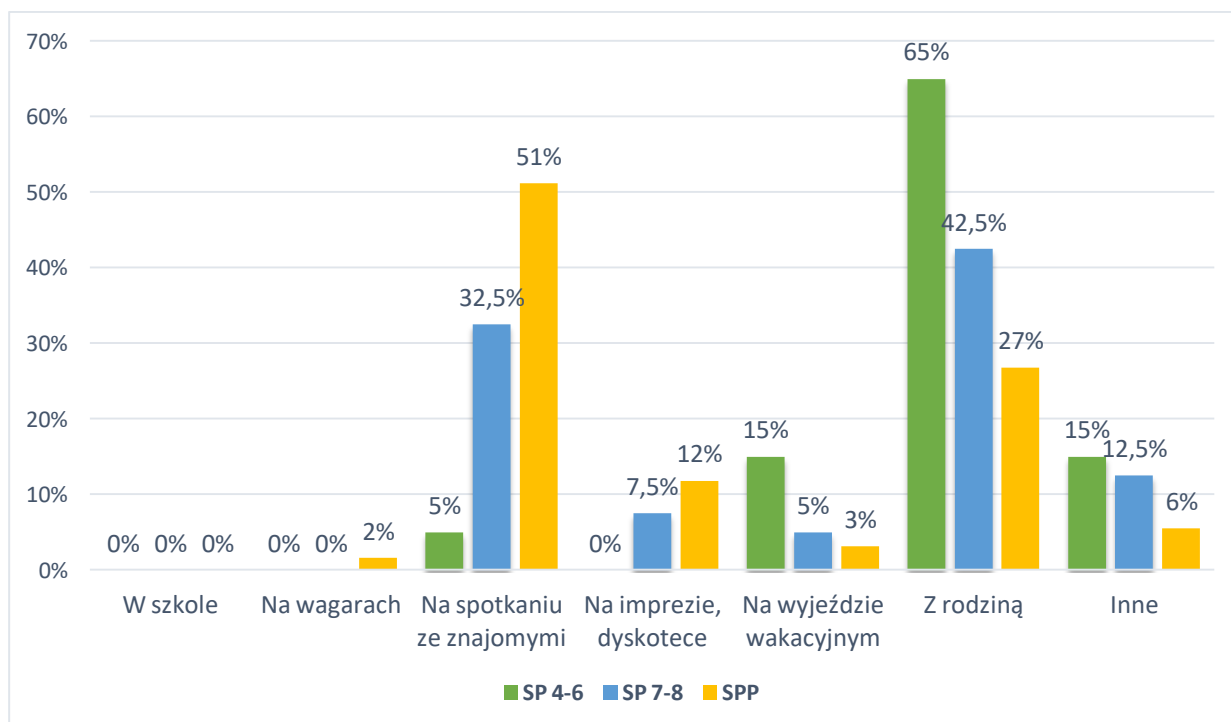
Inicjację alkoholową ma za sobą **9% badanych uczniów klas 4-6, 22% uczniów klas 7-8 szkoły podstawowej oraz 61% uczniów szkół ponadpodstawowych.**

Wykres 39. Czy kiedykolwiek próbowałeś alkoholu?

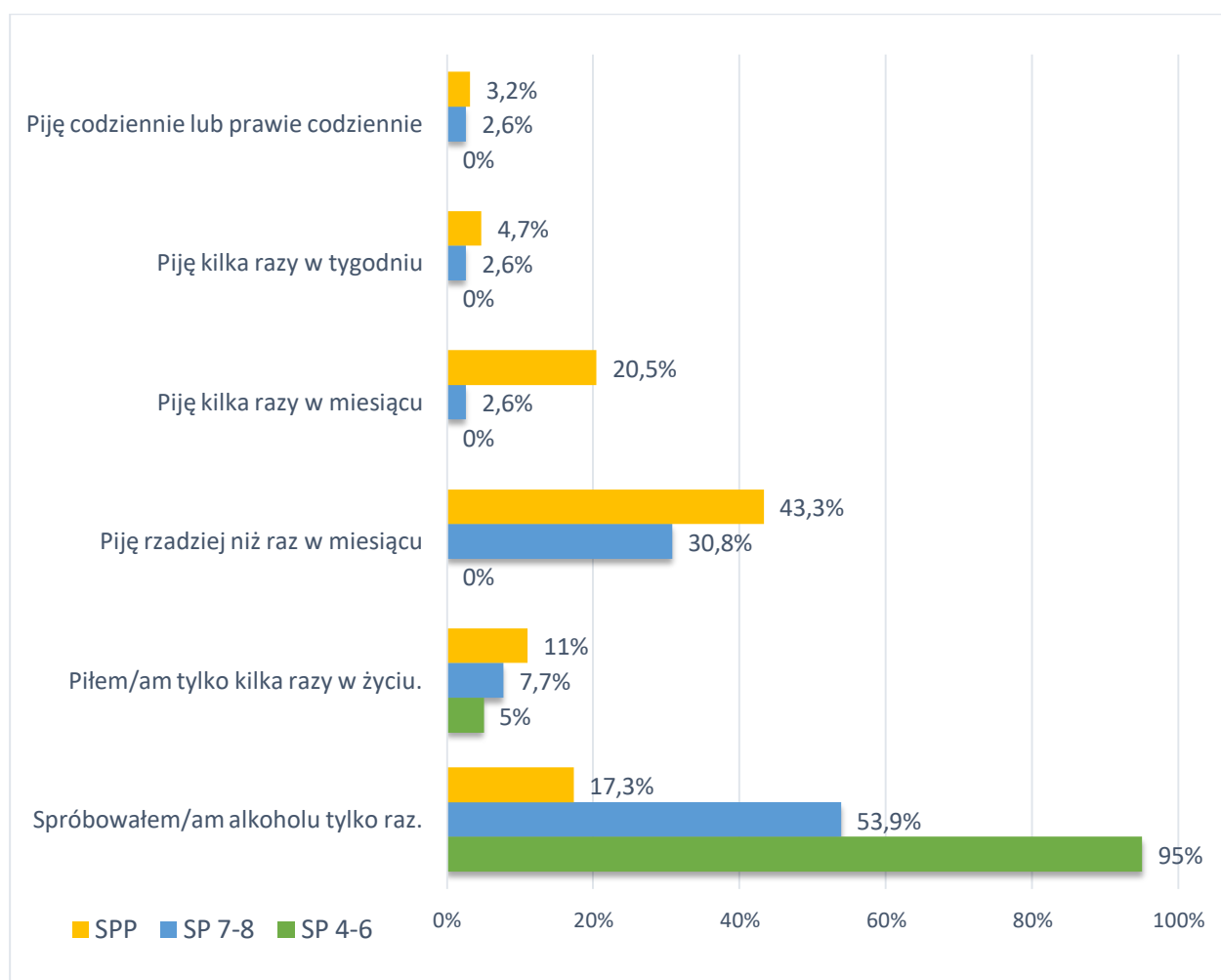
Najczęściej deklarowanymi **okolicznościami inicjacji alkoholowej** uczniów, którzy spożywali już alkohol są: **towarzystwo rodziny** (SP 4-6- 65%, SP 7-8 – 42,5%, SPP- 27%) oraz **spotkanie ze znajomymi** (SP 4-6- 5%, SP 7-8 – 32,5%, SPP- 51%).

Wykres 40. Okoliczności inicjacji alkoholowej.

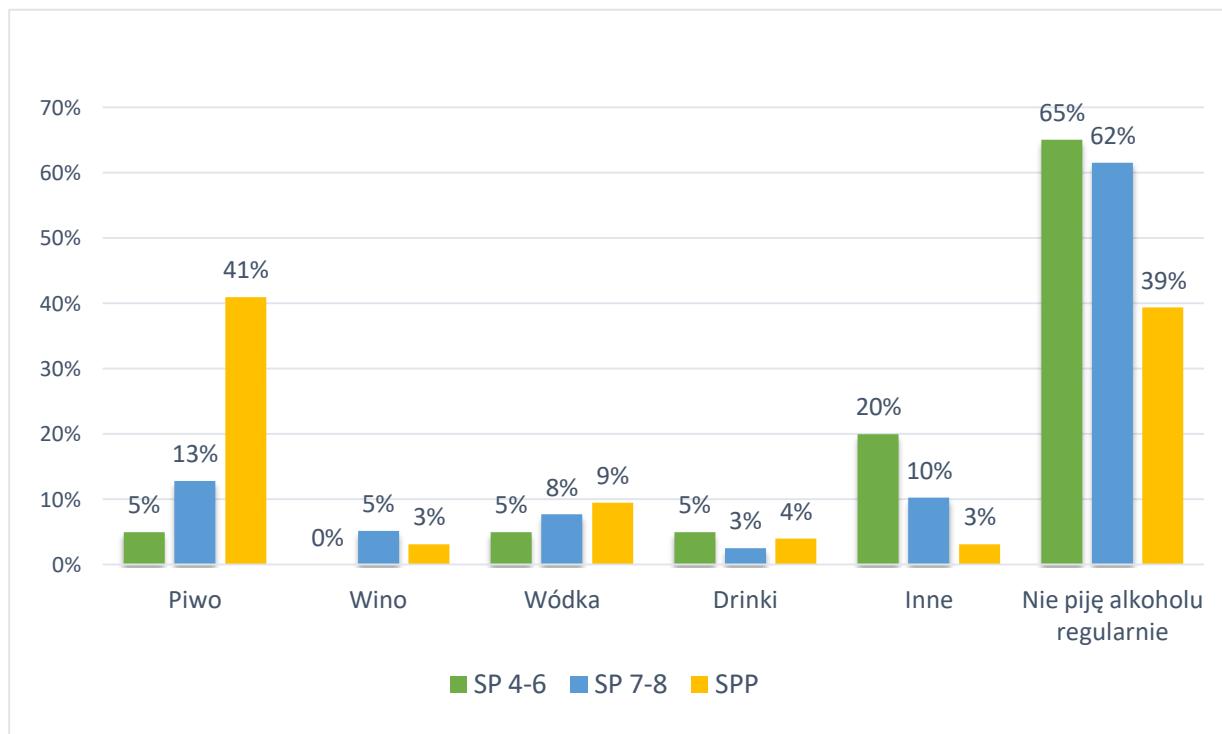
Oprócz okoliczności inicjacji ważne jest także to, **jak często** młodzi ludzie sięgają po alkohol. Wśród uczniów szkół podstawowych, którzy mają za sobą inicjację alkoholową, najczęściej pojawiała się odpowiedź, która odnosiła się do **jednorazowego spożycia alkoholu- SP 4-6- 95%, SP 7-8- 53,9%**. Natomiast **uczniowie szkół ponadpodstawowych** deklarowali najczęściej spożywanie alkoholu **rzadziej niż raz w miesiącu- SPP- 43,3%**. Nie należy bagatelizować faktu, że pewien odsetek uczniów wskazał spożywanie alkoholu kilka razy w miesiącu (SP 7-8 – 2,6%, SPP- 20,5%), kilka razy w roku (SP 7-8 – 2,6%, SPP- 4,7%) lub nawet prawie codziennie (SP 7-8 – 2,6%, SPP- 3,2%).

Wykres 41. Jak często pijesz alkohol?

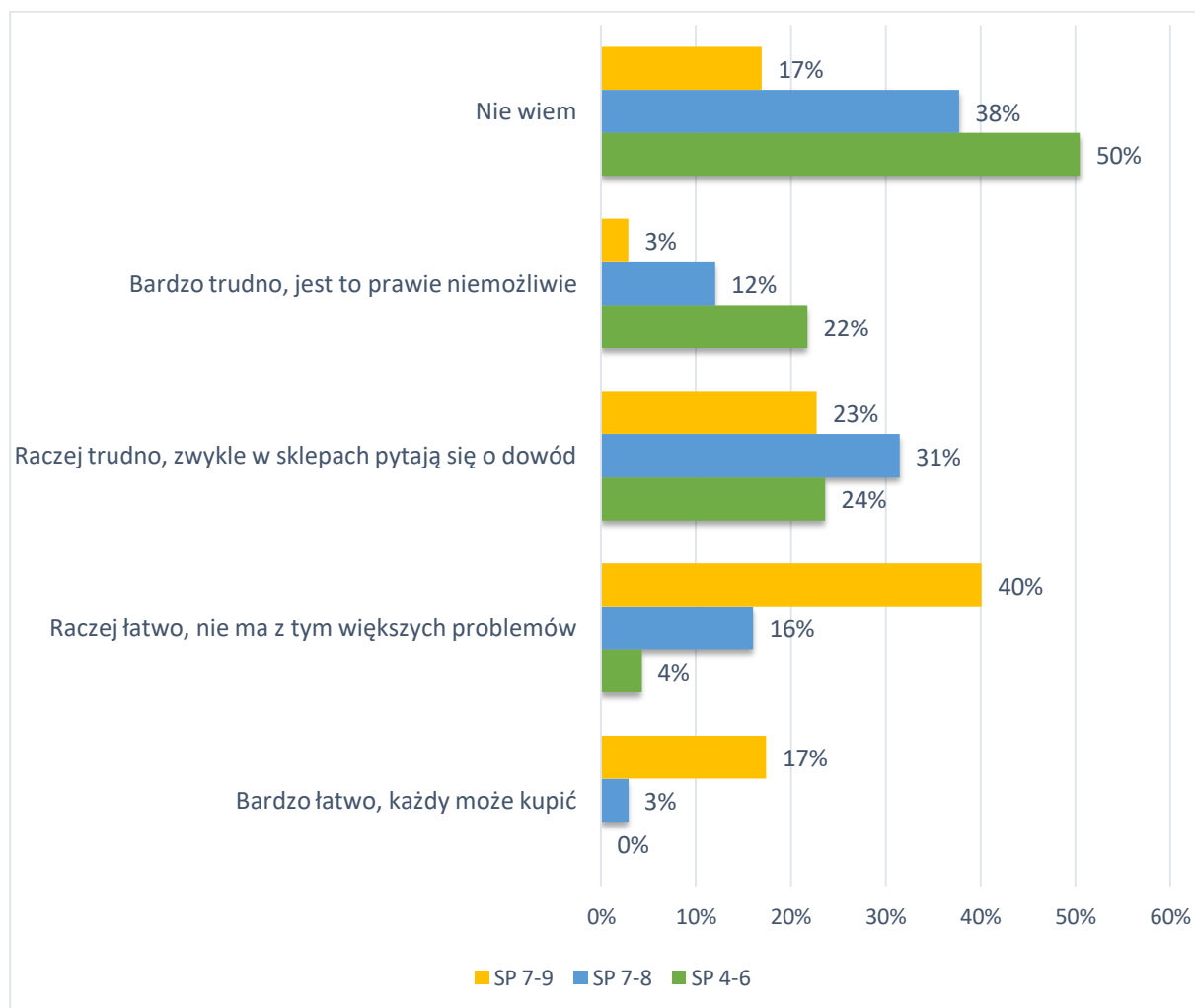
Następnie zapytano uczniów o rodzaj wypijanego alkoholu- jak wynika z deklaracji uczniów, Ci, którzy sięgają po alkohol najczęściej piją **piwo** (SP 4-6- 5%, SP 7-8 – 13%, SPP- 41%). Jednak w większości uczniowie odpowiedzieli, że **nie piją regularnie** alkoholu (SP 4-6- 65%, SP 7-8 – 62%, SPP- 39%).

Wykres 42. Rodzaj spożywanego alkoholu.

Kolejnym ważnym pytaniem, na które odpowiadali uczniowie było to dotyczące subiektywnej oceny dostępności alkoholu dla osób poniżej 18 roku życia. Uzyskane wyniki wskazują, że **50% uczniów klas 4-6, 38% uczniów klas 7-8 oraz 17% uczniów szkół ponadpodstawowych nie wie, czy da się kupić alkohol, gdy nie ma się ukończonych 18 lat.** Może to sugerować, że ta część uczniów nigdy nie podejmowała próby nabycia alkoholu. Jednakże łącznie **4% uczniów klas 4-6, 19% uczniów klas 7-8 oraz 57% uczniów szkół ponadpodstawowych** twierdzi, że jest to **raczej lub bardzo łatwe**. Z kolei, łącznie **46% uczniów klas 4-6, 43% uczniów klas 7-8 i 26% uczniów szkół ponadpodstawowych** uważa, że jest to **trudne lub bardzo trudne**. Oznaczać to może, że ci uczniowie lub ich rówieśnicy mogą być klientami w punktach ze sprzedażą alkoholu.

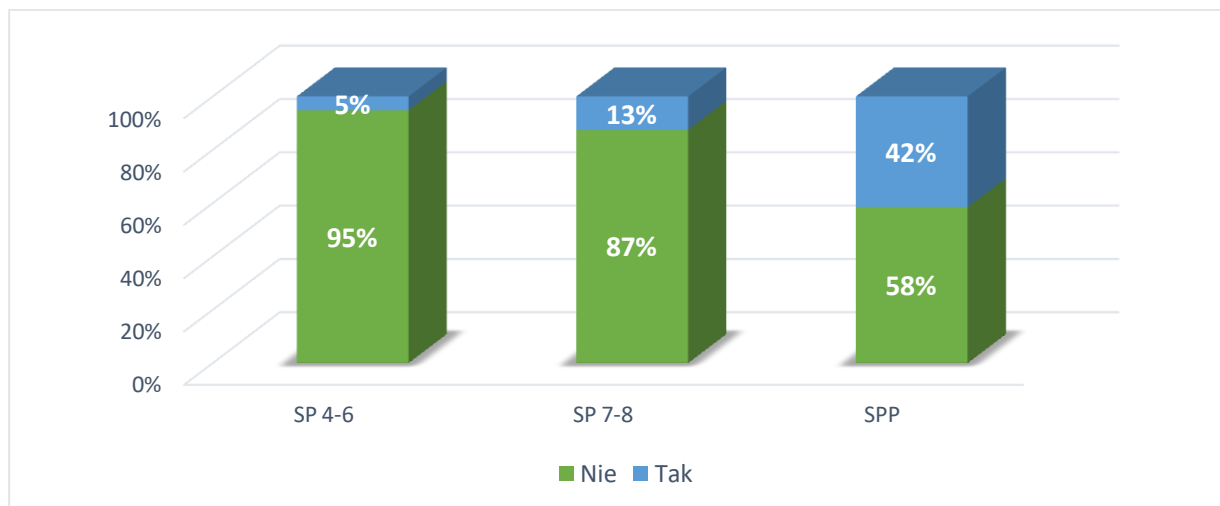
Wykres 43. Czy łatwo jest kupić alkohol, jeśli nie ma się ukończonych 18 lat?

Substancje psychoaktywne: Papierosy

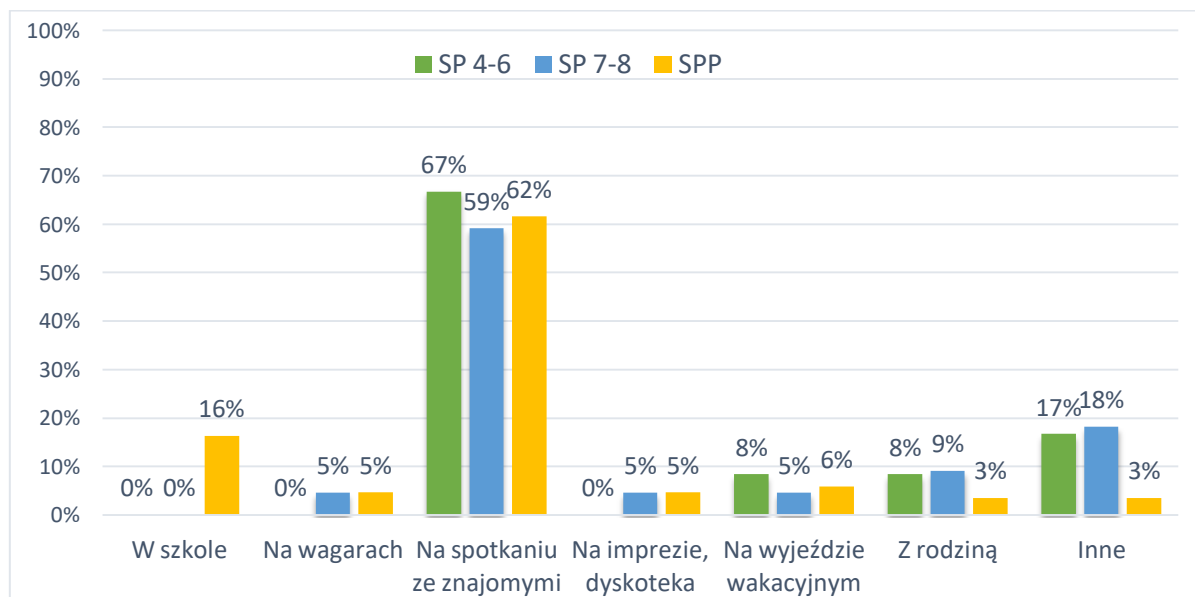
Mimo słabnącej popularności papierosy w naszym społeczeństwie są wciąż atrakcyjną używką dla młodzieży. Zapytano więc uczniów z Gminy Ostrowiec Świętokrzyski czy kiedykolwiek próbowali papierosa oraz w jakich okolicznościach. **Inicjację nikotynową ma za sobą 5% uczniów klas 4-6 oraz 13% uczniów klas 7-8 szkoły podstawowej, a także 42% uczniów szkół ponadpodstawowych.**

Wykres 44. Czy kiedykolwiek próbowałeś papierosa?

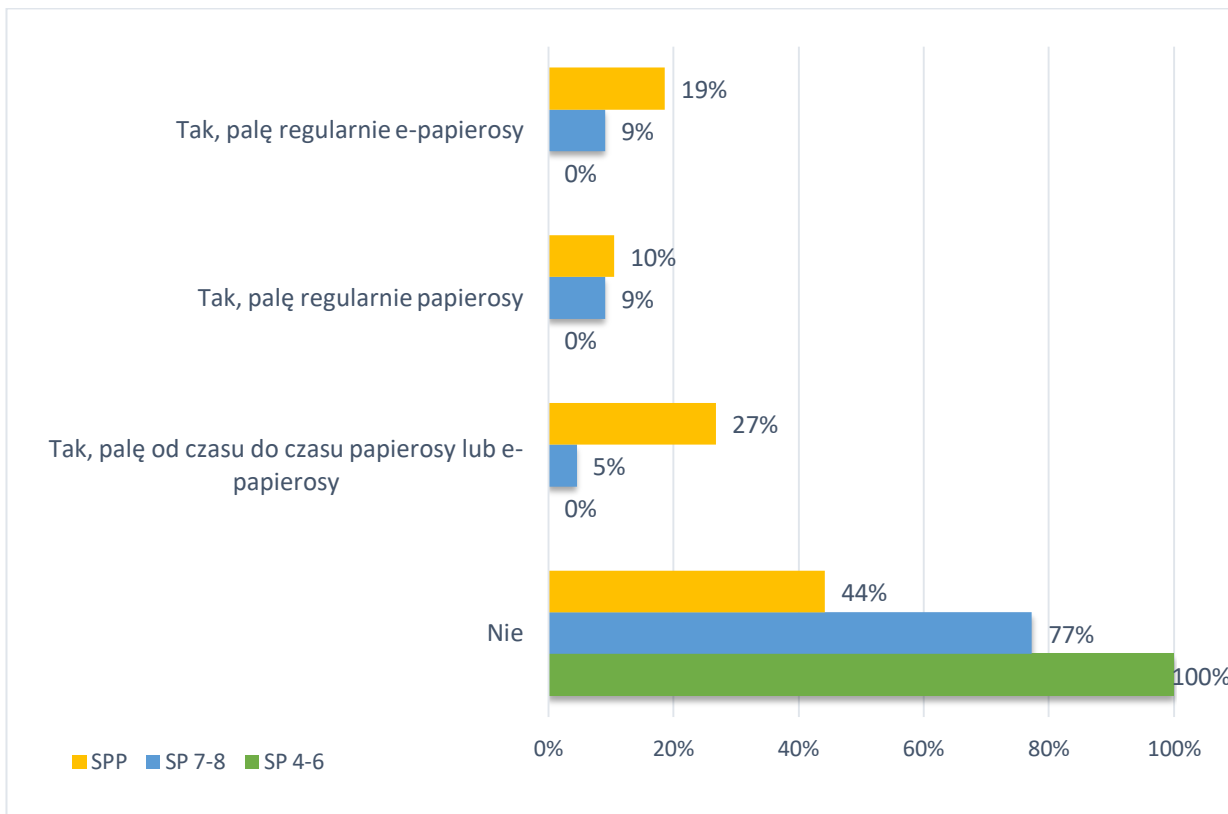
Najczęściej wskazywaną przez uczniów, którzy mają za sobą inicjację nikotynową okolicznością zapalenia pierwszego było spotkanie ze znajomymi (SP 4-6- 67%, SP 7-8 – 59%, SPP- 62%).

Wykres 45. Okoliczności inicjacji nikotynowej.

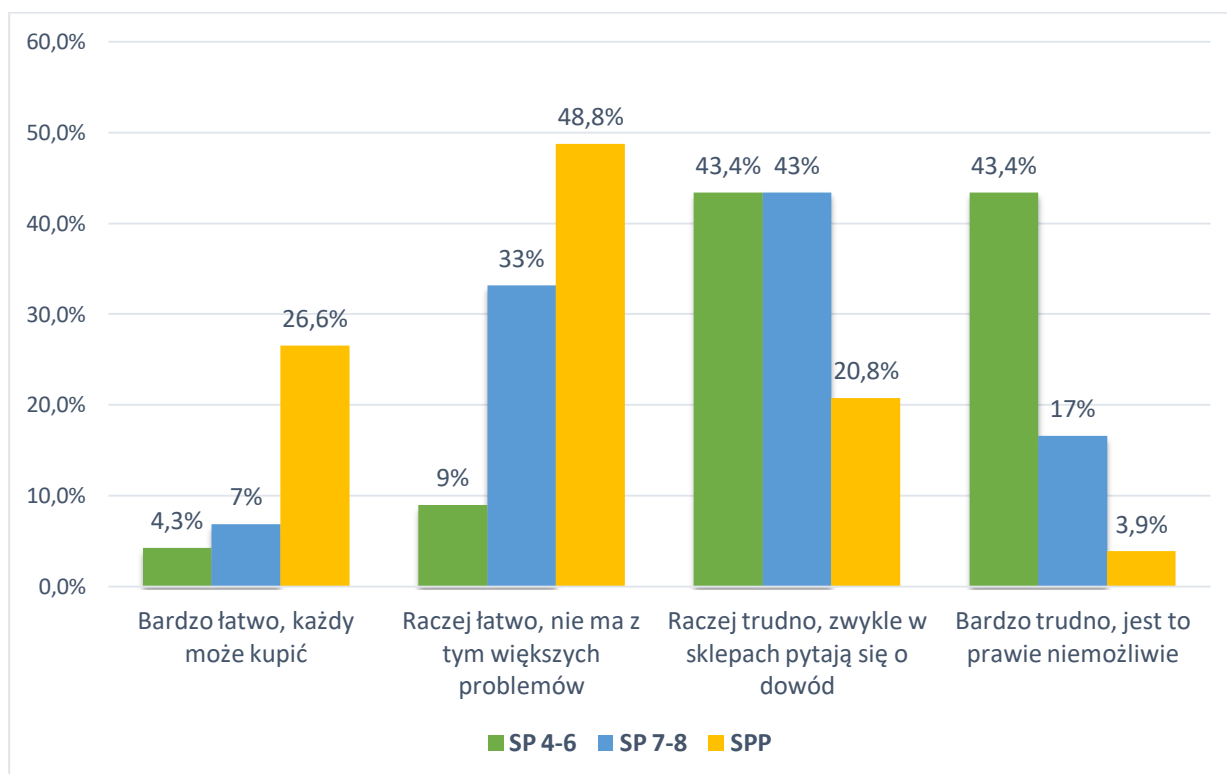
Większość uczniów, którzy mają za sobą inicjację nikotynową, aktualnie nie pali papierosów. Niewielka część uczniów przyznała, że pali od czasu do czasu papierosy lub e-papierosy (SP 7-8 – 5%, SPP- 27%) lub też pali regularnie e-papierosy (SP 7-8 – 9%, SPP- 19%) oraz papierosy (SP 7-8 – 9%, SPP- 10%).

Wykres 46. Czy obecnie palisz papierosy?

W kolejnym pytaniu uczniowie udzielali odpowiedzi na temat subiektywnej oceny łatwości, z jaką można dokonać zakupu papierosów. **Łącznie 86,8% uczniów młodszych i 60% uczniów starszych klas szkół podstawowych oraz 24,7% uczniów szkół ponadpodstawowych oceniło, że zakup papierosów w sklepach jest raczej lub bardzo trudny.** Pozostali uczniowie uznali, że jest to bardzo lub raczej łatwe.

Wykres 47. Czy łatwo jest kupić papierosy, jeśli nie ma się ukończonych 18 lat?

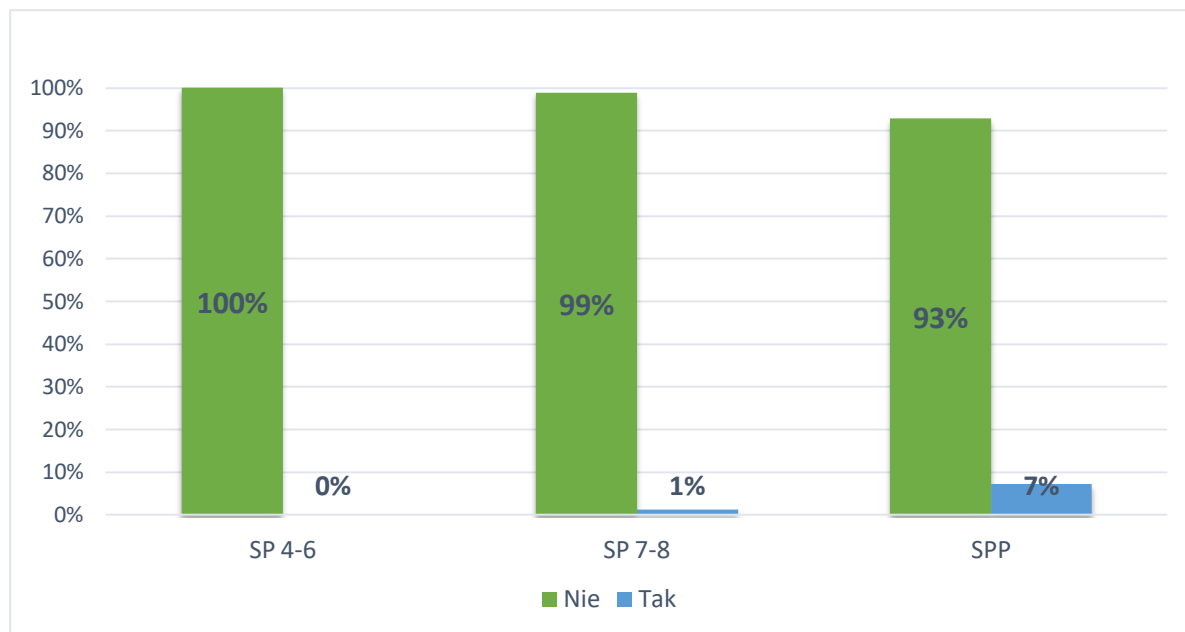

Substancje psychoaktywne: Narkotyki i dopalacze

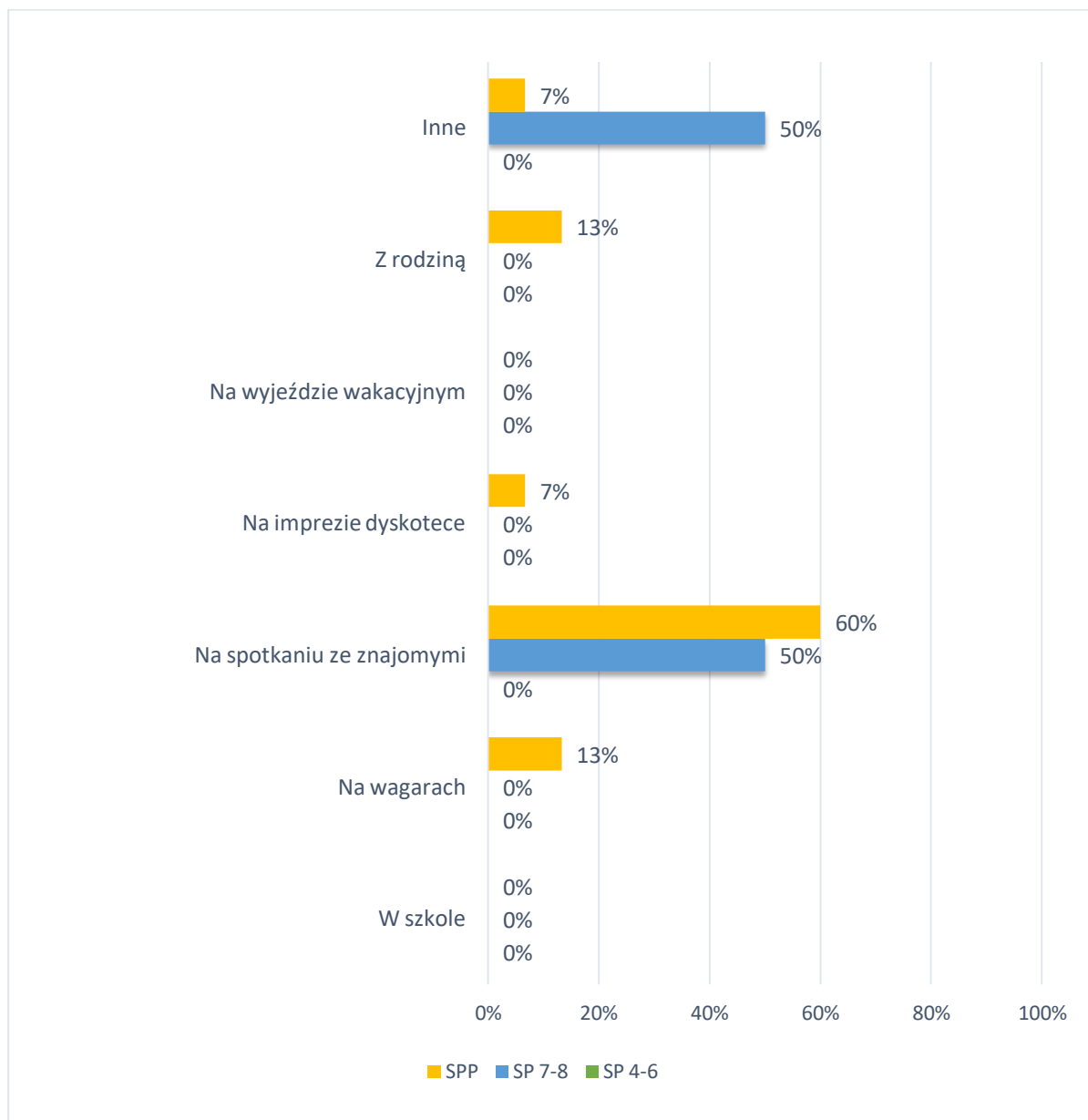
Wyniki badań wskazują, że zdecydowana większość uczniów z Ostrowca Świętokrzyskiego nie przejawia problemów związanych z odurzaniem się substancjami psychoaktywnymi takimi jak narkotyki i dopalacze. Do zażywania substancji psychoaktywnych takich jak narkotyki czy dopalacze przyznał się 1% uczniów klas 7-8 szkół podstawowych oraz 7% uczniów szkół ponadpodstawowych.

Wykres 48. Czy kiedykolwiek próbowałeś narkotyków lub dopalaczy?

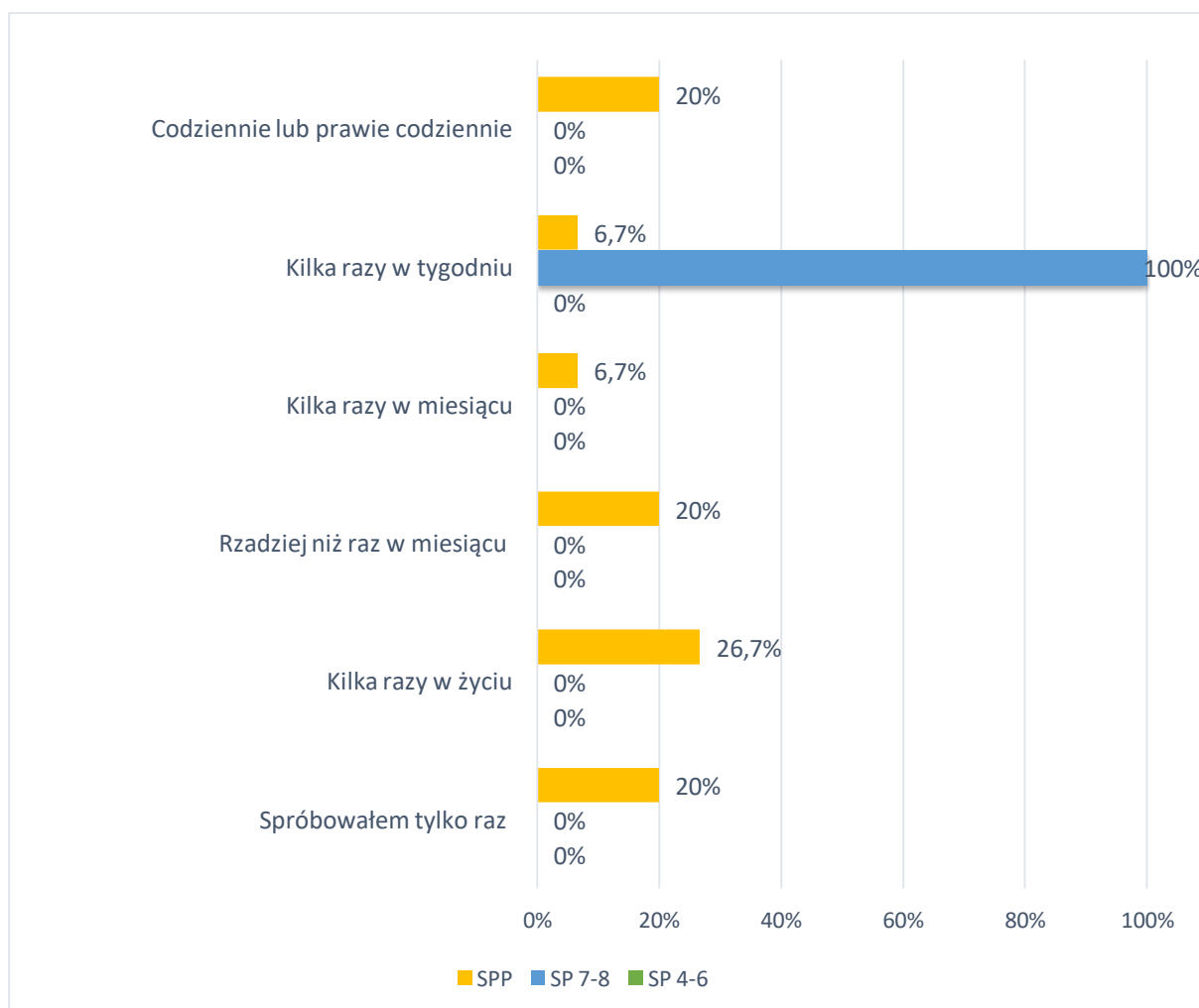
Jeżeli chodzi o okoliczności inicjacji narkotykowej, to uczniowie wskazywali najczęściej na spotkanie ze znajomymi (SP 7-8- 50%, SPP- 60%). Szczegółowy rozkład deklaracji uczniów przedstawia wykres 49.

Wykres 49. W jakich okolicznościach pierwszy raz spróbowałeś narkotyków i/lub dopalaczy?

Niepokojące są wyniki badań, które dotyczą częstotliwości zażywania narkotyków i/lub dopalaczy⁶⁵. **Wszyscy uczniowie klas 7-8** szkół podstawowych, którzy mają za sobą inicjację narkotykową wskazują, że **przyjmują owe substancje kilka razy w tygodniu**. Natomiast uczniowie **szkół ponadpodstawowych**, którzy przyjmowali kiedykolwiek narkotyki i/ lub dopalacze, deklarowali najczęściej, że owe substancje zażywali **kilka razy w życiu (26,7%), tylko raz (20%),** przyjmują je **rzadziej niż raz w miesiącu (20%)** lub też **codziennie (20%)**.

Wykres 50. Jak często zażywasz narkotyki i/lub dopalacze?

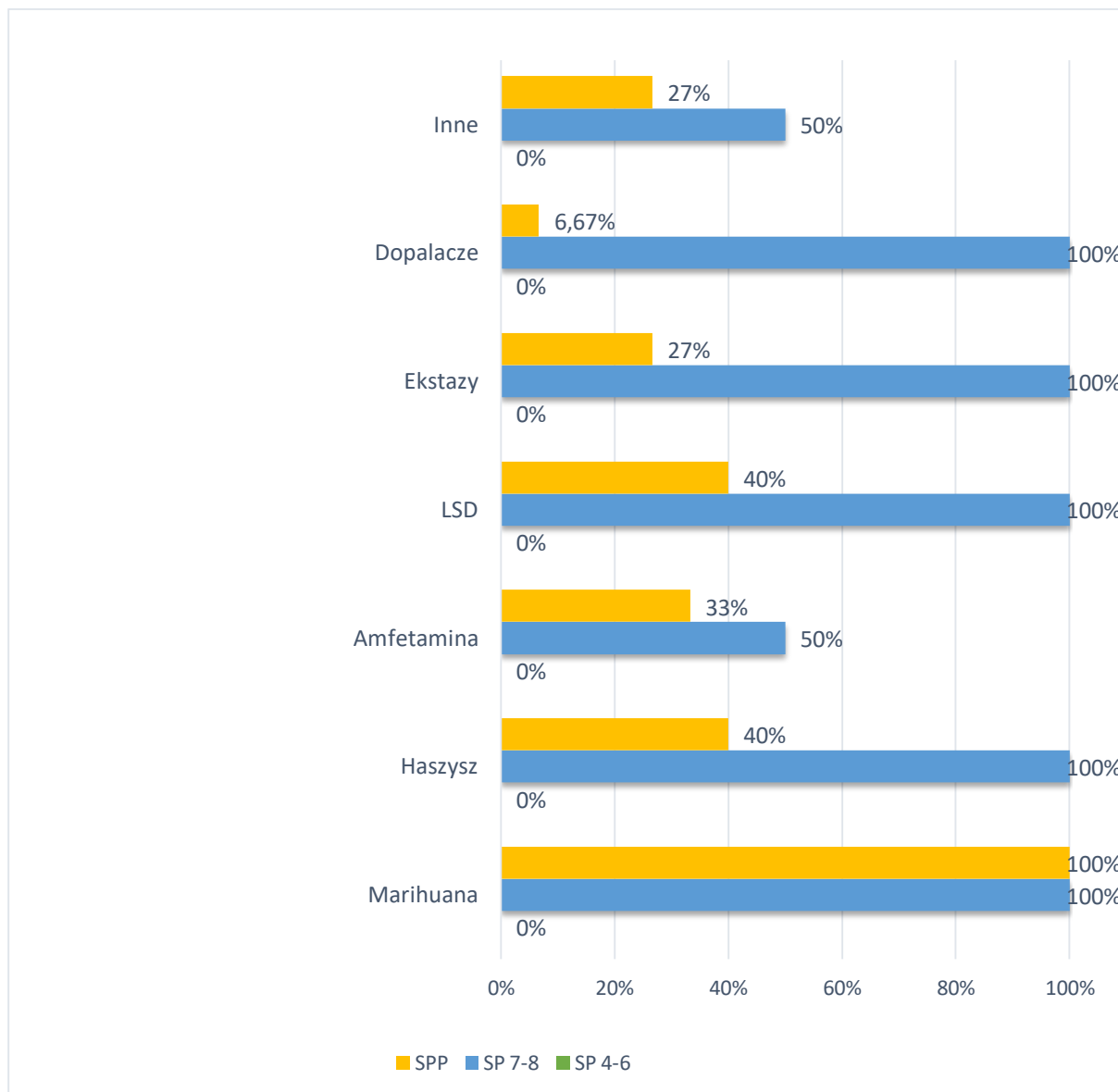

⁶⁵ Wskazany odsetek dotyczy wyłącznie uczniów, którzy wskazali, że kiedykolwiek zażywali narkotyki i/lub dopalacze.

Największą popularność wśród uczniów, którzy kiedykolwiek zażywali już substancje psychoaktywne ma **marihuana (SP 7-8- 100%, SPP- 100%)**. Jeżeli chodzi o uczniów

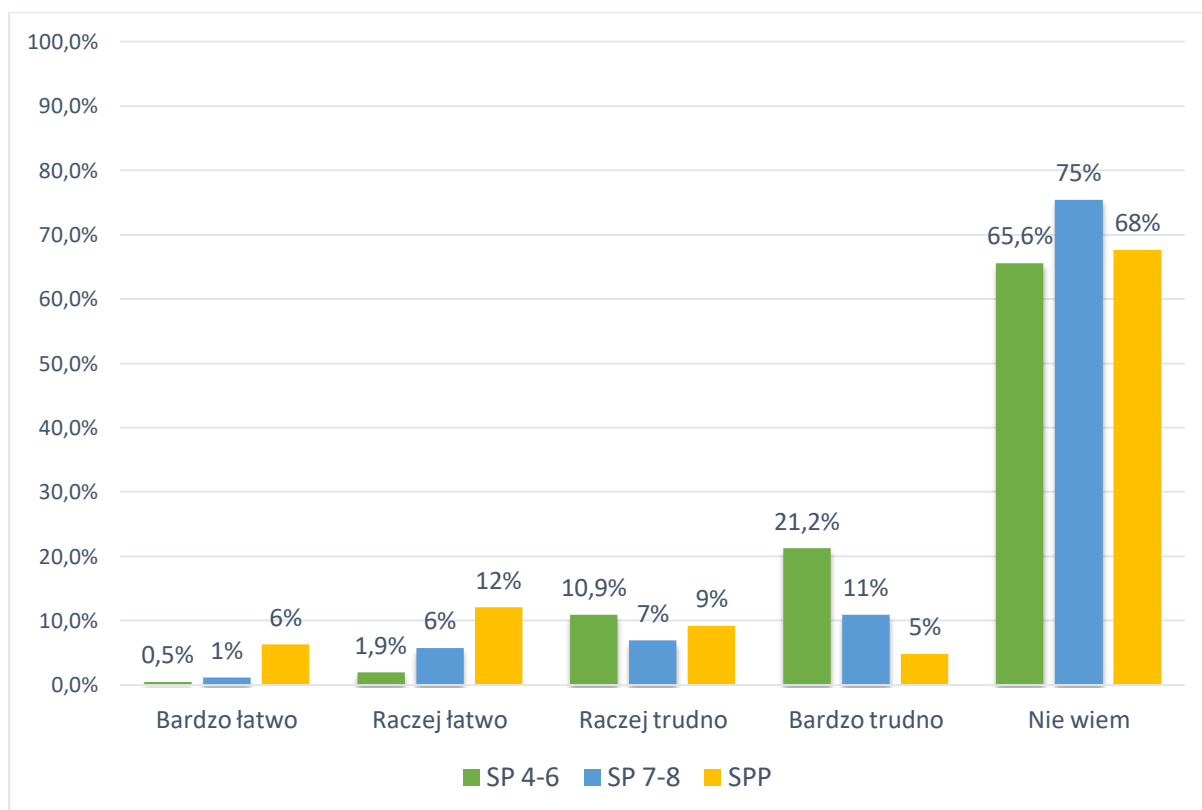
klas 7-8 szkół podstawowych, to wskazywali oni, że przyjmowali wszystkie substancje z wymienionych w ankiecie- po 100% odpowiedzi wśród tych uczniów oprócz marihuany uzyskały: dopalacze, ekstazy, LSD, amfetamina oraz haszysz.

Wykres 51. Jakie substancje do tej pory przyjmowałeś/łaś (pytanie wielokrotnego wyboru)?

Jeżeli chodzi o subiektywną ocenę dostępności narkotyków i dopalaczy, to uczniowie w większości **nie wiedzą czy łatwo jest kupić narkotyki lub dopalacze w ich środowisku** (SP 4-6 – 65,6%; SP 7-8 – 75%, SPP- 68%). Jednakże, **2,4%** uczniów **klas 4-6** oraz **7%** uczniów **klas 7-8**, a także **18%** uczniów **szkół ponadpodstawowych** twierdzi, że jest to **bardzo lub raczej łatwe**. Natomiast **32,1%** uczniów klas 4-6 oraz **18%** uczniów **klas 7-8** i **14%** uczniów **szkół ponadpodstawowych** uważa, że jest to **raczej lub bardzo trudne**. Może to oznaczać, że ci uczniowie lub ich znajomi dokonywali już próby zakupu narkotyków lub dopalaczy.

Wykres 52. Czy łatwo jest kupić narkotyki w Twoim środowisku?

Postawy wobec substancji psychoaktywnych

Zbadano również postawy i przekonania uczniów na temat różnych substancji psychoaktywnych. Wyniki zamieszczone są w tabelach poniżej.

Tabela 22. Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych w klasach 4-6.

<i>Twierdzenia</i>	<i>Zdecydowanie zgadzam się</i>	<i>Raczej zgadzam się</i>	<i>Raczej nie zgadzam się</i>	<i>Zdecydowanie nie zgadzam</i>
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	14%	38%	21%	27%
Picie alkoholu pomaga się wyluzować i zapomnieć o smutkach.	5,2%	18,4%	28,3%	48,1%
Alkohol jest szkodliwy, szczególnie dla osób poniżej 18 roku życia.	72,6%	15,6%	4,2%	7,6%
To normalne, że osoby w moim wieku piją regularnie alkohol. Warto korzystać ze wszystkich sposobów na dobrą zabawę.	1%	2%	14%	83%
Bez alkoholu nie można się dobrze bawić na imprezie.	7%	4%	18%	71%
Dopalacze są mniej szkodliwe niż narkotyki.	3,8%	23,6%	25,9%	46,7%
To normalne, że osoby w moim wieku próbują narkotyków i dopalaczy. Wszystko jest dla ludzi!	2%	1%	14%	83%
Od dopalaczy można uzależnić się tak samo jak od narkotyków.	70,7%	18,9%	4,7%	5,7%
Jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem, to się nie uzależni.	6%	7%	29%	58%
Palenie papierosów jest modne w mojej szkole.	2,8%	8,5%	28,3%	60,4%

Tabela 23. Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych w klasach 7-8.

<i>Twierdzenia</i>	<i>Zdecydowanie zgadzam się</i>	<i>Raczej zgadzam się</i>	<i>Raczej nie zgadzam się</i>	<i>Zdecydowanie nie zgadzam</i>
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	13%	46%	23%	18%
Picie alkoholu pomaga się wyluzować i zapomnieć o smutkach.	6%	31%	30%	33%
Alkohol jest szkodliwy, szczególnie dla osób poniżej 18 roku życia.	53,7%	29,7%	8%	8,6%
To normalne, że osoby w moim wieku piją regularnie alkohol. Warto korzystać ze wszystkich sposobów na dobrą zabawę.	2%	5%	26%	67%
Bez alkoholu nie można się dobrze bawić na imprezie.	7%	5%	22%	66%
Dopalacze są mniej szkodliwe niż narkotyki.	3%	15%	29%	53%
To normalne, że osoby w moim wieku próbują narkotyków i dopalaczy. Wszystko jest dla ludzi!	1,7%	2,3%	16%	80%
Od dopalaczy można uzależnić się tak samo jak od narkotyków.	74%	18%	3%	5%
Jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem, to się nie uzależni.	5,1%	4,6%	28,6%	61,7%
Palenie papierosów jest modne w mojej szkole.	11%	18%	41%	30%

Tabela 24. Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych wśród uczniów szkół ponadpodstawowych.

<i>Twierdzenia</i>	<i>Zdecydowanie zgadzam się</i>	<i>Raczej zgadzam się</i>	<i>Raczej nie zgadzam się</i>	<i>Zdecydowanie nie zgadzam</i>
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	16,4%	32,9%	20,8%	29,9%
Picie alkoholu pomaga się wyluzować i zapomnieć o smutkach.	12%	31%	32%	25%
Alkohol jest szkodliwy, szczególnie dla osób poniżej 18 roku życia.	36%	40%	18%	6%
To normalne, że osoby w moim wieku piją regularnie alkohol. Warto korzystać ze wszystkich sposobów na dobrą zabawę.	8,7%	24,6%	42,5%	24,2%
Bez alkoholu nie można się dobrze bawić na imprezie.	5%	9%	23%	63%
Dopalacze są mniej szkodliwe niż narkotyki.	2,4%	5,3%	16,9%	75,4%
To normalne, że osoby w moim wieku próbują narkotyków i dopalaczy. Wszystko jest dla ludzi!	2,9%	12,6%	23,7%	60,9%
Od dopalaczy można uzależnić się tak samo jak od narkotyków.	68%	20%	6%	6%
Jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem, to się nie uzależni.	2%	12%	29%	57%
Palenie papierosów jest modne w mojej szkole.	26%	33%	31%	10%

Przemoc w szkole

Zjawisko przemocy w środowisku młodych ludzi staje się problemem coraz bardziej aktualnym i wymagającym podjęcia odpowiednich rozwiązań. Agresja ujawniająca się w szkole często ma swoje źródła w przemocy domowej, kiedy rodzice uczą swoje dzieci niewłaściwych wzorców reagowania i podejmowania kontaktów z innymi ludźmi.

Przeprowadzone ankiety wśród uczniów Ostrowca Świętokrzyskiego pozwalają przyjrzeć się dokładniej nasileniu zjawiska agresji w środowisku szkolnym.

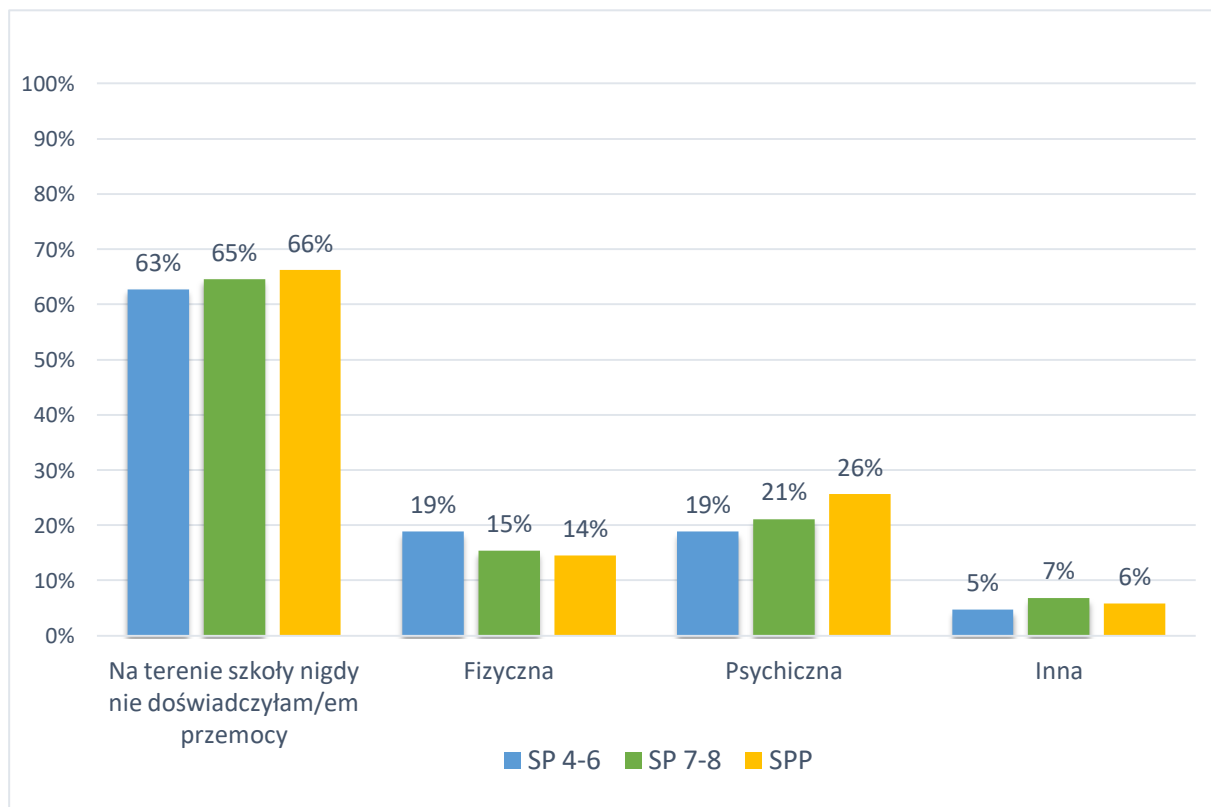
W pierwszej kolejności uczniom wyjaśniono, czym jest przemoc fizyczna (np. bicie, popychanie) oraz psychiczna (np. przezywanie, straszenie, wykluczanie z grupy). Następnie zostali zapytani, o to, jakiego rodzaju przemocy doświadczyli w szkole ze strony rówieśników.

Jeżeli chodzi, o **młodszych uczniów, to 63% z nich nigdy nie doświadczyło przemocy rówieśniczej w szkole, 19% z nich doświadczyło przemocy fizycznej, 19% z nich doświadczyło przemocy psychicznej, a 5% innych form przemocy.** W przypadku starszych uczniów szkół podstawowych, **65% z nich nigdy nie doświadczyło przemocy w szkole ze strony innych uczniów, 15% z nich doświadczyło przemocy fizycznej, 21% przemocy psychicznej, a 7% innej formy przemocy.** Natomiast analizując wyniki badań wśród uczniów szkół ponadpodstawowych, **to 66% z nich nigdy nie doświadczyło przemocy rówieśniczej w szkole, 14% doświadczyło przemocy fizycznej, 26% przemocy psychicznej, a 6% innych form przemocy.** Uzyskane wyniki wskazują, że pewien odsetek uczniów doświadcza ze strony swoich kolegów i koleżanek w szkole zarówno przemocy fizycznej, jak i psychicznej.

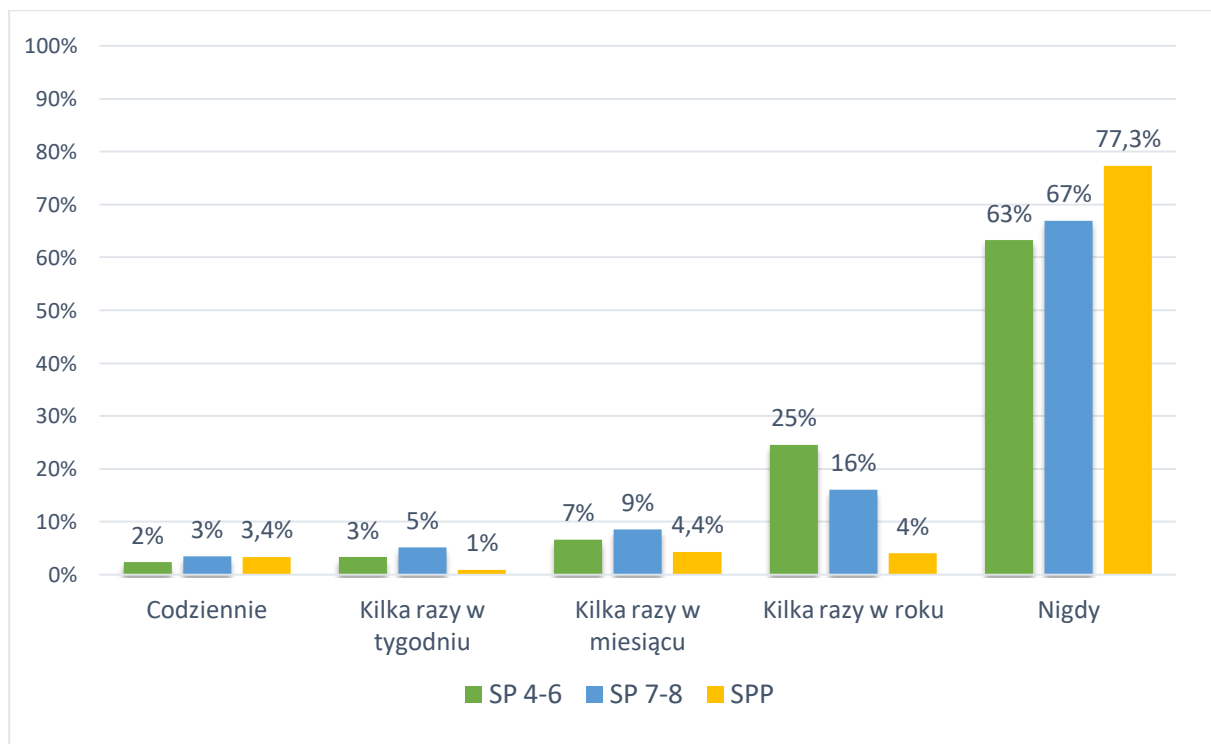
W kolejnym pytaniu **63%** uczniów klas **4-6, 67%** uczniów klas **7-8** szkół podstawowych oraz **77,3%** uczniów **szkół ponadpodstawowych** deklaruje, że **nie są ofiarami przemocy ze strony innych uczniów.** Część uczniów przyznaje, że **kilka razy w roku**

(SP 4-6 – 25%; SP 7-8 – 16%, SPP- 4%) oraz **kilka razy w miesiącu** (SP 4-6 – 7%; SP 7-8 – 9%, SPP- 4,4%) doświadczają w szkole przemocy ze strony swoich kolegów lub koleżanek. Pewna część uczniów deklaruje, że doświadcza przemocy rówieśniczej w szkole nawet **kilka razy w tygodniu** (SP 4-6 – 3%; SP 7-8 – 5%, SPP- 1%), czy też **codziennie** (SP 4-6 – 2%; SP 7-8 – 3%, SPP- 3,4%).

Wykres 53. Rodzaj doświadczanej przemocy w szkole ze strony rówieśników (pytanie wielokrotnego wyboru).

Wykres 54. Jak często doświadczasz którejkolwiek z form przemocy w szkole ze strony innych uczniów?

Uzależnienie od internetu i cyberprzemoc

Nadmierne korzystanie z Internetu staje się dziś niezwykle poważnym problemem społecznym. Na ryzyko uzależnienia szczególnie narażone są dzieci i młodzież, dla których Internet jest nieodłącznym elementem ich codziennej aktywności, życia społecznego oraz rozrywki. Badania pokazują, że problem staje się coraz poważniejszy i wymaga szybkiej reakcji rodziców, opiekunów i pedagogów. W Polsce 23% badanych nastolatków (w wieku 11–16 lat) stwierdziło u siebie przynajmniej jeden z badanych symptomów nadużywania Internetu. Najczęściej występujący symptom to surfowanie po Internecie nawet wtedy, kiedy to specjalnie nie jest interesujące (38%) oraz zaniedbywanie rodziny, znajomych i nauki szkolnej (35%)⁶⁶.

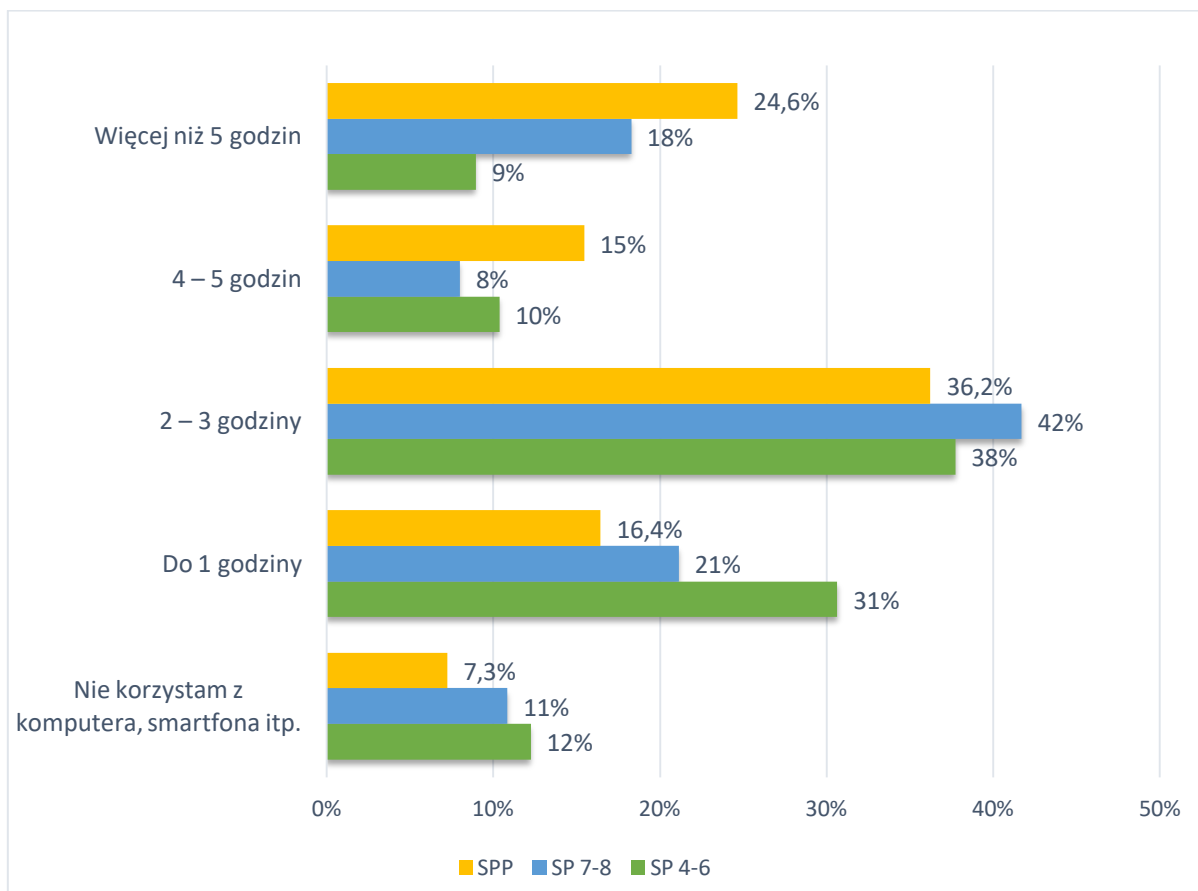
Większość badanych uczniów spędza przed komputerem od dwóch do trzech godzin dziennie (SP 4-6 – 38%; SP 7-8 – 42%, SPP- 36,2%). Poza tym, 31% młodszych uczniów oraz 21% starszych uczniów szkół podstawowych, a także 16,4% uczniów szkół ponadpodstawowych korzysta z komputera maksymalnie godzinę dziennie.

Jednakże, 10% uczniów klas 4-6 oraz 8% uczniów klas 7-8 i 15% uczniów szkół ponadpodstawowych deklaruje, że spędza przed komputerem od czterech do pięciu godzin. Z kolei, 9% młodszych oraz 18% starszych uczniów szkół podstawowych i 24,6% najstarszych uczniów nawet więcej niż 5 godzin dziennie. W praktyce może to oznaczać, że po przyjściu ze szkoły korzystanie z komputera jest dla nich jedyną formą spędzania czasu. Pozostałe 12% uczniów klas 4-6 i 11% uczniów klas 7-8 oraz 7,3% uczniów szkół ponadpodstawowych deklaruje, że nie korzysta z komputera.

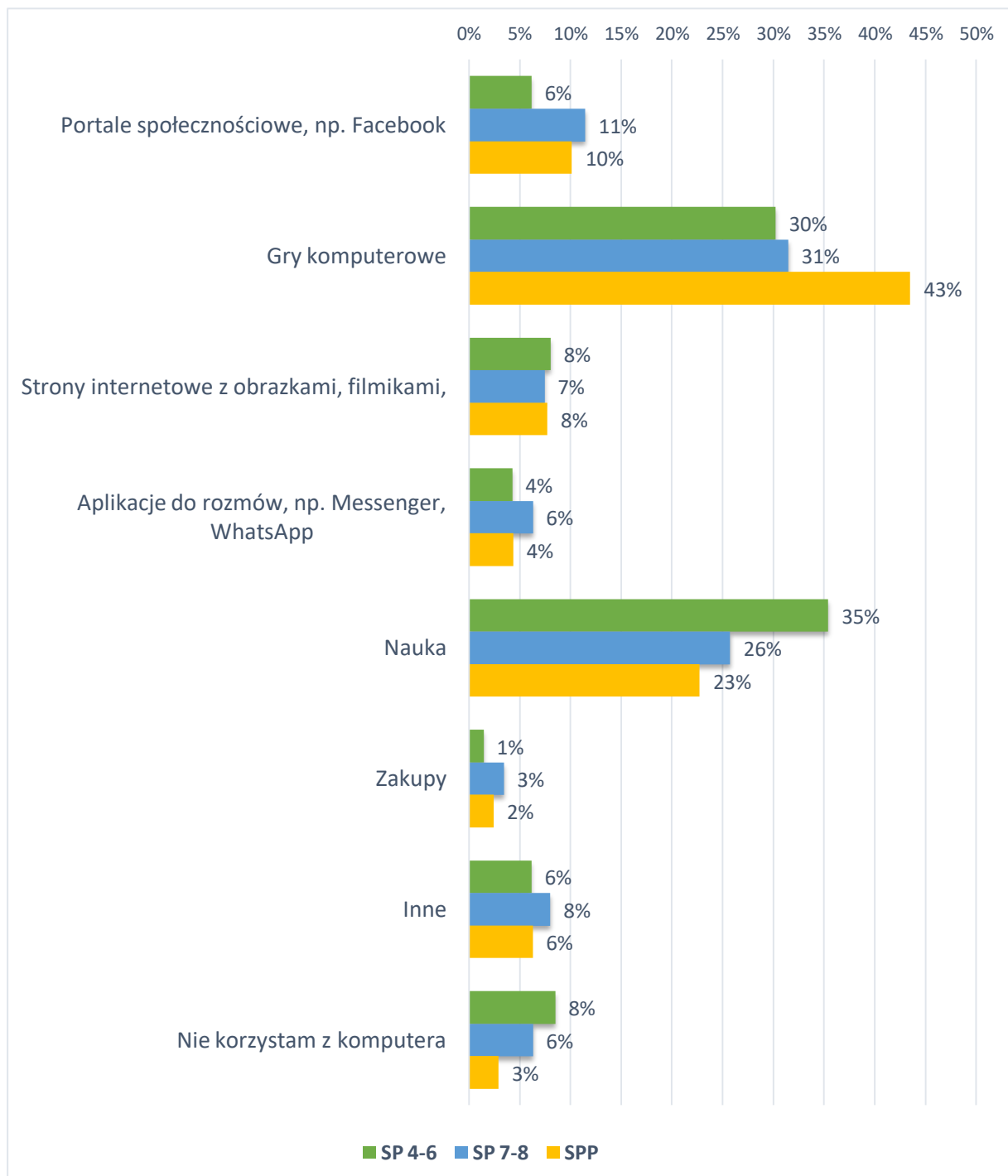
⁶⁶ L. Kirwil L., *Polskie dzieci w Internecie. Zagrożenia i bezpieczeństwo – część 2. Częściowy raport z badań EU Kids Online II*, SWPS, Warszawa 2011.

Wykres 55. Częstotliwość korzystania z komputera.

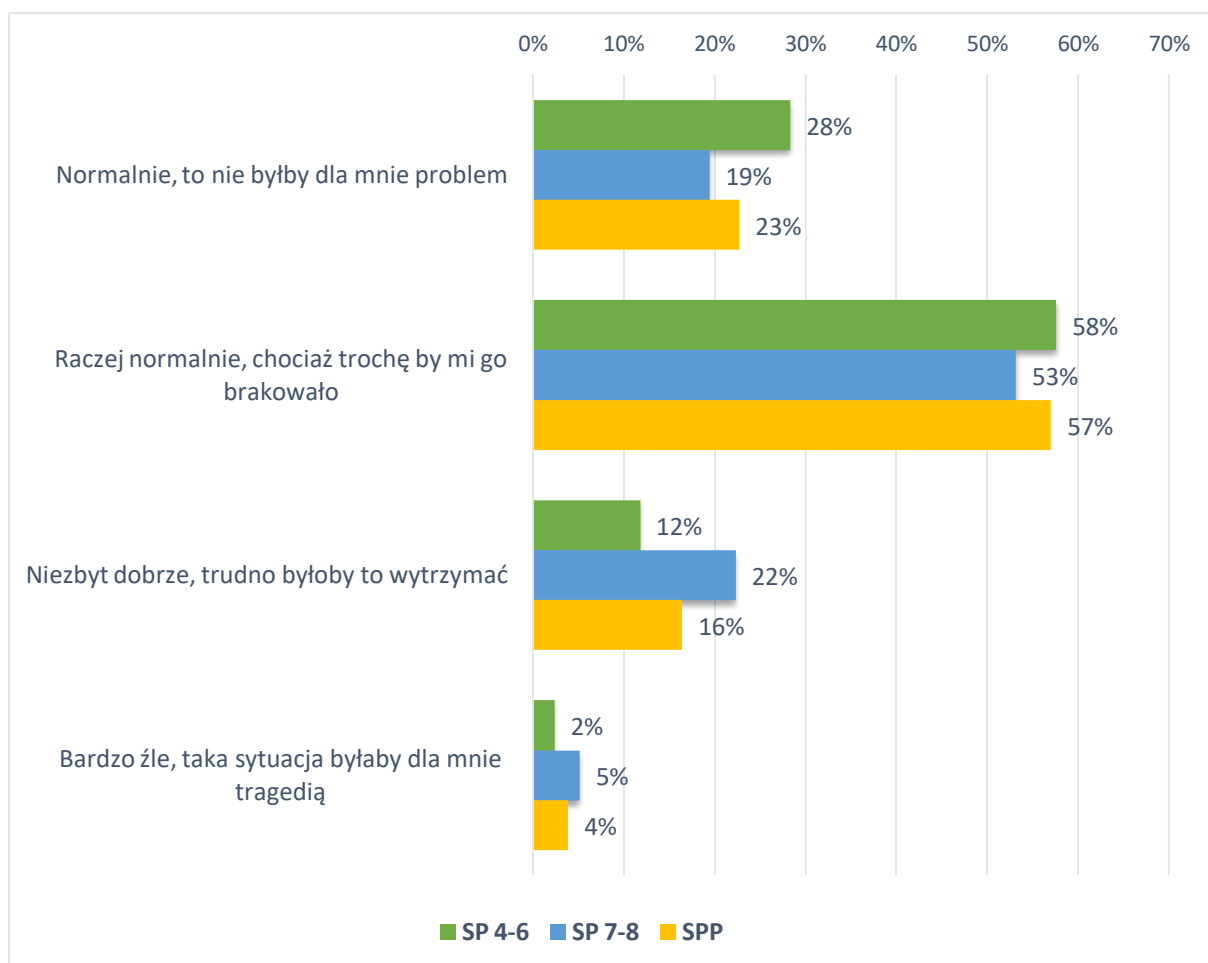
Uczniowie zostali poproszeni o określenie, w jaki sposób najczęściej wykorzystują komputer, kiedy spędzają przy nim czas. **Najbardziej popularnymi formami okazują się być gry komputerowe (SP 4-6 – 30%; SP 7-8 – 31%, SPP- 43%), nauka (SP 4-6 – 35%; SP 7-8 – 26%, SPP- 23%), portale społecznościowe (SP 4-6 – 6%; SP 7-8 – 11%, SPP- 10%).** Mniej popularne są zaś wśród uczniów **strony internetowe ze śmiesznymi obrazkami i filmami (SP 4-6 – 8%; SP 7-8 – 7%, SPP- 8%), zakupy (SP 4-6 – 1%; SP 7-8 – 3%, SPP- 2%), aplikacje do rozmów typu Messenger, WhatsApp (SP 4-6 – 4%; SP 7-8 – 6%, SPP- 4%).** Uczniowie wskazują również na inne (SP 4-6 – 6%; SP 7-8 – 8%, SPP- 6%) formy spędzania czasu przed komputerem takie np. słuchanie muzyki, oglądanie seriali. Pozostali uczniowie wskazali, że nie korzystają z komputera: SP 4-6 – 8%; SP 7-8 – 6%, SPP- 3%.

Wykres 56. Na co poświęcasz najwięcej czasu korzystając z komputera (pytanie wielokrotnego wyboru)?

Łącznie **86% uczniów klas 4-6 oraz 72% uczniów klas 7-8**, a także **80% uczniów szkół ponadpodstawowych** deklaruje, że **brak dostępu do Internetu nie miałby dla nich znaczenia lub też wpływ ten byłby niewielki**. Aczkolwiek, spora część uczniów, szczególnie starszych przyznaje, że **odczułaby brak dostępu do Internetu (SP 4-6 – 12%; SP 7-8 – 22%, SPP- 16%)**. Jednocześnie relatywnie niewielka grupa uczniów stwierdziła, że **korzystanie z komputera jest dla nich na tyle istotne, że brak takiej możliwości odczuliby bardzo negatywnie (SP 4-6– 2%; SP 7-8 – 5%, SPP- 4%)**.

Wykres 57. Jakbyś się czuł/a, gdybyś przez cały tydzień nie byłoby dostępu do Internetu?

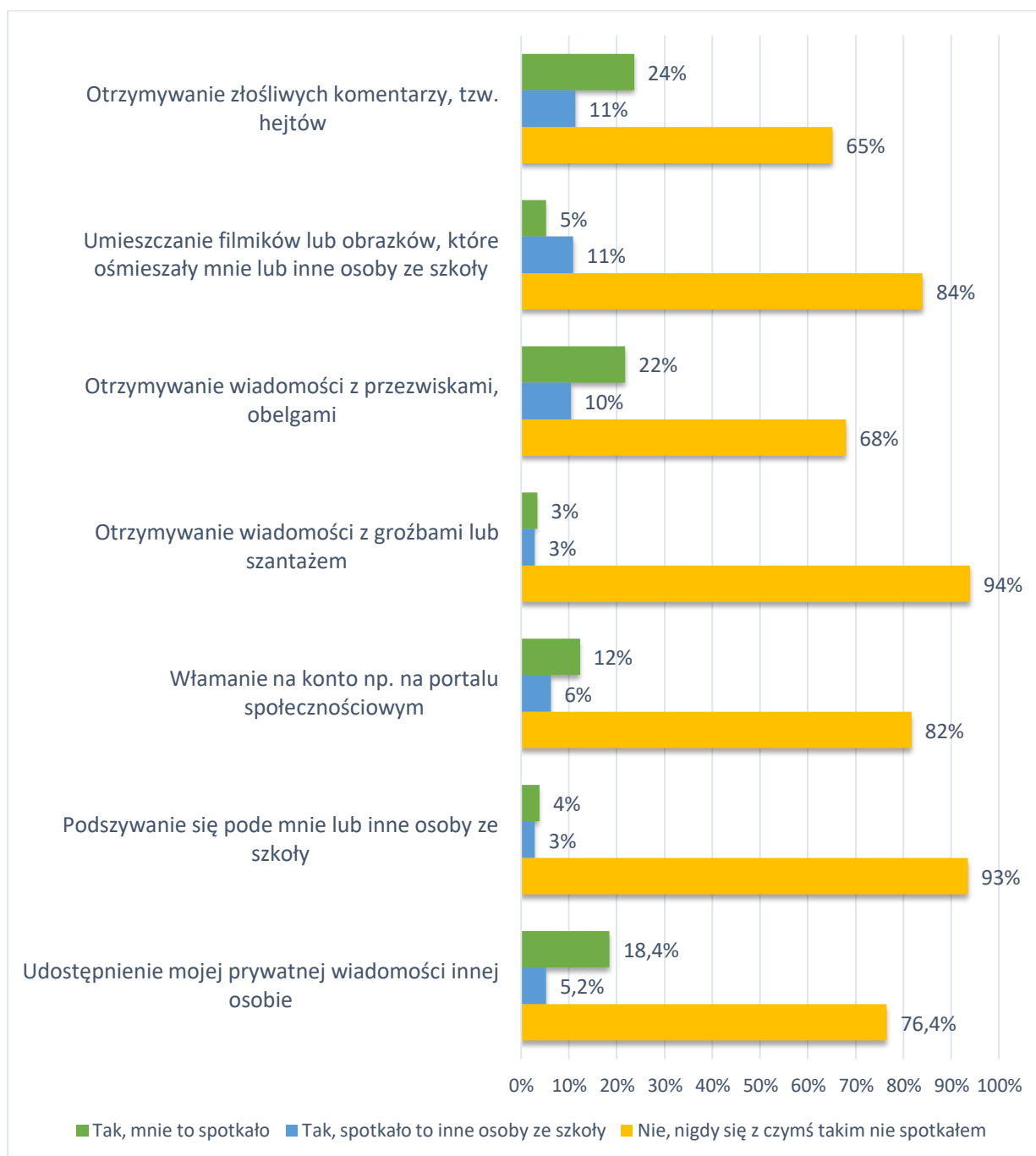

Internet, jako nieocenione narzędzie komunikacji, edukacji oraz rozrywki jest atrakcyjnym medium. Należy jednak pamiętać, że korzystanie z Internetu może wiązać się z występowaniem licznych zagrożeń: przestępstw internetowych, cyberbullyingu, stalkingu, sekstingu, szantażu, podszywania się, hatingu. W przeprowadzonym badaniu uzyskane zostały informacje na temat doświadczeń uczniów związanych z cyberprzemocą. Wyniki badań wskazują, że dzieciom i młodzieży w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski nie są obce zjawiska takie, jak ośmieszanie czy nękanie drugiej osoby za pośrednictwem internetu.

24% uczniów klas 4-6, 34% uczniów klas 7-8, a także 43% uczniów szkół ponadpodstawowych doświadczyło w przestrzeni internetowej zjawiska hatingu, nazywanego potocznie przez uczniów „hejtowaniem”. Polega ono na otrzymywaniu obraźliwych komentarzy atakujących bezpośrednio osobę. Komentarze takie są widoczne publicznie w serwisach społecznościowych i często występują w formie zmasowanej – jeden negatywny komentarz powoduje falę kolejnych. Dla dorastającej młodzieży doświadczenie hatingu może być niezwykle traumatyczne. Okres dojrzewania jest czasem, gdy środowisko rówieśnicze stanowi najmocniejszy punkt odniesienia. Odrzucenie, a wręcz nienawiść ze strony innych młodych osób może stanowić zagrożenie dla poczucia własnej wartości i rozwijającej się tożsamości.

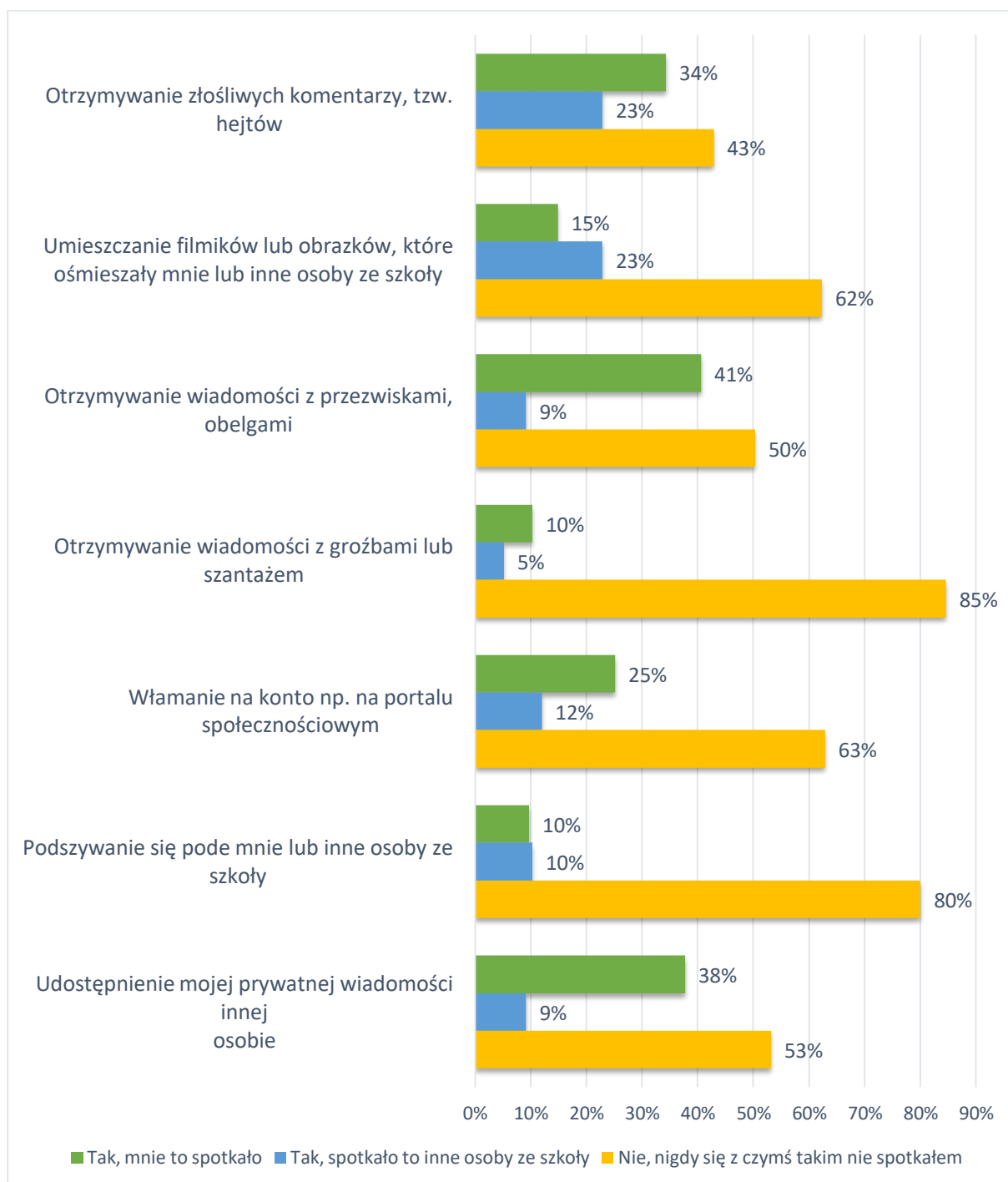
Uczniowie również często **otrzymywali wiadomości z obelgami i przezwiskami (SP 4-6 – 22%; SP 7-8- 41%; SPP- 43%), a nawet z groźbami i szantażem (SP 4-6 – 3%; SP 7-8- 10%; SPP- 19,8%).** Padali też ofiarami udostępniania ich prywatnej wiadomości innej osobie (SP 4-6 – 18,4%; SP 7-8- 38%; SPP- 40%), włamania na konto na portalu społecznościowym (SP 4-6 – 12%; SP 7-8- 25%; SPP- 28%), umieszczania filmików lub zdjęć w sieci, które ośmieszały ich lub ich znajomych ze szkoły (SP 4-6 – 5%; SP 7-8 – 14%; SPP- 21%) oraz podszywania się pod nich lub pod ich znajomych ze szkoły (SP 4-6 – 4%; SP 7-8 – 10%; SPP- 14%).

Wykres 58. Styczność z cyberprzemocą: SP 4-6.

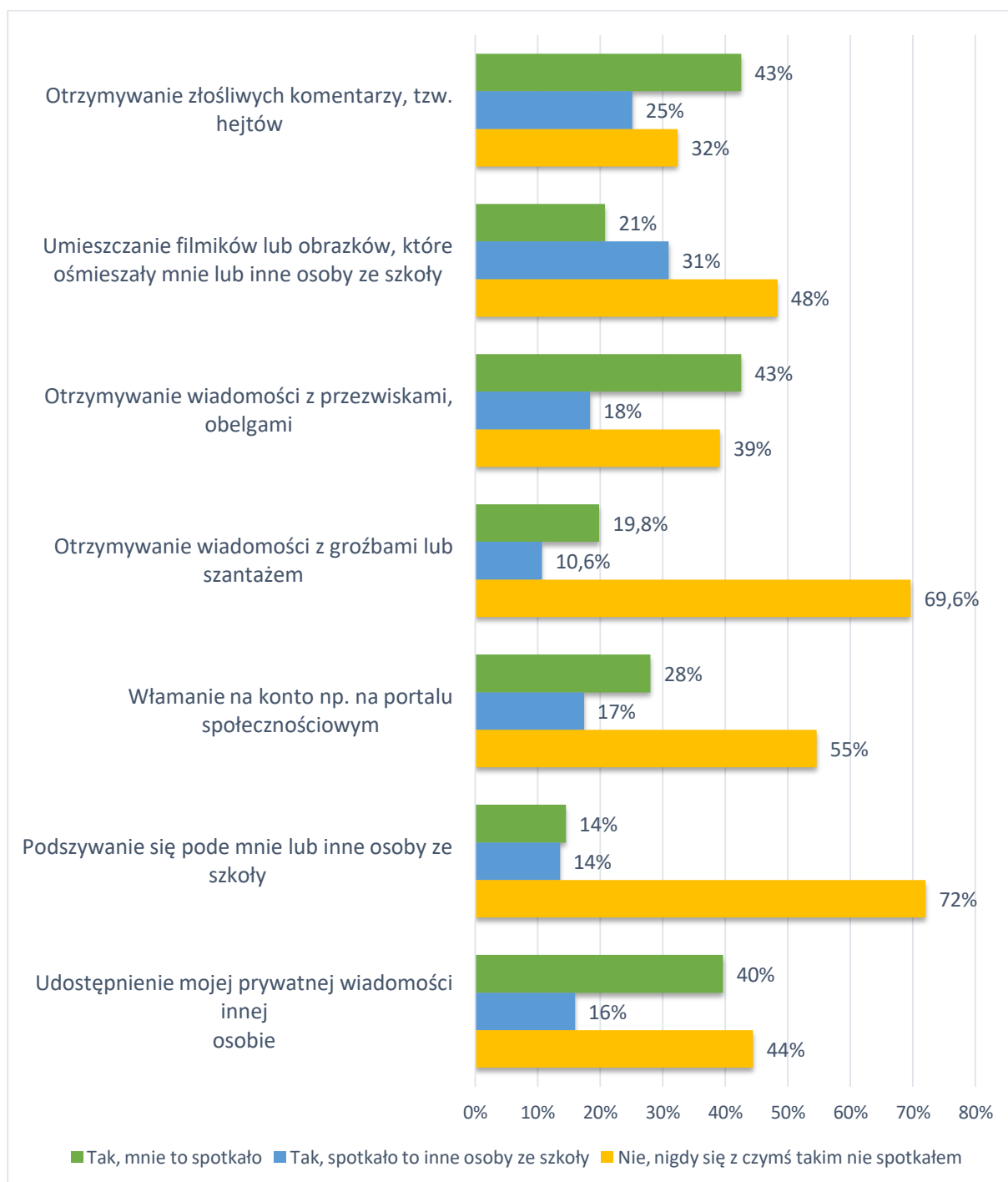

Wykres 59. Styczność z cyberprzemocą: SP 7-8.

Wykres 60. Styczność z cyberprzemocą: SPP.

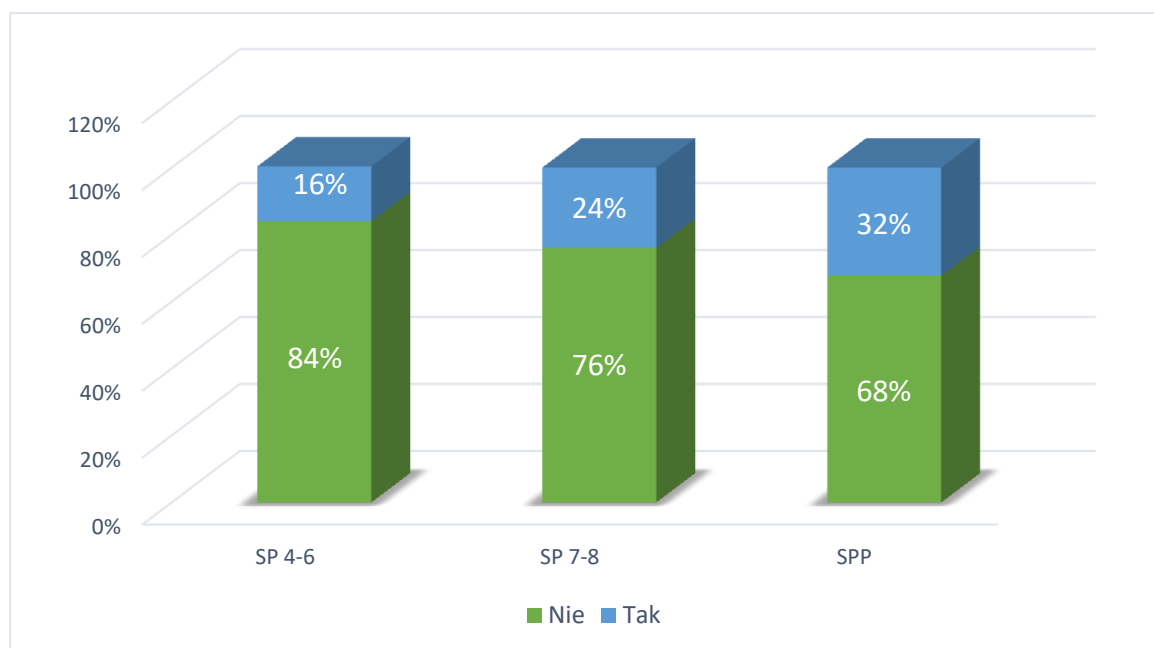
Hazard

Prawie 5% młodzieży gra na automatach o niskich wygranych i stanowi to jedną z często praktykowanych form spędzania czasu wolnego (przynajmniej raz na tydzień lub prawie codziennie)⁶⁷. Nastolatki w stopniu większym niż osoby dorosłe są podatne na patologiczny hazard, a zwłaszcza na negatywne skutki gier⁶⁸. Faktem jest, że – szczególnie dla młodzieży – hazard w Internecie jest generalnie dużo łatwiej dostępny niż hazard tradycyjny, ze względu na mniejszą kontrolę wieku oraz możliwość grania o dużo niższe stawki⁶⁹.

Poniższe wykresy ilustrują popularność gier hazardowych wśród dzieci i młodzieży w Ostrowcu Świętokrzyskim.

Większość uczniów nie korzystała nigdy z formy „rozrywki” jaką jest gra na automatach (SP 4-6 – 84%; SP 7-8 – 76%; SPP- 68%). Aczkolwiek, ogólny odsetek uczniów, którzy mieli kontakt z grą na automatach jest znaczący (SP 4-6 – 16%; SP 7-8 – 24%, SPP- 32%).

Wykres 61. Czy kiedykolwiek grałeś na automatach (takich, gdzie wygraną są pieniądze)?

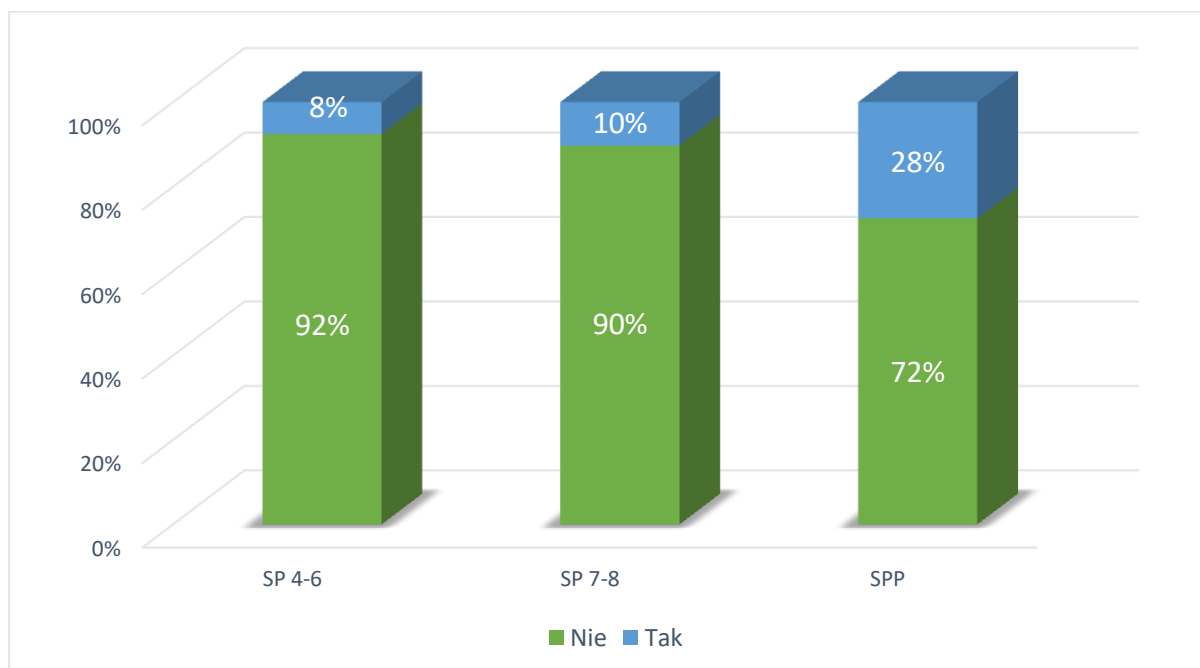
⁶⁷ P. Sobierajski, J. Szczepkowski, *Postawy zdrowotne młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej*, Wydawnictwo Edukacyjne Akapit, Toruń 2011.

⁶⁸ M. Griffiths M., *Gry i hazard. Uzależnienia dzieci w okresie dorastania*, GWP, Gdańsk 2004.

⁶⁹ M. Griffiths M., *Gambling Addiction on the Internet*, w: Young K. S., Abreu N. de (ed.), *Internet Addiction. A Handbook and Guide to Evaluation and Treatment*, Hoboken: John Wiley and Sons.

Internetowe gry „na pieniądze” są wśród młodzieży w Ostrowcu Świętokrzyskim mniej popularne niż gry na automatach. 92% młodszych, 90% starszych oraz 72% najstarszych badanych uczniów nie ma doświadczenia z taką formą rozrywki. Aczkolwiek, 8% uczniów klas 4-6 oraz już 10% uczniów klas 7-8, a także 28% uczniów szkół ponadpodstawowych grało już w gry internetowe, w których można wygrać pieniądze (np. poker).

Wykres 62. Czy kiedykolwiek grałeś w gry internetowe, w których można wygrać pieniądze (np. poker)?

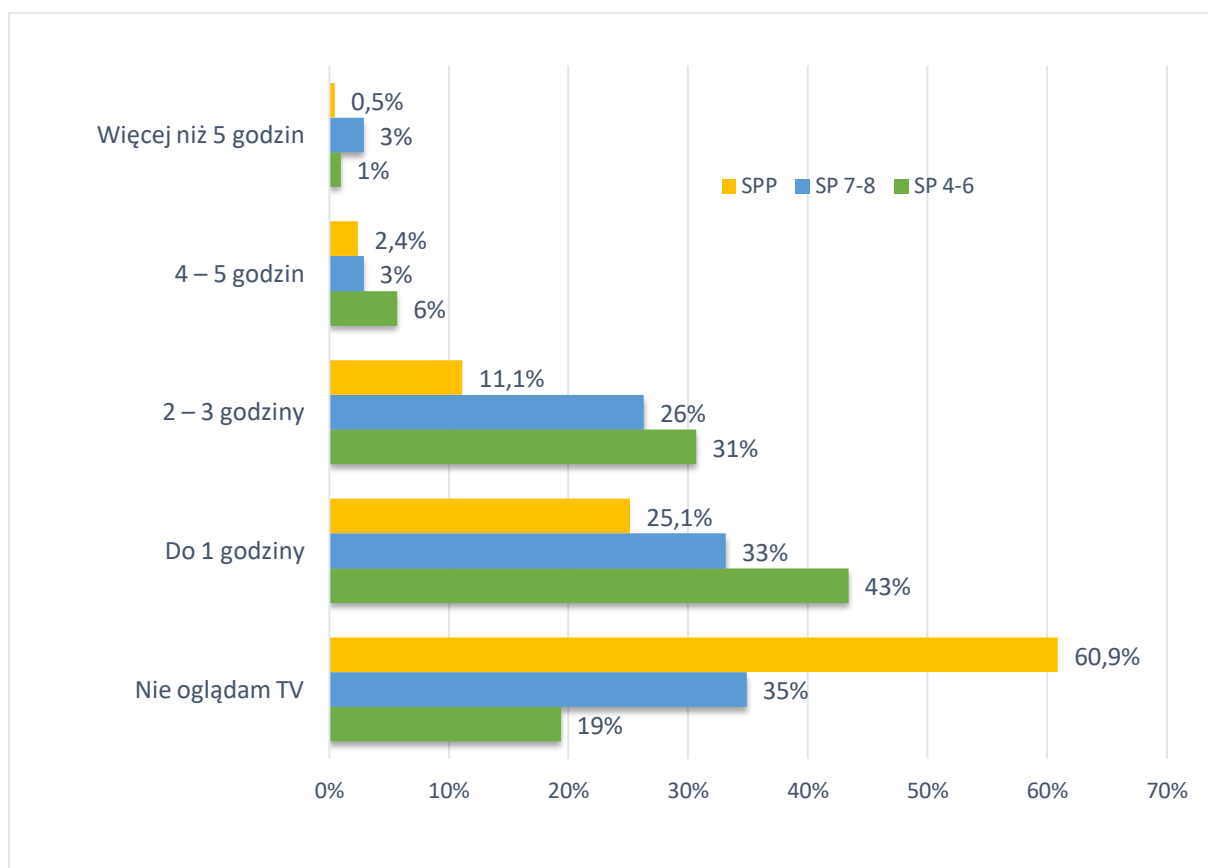

Formy spędzania czasu wolnego

W przeprowadzonej ankiecie zbadano również, w jaki sposób czas wolny spędzają uczniowie szkół podstawowych na terenie Ostrowca Świętokrzyskiego.

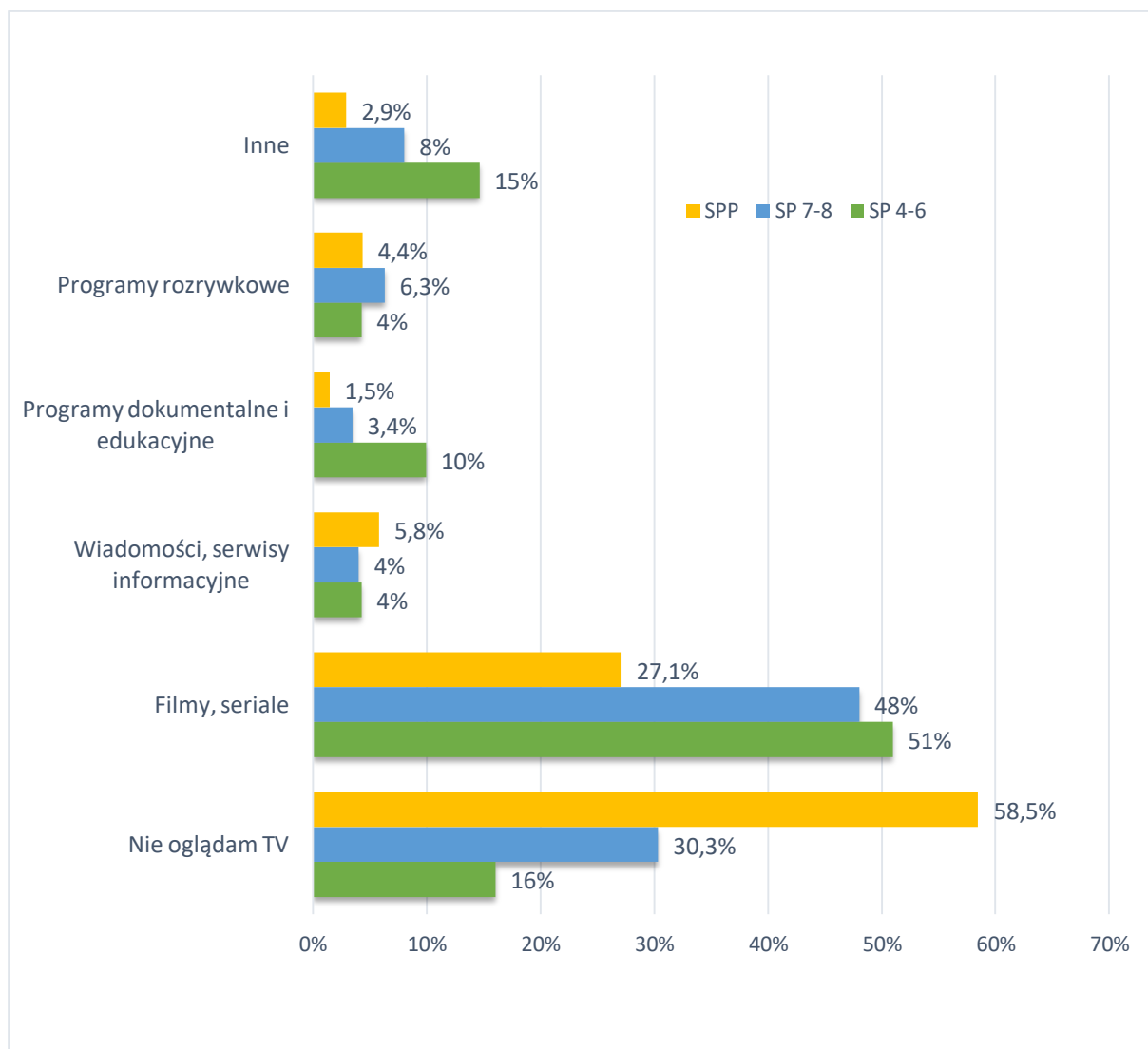
Jak wynika z przeprowadzonych badań uczniowie znaczą część swojego czasu przeznaczają na oglądanie telewizji. Najczęściej uczniowie **spędzają przed telewizorem około godziny dziennie (SP 4-6: 43%, SP 7-8: 33%, SPP: 25,1%)**. Jednakże, znaczna część uczniów ogląda telewizję nawet **od 2 do 3 godzin dziennie (SP 4-6: 31%, SP 7-8: 26%, SPP: 11,1%)**. Relatywnie niewielki odsetek uczniów **ogląda telewizję powyżej 4 godzin dziennie (SP 4-6: 7%, SP 7-8: 6%, SPP: 2,9%)**. Pozostali uczniowie wskazali, że **nie oglądają telewizji: SP 4-6: 19%, SP 7-8: 35%, SPP: 60,9%**.

Wykres 63. Ile czasu dziennie przeznaczasz na oglądanie telewizji?

Wśród **najczęściej** oglądanych programów uczniowie wymieniają **filmy i/lub seriale** (SP 4-6: 51%, SP 7-8: 48%, SPP: 27,1%). Zdecydowanie **mniejszy** odsetek uczniów poświęca czas na **oglądanie programów rozrywkowych** (SP 4-6: 4%, SP 7-8: 6,3%, SPP: 4,4%), **programów dokumentalnych i edukacyjnych** (SP 4-6: 10%, SP 7-8: 3,4%, SPP: 1,5%), a także **wiadomości oraz serwisów informacyjnych** (SP 4-6: 4%, SP 7-8: 4%, SPP: 5,8%).

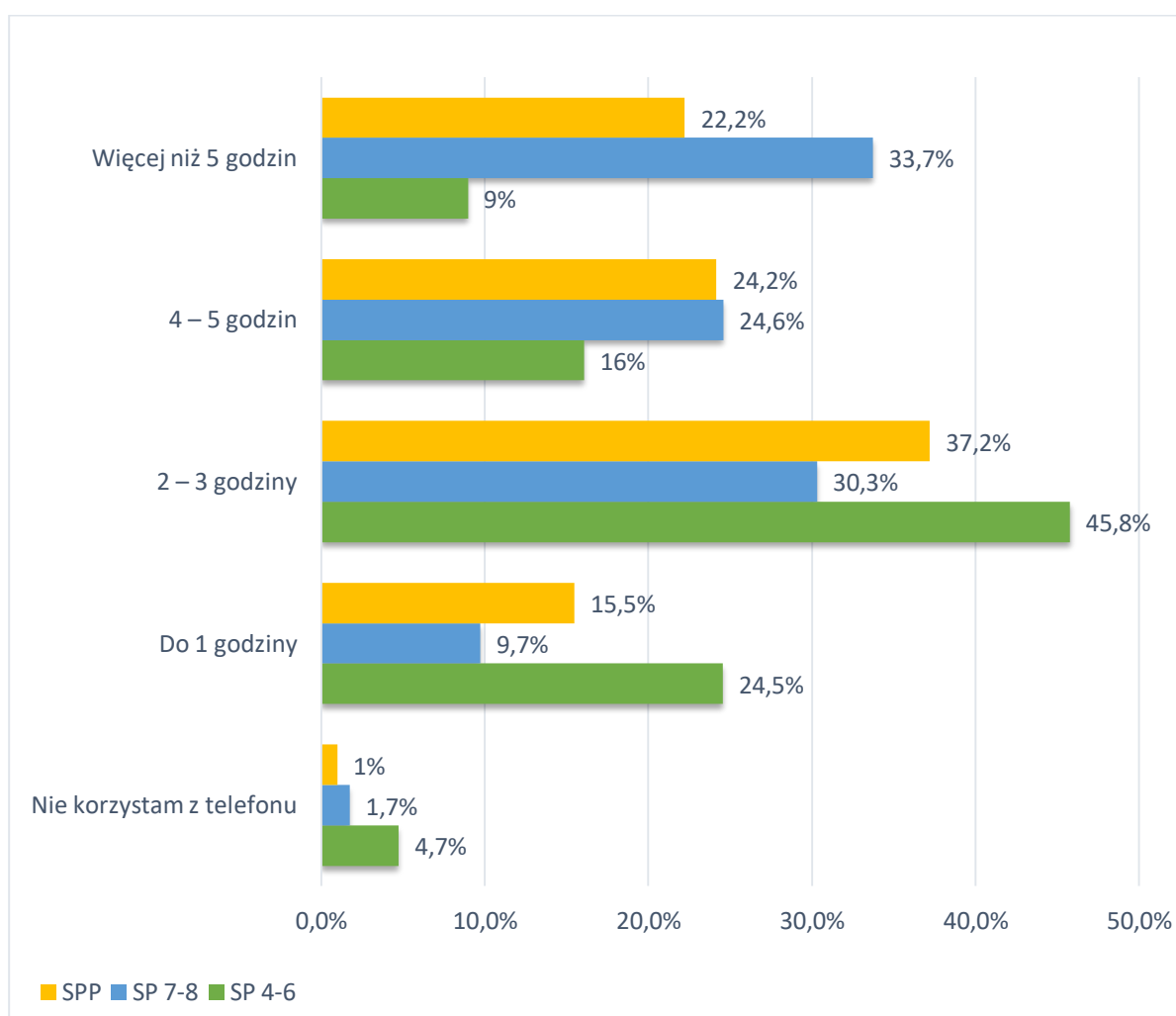
Wykres 64. Rodzaje najczęściej oglądanych programów.

Następnie zapytano uczniów ile czasu dziennie korzystają z telefonu. Jak się okazuje, **45,8% uczniów klas 4-6, 30,3% uczniów klas 7-8 oraz 37,2% uczniów szkół ponadpodstawowych korzysta z telefonu od 2 do 3 godzin dziennie.** Niepokój budzi fakt,

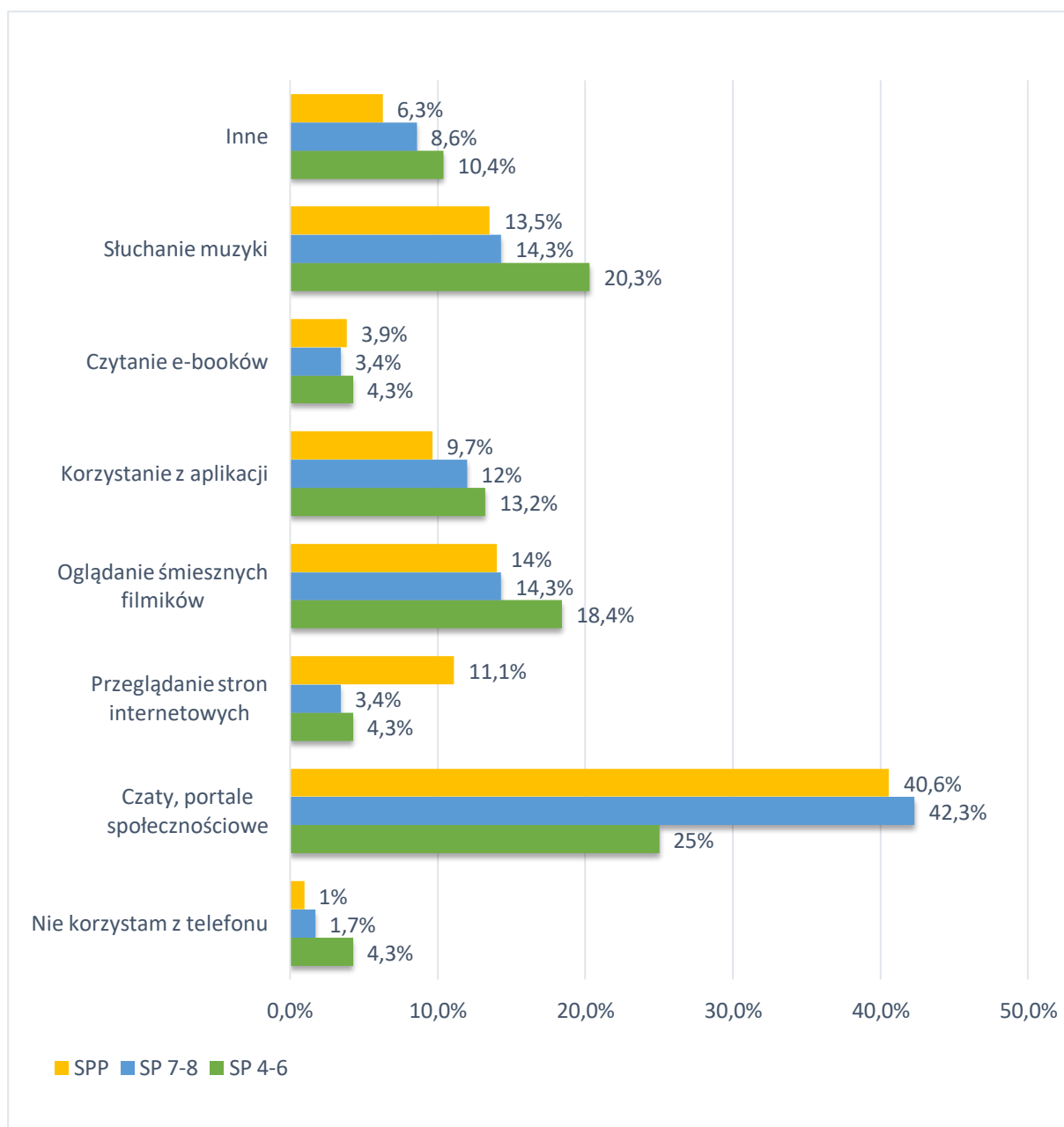
iż 25% uczniów klas 4-6 oraz aż 58,3% uczniów klas 7-8, a także 46,4% uczniów szkół ponadpodstawowych deklaruje, że korzysta z telefonu 4 i więcej godzin dziennie. Najbardziej uczniowie w ten sposób spędzają czas **do godziny dziennie (SP 4-6: 24,5%, SP 7-8: 9,7%, SPP: 15,5%).** Nieznaczny odsetek uczniów przyznaje, że **nie korzysta z telefonu: SP 4-6: 4,7%, SP 7-8: 1,7%, SPP: 1%.**

Wykres 65. Ile czasu dziennie korzystasz z telefonu?

Korzystając z telefonu uczniowie **najczęściej spędzają czas na czatach oraz portalach społecznościowych (SP 4-6: 25%, SP 7-8: 42,3%, SPP: 40,6%), słuchając muzyki (SP 4-6: 20,3%, SP 7-8: 14,3%, SPP: 13,5%) oraz oglądając śmieszne filmiki (SP 4-6: 18,4%, SP 7-8: 14,3%, SPP: 14%).** Część uczniów używa telefonu do korzystania z różnego rodzaju aplikacji (SP 4-6: 13,2%, SP 7-8: 12%, SPP: 9,7%), przeglądania stron internetowych (SP 4-6: 4,3%, SP 7-8: 3,4%, SPP: 11,1%) i czytania ebooków (SP 4-6: 4,3%, SP 7-8: 3,4%, SPP: 3,9%).

Wykres 66. Na czym spędzasz najwięcej czasu korzystając z telefonu?

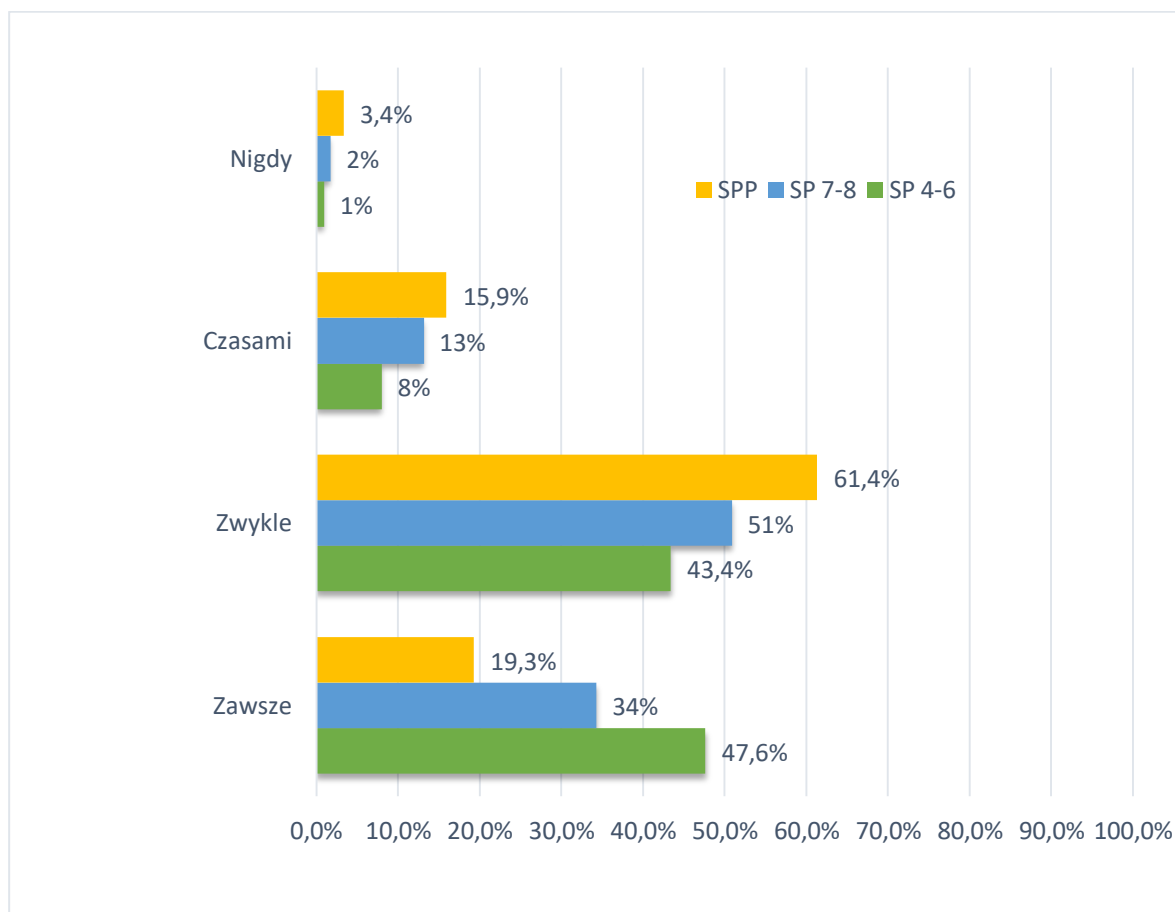

Jak wynika z deklaracji uczniów, ich rodzice zazwyczaj wiedzą, w jaki sposób spędzają czas wolny. **47,6% uczniów klas 4-6, 34% uczniów klas 7-8 oraz 19,3% uczniów szkół ponadpodstawowych** deklaruje, że **ich rodzice zawsze wiedzą, co robią w wolnym czasie,**

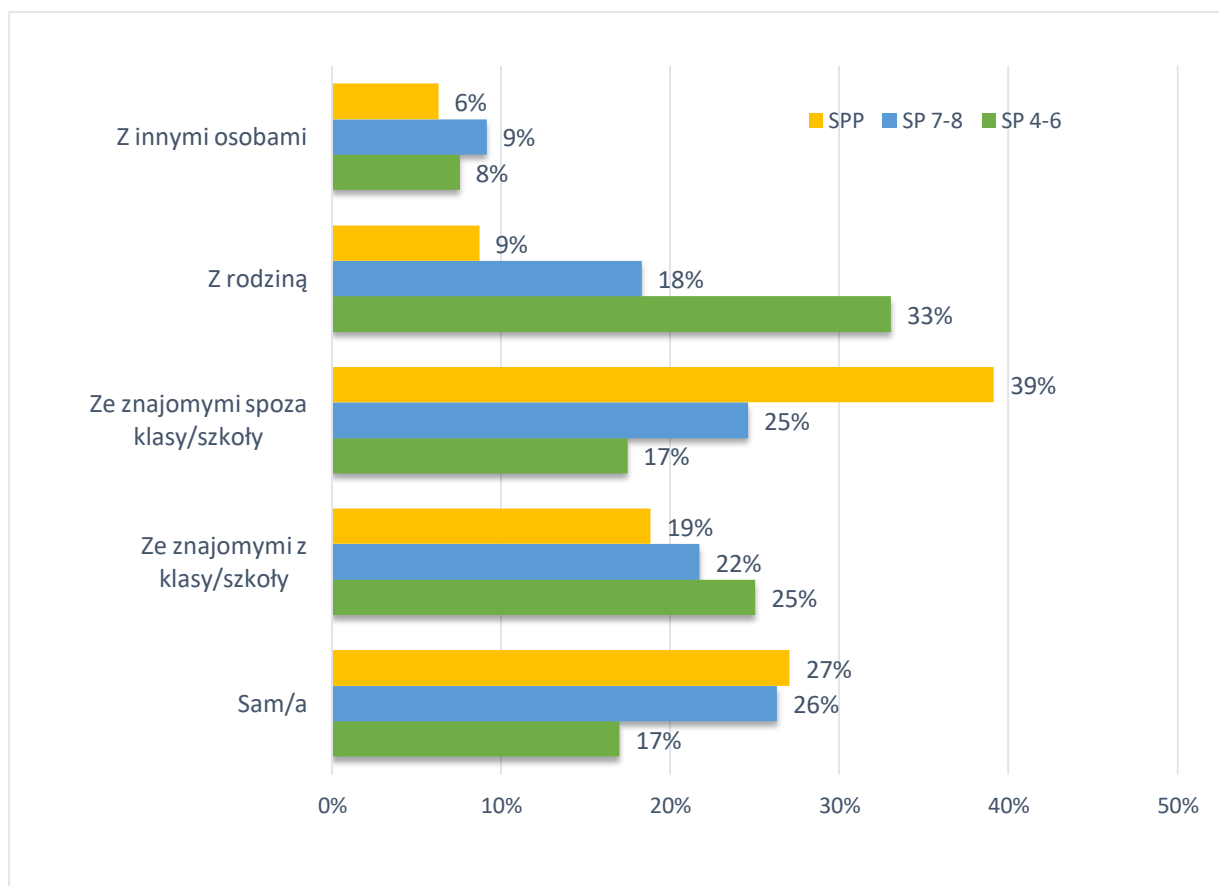
a **43,4% uczniów klas 4-6, 51% uczniów klas 7-8 oraz 61,4% uczniów szkół ponadpodstawowych przyznaje, że ich rodzice zwykle wiedzą,** w jaki sposób spędzają oni czas wolny. Wynika z tego, że uczniowie ci podlegają najczęściej kontroli rodziców. Pozostali uczniowie odpowiedzieli, że **ich rodzice czasami wiedzą (SP4-6: 8%, SP 7-8: 13%. SPP: 15,9%) lub też nigdy nie wiedzą (SP 4-6- 1%, SP 7-8: 2%, SPP: 3,4%),** co robią wolnym czasie.

Wykres 67. Czy Twoi rodzice wiedzą, co robisz w wolnym czasie?

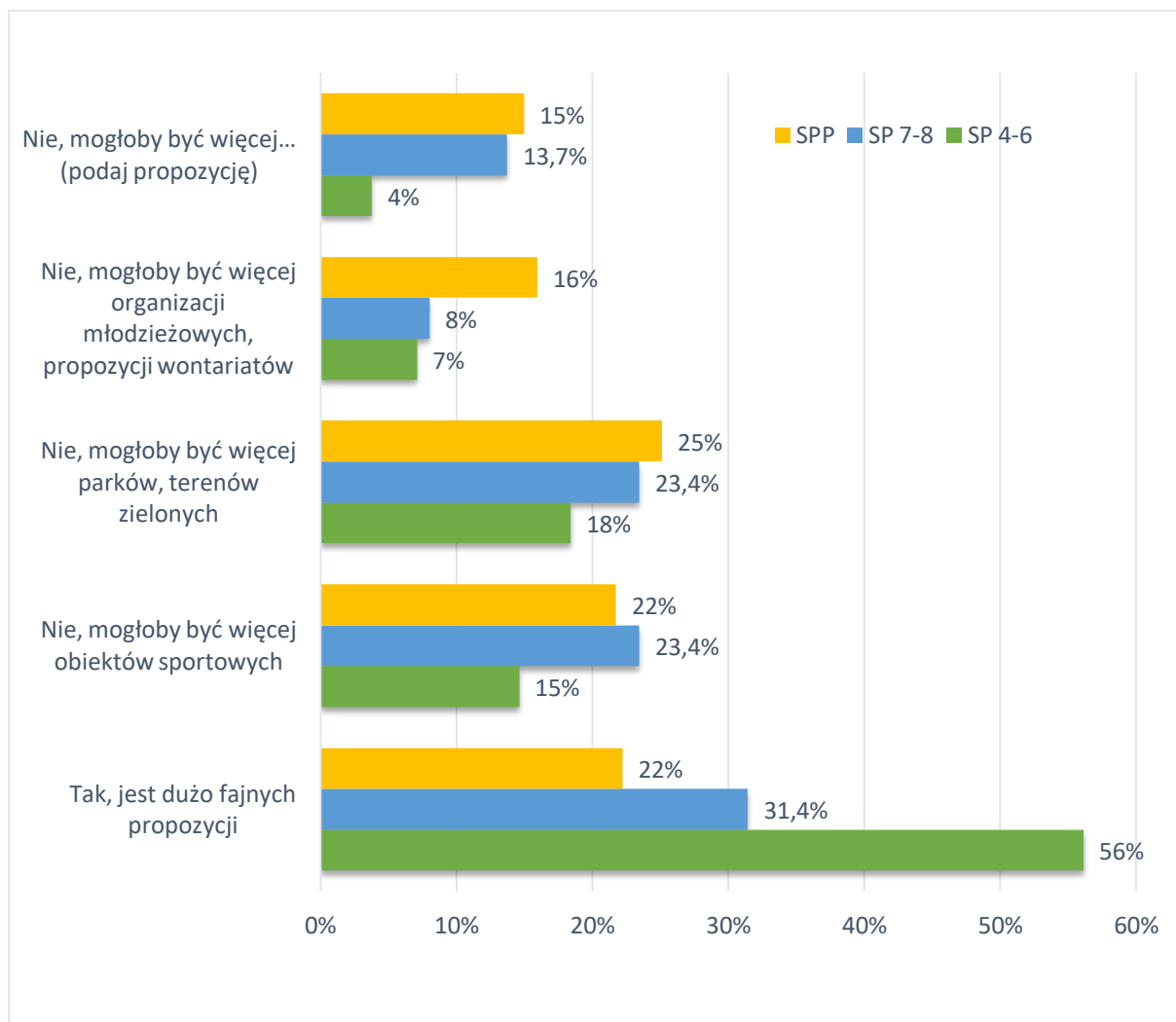
Uczniowie Ostrowca Świętokrzyskiego **najczęściej spędzają czas wolny w towarzystwie rodziny (SP 4-6: 33%, SP 7-8: 18%, SPP: 9%)** lub też **ze znajomymi spoza klasy/szkoły (SP 4-6: 17%, SP 7-8: 25%, SPP: 39%)** albo **ze znajomymi z klasy/szkoły (SP 4-6: 25%, SP 7-8: 22%, SPP: 19%)**. Część uczniów spędza ten czas w **samotności (SP 4-6: 17%, SP 7-8: 26%, SPP: 27%)**, czy też z **innymi osobami niż wymienione w ankiecie (SP 4-6: 8%, SP 7-8: 9%, SPP: 6%)**.

Wykres 68. Z kim najczęściej spędzasz czas wolny?

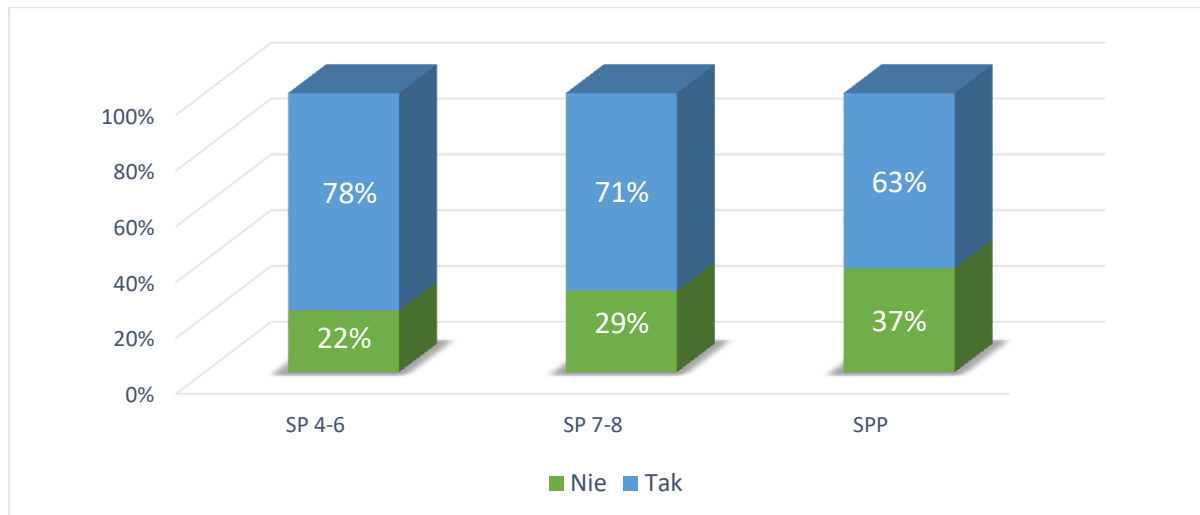
56% młodszych (klasy 4-6) oraz **31,4% starszych** (klasy 7-8), a także **22% najstarszych** (SPP) uczniów Ostrowca Świętokrzyskiego uważa, że w okolicy jest **dużo fajnych propozycji spędzania czasu wolnego**. Jednakże **15% uczniów klas 4-6** oraz **23,4% uczniów klas 7-8**, a także **22% uczniów szkół ponadpodstawowych** uważa, że w okolicy powinno być więcej obiektów sportowych, a **18% uczniów klas 4-6**, **23,4% uczniów klas 7-8** i **25% uczniów szkół ponadpodstawowych**, że mogłoby być więcej terenów zielonych. Z kolei **7% uczniów klas 4-6** i **8% uczniów klas 7-8** oraz **16% uczniów szkół ponadpodstawowych** wskazuje, że **brakuje organizacji młodzieżowych oraz propozycji wolontariatów**. Uczniowie mieli również możliwość przedstawienia swoich propozycji. Najczęściej wskazywali, że w okolicy **brakuje klubów młodzieżowych, kina, kawiarni**.

Wykres 69. Czy uważasz, że w Twojej okolicy jest dużo fajnych propozycji spędzania wolnego czasu? Jeśli nie to, co mogłoby być lepiej?

Uczniowie zostali zapytani także o posiadane pasje- w większości przyznają, że je posiadają (SP 4-6: 78%, SP 7-8: 71%, SPP: 63%), wskazując na różnorodne zajęcia, w tym np. rysowanie, szkicowanie, gry na instrumentach czy dyscypliny sportowe.

Wykres 70. Czy masz pasję- coś, co lubisz robić i kiedy to robisz nie czujesz, że mija Ci czas?

Podsumowanie badań ankietowych

Zdiagnozowanie problemów społecznych było możliwe m.in. przez przeprowadzenie bezpośrednich badań wśród mieszkańców Ostrowca Świętokrzyskiego. Badaniem objęto 1125 respondentów. Zastosowany dobór próby umożliwił zbadanie zjawisk związanych bezpośrednio z zagrożeniami społecznymi na terenie Ostrowca Świętokrzyskiego oraz uzyskanie informacji i opinii różnych środowisk.

Celem badania było przedstawienie wybranych problemów społecznych dotyczących społeczność Ostrowca Świętokrzyskiego w odniesieniu do opinii dorosłych mieszkańców, dzieci i młodzieży szkolnej oraz osób pracujących w punktach sprzedaży napojów alkoholowych. Cel ten został osiągnięty w toku analizy zebranego materiału badawczego, stanowiącego podstawę do opracowania rekomendacji, które posłużą tworzeniu różnego rodzaju programów pomocowych zmierzających do poprawy sytuacji na terenie Ostrowca Świętokrzyskiego, w tym jakości życia jego mieszkańców.

Przeprowadzona diagnoza i analiza danych umożliwiła:

- ✓ rozpoznanie sytuacji dorosłych mieszkańców Ostrowca Świętokrzyskiego, ich opinii i postaw wobec wybranych problemów społecznych,
- ✓ rozpoznanie problemów uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych w zakresie postaw i doświadczeń związanych z zagrożeniem alkoholem, nikotyną, narkotykami, dopalaczami, hazardem, przemocą rówieśniczą, cyberprzecią oraz korzystaniem z komputera, telefonu, internetu, oglądaniem filmów, spędzaniem czasu wolnego,
- ✓ poznanie doświadczeń sprzedawców napojów alkoholowych związanych z wykonywanym przez nich zawodem, w szczególności sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim lub nietrzeźwym.

W oparciu o dokonaną analizę problemów społecznych sformułowano podstawowe problemy środowiskowe i rekomendacje.

1. Podstawowe problemy środowiskowe w opinii mieszkańców Gminy Ostrowiec Świętokrzyski:

a) uzyskane wyniki pozwalają stwierdzić, że mieszkańcy Ostrowca Świętokrzyskiego uznali w większości wszystkie z wymienionych problemów społecznych, jako *bardzo istotne* i *raczej istotne* w ich społeczności lokalnej. Odnosząc się do danych procentowych, największa liczba mieszkańców określiła jako *bardzo istotne* i *raczej istotne* problem

zanieczyszczenia krajobrazu- 94,1% oraz bezrobocie- 90,3%, najmniejsza zaś wzrost przestępczości- 73,3%

oraz bezdomność- 70,8%. Należy wspierać różnego rodzaju akcje promujące rozpowszechnianie wiedzy w poruszanych przez mieszkańców tematach i poszukujące rozwiązań rozpoznanych problemów. Jednymi z prostszych i najbardziej ekonomicznych metod dotarcia do dużej liczby osób są plakaty oraz ulotki edukacyjne,

b) według opinii wyrażonych w ankiecie na temat spożywania alkoholu wydawałoby się, że mieszkańcy gminy odzwierciedlają postawy wobec picia alkoholu o niskim poziomie ryzyka. Mieszkańcy okazjonalnie spożywają alkohol, wypijając małe ilości. Jednakże, nie należy bagatelizować faktu, że prawie $\frac{1}{4}$ dorosłych mieszkańców pije alkohol kilka razy w miesiącu lub częściej. Jednocześnie tylko $\frac{1}{3}$ mieszkańców posiada wiedzę na temat instytucji pomocowych w zakresie uzależnień od tej substancji. Należy zwrócić większą uwagę na dostępność oraz rozpowszechnienie informacji na temat działań podejmowanych przez władze lokalne w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu i rozpowszechniania wiedzy o negatywnych skutkach jego spożywania oraz promowanie zdrowego stylu życia. Kształtowanie postaw mieszkańców winno nie tylko wiązać się z oddziaływaniem na poziom ich wiedzy, ale także koncentrować się na dwóch pozostałych składnikach postaw, czyli przekonaniach oraz emocjach, które mają swoje odzwierciedlenie w motywacjach mieszkańców, sięgających po alkohol. W działaniach, należałoby wziąć pod uwagę możliwość zorganizowania szeregu bezpłatnych edukacyjnych spotkań o charakterze otwartym. Celem tych spotkań będzie kształtowanie umiejętności i kompetencji społecznych związanych z asertywnością, radzeniem sobie z negatywnymi emocjami, czy identyfikacją podejmowanych przez siebie zachowań ryzykownych oraz źródeł ich występowania. Konieczne jest stałe podejmowanie działań w zakresie dostępności pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych oraz członków ich rodzin. Niezbędne jest także wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych prowadzących działania z zakresu profilaktyki uzależnień,

c) palenie wyrobów tytoniowych nie jest wśród dorosłych mieszkańców Ostrowca Świętokrzyskiego rozpowszechnionym nałogiem. Jednakże, $\frac{1}{4}$ badanych przyznaje, że pali regularnie papierosy lub e-papierosy. Z uwagi na rosnącą popularność e-papierosów należy zwrócić większą uwagę na rozpowszechnianie informacji w zakresie negatywnych skutków ich palenia, a także kontynuować działania w zakresie rozpowszechniania informacji o negatywnych skutkach palenia papierosów,

d) badani mieszkańcy Ostrowca Świętokrzyskiego deklarują, że mają w swoim środowisku osoby przyjmujące substancje odurzające, tj. narkotyki i dopalacze. 36% badanych zna co najmniej jedną osobę stosującą te środki. Warto zwrócić uwagę, że część respondentów deklaruje, że w swoim otoczeniu ma również osoby uzależnione od leków. Najbardziej popularną substancją psychoaktywną wśród społeczności lokalnej jest marihuana/ haszysz. Jeżeli chodzi o źródło pozyskiwania owych substancji, to badani w zdecydowanej większości twierdzą, że nie wiedzą gdzie można nabyć tego typu substancje. Należy zwrócić większą uwagę na dostępność oraz rozpowszechnienie informacji na temat działań podejmowanych przez władze lokalne w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od narkotyków i dopalaczy, a także rozpowszechniania wiedzy o negatywnych skutkach ich zażywania,

e) według ankietowanych zjawisko przemocy w rodzinie jest zauważalne. 16% mieszkańców ma w swoim otoczeniu osoby, które doświadczały przemocy w rodzinie a 22% nie jest tego pewna, lecz ma podejrzenia, że do tego dochodzi. Warto zauważyć, że zaledwie 29% badanych wie do jakich instytucji może zgłosić się osoba doświadczająca przemocy w rodzinie. Aby zwiększyć świadomość mieszkańców na temat przemocy w rodzinie, należy cyklicznie przeprowadzać na terenie Ostrowca Świętokrzyskiego kampanie informacyjne dotyczące przemocy w rodzinie oraz włączyć w proces działania lokalne instytucje, które mogą udzielać pomocy,

f) z badań ankietowych wynika, iż należy zwrócić uwagę na problem uzależnienia od Internetu - 43% ankietowanych uważa, że uzależnienie od komputera lub Internetu jest bardzo powszechnym zjawiskiem i 34% badanych odpowiedziało, że są w ich otoczeniu osoby, które padły ofiarą przestępstwa internetowego. Szczególnie narażone osoby na uzależnienie od komputera czy internetu to nastolatki, ponieważ często sposób użycia komputera i czas korzystania z niego nie są kontrolowane i ograniczane przez rodziców; młodzi ludzie „dorośli – studenci”, osoby bez pracy ze względu na wielkość czasu wolnego, jakim dysponują; gospodynie domowe ze względu na to, że dużo przebywają często samotnie w domu i szukają kontaktu z innymi osobami, informacji, porad lub rozrywki właśnie w Internecie, a także osoby samotne. Większą uwagę należy poświęcić działaniom profilaktycznym, skierowanym do dorosłych, dzieci i młodzieży o charakterze edukacyjnym, jak i dostarczającym alternatywnych form spędzania wolnego czasu,

W wyniku przeprowadzonej analizy widzimy potrzebę stałej edukacji mieszkańców z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu, poprzez wspieranie świadomości prawnej oraz

umiejętności ochrony własnych danych w sieci. Ważne jest również wskazanie mieszkańcom instytucji, do których mogą się zgłosić osoby, jeśli padły ofiarą przestępstwa internetowego,

g) kolejnym zjawiskiem wymagającym podjęcia działań profilaktycznych jest problem gier hazardowych. Analiza odpowiedzi respondentów wskazuje, że jest on dość powszechny w ich środowisku lokalnym – wskazanie 13% respondentów. Niewielu mieszkańców (7%) posiada wiedzę na temat instytucji, do których może zgłosić się osoba uzależniona od hazardu. Wymagane są intensywne działania profilaktyczne, t.j. na temat szkodliwości hazardu, a także mechanizmów uzależnień behawioralnych. W prowadzonych działaniach profilaktycznych powinno korzystać się z dostępnych kanałów medialnych, m.in. internet i umieszczanie informacji na temat szkodliwości hazardu, a także mechanizmów uzależnień behawioralnych zarówno w środowisku dorosłych, jak i dzieci oraz młodzieży.

2. Wnioski dotyczące badań punktów sprzedaży alkoholu.

W świetle przeprowadzonych analiz ankiet stwierdzono:

a) próby zakupu napojów alkoholowych przez osoby niepełnoletnie na terenie Gminy Ostrowiec Świętokrzyski nie są podejmowane często- sprzedawcy deklarują, że takie sytuacje nie zdarzają się (37,5%), zdarzają się kilka razy w roku (32,5%) lub też zdarzają kilka razy w miesiącu (30%),

b) rozkład deklaracji sprzedaży alkoholu pozwala sądzić, iż sprzedawcy odpowiedzialnie podchodzą do sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim. W przypadku wątpliwości, co do wieku osoby kupującej alkohol 72% badanych deklaruje, że sprawdza dowody potwierdzające wiek. Jednak w przypadku zestawienia tych wyników z opiniami badanych uczniów w szkołach z terenu Gminy, zalecane jest przeprowadzanie kampanii informacyjnych z zakresu odpowiedzialnej sprzedaży napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych. Kampanie informacyjne mogą obejmować szkolenia dla sprzedawców, akcje z wykorzystaniem techniki Mystery Shopping, czy dystrybucję materiałów typu plakaty, naklejki do umieszczenia w punktach. Sporo starszych uczniów oceniło, że raczej i bardzo łatwo jest kupić zarówno alkohol jak i papierosy osobom poniżej 18 roku życia,

c) 40% badanych sprzedawców napojów alkoholowych twierdzi, że osoby pijące alkohol zagrażają bezpieczeństwu w środowisku lokalnym,

d) większość badanych sprzedawców oceniła funkcjonowanie kontroli punktów sprzedaży alkoholu, jako raczej i bardzo dobrą.

3. Zagrożenia w środowisku dzieci i młodzieży

Z zebranych i opracowanych danych wynika, iż:

a) wraz z wiekiem badanych uczniów wzrasta odsetek młodych osób eksperymentujących z alkoholem, papierosami oraz substancjami psychoaktywnymi. Najbardziej popularną nielegalną substancją psychoaktywną jest marihuana. Biorąc pod uwagę wyniki ankiet należy zwrócić szczególną uwagę na profilaktykę w grupie uczniów klas starszych. W przypadku używania substancji psychoaktywnych bardzo ważne jest prowadzenie regularnych zajęć profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniu m.in. od marihuany, LSD czy haszyszu,

b) planując oddziaływania profilaktyczne kierowane do dzieci i młodzieży warto wykorzystywać proces uczenia się rówieśniczego. Jest to sytuacja, w której dorastający człowiek czerpie pozytywne poglądy i postawy nie tylko od nauczyciela czy pedagoga, ale głównie od swoich rówieśników. Jeśli podczas programów profilaktycznych zostaną przeprowadzone odpowiednio dobrane ćwiczenia i zabawy, uczniowie sami wyciągną wnioski dotyczące alkoholu i będą mieli okazję podzielić się nimi z grupą. Szkoła jako placówka współuczestnicząca w wychowaniu młodych ludzi powinna w pierwszej kolejności realizować program profilaktyczny oraz wychowawczy, współpracować z rodzicami nie tylko podczas zebrań rodzicielskich, ale także zawrzeć z rodzicami koalicję na rzecz bezpieczeństwa

i rozwoju ucznia. Zadaniem szkoły jest jasne formułowanie zasad, norm, granic, w tym norm dotyczących środków zmieniających świadomość. Szkoła to również miejsce, w którym powinno się budować w uczniach poczucie odpowiedzialności za siebie, wyznaczać zadania i obowiązki oraz wzmacniać poczucie własnej wartości. Szkoła winna pełnić rolę środowiskowego centrum profilaktyki, ze względu na szeroki zakres interakcji nauczycieli z uczniami oraz nawiązywanych kontaktów z rodzicami i społecznością lokalną,

c) dla okresu adolescencji charakterystyczna jest młodzieńcza potrzeba poszukiwania silnych wrażeń. Może ona powodować, że młodzi ludzie będą np. eksperymentować z substancjami psychoaktywnymi. Nie oznacza to wcale, że ci ludzie będą przyjmować owe substancje nałogowo. Należy zwrócić szczególną uwagę na profilaktykę narkotykową wśród uczniów. W przypadku zażywania substancji psychoaktywnych bardzo ważne jest prowadzenie

regularnych zajęć profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom. Najbardziej sprzyjające okoliczności do kontaktu z substancjami psychoaktywnymi stwarzają wakacje oraz czas wolny, dlatego też dzieci w tym okresie powinny zostać otoczone szczególną uwagą opiekunów i uświadamiane w kwestii niebezpieczeństw, jakie wiążą się z zażywaniem substancji psychoaktywnych,

d) uczniowie często nie są przekonani o tym jakie ryzyko szkodliwości dla zdrowia niesie za sobą zażywanie substancji psychoaktywnych. Należy podejmować działania budujące świadomość zagrożenia związanego z poszczególnymi używkami poprzez zajęcia profilaktyczne, szkolenia dla nauczycieli lub pogadanki profilaktyczne dla rodziców/ np. w czasie wywiadówek,

e) pewien odsetek badanych młodych mieszkańców Ostrowca Świętokrzyskiego palił lub nadal pali wyroby papierosowe. Budzi niepokój, iż uczniowie najczęściej wskazują, że palą podczas spotkań ze znajomymi oraz w towarzystwie rodziny. Niepokojący jest względnie bardzo łatwy dostęp dzieci i młodzieży do wyrobów tytoniowych i napojów alkoholowych. Jego ograniczenie jest zadaniem leżącym w obowiązku osób dorosłych. Należy podjąć działania profilaktyczne wśród dzieci i młodzieży, a także osób dorosłych o możliwie najszerszym spektrum działania w celu obniżenia liczby uczniów palących wyroby papierosowe,

f) kolejnym problemem wśród młodych mieszkańców gminy są przypadki agresji i przemocy (zarówno fizycznej, jak i psychicznej), z jakimi młodzi ludzie spotykają się w środowisku rówieśniczym. Niektórzy z uczniów nawet kilka razy w tygodniu, czy też na co dzień doświadczają przemocy fizycznej oraz psychicznej ze stronnych swoich kolegów i koleżanek w szkole. Otrzymane wyniki na temat jakości relacji rówieśniczych w badanych klasach powinny skłonić do zapoczątkowania lub rozwijania w szkole działań z zakresu zapobiegania agresji i przemocy oraz rozwiązywania konfliktów. Preferowane byłyby także doskonalenie szkolnych rozwiązań systemowych w zakresie kontroli i profilaktyki zachowań agresywnych. To przede wszystkim dyrektorzy placówek oświatowych powinni zwrócić szczególną uwagę na problem przemocy rówieśniczej. Co więcej, otrzymane wyniki na temat jakości relacji rówieśniczych w badanych klasach mogą posłużyć za zachętę do organizowania szkolnych warsztatów, podczas których dzieci i młodzież będą mieli okazję do wspólnego zastanowienia się nad alternatywnymi sposobami rozładowywania negatywnych emocji

i skutecznymi sposobami rozwiązywania konfliktów, bez używania przemocy. W profilaktyce

warto wykorzystać takie rodzaje zajęć jak: trening empatii, trening twórczego wykorzystywania podobieństw i różnic. Należy także ciągle udoskonalać szkolne systemy przeciwdziałania i reagowania na przemoc, w które włączać trzeba rodziców, od których dzieci i młodzież czerpią wzorce w zakresie stosowania przemocy, jako rozwiązania codziennych problemów. Należy podjąć działania profilaktyczne, opracować upowszechnić w szkołach jasne oczekiwania dotyczące zachowania, zasad i reguł w konsultacjach z rodzicami i uczniami oraz konsekwencji w przypadku ich nieprzestrzegania,

g) niepokój budzi ilość czasu spędzanego na korzystaniu z komputera, telefonu komórkowego czy na oglądaniu telewizji. Uczniowie spędzają dziennie w ten sposób nawet powyżej 5 godzin dziennie. Oznaczać to może, że po zakończonych lekcjach są to ich jedyne formy spędzania czasu. Należy mieć na uwadze, iż trzeba wspierać wszelkie inicjatywy rozwijające różnorodne pasje uczniów, tak aby były bardziej atrakcyjną formą spędzania czasu po szkole niż surfowanie po stronach internetowych oferujących niewiele wartościowych treści. Istotne jest, aby włączać w te działania rodziców, którzy mają możliwość nadzorowania tego, jak ich dzieci wykorzystują domowe komputery i inne urządzenia z dostępem do Internetu,

h) w perspektywie wyników na temat funkcjonowania badanych uczniów w Internecie konieczna wydaje się również szeroka edukacja z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu, czyli wspieranie świadomości prawnej uczniów, rozwijanie umiejętności ochrony przed niebezpiecznymi sytuacjami, czy poszerzanie wiedzy z zakresu ochrony własnych danych. Należy przeprowadzić zajęcia profilaktyczne, aby uświadomić uczniom skutki nieodpowiedzialnego korzystania z internetu,

i) niektórzy badani uczniowie mogą przejawiać skłonność do korzystania z gier hazardowych. Również internetowe gry „na pieniądze” zaczynają być coraz bardziej popularne wśród dzieci i młodzieży. Warto zaznajomić uczniów z tematyką powstawania uzależnienia od hazardu, na przykład poprzez przeprowadzenie warsztatów profilaktycznych lub krótkich pogadań na lekcjach wychowawczych,

j) część uczniów nie potrafi zagospodarować swojego czasu wolnego. Uczniowie często spędzają czas wolny przed telewizorem, komputerem czy korzystając ze smartfonów, przeznaczając go na oglądanie filmów, seriali, korzystanie z portali społecznościowych, rzadko kiedy na naukę, czy programy dokumentalne, informacyjne. Część badanych uczniów przyznaje, że w okolicy brakuje atrakcyjnych propozycji spędzania czasu wolnego, takich jak obiekty sportowe, tereny zielone, organizacje młodzieżowe. Należy poświęcić więcej uwagi

ofercie zajęć oraz oddziaływań skierowanych do dzieci i młodzieży na terenie gminy. Może istnieć potrzeba szerszego zdiagnozowania zasygnalizowanego problemu,

k) rodzice uczniów ze szkół podstawowych nie zawsze wiedzą, w jaki sposób ich dzieci spędzają czas wolny. Rodzina wciąż uważana jest za najistotniejszą wartość i naturalne środowisko wychowawcze. Od charakteru oddziaływań rodziny, stosowanych metod oraz form wychowawczych zależy w dużej mierze to, jak będzie przebiegał rozwój dziecka. Rodzina jest więc tą szczególną instytucją wychowawczą, która wywiera specjalny wpływ na sferę poznawczą, emocjonalną i motywacyjną dzieci oraz młodzieży. Właściwie funkcjonująca, o pozytywnej atmosferze korzystnie wpływa na wszechstronny rozwój dziecka. Należy inicjować i rozwijać różnorodne formy integracji rodzin, poprzez m.in. wspieranie wypoczynku rodzinnego, organizowanie imprez integracyjnych i kulturalnych, festynów, pikników rodzinnych, spektakli, wycieczek i innych działań,

ł) w przypadku profilaktyki zdrowotnej oraz uzależnień od substancji psychoaktywnych, jak i uzależnień behawioralnych wśród dzieci i młodzieży wartość terapeutyczną może mieć m.in. aktywność sportowa. Może ona także zredukować poziom napięcia, impulsywności, czy skłonności agresywne. Ćwiczenia sportowe mogą mieć także pozytywny dalekosiężny efekt. Odniesione w sporcie sukcesy mogą potęgować poczucie własnej wartości. Zarówno indywidualne dyscypliny, jak i sporty zespołowe w specyficzny dla siebie sposób przyczyniają się do kształtowania wielu pożądanых cech osobowości człowieka. Bardzo istotne jest dalsze wspieranie rozwoju wszelkich inicjatyw sportowych, organizowanie wydarzeń sportowych, w których udział będą mogli brać młodszy i starsi mieszkańcy Ostrowca Świętokrzyskiego. Ważne jest również odpowiednie przygotowanie trenerów i nauczycieli wychowania fizycznego do pracy wychowawczej i profilaktycznej, a także ich współpraca z rodzicami. Współpraca z mediami jest bardzo istotnym elementem budowania społecznego poparcia dla działań w obszarze profilaktyki i edukacji społecznej. To, że jakiegoś problemu nie widać, nie znaczy, że on nie istnieje. Kluczową kwestią jest uwrażliwienie mieszkańców Ostrowca Świętokrzyskiego oraz zwiększenie ich świadomości na temat wszystkich problemów społecznych.

Analiza SWOT

To jedna z najbardziej popularnych i rozpowszechnionych metod analitycznych. Jej nazwa wywodzi się od pierwszych liter angielskich słów: *Strengths- Mocne (silne) strony; Weakneeses- Słabe strony; Opportunities- Szanse; Threats- Zagrożenia.*

Analiza SWOT przeważnie wykorzystywana jest do oceny wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwojowych. Diagnoza i ocena szans oraz zagrożeń, wynikających z otoczenia, oraz potencjału wewnętrznego stanowi zbiór informacji na podstawie których możliwe jest wytyczanie celów strategicznych.

Analiza SWOT została oparta na informacjach zawartych w kompleksowej diagnozie sytuacji społecznej w Gminie. Stanowi ona podstawę do identyfikacji i określenia kierunków działań. Analizę SWOT dla Gminy Ostrowiec Świętokrzyski przedstawia tabela 25.

Tabela 25. Analiza SWOT.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
+ dobre rozpoznanie przez władze i instytucje lokalne istniejących problemów społecznych w gminie,	– wysoki wskaźnik bezrobocia (w tym wzrost zarejestrowanych osób bezrobotnych oraz bezrobotnych długoterminowych),
+ współpraca instytucji oświatowych, kulturalnych oraz stowarzyszeń z instytucjami samorządu gminnego,	– większy udział kobiet w ogólnej liczbie osób bezrobotnych,
+ współpraca międzyinstytucjonalna w zakresie rozwiązywania problemów społecznych mieszkańców,	– ujemny przyrost naturalny, – ujemne saldo migracji,
+ regularna organizacja wydarzeń kulturalnych, artystycznych i sportowych,	– wzrost udziału osób starszych w ogólnej liczbie ludności, – wzrost liczby osób bezdomnych,
+ promowanie zdrowego stylu życia wśród dzieci i młodzieży,	– ograniczony dostęp do specjalistycznej opieki medycznej w gminie,
+ spadek wskaźnika deprivacji lokalnej,	– duża liczba osób oczekujących na mieszkania z zasobów komunalnych będących w trudnej sytuacji,
+ aktywna działalność Miejskiej Biblioteki Publicznej,	

+ aktywna działalność Miejskiego Ośrodka Kultury,	– zbyt niskie wynagrodzenie pracowników,
+ aktywna działalność Biura Wystaw Artystycznych,	– niska stopa życiowa części mieszkańców,
+ aktywna działalność Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji,	– niskie przeciętne wynagrodzenie brutto,
+ Centrum Wolontariatu- wspieranie rozwoju wolontariatu ⁷⁰ ,	– ograniczona oferta zajęć edukacyjno-korekcyjnych dla sprawców przemocy,
+ wykwalifikowani członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego oraz GKRPA (stale podnoszący swoje kompetencje);	– ograniczona oferta zajęć terapeutycznych dla osób uzależnionych od alkoholu;
+ wykwalifikowana kadra nauczycielska stale podnosząca swoje kwalifikacje,	– niedostatecznie rozwinięta działalność wolontarystyczna,
+ funkcjonowanie Punktu Konsultacyjnego,	– niska świadomość społeczna potrzeby angażowania się w tworzenie podmiotów ekonomii społecznej,
+ efektywna praca asystenta rodziny,	– brak funkcjonujących rodzin wspierających,
+ dobrze rozwinięta opieka przedszkolna,	– niedostateczna oferta aktywizująca osoby zagrożone odrzuceniem społecznym, grupy marginalizowane,
+ dobrze rozwinięta baza oświatowa,	
+ szeroka oferta MOPS kierowana do osób starszych, niepełnosprawnych, dotkniętych długotrwałą chorobą,	– ograniczony dostęp do usług rehabilitacyjnych.
+ zintensyfikowana praca MOPS z osobami korzystającymi ze świadczeń pomocy społecznej, w tym organizowanie społeczności lokalnej,	
+ działalność Uniwersytetu Trzeciego Wieku,	

⁷⁰ Stowarzyszenie LGD „Krzemienny Krąg”, Miejskie Centrum Kultury oraz Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej zawarły trójstronne porozumienie na rzecz utworzenia Centrum Wolontariatu.

- + działalność Dziennego Domu „Senior-Wigor”, Klubów Seniora,
- + funkcjonowanie Środowiskowych Domów Samopomocy, Warsztatów Terapii Zajęciowej,
- + funkcjonowanie świetlic środowiskowych dla dzieci i młodzieży,
- + funkcjonowanie Noclegowni dla bezdomnych,
- + funkcjonowanie mieszkań chronionych,
- + stały monitoring problemu bezdomności,
- + realizacja indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności,
- + dostępne doradztwo zawodowe,
- + zapewnienie posiłków dzieciom z terenu Gminy,
- + system stypendialny dla dzieci,
- + kontrola punktów sprzedaży alkoholu na dobrym poziomie.

SZANSE	ZAGROŻENIA
+ wzrost świadomości społecznej dotyczącej problemów zdrowotnych i zagrożeń społecznych,	– postępujący proces starzenia się społeczeństwa,
+ możliwość korzystania z programów z zakresu pomocy społecznej współfinansowanych ze środków rządowych i unijnych oraz dostępność środków w ramach programów pomocy Unii Europejskiej,	– negatywne trendy demograficzne,
+ wzrost znaczenia organizacji pozarządowych w sektorze pomocy społecznej,	– niski wskaźnik przyrostu naturalnego społeczeństwa,
+ odpowiedzialna postawa sprzedawców napojów alkoholowych wobec sprzedaży alkoholu i tytoniu nieletnim,	– marginalizacja społeczna osób starszych i niepełnosprawnych,
+ rozwój współpracy pracowników pomocy społecznej z instytucjami sektora publicznego, organizacjami społecznymi oraz lokalną wspólnotą,	– niski poziom aktywności osób bezrobotnych w poszukiwaniu pracy,
+ niska popularność gier hazardowych wśród dorosłych mieszkańców;	– migracje zarobkowe mieszkańców gminy,
+ niska popularność substancji psychoaktywnych wśród uczniów szkół podstawowych z terenu gminy,	– wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców,
+ spadek ogólnej liczby rodzin korzystających z pomocy MOPS,	– rosnące zapotrzebowanie na usługi społeczne wynikające ze starzenia się społeczeństwa,
+ pozyskiwanie dodatkowych środków unijnych (fundusze norweskie) na rozwój gminy,	– wzrost liczby osób wymagających opieki,
	– wzrost problemów opiekuńczo-wychowawczych w rodzinie,
	– zagrożenia funkcjonowania rodziny w związku z problemem uzależnień, bezrobocia, długotrwałego ubóstwa i przemocy,
	– niekorzystne wzorce zachowań (agresja, przemoc, uzależnienia) płynące z nowoczesnych mediów,

<p>+ realizacja Projektu „Ostrowiec Świętokrzyski- miasta OdNowa”,</p>	<p>– wzrost dostępności substancji psychoaktywnych dla dzieci</p>
<p>+ realizacja Projektu „Akcja Aktywizacja”,</p>	<p>i młodzieży oraz pojawianie się nowych rodzajów uzależnień,</p>
<p>+ funkcjonowanie Centrum Integracji Społecznej realizującego zadania na rzecz osób długotrwale bezrobotnych i zagrożonych marginalizacją społeczną,</p>	<p>– występowanie zjawiska wyuczonej bezradności i uzależnienia od pomocy społecznej,</p>
<p>+ rozwój usług społecznych na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych,</p>	<p>– bierność większości osób wykluczonych bądź zagrożonych marginalizacją w poszukiwaniu rozwiązania swoich problemów,</p>
<p>+ Plan Rozwoju Lokalnego Ostrowca Świętokrzyskiego,</p>	<p>– ograniczenia prawne oraz brak stabilności przepisów, trudności w ich interpretacji,</p>
<p>+ finansowanie nauki języków obcych przez gminę dla młodych mieszkańców,</p>	<p>– ciągłe zmiany legislacyjne- mała stabilność prawa, w tym w obszarze pomocy społecznej,</p>
<p>+ szeroka oferta zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży,</p>	<p>– utrzymująca się niestabilność gospodarcza naruszająca poczucie bezpieczeństwa socjalnego,</p>
<p>+ dostępność do doświadczeń i dobrych praktyk w zakresie rozwiązywania problemów społecznych,</p>	<p>– zjawisko przemocy w rodzinie (przyzwolenie społeczne na przemoc- „Rodzina za zamkniętymi drzwiami”),</p>
<p>+ rosnąca świadomość społeczna w zakresie zagrożeń przemocą w rodzinie oraz możliwość korzystania z oferty pomocowej.</p>	<p>– postępujące zjawisko przemocy szkolnej i agresji wśród dzieci i młodzieży,</p>
	<p>– uzależnienia behawioralne,</p>
	<p>– duża dostępność substancji psychoaktywnych destrukcyjnie oddziałujących na osoby je zażywające (szczególnie szkodliwe dla młodych</p>

osób).

- zjawisko cyberprzemocy,
- osłabienie więzi rodzinnych oraz zmiana modelu rodziny z wielopokoleniowej na jedno/dwupokoleniową,
- negatywny wpływ pandemii Covid- 19 na sytuację społeczno- gospodarczą oraz kondycję zdrowia psychicznego,
- nieprzewidywalność rozwoju sytuacji społeczno- gospodarczej w związku z pandemią koronawirusa.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE OSTROWIEC ŚWIĘTOKRZYSKI NA LATA 2022-2028

Misja i prognoza zmian w zakresie objętym Strategią

Celem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski jest wyznaczenie priorytetowych rozwiązań, określonych problemów społecznych oraz poprawa sytuacji mieszkańców. Punktem wyjścia dla opracowania strategii jest diagnoza stanu faktycznego, analiza danych wynikających ze specyfiki gminy. Zebrany materiał źródłowy oraz wyniki badań przeprowadzonych wśród mieszkańców Gminy Ostrowiec Świętokrzyski pozwoliły wskazać grupę najważniejszych problemów społecznych w gminie. Realizacja zadań zawartych w strategii planowana jest na lata 2022 – 2028, co powinno zapewnić możliwość długofalowych działań.

W Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski wyróżniono:

- wizję gminy- opracowana w oparciu o analizę sytuacji społecznej oraz identyfikację obszarów strategicznych;
- misję gminy- stanowi cel nadrzędny przy planowaniu działań rozwojowych w gminie;
- cele strategiczne- wskazują najważniejsze obszary, których wsparcie jest niezbędne dla rozwiązywania problemów społecznych w gminie;
- cele operacyjne- są celami szczegółowymi dla celów strategicznych, zawierają propozycje kierunków działań niezbędnych do osiągnięcia poszczególnych celów operacyjnych.

Wizja rozwiązywania problemów społecznych dla Gminy Ostrowiec Świętokrzyski została opracowana w oparciu o analizę sytuacji społecznej oraz identyfikację obszarów strategicznych (problemowych). Skorelowana została z wizją Strategii Rozwoju Gminy Ostrowiec Świętokrzyski na lata 2021- 2030. W tym kontekście, wizja społecznej sfery rozwoju gminy, w zakresie rozwiązywania problemów społecznych jest formułowana następująco:

Ostrowiec Świętokrzyski w 2028 roku to miejsce przyjazne do zamieszkania w którym rozwinięto i utrwalono systemy wsparcia dla rodzin, seniorów oraz osób marginalizowanych i zagrożonych odrzuceniem społecznym, m.in. poprzez umożliwienie

równych szans rozwoju, skuteczne wsparcie jednostek i grup społecznych w realizacji ich celów życiowych, zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług społecznych oraz dynamiczny rozwój lokalnego kapitału społecznego. Podejmowane działania zwiększyły wrażliwość społeczną na potrzeby osób w najtrudniejszej sytuacji życiowej. Rozwinięte zostały możliwości szybkiego rozpoznawania osób i środowisk wymagających wsparcia i udzielania pomocy. Wzmocnił się kapitał społeczny Ostrowca Świętokrzyskiego, dzięki któremu można udzielać pomocy niefinansowej i wsparcia oraz rozwiązywać problemy.

Tak sformułowana wizja pozwala na zdefiniowanie misji. Misja Gminy Ostrowiec Świętokrzyski na lata 2022-2028 brzmi:

Integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka poprzez stwarzanie im szans rozwoju, wzmocnianie roli rodziny, przeciwdziałanie problemom społecznym oraz aktywizację lokalnej społeczności.

Na podstawie dostępnych danych sformułowano prognozę rozwoju sytuacji społecznej w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski. W układzie celów strategicznych przedstawia się ona następująco:

1. Wsparcie rodziny oraz rodziców w procesie wychowania dzieci.

Prognozuje się:

- ✓ stałe potrzeby rodzin dysfunkcyjnych w zakresie usług socjalnych i opiekuńczych świadczonych przez instytucje pomocy społecznej;
- ✓ utrzymanie odpowiedniego poziomu życia mieszkańców, umożliwiającego zaspokajanie najpilniejszych potrzeb, w tym potrzeb rozwojowych dzieci i młodzieży;
- ✓ potrzebę wsparcia rodzin przez asystenta rodziny;
- ✓ występowanie zjawiska przemocy w rodzinie i potrzebę jego minimalizacji;
- ✓ potrzebę specjalistycznej pomocy ofiarom przemocy w rodzinie;
- ✓ potrzebę podnoszenia świadomości społecznej w zakresie występowania zjawiska przemocy i sposobów jego przeciwdziałania;
- ✓ stałe zapotrzebowanie na usługi edukacyjne dotyczące problemu przemocy oraz przeciwdziałania uzależnieniom;
- ✓ brak integracji społecznej rodzin zagrożonych marginalizacją społeczną z powodu ubóstwa, bezradności opiekuńczo-wychowawczej, bezrobocia, uzależnień i przemocy;
- ✓ potrzebę zapewnienia dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków życia i rozwoju;
- ✓ popularyzację rodzin wspierających;

- ✓ wzmocnienie ról i kompetencji wszystkich członków rodziny.

2. Aktywna polityka wobec osób starszych, osób dotkniętych długotrwałą chorobą i osób z niepełnosprawnościami.

Prognozuje się:

- ✓ zwiększanie się potrzeb w zakresie usług socjalnych i opiekuńczych w stosunku do seniorów, osób dotkniętych długotrwałą chorobą i osób z niepełnosprawnościami;
- ✓ zagrożenie izolacją społeczną i samotnością seniorów, osób dotkniętych długotrwałą chorobą i osób z niepełnosprawnościami,
- ✓ stały wzrost na przestrzeni lat udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności,
- ✓ utrzymywanie się trudności w funkcjonowaniu osób z niepełnosprawnościami i seniorów ze względu na występowanie barier osobistych, społecznych i funkcjonalnych,
- ✓ pogarszanie się stanu zdrowia i sprawności fizycznej, w tym szczególnie seniorów,
- ✓ proces deinstytucjonalizacji, zwiększenie dostępu do usług specjalistycznych i opiekuńczych w środowisku zamieszkania dla seniorów, osób z niepełnosprawnościami oraz dotkniętych długotrwałą chorobą,
- ✓ promowanie pomocy sąsiedzkiej i idei wolontariatu,
- ✓ promowanie funkcjonowania rodzin wielopokoleniowych i działań ukierunkowanych na integrację międzypokoleniową społeczności lokalnej.

3. Zapewnienie sprawnego systemu przeciwdziałania kluczowym problemom społecznym oraz zmniejszanie ich negatywnych następstw

Prognozuje się:

- ✓ utrzymywanie się potrzeby niesienia pomocy osobom długotrwale pozostającym bez pracy, osobom bezdomnym oraz osobom z wyuczoną bezradnością;
- ✓ zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego najuboższym mieszkańcom Gminy,
- ✓ utrzymywanie się potrzeby udzielania pomocy i wsparcia osobom oraz rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej i życiowej, zagrożonych marginalizacją społeczną,
- ✓ wzrost potrzeby zapewnienia pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych i ich rodzin,

- ✓ konieczność podniesienia poziomu profilaktyki w zakresie rozwiązywania problemów przemocy oraz przeciwdziałania uzależnieniom.

4. Integracja i aktywizacja społeczności lokalnej

Prognozuje się:

- ✓ wzrost aktywności społecznej mieszkańców gminy,
- ✓ rozwój aktywnych form integracji społecznej mieszkańców,
- ✓ utrzymywanie się średniego poziomu integracji społecznej mieszkańców gminy,
- ✓ rozwój sektora ekonomii społecznej.

Przedstawione prognozy pozwalają zdefiniować system działań, a zatem strategię, która powinna być zrealizowana, aby ograniczyć skutki zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym Gminy.

Realizacja celów i zadań strategicznych zaowocuje ograniczeniem skutków rozpoznanych problemów społecznych, intensyfikacją rozwoju społecznego w gminie oraz poprawą jakości życia mieszkańców. Prognozuje się, że realizowane działania zaktywizują i zachęcą mieszkańców do udziału w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych.

Osiągnięcie prognozowanych zmian będzie możliwe przy zaangażowaniu wszystkich instytucji działających na terenie gminy, podmiotów społecznych i gospodarczych oraz przedstawicieli społeczności lokalnej.

Integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka poprzez stwarzanie im szans rozwoju, wzmocnienie roli rodziny, przeciwdziałanie problemom społecznym oraz aktywizację lokalnej społeczności.

1. Cel Strategiczny:

Wspieranie rodziny oraz rodziców w procesie wychowania dzieci.

I. Cel operacyjny:

Wspieranie rodziny w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz stworzenie sprawnego zintegrowanego systemu wspierania rodziny.

II. Cel operacyjny:

Podniesienie poziomu świadomości wspólnoty gminy na temat przyczyn i skutków przemocy domowej oraz stworzenie systemu zwalczającego i zapobiegającego powstawaniu tego problemu.

2. Cel Strategiczny:

Aktywna polityka wobec osób starszych, osób dotkniętych długotrwałą chorobą i osób z niepełnosprawnościami.

I. Cel operacyjny:

Aktywna integracja społeczna seniorów.

II. Cel operacyjny:

Integracja społeczna oraz tworzenie warunków służących zaspokajaniu potrzeb, wyrównywaniu szans osób z niepełnosprawnościami oraz dotkniętych długotrwałą chorobą.

3. Cel Strategiczny:

Zapewnienie sprawnego systemu przeciwdziałania kluczowym problemom społecznym oraz zmniejszanie ich negatywnych następstw.

I. Cel operacyjny:

Bezpieczeństwo socjalne oraz aktywizacja społeczna osób i rodzin z problemem ubóstwa.

II. Cel operacyjny:

Tworzenie systemu profilaktyki i wsparcia postaw abstynenckich wśród dzieci i młodzieży w zakresie uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych.

III. Cel operacyjny:

Aktywizacja społeczno-zawodowa osób pozostających bez zatrudnienia.

IV. Cel operacyjny:

Zmniejszenie zjawiska bezdomności oraz przeciwdziałanie marginalizacji społecznej osób bezdomnych.

4. Cel Strategiczny:

Integracja i aktywizacja społeczności lokalnej.

I. Cel operacyjny:

Wzrost aktywności społecznej mieszkańców gminy oraz zwiększenie ich zaangażowania w rozwiązywanie lokalnych problemów.

II. Cel operacyjny:

Rozwój sektora ekonomii społecznej.

Realizacja strategii

Cele i kierunki działań

Wdrażanie *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski na lata 2022 - 2028* opierać będzie na realizacji czterech celów strategicznych:

1. CEL STRATEGICZNY:

Wspieranie rodziny oraz rodziców w procesie wychowania dzieci.

I CEL OPERACYJNY – Wspieranie rodziny w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz stworzenie sprawnego zintegrowanego systemu wspierania rodziny.

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Realizacja i kontynuacja Gminnego Programu Wspierania Rodziny,
- Realizacja działań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- Inicjowanie i rozwój różnych form integracji rodzin ze społecznością lokalną wspieranie wypoczynku rodzinnego, organizowanie imprez integracyjnych i kulturalnych, festynów, pikników rodzinnych, spektakli, wycieczek i innych działań mających na celu integrację rodzin,
- Systematyczna współpraca Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej z placówkami oświatowymi w celu bieżącej analizy sytuacji dzieci i młodzieży uczęszczającej do szkół oraz rozwijania współpracy z rodzicami,
- Organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez rozwijanie oferty edukacyjnej, sportowej i kulturalnej,
- Wspieranie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży działających w formie opiekuńczej, specjalistycznej lub pracy podwórkowej (np. koła zainteresowań, świetlice, kluby, ogniska wychowawcze lub pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawców),
- Współpraca instytucji, organizacji pozarządowych i wolontariuszy w działaniach na rzecz rodziny,
- Zlecenie zadań przez samorząd organizacjom pozarządowym z zakresu udzielania pomocy dziecku i rodzinie,

- Wspieranie rodzin wielodzietnych w oparciu o zorganizowane działania,
- Realizacja programów wczesnej interwencji dla dzieci i młodzieży z zakresu uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych,
- Wspieranie rodzin zagrożonych marginalizacją społeczną, w tym niewydolnych wychowawczo,
- Prowadzenie przez MOPS – „Szkoly Rodzin”,
- Zapewnienie rodzinom będącym w trudnej sytuacji materialnej wsparcia rzeczowego oraz finansowego, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa,
- Zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych wsparcia asystenta rodziny i pracownika socjalnego,
- Organizowanie warsztatów dla rodziców wzmacniających ich kompetencje wychowawcze.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba rodzin, którym udzielona została pomoc przez MOPS, w tym finansowa i niefinansowa,
- ✓ liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,
- ✓ liczba osób objętych programami wczesnej interwencji,
- ✓ liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa,
- ✓ liczba rodzin korzystających z bezpłatnego poradnictwa,
- ✓ liczba placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży oraz liczba dzieci/ młodzieży z nich korzystających,
- ✓ liczba rodzin objętych pracą asystenta rodziny,
- ✓ liczba osób objętych wsparciem organizacji pozarządowych, którym Gmina zleciła zadania w zakresie prewencji i rozwiązywania problemów społecznych,
- ✓ liczba imprez na rzecz rodziny, o charakterze kulturalnym,
- ✓ liczba zorganizowanych lub wspartych przez Gminę imprez sportowych i rekreacyjnych,
- ✓ liczba klubów i stowarzyszeń sportowych,
- ✓ liczba mieszkańców, w tym liczba dzieci korzystających z dożywiania,

- ✓ liczba stypendiów, w tym socjalnych,
- ✓ ilość dzieci w pieczy zastępczej,
- ✓ liczba rodziców biorących udział w warsztatach wzmacniających kompetencje wychowawcze,
- ✓ liczba dzieci z rodzin o niskim statusie materialnym oraz dysfunkcyjnych, którym zapewniono możliwość spędzania wolnego czasu,
- ✓ liczba mieszkańców objętych poradnictwem rodzinnym,
- ✓ liczba udzielonych porad pedagogicznych, psychologicznych i innych dla rodziców wymagających pomocy w zakresie wypełniania funkcji rodzicielskich,
- ✓ liczba rodzin pobierających świadczenia rodzinne, w tym fundusz alimentacyjny.

Realizatorzy/współrealizatorzy działań: Samorząd Gminy, Samorząd Powiatu, MOPS, PCPR, GKRPA, Sądy, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, inne.

II CEL OPERACYJNY – Podniesienie poziomu świadomości wspólnoty gminy na temat przyczyn i skutków przemocy domowej oraz stworzenie systemu zwalczającego i zapobiegającego powstawaniu tego problemu.

KIERUNKI DZIAŁAŃ

- Realizacja i kontynuacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy,
- Rozpowszechnianie informacji o podmiotach i miejscach świadczących pomoc ofiarom/sprawcom przemocy domowej,
- Udzielanie kompleksowej pomocy ofiarom przemocy w rodzinie, w tym realizacja procedury „Niebieska Karta”, wsparcie specjalistyczne indywidualne i grupowe, zapewnienie miejsc noclegowych,
- Współpraca z innymi podmiotami działającymi na terenie powiatu mająca na celu realizację działań zmierzających do ograniczenia zjawiska przemocy w rodzinie oraz monitoring zjawiska,
- Wzmacnianie potencjału instytucji i organizacji realizujących zadania mające na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,
- Tworzenie spójnych, opartych na aktualnej wiedzy i doświadczeniu praktycznym narzędzi pracy z osobami doświadczającymi przemocy oraz osobami stosującymi przemoc,

- Podejmowanie działań interwencyjnych i zabezpieczających dzieci, które są ofiarami i świadkami przemocy w rodzinie,
- Podnoszenie świadomości społecznej w zakresie zjawiska przemocy i sposobów radzenia sobie z problemem, poprzez: organizację akcji lokalnych, przyłączanie się do ogólnokrajowych kampanii społecznych na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- Liczba osób skazanych.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba założonych Niebieskich Kart, w tym przez: Policję, oświatę, MOPS, ochronę zdrowia,
- ✓ liczba dzieci dotkniętych przemocą,
- ✓ liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w z powodu przemocy,
- ✓ liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie,
- ✓ liczba przeprowadzonych interwencji, dotyczących przemocy w rodzinie,
- ✓ liczba przeprowadzonych zajęć w szkołach mających na celu uświadomienie dzieciom i młodzieży negatywnych skutków stosowania przemocy,
- ✓ liczba organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy ofiarom i sprawcom przemocy w rodzinie,
- ✓ liczba zorganizowanych kampanii społecznych, akcji lokalnych,
- ✓ liczba osób stosujących przemoc skierowanych do udziału w programach edukacyjno-korekcyjnych,
- ✓ liczba nakazów opuszczenia lokalu.

Realizatorzy/współrealizatorzy działań: Samorząd Gminy, Samorząd Powiatu, MOPS, ZI, GKRPA, Instytucje rządowe, organizacje pozarządowe, PCPR, POZ, placówki oświatowe, Policja, Sądy, Prokuratura, inne.

2. CEL STRATEGICZNY:

Aktywna polityka wobec osób starszych, osób dotkniętych długotrwałą chorobą i osób z niepełnosprawnościami.

I CEL OPERACYJNY: Aktywna integracja społeczna seniorów.

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Realizacja i kontynuacja Programu Wspierania Osób Starszych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrowcu Świętokrzyskim,
- Zwiększanie dostępności usług opiekuńczych dla seniorów,
- Udzielanie wsparcia w mieszkaniach chronionych,
- Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu osób starszych,
- Poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego,
- Działalność wolontarystyczna,
- Organizacja wydarzeń oraz podejmowanie działań promujących integrację wewnątrz i międzypokoleniową,
- Wsparcie i promocja aktywności kulturalnej, fizycznej i rekreacyjnej osób starszych,
- Propagowanie działań związanych z „dobrym starzeniem się” pozwalających na jak najdłuższe zachowanie sprawności, samodzielności i aktywności w życiu społecznym, zawodowym, pozostanie w środowisku,
- Wspieranie i wzmacnianie pomocy sąsiedzkiej,
- Współpraca z instytucjami, organizacjami i kościołem w zakresie pomocy seniorom,
- Udzielanie pomocy finansowej i pozafinansowej seniorom oraz ich rodzinom,
- Praca socjalna z seniorami oraz rodzinami,
- Prowadzenie/wspieranie placówek pobytu dziennego, w tym ośrodków wsparcia, klubów seniora, ŚDS.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba osób w wieku poprodukcyjnym objętych pomocą finansową i pozafinansową,
- ✓ liczba osób starszych objętych usługami opiekuńczymi w miejscu zamieszkania,
- ✓ liczba osób starszych korzystających z pomocy sąsiedzkiej,
- ✓ liczba osób korzystających ze wsparcia w placówkach pobytu dziennego, ośrodkach wsparcia, klubach seniora, ŚDS, UTW,
- ✓ liczba seniorów angażujących się w wolontariat,
- ✓ liczba inicjatyw skierowanych do osób starszych,
- ✓ liczba mieszkańców angażująca się w wolontariat na rzecz seniorów,
- ✓ liczba organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy osobom starszym,
- ✓ liczba działań podjętych wspólnie z organizacjami pozarządowymi na rzecz seniorów,
- ✓ wartość wsparcia udzielonego przez Gminę organizacjom pozarządowym na pomoc osobom starszym.

Realizatorzy/współrealizatorzy działań: Samorząd Gminy, Samorząd Powiatu, MOPS, PCPR, instytucje rządowe, organizacje pozarządowe, POZ, inne.

II CEL OPERACYJNY: Integracja społeczna oraz tworzenie warunków służących zaspokajaniu potrzeb i wyrównywaniu szans osób z niepełnosprawnościami oraz dotkniętych długotrwałą chorobą.

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Zwiększenie dostępności usług opiekuńczych dla osób z niepełnosprawnościami oraz dotkniętych długotrwałą chorobą,
- Prowadzenie/wspieranie ośrodków wsparcia, ŚDS,
- Pomoc finansowa i pozafinansowa dla osób z niepełnosprawnościami oraz dotkniętych długotrwałą chorobą, a także ich rodzin i opiekunów,
- Zintegrowane działania instytucji, w tym samorządowych i organizacji pozarządowych na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów osób dotkniętych długotrwałą chorobą oraz osób niepełnosprawnych, w tym z zaburzeniami psychicznymi,
- Organizacja środowiskowych form wsparcia i integracji,
- Działalność wolontarystyczna na rzecz osób z niepełnosprawnościami i dotkniętych długotrwałą chorobą,

- Umożliwianie osobom niepełnosprawnym oraz dotkniętym długotrwałą chorobą aktywnego udziału w działalności sportowej i kulturalnej gminy,
- Aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami,
- Likwidacja barier m.in. architektonicznych, komunikacyjnych i społecznych, utrudniających osobom niepełnosprawnym pełne uczestnictwo w życiu społecznym przy współpracy z innymi instytucjami,
- Prowadzenie kampanii informacyjnych o dostępnych formach pomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba mieszkańców legitymujących się orzeczeniem o stopniu lekkim/umiarkowanym/ znacznym,
- ✓ liczba osób pobierająca świadczenia opiekuńcze,
- ✓ liczba osób/rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności,
- ✓ liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej choroby,
- ✓ liczba osób z niepełnosprawnościami objętych zatrudnieniem socjalnym, wspieranym,
- ✓ liczba zlikwidowanych barier architektonicznych, komunikacyjnych i społecznych,
- ✓ liczba osób z niepełnosprawnością, uczestników turnusów rehabilitacyjnych,
- ✓ ilość stworzonych nowych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych,
- ✓ liczba dzieci niepełnosprawnych, którym Gmina finansuje dowóz do placówek oświatowych,
- ✓ liczba mieszkańców angażująca się w wolontariat dla osób z niepełnosprawnością,
- ✓ liczba działań zleconych/podjętych wspólnie z organizacjami pozarządowymi,
- ✓ liczba organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy osobom z niepełnosprawnościami i przewlekle chorym,
- ✓ liczba inicjatyw skierowanych do osób z niepełnosprawnościami i przewlekle chorych;
- ✓ liczba przeprowadzonych kampanii informacyjnych na temat dostępnych form pomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
- ✓ liczba osób z niepełnosprawnością korzystających z usług opiekuńczych,
- ✓ liczba osób korzystających z mieszkań chronionych,
- ✓ liczba osób niepełnosprawnych korzystających z ośrodków wsparcia, ŚDS, WTZ.

Realizatorzy/współrealizatorzy działań: Samorząd Gminy, Samorząd Powiatu, MOPS, PCPR, Powiatowy Zespół ds. orzekania o stopniu niepełnosprawności, PUP, ŚDS, Instytucje rządowe, organizacje pozarządowe, inne.

3. CEL STRATEGICZNY:

Zapewnienie sprawnego systemu przeciwdziałania kluczowym problemom społecznym oraz zmniejszanie ich negatywnych następstw.

I CEL OPERACYJNY: Bezpieczeństwo socjalne oraz aktywizacja społeczna osób i rodzin z problemem ubóstwa.

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Pomoc finansowa i rzeczowa oraz praca socjalna i poradnictwo dla osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej i życiowej,
- Coroczna ocena zasobów pomocy społecznej,
- Organizacja działań mających na celu wspieranie kompetencji mieszkańców w zakresie zaradności, samodzielności oraz gospodarowania posiadanymi zasobami,
- Realizowanie programów służących zaspokajaniu podstawowych potrzeb dzieci z rodzin ubogich (organizowanie i finansowanie dożywiania w trakcie nauki w szkole, zapewnienie odzieży, wyposażenia w artykuły szkolne, wypoczynku w czasie ferii letnich i zimowych),
- Pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym mieszkanie socjalne, komunalne oraz chronione, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej dla osób usamodzielnianych, osób opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze i rodziny zastępcze, osób po zakładzie karnym.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa oraz formy ich wsparcia,
- ✓ ilość osób, które uzyskały pomoc społeczną po zakładzie karnym,
- ✓ liczba dzieci z rodzin o niskim statusie materialnym oraz dysfunkcyjnych, którym zapewniono dożywianie w placówkach oświatowych,

- ✓ liczba członków rodzin objętych pomocą asystenta rodziny,
- ✓ liczba osób, które otrzymały mieszkanie socjalne,
- ✓ liczba osób korzystających z mieszkania chronionego, noclegowni,
- ✓ liczba dzieci z rodzin o niskim statusie materialnym oraz dysfunkcyjnych, którym zapewniono wakacyjną rekreację i wypoczynek,
- ✓ liczba osób objętych dodatkiem mieszkaniowym i energetycznym,
- ✓ liczba dzieci, którym udzielono wsparcia dziennego w świetlicach środowiskowych,
- ✓ ilość osób, które uzyskały pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej dla osób usamodzielnianych, osób opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze i rodziny zastępcze,
- ✓ liczba osób, które złożyły wnioski o przydział mieszkania socjalnego,
- ✓ ilość osób z wyrokami eksmisyjnymi,
- ✓ ilość osób eksmitowanych,
- ✓ ilość podjętych w gminie działań, mających na celu wspieranie kompetencji mieszkańców w zakresie zaradności, samodzielności oraz gospodarowania posiadanymi zasobami.

Realizatorzy/współrealizatorzy działań: Samorząd Gminy, Samorząd Powiatu, MOPS, ZUM, Spółdzielnie mieszkaniowe, PCPR, instytucje rządowe, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe, inne.

II CEL OPERACYJNY: Tworzenie systemu profilaktyki i wsparcia postaw abstynenckich wśród dzieci i młodzieży w zakresie uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych.

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Realizacja i kontynuacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii,
- Działania profilaktyczne, skierowane do dzieci i młodzieży mające zarówno charakter edukacyjny jak i dostarczające alternatywnych form spędzania wolnego czasu,
- Upowszechnianie wiedzy o uzależnieniach od substancji i uzależnieniach behawioralnych oraz promowanie zdrowego stylu życia,
- Podejmowanie działań w zakresie dostępności pomocy terapeutycznej osób uzależnionych oraz członków ich rodzin,

- Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych prowadzących działania z zakresu profilaktyki uzależnień,
- Współpraca samorządu, w tym jednostek samorządowych i placówek oświatowych oraz organizacji pozarządowych na rzecz prowadzenia kampanii edukacyjnych i profilaktycznych dla dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych,
- Monitorowanie problematyki alkoholowej i narkotykowej oraz uzależnień behawioralnych na terenie gminy,
- Monitorowanie punktów sprzedaży alkoholu, w tym przestrzegania zakazu sprzedaży alkoholu osobom nieletnim oraz osobom nietrzeźwym,
- Wspieranie działań mających na celu powstawanie grup wsparcia oraz grup samopomocy,
- Podejmowanie działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych mających na celu ograniczenie dostępności do napojów alkoholowych i przestrzeganie zakazu ich sprzedaży osobom poniżej 18 roku życia,
- Realizacja profilaktyki uzależnień poprzez redukcję szkód,
- Prowadzenie zajęć w szkołach na temat zdrowego stylu życia i zdrowego odżywiania;
- Wczesna profilaktyka szkolna dotycząca zdrowia psychicznego,
- Podejmowanie działań informacyjnych i edukacyjnych w ramach profilaktyki depresji i samobójstw,
- Realizacja warsztatów profilaktycznych dla rodziców dotyczących profilaktyki uzależnień.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba realizowanych programów profilaktyki zdrowotnej,
- ✓ liczba uczestników programów profilaktyki zdrowotnej, konkursów, akcji edukacyjnych, w tym adresowanych do młodzieży,
- ✓ liczba zrealizowanych programów profilaktycznych,
- ✓ liczba przeprowadzonych spotkań, pogadanek profilaktycznych,
- ✓ liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu uzależnień,
- ✓ liczba osób, które podjęły leczenie odwykowe,
- ✓ liczba wniosków do GKRPA,

- ✓ liczba osób, które podjęły leczenie uzależnienia,
- ✓ liczba punktów świadczonych pomoc psychologiczno/terapeutyczną dla dzieci, młodzieży, dorosłych w zakresie uzależnień,
- ✓ liczba przeprowadzonych zajęć dla dzieci i młodzieży nt. zdrowego stylu życia i zdrowego odżywiania,
- ✓ liczba uczniów biorących udział w warsztatach dotyczących zdrowia psychicznego,
- ✓ liczba rodziców biorących udział w warsztatach profilaktycznych,
- ✓ liczba uczestników biorących udział w szkoleniach dla sprzedawców napojów alkoholowych i właścicieli lokali na terenie Gminy,
- ✓ liczba działań mających na celu monitorowanie punktów sprzedaży alkoholu,
- ✓ liczba uczestników zajęć w ramach profilaktyki uzależnień poprzez redukcję szkód,
- ✓ liczba przeprowadzonych w danym roku kontroli punktów sprzedaży alkoholu.

Realizatorzy/współrealizatorzy działań: Samorząd Gminy, Samorząd Powiatu, MOPS, GKRPA, KPP, ZUM, PCPR, Świętokrzyski Ośrodek Terapii, ESKULAP, Policja, Straż Miejska, Instytucje rządowe, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe, inne.

III. CEL OPERACYJNY: Aktywizacja społeczno- zawodowa osób pozostających bez zatrudnienia.

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Stałe monitorowanie i podejmowanie działań aktywizujących na rzecz osób pozostających bez zatrudnienia,
- Informowanie o ofertach pracy, o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, stażach, organizacji robót publicznych, prac interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego,
- Organizacja działań wspierających aktywizację społeczno-zawodową,
- Prowadzenie pracy socjalnej na rzecz osób pozostających bez zatrudnienia i ich rodzin.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ stopa rejestrowanego bezrobocia na dzień 31 XII,
- ✓ liczba osób bezrobotnych w podziale na płeć i wiek, na dzień 31 XII,
- ✓ liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia, w tym tylko z pracy socjalnej,

- ✓ liczba osób, które ukończyły zatrudnienie socjalne,
- ✓ liczba osób uczestniczących w pracach społecznie użytecznych,
- ✓ liczba osób objętych pracami interwencyjnymi, robotami publicznymi, stażami w jednostkach gminnych,
- ✓ liczba działań wspierających aktywizację społeczno-zawodową mieszkańców.

Realizatorzy/współrealizatorzy działań: Samorząd Gminy, Samorząd Powiatu, MOPS, PUP, PCPR, instytucje rządowe, organizacje pozarządowe, inne.

IV. CEL OPERACYJNY: Zmniejszenie zjawiska bezdomności oraz przeciwdziałanie marginalizacji społecznej osób bezdomnych.

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Diagnozowanie i monitorowanie skali bezdomności oraz sytuacji osób bezdomnych na terenie Gminy,
- Realizacja i kontynuacja Gminnego Programu Wspierającego Rozwiązywanie Problemu Bezdomności w Ostrowcu Świętokrzyskim,
- Stworzenie możliwości aktywnego udziału osób bezdomnych w życiu społecznym,
- Pomoc osobom bezdomnym w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym, socjalnym,
- Praca socjalna, w tym streetworkera polegająca na aktywizacji i motywowaniu osób bezdomnych do zmiany dotychczasowego stylu życia,
- Zapobieganie degradacji biologicznej i społecznej osób bezdomnych w tym zabezpieczenie schronienia potrzebującym,
- Działania edukacyjno- informacyjne uwrażliwiające społeczność lokalną na problem bezdomności oraz motywowanie do reagowania w przypadku, gdy osoba bezdomna znajduje się w sytuacji zagrożenia życia.

Wskaźniki monitorujące (roczne)

- ✓ liczba działań monitorujących skalę bezdomności w Gminie oraz sytuację osób bezdomnych,
- ✓ liczba osób zagrożonych bezdomnością objętych działaniami osłonowymi/ eksmisje,
- ✓ liczba osób bezdomnych, przebywających na terenie Gminy,
- ✓ liczba osób bezdomnych z problemem alkoholowym,
- ✓ liczba osób bezdomnych skierowanych do GKRPA,
- ✓ liczba interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu przez osoby bezdomne,

- ✓ liczba osób bezdomnych, które podjęły leczenie odwykowe,
- ✓ liczba osób bezdomnych objętych indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności;
- ✓ liczba osób, którym udało się wyjść z bezdomności,
- ✓ liczba inicjatyw społecznych skierowanych do osób bezdomnych,
- ✓ liczba osób średniorocznie przebywających w Noclegowni,
- ✓ liczba osób bezdomnych skierowanych do Centrum Integracji Społecznej,
- ✓ liczba osób bezdomnych korzystających z mieszkania chronionego,
- ✓ liczba osób bezdomnych skierowanych do schroniska dla bezdomnych,
- ✓ liczba osób bezdomnych współpracujących ze streetworkerem,
- ✓ liczba osób bezdomnych, które otrzymały mieszkanie socjalne,
- ✓ liczba osób bezdomnych umieszczonych w DPS,
- ✓ liczba przeprowadzonych w społeczności lokalnej działań edukacyjno-informacyjnych nt. bezdomności,
- ✓ liczba działań polegających na aktywizacji i motywowaniu osób bezdomnych do zmiany dotychczasowego stylu życia.

Realizatorzy/współrealizatorzy działań: Samorząd Gminy, Samorząd Powiatu, MOPS, GKRPA, PCPR, Policja, Straż Miejska, instytucje rządowe, organizacje pozarządowe, ESKULAP, ŚOT, POZ, placówki oświatowe, ZUM, media, inne.

4. CEL STRATEGICZNY:

Integracja i aktywizacja społeczności lokalnej.

I CEL OPERACYJNY: Wzrost aktywności społecznej mieszkańców gminy oraz zwiększenie ich zaangażowania w rozwiązywanie lokalnych problemów.

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Podejmowanie działań mających na celu pobudzenie aktywności społecznej mieszkańców i włączanie ich w rozwiązywanie lokalnych problemów, m.in. poprzez prowadzenie konsultacji społecznych, kampanii informacyjnych, organizowanie społeczności lokalnej, budżet obywatelski,
- Podejmowanie działań mających na celu promowanie wolontariatu i pomocy sąsiedzkiej wśród mieszkańców, m.in. poprzez organizowanie akcji informacyjnych, spotkań, zacieśnianie współpracy z placówkami oświatowymi w tym zakresie,

- Integracja rodzin i przeciwdziałanie marginalizacji osób z niepełnosprawnościami, starszych, ubogich, dotkniętych uzależnieniami i przemocą, przez organizowanie imprez i wydarzeń kulturalnych,
- Podejmowanie działań mających na celu zapobieganie zjawisku cyberprzemocy oraz pomoc ofiarom cyberprzemocy,
- Tworzenie sieci podmiotów współpracujących na rzecz środowiska lokalnego, w tym: edukowanie, aktywizowanie i animowanie przedstawicieli instytucji i organizacji, mieszkańców, przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz grup nieformalnych,
- Tworzenie warunków do rozwijania i utrzymywania relacji sąsiedzkich,
- Wspieranie działalności grup młodzieżowych oraz organizacji wolontarystycznych.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba posiedzeń rad osiedlowych,
- ✓ liczba wydarzeń społeczno-kulturalnych skierowanych do społeczności lokalnej,
- ✓ liczba mieszkańców angażująca się w wolontariat,
- ✓ liczba zgłoszonych projektów do budżetu obywatelskiego oraz liczba osób biorących udział w głosowaniu na poszczególne projekty budżetu,
- ✓ liczba lokalnych stowarzyszeń/organizacji pozarządowych, stan na 31.XII,
- ✓ liczba osób współpracujących z organizatorami społeczności lokalnej,
- ✓ liczba organizacji pozarządowych, z którymi współpracuje samorząd,
- ✓ liczba mieszkańców biorących udział w konsultacjach społecznych, otwartych projektach, inicjatywach.

Realizatorzy/współrealizatorzy działań: Samorząd Gminy, Samorząd Powiatu, MOPS, inne.

II CEL OPERACYJNY: Rozwój sektora ekonomii społecznej.

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Realizacja i kontynuacja Programu Wsparcia Ekonomii Społecznej w Ostrowcu Świętokrzyskim,
- Wsparcie organizacji pozarządowych i samorządowych w procesie tworzenia i utrzymania już istniejących podmiotów ekonomii społecznej,
- Promowanie dobrych praktyk i modelowych działań podejmowanych w zakresie ekonomii społecznej,

- Promocja przedsiębiorczości społecznej wśród osób zagrożonych marginalizacją społeczną.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba przedsiębiorstw ekonomii społecznej działających w Ostrowcu Świętokrzyskim na dzień 31 XII, w tym nowopowstałych,
- ✓ liczba pracowników zatrudnianych w organizacjach pozarządowych działających w Gminie na dzień 31 XII,
- ✓ liczba zadań zleczanych podmiotom ekonomii społecznej,
- ✓ liczba działań społecznych promujących podmioty ekonomii społecznej,
- ✓ liczba instytucji wspierających ekonomię społeczną,

Realizatorzy/współrealizatorzy działań: Samorząd Gminy, Samorząd Powiatu.

Wdrażanie Strategii, finansowanie, monitoring i ewaluacja

Skuteczność funkcjonowania przyjętej Strategii zależeć będzie od:

- ✓ monitoringu,
- ✓ ewaluacji,
- ✓ budowy programów celowych rozwijających przyjęte kierunki działań, realizacji projektów,
- ✓ sytuacji i możliwości finansowych.

Monitoring będzie polegał na systematycznym: zbieraniu, analizowaniu ilościowych i jakościowych informacji dotyczących wdrażania Strategii. Jego celem będzie zapewnienie zgodności realizacji Strategii z jej założeniami i celami. Ocenie podlegać będą przede wszystkim:

- ✓ stopień realizacji poszczególnych celów szczegółowych Strategii,
- ✓ badane wskaźniki,
- ✓ projekty realizacyjne i skuteczność działań podejmowanych w ramach projektów,
- ✓ zaangażowanie w projekty realizatorów zadań.

Monitoring Strategii wraz ze sprawozdawczością, ewaluacją i promocją prowadzony będzie przez Zespół ds. monitorowania i aktualizowania Strategii powołany zarządzeniem Prezydenta Miasta Ostrowca Świętokrzyskiego. Zgodnie z art. 110 ust. 4 ustawy dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, ośrodek pomocy społecznej koordynuje realizację Strategii. Prowadzenie monitoringu oraz ocena realizacji celów i kierunków przyjętych w Strategii pozwoli na wprowadzenie zmian w programach rozwoju, poprzez podejmowanie

stosownych decyzji w zależności od potrzeb społecznych i możliwości ekonomicznych. Ponadto celem Strategii jest dostarczenie dodatkowej wiedzy Gminie przy planowaniu budżetu na kolejne lata.

Strategia będzie podlegała ewaluacji na przestrzeni kolejnych siedmiu lat, nie rzadziej jednak, niż raz na dwa lata. Ewaluacja jest działalnością z natury normatywną, gdyż z jednej strony wykorzystuje się w niej istniejące normy, z drugiej zaś w jej wyniku mogą pojawić się propozycje wprowadzenia nowych norm i procedur, a więc będzie przyczyniać się do rozwoju. Jest także działalnością instrumentalną, ponieważ jej podstawowym celem jest dostarczenie podmiotom polityki społecznej praktycznej wiedzy potrzebnej przy podejmowaniu decyzji w sprawach społecznych.

Ewaluacja powinna:

- ✓ sprzyjać rozwojowi instytucji pomocy społecznej, opartemu na programach i projektach,
- ✓ przyczyniać się do wzrostu skuteczności działań i odpowiedzialności osób, które te działania realizują,
- ✓ pomóc odpowiedzieć na pytanie: czy kierunki działań Strategii są właściwe i wystarczające,
- ✓ przyczyniać się do promocji Gminy.

Zespół ds. monitorowania i aktualizowania Strategii na spotkaniach monitorujących dokonywał będzie:

1. oceny zadań realizowanych w roku poprzednim bądź realizowanych obecnie na podstawie wskaźników zawartych w załączniku do Strategii, a także uzupełniał aktualne dane z części diagnostycznej,
2. aktualizacji danych,
3. identyfikacji problemów, które ograniczyły bądź uniemożliwiły realizację wyznaczonych zadań,
4. opracowań propozycji niezbędnych korekt i zmian w zakresie tych zadań.

Działanie 2, 3 i 4 będzie miało miejsce na początku trzeciego kwartału każdego roku, tak, aby dokonane zmiany mogły zostać uwzględnione przy konstruowaniu budżetu na rok kolejny oraz wniosków o dotacje.

Podstawowymi instrumentami wdrażania Strategii będą:

- lokalne programy pomocy społecznej: Program Wspierania Rodziny, Program Wspierania Osób Starszych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie, Program Wychodzenia z Bezdomności,
- inne gminne programy i strategie np. Strategia Rozwoju Gminy Ostrowiec Świętokrzyski na lata 2021-2030, Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Ostrowiec Świętokrzyski, Wieloletnia Prognoza Finansowa, Budżet Gminy Ostrowiec Świętokrzyski.

Środki finansowe na realizację zapisów strategicznych powinny być zabezpieczone w budżecie Miasta Ostrowca Świętokrzyskiego poprzez coroczne ustalanie ich wysokości przez Radę Miasta na podstawie projektu budżetu przedłożonego przez Prezydenta Miasta Ostrowca Świętokrzyskiego. Wysokość tych środków powinna być adekwatna do zdiagnozowanych potrzeb społecznych w Gminie. Źródłami finansowania działań przewidzianych do realizacji Strategii będą:

- ✓ budżet Gminy Ostrowiec Świętokrzyski,
- ✓ budżet Powiatu Ostrowieckiego,
- ✓ budżet Wojewody Świętokrzyskiego,
- ✓ budżet Samorządu Województwa,
- ✓ środki zewnętrzne, w tym środki z budżetu państwa i fundusze unijne,
- ✓ środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- ✓ środki finansowe pozyskane przez organizacje pozarządowe,
- ✓ fundusze celowe oraz środki prywatne,
- ✓ montaż finansowy z różnych źródeł.

Na etapie wdrażania Strategii istotne znaczenie mieć będzie:

- współpraca poszczególnych Wydziałów Urzędu Miasta, jednostek organizacyjnych, instytucji publicznych, mieszkańców oraz partnerów na rzecz realizacji Strategii,
- rozpowszechnianie treści Strategii (celów strategicznych i celów operacyjnych oraz działań),
- uwzględnianie zapisów Strategii w polityce finansowej Gminy Ostrowiec Świętokrzyski.

Spis tabel

Tabela 1. Przyrost naturalny w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski- 2020 rok.	8
Tabela 2. Liczba osób w zamach samobójczych w latach 2016-2020.....	8
Tabela 3. Liczba zarejestrowanych zameldowań i wymeldowań- 2020 rok.	9
Tabela 4. Zestawienie ilości cudzoziemców zameldowanych w gminie Ostrowiec Świętokrzyski na pobyt stały lub czasowy w latach 2018, 2019, 2020 z podaniem kraju pochodzenia.	10
Tabela 5. Struktura zasobu lokalowego Gminy- dane z Oceny Zasobów Pomocy Społecznej.....	14
Tabela 6. Liczba przedszkoli w Ostrowcu Świętokrzyskim w latach 2019/2020 i 2020/2021.	20
Tabela 7. Przepięstwa/wykroczenia popełnione pod wpływem środków odurzających.	30
Tabela 8. Przepięstwa na terenie gminy.	31
Tabela 9. Kwalifikacja prawna wszczętych / stwierdzonych / zakończonych.	32
Tabela 10. Powody przyznawania pomocy społecznej- liczba rodzin.	37
Tabela 11. Liczba osób bezrobotnych w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski na przestrzeni lat 2018-2020- dane z PUP.	51
Tabela 12. Osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy- wybrane kategorie.....	51
Tabela 13. Ilość dzieci korzystających ze świetlic.	54
Tabela 14. Liczba osób objętych pomocą w Punkcie Konsultacyjnym.	55
Tabela 15. Działalność GKRPA.	57
Tabela 16. Liczba zdarzeń związanych z przemocą domową w latach 2018-2020.....	69
Tabela 17. Ocena ważności lokalnych problemów społecznych przez badanych mieszkańców.	76
Tabela 18. Zgodność z twierdzeniami na temat alkoholu- dorośli mieszkańcy.	82
Tabela 19. Przekonania dotyczące wychowania.....	90
Tabela 20. Przekonania dotyczące przemocy.....	94
Tabela 21. Liczebność badanej grupy- uczniowie.....	108
Tabela 22. Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych w klasach 4-6.....	124
Tabela 23. Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych w klasach 7-8.....	125
Tabela 24. Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych wśród uczniów szkół ponadpodstawowych.....	126

Tabela 25. Analiza SWOT. 155

Spis wykresów

Wykres 1. Ekonomiczne grupy wiekowe.	11
Wykres 2. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby oraz niepełnosprawności w latach 2019-2020.	45
Wykres 3. Wiek inicjacji alkoholowej- dorośli mieszkańcy.	78
Wykres 4. Częstotliwość spożywania alkoholu- dorośli mieszkańcy.	79
Wykres 5. Ilość porcji alkoholu wypijanych podczas "standardowego" picia- dorośli mieszkańcy.	80
Wykres 6. Stopień dostępności lokali w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski, w których można kupić alkohol w opinii dorosłych mieszkańców.	80
Wykres 7. Czy wie Pani/Pan gdzie może zgłosić się po pomoc osoba uzależniona od alkoholu?	81
Wykres 8. Wiek inicjacji nikotynowej- dorośli mieszkańcy.	83
Wykres 9. Czy pali Pan/Pani papierosy lub e-papierosy?	83
Wykres 10. Jak Pana/Pani zdaniem palenie e-papierosów wpływa na zdrowie?	84
Wykres 11. Ile zna Pan/Pani osób (osobiście lub „ze słyszenia”), które przyjmują substancje odurzające (narkotyki lub dopalacze)?	85
Wykres 12. Jakie substancje odurzające są najczęściej przyjmowane przez osoby, które znasz (pytanie wielokrotnego wyboru)?	86
Wykres 13. Czy wie Pan/Pani gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze?	87
Wykres 14. Czy w Pana/Pani otoczeniu są osoby (znane osobiście lub „ze słyszenia”) uzależnione od leków?	88
Wykres 15. Czy w Pana/Pani otoczeniu są osoby (znane osobiście lub "ze słyszenia") doświadczające przemocy w rodzinie?	92
Wykres 16. Czy wie Pan/Pani gdzie może uzyskać pomoc ofiara przemocy w Pana/Pani rejonie zamieszkania?	92
Wykres 17. Jak ocenia Pan/Pani rozpowszechnienie uzależnienia od hazardu w Pana/Pani środowisku?	96
Wykres 18. Czy wie Pan/Pani gdzie może uzyskać pomoc osoba uzależniona od hazardu w Pana/Pani środowisku?	96

Wykres 19. Czy w Pana/Pani otoczeniu są osoby (znane osobiście lub „ze słyszenia”), które padły ofiarą przestępstwa internetowego (np. włamania na konto, oszustwa, wyłudzenia, zniesławienia)? ..97	97
Wykres 20. Jak ocenia Pan/Pani rozpowszechnienie uzależnienia od komputerów/internetu w Pana/Pani środowisku? 98	98
Wykres 21. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce"? 100	100
Wykres 22. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany"?..... 101	101
Wykres 23. Czy zgadza się Pani/Pan z twierdzeniem: "Osoby pijące alkohol zagrażają bezpieczeństwu w moim środowisku lokalnym"? 101	101
Wykres 24. Czy zgadza się Pani/Pan z twierdzeniem: "Osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach"?..... 102	102
Wykres 25. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Picie alkoholu pomaga w trudnych sytuacjach życiowych"? 102	102
Wykres 26. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu jest bezpieczne"? 103	103
Wykres 27. Czy zgadza się Pani/Pan z twierdzeniem: "Kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu"? 103	103
Wykres 28. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Alkohol powinien być dostępny dla osób poniżej 18 roku życia"?..... 104	104
Wykres 29. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "W okolicy jest zbyt dużo punktów sprzedaży napojów alkoholowych"? 104	104
Wykres 30. Jak często zdarza się, że osoba niepełnoletnia próbuje kupić alkohol w Pana/Pani sklepie? 105	105
Wykres 31. Jak często zdarza się, że ktoś spożywa alkohol w obrębie Pana/Pani sklepu? 105	105
Wykres 32. Czy zdarzyło się w ciągu ostatnich 3 miesięcy jakieś nieprzyjemne zajście związane z używaniem alkoholu w obrębie sklepu? 106	106
Wykres 33. Czy kiedykolwiek sprzedał Pan / sprzedała Pani alkohol osobie, o której wiedział Pan/Pani, że jest nieletnia? 106	106
Wykres 34. W przypadku wątpliwości, jak często pyta Pan/Pani o dowód potwierdzający pełnoletniość klienta?..... 107	107

Wykres 35. Jak, Pana/Pani zdaniem funkcjonuje kontrola sprzedaży alkoholu w Pana/Pani miejscowości?	107
Wykres 36. Jak czujesz się w swojej klasie?.....	109
Wykres 37. Czy byłeś/aś kiedyś na wagarach?	110
Wykres 38. Powody wagarowania.....	111
Wykres 39. Czy kiedykolwiek próbowałeś alkoholu?	112
Wykres 40. Okoliczności inicjacji alkoholowej.	112
Wykres 41. Jak często pijesz alkohol?.....	113
Wykres 42. Rodzaj spożywanego alkoholu.....	114
Wykres 43. Czy łatwo jest kupić alkohol, jeśli nie ma się ukończonych 18 lat?	115
Wykres 44. Czy kiedykolwiek próbowałeś papierosa?.....	116
Wykres 45. Okoliczności inicjacji nikotynowej.	116
Wykres 46. Czy obecnie palisz papierosy?	117
Wykres 47. Czy łatwo jest kupić papierosy, jeśli nie ma się ukończonych 18 lat?	118
Wykres 48. Czy kiedykolwiek próbowałeś narkotyków lub dopalaczy?	119
Wykres 49. W jakich okolicznościach pierwszy raz spróbowałeś narkotyków i/lub dopalaczy?	120
Wykres 50. Jak często zażywasz narkotyki i/lub dopalacze?.....	121
Wykres 51. Jakie substancje do tej pory przyjmowałeś/łaś (pytanie wielokrotnego wyboru)?	122
Wykres 52. Czy łatwo jest kupić narkotyki w Twoim środowisku?.....	123
Wykres 53. Rodzaj doświadczanej przemocy w szkole ze strony rówieśników (pytanie wielokrotnego wyboru).	128
Wykres 54. Jak często doświadczasz którejkolwiek z form przemocy w szkole ze strony innych uczniów?	128
Wykres 55. Częstotliwość korzystania z komputera.....	130
Wykres 56. Na co poświęcasz najwięcej czasu korzystając z komputera (pytanie wielokrotnego wyboru)?	131
Wykres 57. Jakbyś się czuł/a, gdybyś przez cały tydzień nie byłoby dostępu do Internetu?	132
Wykres 58. Styczność z cyberprzemocą: SP 4-6.....	134
Wykres 59. Styczność z cyberprzemocą: SP 7-8.....	135

Wykres 60. Styczność z cyberprzemocą: SPP.....	136
Wykres 61. Czy kiedykolwiek grałeś na automatach (takich, gdzie wygraną są pieniądze)?.....	137
Wykres 62. Czy kiedykolwiek grałeś w gry internetowe, w których można wygrać pieniądze (np. poker)?	138
Wykres 63. Ile czasu dziennie przeznaczasz na oglądanie telewizji?	139
Wykres 64. Rodzaje najczęściej oglądanych programów.	140
Wykres 65. Ile czasu dziennie korzystasz z telefonu?	141
Wykres 66. Na czym spędzasz najwięcej czasu korzystając z telefonu?	142
Wykres 67. Czy Twoi rodzice wiedzą, co robisz w wolnym czasie?	143
Wykres 68. Z kim najczęściej spędzasz czas wolny?	144
Wykres 69. Czy uważasz, że w Twojej okolicy jest dużo fajnych propozycji spędzania wolnego czasu? Jeśli nie to, co mogłoby być lepiej?	145
Wykres 70. Czy masz pasję- coś, co lubisz robić i kiedy to robisz nie czujesz, że mija Ci czas?.....	146

Załącznik nr 1. Karta monitoringu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski na lata 2022-2028.

1. CEL STRATEGICZNY: <u>Wspieranie rodziny oraz rodziców w procesie wychowania dzieci.</u>									
L.p.	Cel operacyjny	Wskaźniki	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
1.1.	Wspieranie rodziny w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz stworzenie sprawnego zintegrowanego systemu wspierania rodziny.	<ul style="list-style-type: none"> liczba rodzin, którym udzielona została pomoc przez MOPS, w tym finansowa i niefinansowa, 							
		<ul style="list-style-type: none"> liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, 							
		<ul style="list-style-type: none"> liczba osób objętych programami wczesnej interwencji, 							
		<ul style="list-style-type: none"> liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa; 							
		<ul style="list-style-type: none"> liczba rodzin korzystających z bezpłatnego poradnictwa, 							

	<ul style="list-style-type: none"> • liczba placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży oraz liczba dzieci/ młodzieży z nich korzystających, 								
	<ul style="list-style-type: none"> • liczba rodzin objętych pracą asystenta rodziny; 								
	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób objętych wsparciem organizacji pozarządowych, którym Gmina zleciła zadania w zakresie prewencji i rozwiązywania problemów społecznych, 								
	<ul style="list-style-type: none"> • liczba imprez na rzecz rodziny, o charakterze kulturalnym, 								
	<ul style="list-style-type: none"> • liczba zorganizowanych lub wspartych przez Gminę imprez sportowych i rekreacyjnych, 								
	<ul style="list-style-type: none"> • liczba klubów i stowarzyszeń sportowych, 								
	<ul style="list-style-type: none"> • liczba mieszkańców, w tym liczba dzieci korzystających z dożywiania, 								
	<ul style="list-style-type: none"> • liczba stypendiów, w tym socjalnych, 								
	<ul style="list-style-type: none"> • ilość dzieci w pieczy zastępczej, 								

		<ul style="list-style-type: none"> • liczba rodziców biorących udział w warsztatach wzmacniających kompetencje wychowawcze, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba rodziców biorących udział w warsztatach wzmacniających kompetencje wychowawcze, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba mieszkańców objętych poradnictwem rodzinnym, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba udzielonych porad pedagogicznych, psychologicznych i innych dla rodziców wymagających pomocy w zakresie wypełniania funkcji rodzicielskich, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba rodzin pobierających świadczenia rodzinne, w tym fundusz alimentacyjny. 							
1.2.	Podniesienie poziomu świadomości wspólnoty gminy na temat przyczyn i skutków przemocy domowej oraz stworzenie systemu zwalczającego i zapobiegającego powstawaniu tego problemu.	<ul style="list-style-type: none"> • liczba założonych Niebieskich Kart, w tym przez: Policję, oświatę, MOPS, służbę zdrowia, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba dzieci dotkniętych przemocą, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w z powodu przemocy, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie, 							

		<ul style="list-style-type: none"> • liczba przeprowadzonych interwencji, dotyczących przemocy w rodzinie, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba przeprowadzonych zajęć w szkołach mających na celu uświadomienie dzieciom i młodzieży negatywnych skutków stosowania przemocy, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy ofiarom i sprawcom przemocy w rodzinie, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba zorganizowanych kampanii społecznych, akcji lokalnych, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób stosujących przemoc skierowanych do udziału w programach edukacyjno- korekcyjnych, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba nakazów opuszczenia lokalu. 							
2. CEL STRATEGICZNY: <u>Aktywna polityka wobec osób starszych, osób dotkniętych długotrwałą chorobą i osób z niepełnosprawnościami.</u>									
L.p.	Cel operacyjny	Wskaźniki	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028

2.1.	Aktywna integracja społeczna seniorów.	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób w wieku poprodukcyjnym objętych pomocą finansową i pozafinansową, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób starszych objętych usługami opiekuńczymi w miejscu zamieszkania, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób starszych korzystających z pomocy sąsiedzkiej, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób korzystających ze wsparcia w placówkach pobytu dziennego, ośrodkach wsparcia, klubach seniora, ŚDS, UTW, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba seniorów angażujących się w wolontariat, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba inicjatyw skierowanych do osób starszych, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba mieszkańców angażująca się w wolontariat na rzecz seniorów, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy osobom starszym, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba działań podjętych wspólnie z organizacjami pozarządowymi na rzecz seniorów, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • wartość wsparcia udzielonego przez Gminę organizacjom pozarządowym na pomoc 							

		osobom starszym.							
2.2.	Integracja społeczna oraz tworzenie warunków służących zaspokajaniu potrzeb i wyrównywaniu szans osób z niepełnosprawnościami oraz dotkniętych długotrwałą chorobą.	<ul style="list-style-type: none"> liczba mieszkańców legitymujących się orzeczeniem o stopniu lekkim/umiarkowanym/znacznym, 							
<ul style="list-style-type: none"> liczba osób pobierająca świadczenia opiekuńcze, 									
<ul style="list-style-type: none"> liczba osób/rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności, 									
<ul style="list-style-type: none"> liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej choroby, 									
<ul style="list-style-type: none"> liczba osób z niepełnosprawnościami objętych zatrudnieniem socjalnym, wspieranym, 									
<ul style="list-style-type: none"> liczba zlikwidowanych barier architektonicznych, komunikacyjnych i społecznych, 									
<ul style="list-style-type: none"> liczba osób z niepełnosprawnością, uczestników turnusów rehabilitacyjnych, 									
<ul style="list-style-type: none"> ilość stworzonych nowych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych, 									

		<ul style="list-style-type: none"> • liczba dzieci niepełnosprawnych, którym Gmina finansuje dowóz do placówek oświatowych, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba mieszkańców angażująca się w wolontariat dla osób z niepełnosprawnością, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba działań zleconych/podjętych wspólnie z organizacjami pozarządowymi, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy osobom z niepełnosprawnościami i przewlekle chorym, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba inicjatyw skierowanych do osób z niepełnosprawnościami i przewlekle chorych; 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba przeprowadzonych kampanii informacyjnych na temat dostępnych form pomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi. 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób z niepełnosprawnością korzystających z usług opiekuńczych, 							

		<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób korzystających z mieszkań chronionych, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób niepełnosprawnych korzystających z ośrodków wsparcia, ŚDS, WTZ. 							

3. CEL STRATEGICZNY: Zapewnienie sprawnego systemu przeciwdziałania kluczowym problemom społecznym oraz zmniejszanie ich negatywnych następstw.

L.p.	Cel operacyjny	Wskaźniki	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
3.1.	Bezpieczeństwo socjalne oraz aktywizacja społeczna osób i rodzin z problemem ubóstwa.	<ul style="list-style-type: none"> • liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa oraz formy ich wsparcia, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • ilość osób, które uzyskały pomoc społeczną po zakładzie karnym, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba dzieci z rodzin o niskim statusie materialnym oraz dysfunkcyjnych, którym zapewniono dożywianie w placówkach oświatowych, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba członków rodzin objętych pomocą asystenta rodziny, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób, które otrzymały mieszkanie socjalne, 							

		<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób korzystających z mieszkania chronionego, noclegowni, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba dzieci z rodzin o niskim statusie materialnym oraz dysfunkcyjnych, którym zapewniono wakacyjną rekreację i wypoczynek, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób objętych dodatkiem mieszkaniowym i energetycznym, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba dzieci, którym udzielono wsparcia dziennego w świetlicach środowiskowych, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • ilość osób, które uzyskały pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej dla osób usamodzielnianych, osób opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze i rodziny zastępcze, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób, które złożyły wnioski o przydział mieszkania socjalnego, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • ilość osób z wyrokami eksmisyjnymi, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • ilość osób eksmitowanych, 							

		<ul style="list-style-type: none"> ilość podjętych w gminie działań, mających na celu wspieranie kompetencji mieszkańców w zakresie zaradności, samodzielności oraz gospodarowania posiadanymi zasobami. 							
3.2.	Tworzenie systemu profilaktyki i wsparcia postaw abstynenckich wśród dzieci i młodzieży w zakresie uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych.	<ul style="list-style-type: none"> liczba realizowanych programów profilaktyki zdrowotnej, 							
		<ul style="list-style-type: none"> liczba uczestników programów profilaktyki zdrowotnej, konkursów, akcji edukacyjnych, w tym adresowanych do młodzieży, 							
		<ul style="list-style-type: none"> liczba zrealizowanych programów profilaktycznych, 							
		<ul style="list-style-type: none"> liczba przeprowadzonych spotkań, pogadań profilaktycznych, 							
		<ul style="list-style-type: none"> liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu uzależnień, 							
		<ul style="list-style-type: none"> liczba osób, które podjęły leczenie odwykowe, 							
		<ul style="list-style-type: none"> liczba wniosków do GKRPA, 							
		<ul style="list-style-type: none"> liczba osób, które podjęły leczenie uzależnienia, 							

		<ul style="list-style-type: none"> • liczba punktów świadczonych pomoc psychologiczno/terapeutyczną dla dzieci, młodzieży, dorosłych w zakresie uzależnień, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba przeprowadzonych zajęć dla dzieci i młodzieży nt. zdrowego stylu życia i zdrowego odżywiania, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba uczniów biorących udział w warsztatach dotyczących zdrowia psychicznego, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba rodziców biorących udział w warsztatach profilaktycznych, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba uczestników biorących udział w szkoleniach dla sprzedawców napojów alkoholowych i właścicieli lokali na terenie Gminy, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba działań mających na celu monitorowanie punktów sprzedaży alkoholu, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba uczestników zajęć w ramach profilaktyki i uzależnień poprzez redukcję szkód, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba przeprowadzonych w danym roku kontroli punktów sprzedaży alkoholu 							
3.3.	Aktywizacja społeczno-zawodowa osób	<ul style="list-style-type: none"> • stopa rejestrowanego bezrobocia na dzień 31 XII, 							

	pozostających bez zatrudnienia.								
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób bezrobotnych w podziale na płeć i wiek, na dzień 31 XII, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia, w tym tylko z pracy socjalnej, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób, które ukończyły zatrudnienie socjalne, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób uczestniczących w pracach społecznie użytecznych, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób objętych pracami interwencyjnymi, robotami publicznymi, stażami w jednostkach gminnych, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba działań wspierających aktywizację społeczno-zawodową mieszkańców. 							
3.4.	Zmniejszenie zjawiska bezdomności oraz przeciwdziałanie marginalizacji społecznej osób bezdomnych.	<ul style="list-style-type: none"> • liczba działań monitorujących skalę bezdomności w Gminie oraz sytuację osób bezdomnych, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób zagrożonych bezdomnością objętych działaniami osłonowymi/eksmisje, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób bezdomnych, przebywających na terenie Gminy, 							

		<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób bezdomnych z problemem alkoholowym, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób bezdomnych skierowanych do GKRPA, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu przez osoby bezdomne 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób bezdomnych, które podjęły leczenie odwykowe, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób bezdomnych objętych indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób, którym udało się wyjść z bezdomności, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba inicjatyw społecznych skierowanych do osób bezdomnych, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób średniorocznie przebywających w Noclegowni, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób bezdomnych skierowanych do Centrum Integracji Społecznej, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób bezdomnych korzystających z mieszkania chronionego, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób bezdomnych skierowanych do schroniska dla bezdomnych, 							

		<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób bezdomnych współpracujących ze streetworkerem, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób bezdomnych, które otrzymały mieszkanie socjalne, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób bezdomnych umieszczonych w DPS, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba przeprowadzonych w społeczności lokalnej działań edukacyjno-informacyjnych nt. bezdomności, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba działań polegających na aktywizacji i motywowaniu osób bezdomnych do zmiany dotychczasowego stylu życia. 							

4. CEL STRATEGICZNY: Integracja i aktywizacja społeczności lokalnej.

L.p.	Cel operacyjny	Wskaźniki	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
4.1.	Wzrost aktywności społecznej mieszkańców gminy oraz zwiększenie ich zaangażowania w rozwiązywanie lokalnych problemów.	<ul style="list-style-type: none"> • liczba posiedzeń rad osiedlowych, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba wydarzeń społeczno-kulturalnych skierowanych do społeczności lokalnej, 							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba mieszkańców angażująca się w wolontariat, 							

		<ul style="list-style-type: none"> liczba zgłoszonych projektów do budżetu obywatelskiego oraz liczba osób biorących udział w głosowaniu na poszczególne projekty budżetu, 							
		<ul style="list-style-type: none"> liczba lokalnych stowarzyszeń/organizacji pozarządowych, stan na 31.XII, 							
		<ul style="list-style-type: none"> liczba osób współpracujących z organizatorami społeczności lokalnej, 							
		<ul style="list-style-type: none"> liczba organizacji pozarządowych, z którymi współpracuje samorząd, 							
		<ul style="list-style-type: none"> liczba mieszkańców biorących udział w konsultacjach społecznych, otwartych projektach, inicjatywach. 							
4.2.	Rozwój sektora ekonomii społecznej.	<ul style="list-style-type: none"> liczba przedsiębiorstw ekonomii społecznej działających w Ostrowcu Świętokrzyskim na dzień 31 XII, w tym nowopowstałych, 							
		<ul style="list-style-type: none"> liczba pracowników zatrudnianych w organizacjach pozarządowych działających w Gminie na dzień 31 XII, 							
		<ul style="list-style-type: none"> liczba zadań zleczanych podmiotom ekonomii społecznej, 							

		<ul style="list-style-type: none"> • liczba działań społecznych promujących podmioty ekonomii społecznej,							
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba instytucji wspierających ekonomię społeczną,							

Przewodnicząca Rady Miasta
Ostrowca Świętokrzyskiego
Irena Renduda - Dudek